דבר

יום שישי, י"ט בתשרי תשמ"ט, 30 בספטמבר 1988 ● גליון 19532

היום 60 עמודים, כולל דבר־השבוע ● המחיר – 2.‏ ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.74 ש"ח

היום בדבר

טאבה הולכת לבוררות. הכוחות שקיבלו נובל. לב פתוח לליוור. יובל להסכם מינכן. טבריה 1938. אסירים במחוניים. טלוויזיה. תרבות. „משא" לספרות.

סם לואיס, חנה זמר, אמנון דנקנר, אברהם בורג, יקיר צור, יעל דיין, שלמה שפיר, מרים פוקס, שמעון וייס, נתן רועי, אבירמה גולן, ארנון מגן, ורדה צימרמן, אהרון שמי, דליה שרון, מושיק.

מזג האויר

ירושלים: 17־28, תל אביב: 21־29, חיפה: 22־29, רמת הגולן: 19־32, צפת: 17־28, עפולה: 20־33, השומרון: 19־29, נתב"ג: 20־30, יריחו: 20־35, עזה: 22־29, באר שבע: 18־31 אילת: 23־36 מעלות.

ישראל ומצרים ינהלו מו"מ על התוויית קו הגבול והסדרים בין נקודה 91 לבין חוף הים

שר החוץ המצרי בתום פגישתו עם פרס בניו־יורק: יש הסכמה על יישום פסק הדין; פרס: נכבד הבוררות● נמשכים חילופי האשמות – שמיר: המערך אשם; פרס: השמצות, אחזור ואגיב

מאת מרים פוקס, סופרת „דבר" בארה"ב

ניו־יורק (מיוחד ל„דבר"). – „אין חילוקי דעות בקשר ליישום פסק הדין על טאבה", אמר אמש שר החוץ המצרי עיסמת עבד אל־מגיד לעתונאים ישראלים, לאחר שנפגש

(המשך בעמוד 2)

מאת יקיר צור, סופר המדיני של „דבר"

במשרד ראש הממשלה אומרים, כי החלטת הבוררים, אין פירושה, בטענת המצרים, ריבונות מצרית אוטומאטית בטאבה, וכי יהיה צורך לנהל משא ומתן גם על הריבונות וגם על תוואי הגבול שבין אבן גבול 91 לחוף הים.

מקורות מדיניים בירושלים אמרו אתמול, כי המשא ומתן על קביעת ההסדרים בטאבה עשוי להימשך חודשים אחדים.

מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יוסי בן־אהרון, אמר אתמול, כי קביעת אבן הגבול אינה סוגרת את הפרשה על כל מרכיביה. „אם אכן

(המשך בעמוד 2)

פרס ומגיד: „אין חילוקי דעות"

(צילום: אי.פי.)

בוטרוס ג'אלי ל„דבר": ההסדר ישפר את היחסים בין המדינות

מגמה במצרים לא להפוך עתה ביצוע פסק הבוררות לסלע מחלוקת – בשל מערכת הבחירות בישראל

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

דוקטור בוטרוס גאלי, תת־שר החוץ המצרי, אמר אתמול ל„דבר", כי ממשלת מצרים איננה מתייחסת לפסק־הדין של הבוררים בסוגיית טאבה כאל נצחון דיפלומטי מצרי על ישראל. הוא הביע את בטחונו, שישראל תממש את פסק־הדין ללא כל דיחוי, והעריך ש[illegible] בעיית טאבה ישתפרו היחסים הדו־צדדיים בין שתי המדינות.

„אסור להתייחס לפסק הבוררות כאל נצחון של צד אחד ותבוסה של הצד השני. יש להתייחס לפסק הבוררות כאל נצחון של המשפט הבין־לאומי והעקרון של הסדר סכסוכים בין־לאומיים בדרכי שלום. אני מקווה שהסדר סכסוך טאבה יהווה התחלת הדרך לשיפור היחסים בין מצרים לישראל, למרות ששיפור של ממש ביחסים יוכל להתגשם רק כאשר תיפתר הבעיה הפלשתינית", אמר גאלי.

בתשובה לשאלה, האם מצפה מצרים לקשיים בביצוע פסק הבוררות, אמר גאלי, כי ההנהגה המצרית בטוחה שמצרים וישראל ימצאו עתה את הדרכים המוסכמות להביא לפתרון סכסוך טאבה באופן, שיקח בחשבון את פסק־הדין של הבוררים. „לשתי המדינות ישנה כוונה טובה להביא לביצוע מסודר של פסק־הבוררות", אמר גאלי. הוא הוסיף ואמר, שעצם הסיום המוצלח של תהליך הבוררות מהווה אחת ההצלחות של תהליך השלום, משום

(המשך בעמוד 2)

10 נקודות לטובת מצרים, 4 לטובת ישראל

סימן הגבול ייקבע כדרישת מצרים אך פוליטיקאים יקבעו היישום לגבי הקו בין 91 לחוף הים

מאת עמי דיקמן, סופר „דבר" בז'נבה

ז'נבה (מיוחד ל„דבר"). – אתמול בשעה 3:30 אחר הצהריים באולם המועצה הגדולה של קנטון ז'נבה הוקראה ברבים הכרעת ועדת הבוררות הבין־לאומית בשאלת טאבה.

מתוך 14 אבני הגבול, שעמדו במחלוקת בין ישראל למצרים בבוררות זו, החליטו הבוררים בעשרה מקרים לטובת מצרים – בכלל זה בחמש אבני הגבול הרגישות ביותר, אלה שבאיזור טאבה – ואילו בארבעה מקרים נפלה ההחלטה לטובת ישראל.

פסק הבוררות קובע, אומנם באורח חד־משמעי, כי סימן הגבול, שהוא סלע המחלוקת העיקרי של טאבה, ייקבע כדרישת מצרים, אולם פסק הבוררות משאיר בידי הפוליטיקאים את ההחלטה על יישומו של הפסק בשאלת הריבונות ובקביעת קו הגבול, העובר מאבן גבול 91 ועד לחוף הים. לאחר הקראת הנוסח המקוצר של פסק הבוררות אמר לסופר „דבר" איש המשלחת המצרית נביל אל־ערבי: „אנחנו מאושרים מאוד, אנו רואים בתוצאות הבוררות נצחון למוסדות הצדק הבין־לאומיים".

בשעה 2.30 נכנסו לאולם המועצה המפואר שבמרכז העיר העתיקה של ז'נווה חמשת חברי ועדת הבוררים, מלווים ברשם בית הדין. אולם ה„גראן קונסיי" היה מלא מפה לפה בנציגים ממשלחות ישראל ומצרים, בשגרירים, בדיפלומאטים, ורוב הכתבים הזרים.

את הישיבה המיוחדת פתח אב בית־דין הבוררות השוודי גונאר לאגרגן, אשר העביר מיד את רשות הדיבור לרשם, ראגלס ריירכט, שקרא בנימה חדגונית את נוסחו המקוצר של הבוררות.

בכל זמן ההקראה נראו נציגי המשלחת המצרית נינוחים בכסאותיהם ואילו אנשי המשלחת הישראלית הירבו לרשום הערות בדפים שלפניהם. את 15 סעיפיו העיקריים והמסכמים של פסק הבוררות קרא שוב הבורר לאגרגן ובתום דבריו זימן תחילה את נציג המשלחת המצרית לקבל את שני כרכי הפסק המלא. אחריו ניגש לשולחן הבוררים הנציג הישראלי רובי סייבל, אשר קיבל את המסמכים בזוגו, בלוחצו את ידי חמשת הבוררים בזה אחר זה.

בתום הישיבה המסכמת – לאחר כמעט שנתיים ארוכות של בוררות – לא הפגינו באולם סימני שמחה או מפלה. אחדים מחברי המשלחות החליפו ביניהם לחיצות ידיים והכל עברו לאולם הצמוד, שבו עטו הכתבים על אברשה טמיר ועל נביל אל־ערבי, כדי לקבל את תגובותיהם.

בית־דין הבוררות נקבע, כזכור, בדצמבר 1986. חברו בו גונאר לאגרגן השוודי, המשפטן הצרפתי פייר באלאס, המשפטן השווייצי דיטריך שינדלר ושני בוררים שמונו על־ידי שני הצדדים – פרופ' רות לפידות מישראל והאמד סולטאן ממצרים.

הבוררים בחנו את שאלת מיקומן של 14 אבני הגבול בשלוש קבוצות: תשע אבני הגבול הצפוניות ביותר, ארבע אבני הגבול שבאיזור ראס אל־נאקב ואבן הגבול „הבעייתית ביותר" – מספר 91 – זו של טאבה.

מתוך תשע אבני הגבול הצפוניות, פסק הבוררים, כאמור, בחמישה מקרים לטובת מצרים, ובארבעה מקרים קיבלו את הגרסה של ישראל. כמה שנוגע לחמש אבני הגבול האחרות, אלה שבאיזור טאבה ובאיזור ההררי שמצפון לה, כולל את אבן הגבול של טאבה עצמה – שכינויה המקצועי המלא הוא פי.פי. 91 (אי) – קיבל בית הדין את המיקומים שהציעה מצרים.

בעיקרו של דבר, דחה חבר הבוררים את בקשתה של ישראל להכיר בסימוני הגבול העותומאניים מן השנים 1906־1907, ולא באבני הגבול שנקבעו בין מצרים ובין פלשתינה המנדאטורית מאוחר יותר.

יצויין, כי פסק הבוררות בנוגע לתשע אבני הגבול הצפוניות נתקבל פה־אחד, ואילו בסעיפים הנוגעים לחמש אבני הגבול של טאבה התקבלה הפסיקה בארבעה קולות נגד אחד.

לפסק הבוררות צורף סיכום של דעת המיעוט של פרופ' רות לפידות, שבו היא מביעה את צערה על שבית הדין לא הכיר בגבול הבין־לאומי המנדאטורי,

(המשך בעמוד 2)

ז'נווה: האווירה בפנים חתומות

משלחת מצרים בעת הקראת פסק הבוררות (צילום: אי.פי)

ביום השנה ה־10 להצבת יוניפי"ל קיבלו כוחות השלום של או"ם פרס נובל

נשקלת אפשרות לשגר משלחת של כוח יוניפי"ל לטקס באוסלו ● את הפרס יקבל מזכ"ל או"ם דה־קויאר ב־10 בדצמבר כמפקד העליון של כוחות האו"ם

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון ובסוכנויות הידיעות

התרגשות רבה, מעורבת בשמחה גלויה, שררה אתמול משעות לפני הצהריים במפקדת כוחות יוניפי"ל בדרום לבנון ובבסיסי הכוח באזור, בעיקר אלה הנורבגים, לאחר שנודע, כי כוחות האו"ם ברחבי העולם זכו בפרס נובל לשלום לשנת 1988.

בכמה מוצבים ובבסיסים השיקו חיילים ומפקדים כוסות משקה „לחיים" ובירכו זה את זה. מפקדי כוח יוניפי"ל הבכירים

● ראה עמוד 14

טרם פרסמו הודעה רשמית בעקבות המאורע, שכן לדבריהם, אין מדובר רק בהם, אך נודע, כי במפקדת יוניפי"ל בנקורה שבדרום לבנון, אין מתכוונים לעבור כך סתם לסדר היום, ועתה בוחנים דרכים לציינו. לא מן הנמנע, כי לטקס באוסלו תשוגר משלחת של מפקדים וחיילים מכוח האו"ם המוצב בדרום לבנון.

(המשך בעמוד 2)

ואלה הזוכים

הבשורה על בחירת זוכי פרס נובל, אתמול באוסלו (צילום: אי.פי)

אזרחי ברה"מ יוכלו להגר כמקובל בקהילה הבינ"ל – בישר פטרובסקי

מאת מרים פוקס, סופרת „דבר" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל„דבר"). – ברה"מ נמצאת עתה בתהליך בחינה מחודשת של כל הנהלים, ורישומם ייקבע לפי הנהלים המקובלים בקהילה הבין־לאומית. נהלים אלה כוללים גם את נהלי ההגירה מברה"מ, זאת אמר אמש סגן שר־החוץ של ברה"מ ולאדימיר פטרובסקי, למימם ראש הממשלה ושר החוץ שמעון

● ראה עמוד 4

פרס, שחזר על כך בפני עתונאים ישראלים.

פטרובסקי, הממונה על תיק המזרח התיכון, אמר עוד, כי מוסקווה מודאגת מכך שבאזורנו, ובעיקר בשטחים, אין סימן לרגיעה. פטרובסקי חזר ואישר את העמדה הרוסית כלפי אש"ף ואמר „יש לנו יחסים מאוד ידידותיים עם אש"ף, ואנו תומכים בארגון לחלוטין כנציג הלגיטימי היחיד של הפלשתינים". פטרובסקי דיבר על „ריאליזם ואיפוק באש"ף", והדגיש, כי ברה"מ משוכנעת שאפשר לפתוח במשותף פרק חדש בהסטוריה של המזרח התיכון.

הוא הביע את שביעות־רצונו ממהלכי אש"ף ואמר: „הם עושים עתה עבודה טובה לכיוון פתרון הבעיה במזרח התיכון. פטרובסקי הודיע על הארכת שהות המשלחת

(המשך בעמוד 2)

ישראלים שנרגמו בשומרון הרגו כבשים ועז לעיני חיילים

14 פצועים בשטחים למרות רגיעה יחסית

מאת דני רובינשטיין, סופר „דבר"

שני ילדים ושני צעירים נפצעו אתמול בשטחים, למרות הרגיעה היחסית ששררה באיזור. מה[illegible] נמסר, כי איברהים אבריעה, בן 17, נפגע בראשו מירי בעת התפרעות, שפרצה כאשר נכנס צה"ל לכפר והורה לתושבי המקום לפנות מחסומים. תושב מקומי נוסף נפגע קל.

בקסבה של שכם נפגעו אתמול מירי שני ילדים, האחד בן 10 והשני בן 12, אשר השתתפו בהפגנות אלימות במקום.

מקורות ערביים מסרו, כי בכפר חווארה שבשומרון נרגמו מכוניות צבאיות וישראליות. לדברי התושבים, נוסעי מכונית ישראלית שעברו במקום ירו בתגובה על שלושה כבשים ועז והרגום לנגד עיניהם של החיילים. מקלקיליה נמסר על כמה תקריות אבנים ועל העיר הוטל עוצר למשך כמה שעות. תקריות בודדות של ירי באוויר בתגובה להתקפות אלו נרשמו גם בחברון.

בקלקיליה מנעו אתמול חיילי צה"ל את מעברם של פועלים מעזה הבאים למקום ללינה. כן גורשו פועלים עזתיים, המתגוררים במשך השבוע בשומרון על־מנת להקל את הגעתם לעבודה בישראל, לעזוב את האיזור, בהתאם להוראה הקבועה המונעת מעבר בין שני האזורים.

ח"כ תופיק טובי מרק"ח, קרא אתמול לשלטונות להפסיק את העוצר שהוטל על הכפר חבלה, משום שהתושבים סובלים כבר מרעב. בתגובה נמסר מגורמי בטחון, כי אין ולא היה עוצר בתקופה האחרונה במקום.

עיקרון תחילה

● אילת: ההפגנה הפכה לקטטה / עמ' 3
● השבאב השתולל, הצבא שמר על איפוק – בהלוויית רשאד א־שאווה / עמ' 3
● ברה"מ: אלפי אנשי מנגנון יאבדו משרותיהם / עמ' 4
● נירמול יחסים בין כווית לאיראן / עמ' 4
● החוף הירוק נסגר בגלל זיהום / עמ' 3
● יהודי דקר שלושה סוחרים ערבים בשוק של קריית־שמונה / עמ' 14
● הסכם עבודה נחתם ב„צקלון" / עמ' 14

תגובות

■ ארה"ב: אנחנו מרוצים

מאת דליה ראשל, סופרת „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – „אנו שבעי־רצון שהמחלוקת ארוכת הימים בין מצרים וישראל נפתרה באופן מוסכם, בתהליך שזכה לתמיכתן של שתי הממשלות" – אמרה אתמול דוברת משרד החוץ האמריקאי פיליס אוקלי, בלי להתייחס לסערה שעורר הפירסום של החלטת ועדת הבוררות בישראל. לעומת זאת, הדגישה, כי „הצלחת תהליך הבוררות מהווה סעד נוסף שבורים משיג תוצאות והשלום הערבי־ישראלי נשמר".

הדוברת אמרה עוד, כי ארה"ב תמכה והשתתפה באופן פעיל בתהליך הבוררות מאז שהוחלט עליו. אולם, הבהירה, „מעתה יהיה הדבר תלוי בצדדים ליישם את ההחלטה במלואה, כהלכה וברוח־לב, כפי שהסכימו וכפי שדורש הסכם השלום" (הסכם קמפ־דייויד מ־1978).

בהתייחסות עקיפה לבעיות „בשטח", שעדיין דורשות פתרון מעשי, במסגרת החלטת הבוררות אמרה הדוברת: „אנו קוראים לשני הצדדים להפגין גמישות והתחשבות בטיפול ביישום ההחלטה, בדרך שתאפשר קיום התיירות, קידום שיתוף הפעולה הכלכלי ושמירה על הפוטנציאל של טאבה לשמש־כגשר ליחסים בילטראליים יציבים".

■ אברשה טמיר: שום בעיה

מאת עמי דיקמן, סופר „דבר" בז'נווה וסוכנויות הידיעות

בהתפרסם פסק הבוררות, אמר אתמול אברשה טמיר מנכ"ל משרד החוץ, בהתייחסו לבעיית היישום המעשי: „אינני רואה כאן שום בעיה. מי שרוצה ללכת לסכסוך חדש על 170 המטרים האלה, – שילך לסכסוך חדש. לאן הוא יגיע – זו כבר שאלה של דמיון. מצד שני, אפשר לבצע זאת בצורה טובה, שתענה הן על צרכינו בשטח, כגון המשך התיירות תחת הריבונות המצרית, והן על בעיית סימון הגבול. אינני רואה כל בעיה בזה". אחד מחברי המשלחת הישראלית לבוררות טאבה שביקש לא להזדהות, הוסיף: „התוצאה היא, שמה שאמור היה להיות מוכרע בידי המשפטנים הועבר שוב לידי הדרג המדיני".

■ ביילין: לא לעשות סיפור לבחירות

ד"ר יוסי ביילין, לשעבר מנכ"ל משרד החוץ, הזהיר אתמול את הליכוד שלא יהפוך את עניין טאבה לנושא במערכת הבחירות. „אני מציע לליכוד, מתוך ידידות, שלא לעשות מזה סיפור לבחירות. אם יעשו כן, יפלו־יפלו הפנים", אמר הדובר באסיפה מטעם המערך במרכז ויסגאל ברחובות.

(המשך בעמוד 2)

בוש תיווך בעניין טאבה

סגן נשיא ארה"ב, ג'ורג' בוש, המועמד לנשיאות מטעם הרפובליקאים בקלפי בנובמבר, היה מעורב אישית בתיווך בין ישראל לבין מצרים בעניין טאבה. זאת מספר סמואל וו. לואיס, מי שהיה שגריר ארה"ב בישראל במאמר על „קשור לקמפ־דיוויד" המתפרסם ב„דבר".

לואיס מספר, כי שמעון פרס, בעת שכיהן כראש הממשלה ביקש „לחמם את השלום הקר" ולפתור את סכסוך טאבה בעזרת ארה"ב. בין שאר מאמצי „התיווך ההוגן" של וואשינגטון, שבהם היו מעורבים שר החוץ ג'ורג' שולץ, סגנו ריצ'ארד מרפי והיועץ המשפטי אברהם סופר, נרתם גם סגן הנשיא בוש, למה שמגדיר לואיס כ„דחיפה אישית בירושלים ובקאהיר". (ראה עמ' 17).

גשם בשמחת־תורה

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

היורה צפוי בשמחת־תורה, אמר אמש החזאי אורי בין לסופר „דבר". בניגוד לטפטוף של ראשית השבוע, המדובר הפעם בגשם בכמות ניכרת ובמקומות רבים. הוא עשוי להימשך גם ביום ג'.

לפני כן יוחזרו היום תנאים שרביים עם באו של אוויר חם ויבש מים סוף באפיק סמוך לפני הקרקע. מידות־החום יעלו והלחות תרד, אך אין מדובר בשרב כבד.

מחרתיים יגיע לארץ אוויר קר מאירופה באפיק ברום והמיפגש בינו ובין אפיק ים סוף בשכבות הגבוהות יגרום את באו של היורה ביום ב'. ביום ג' יימשך מזג־האוויר הסגרירי ובצפון יוסיף לרדת גשם.

„דיסקאוורי" בחלל

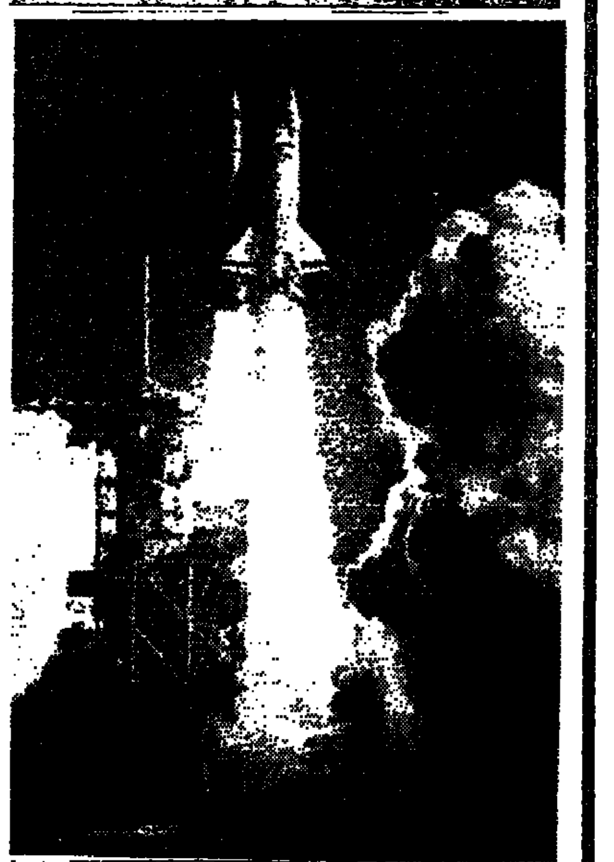

מעבורת החלל „דיסקאוורי" יוצאת לדרכה מבסיס השיגור במרכז החלל על־שם קנדי שבכף קנוורל, אתמול בשעה 16.38 לפי שעון ישראל (צילום: א.פ.)

נתק בכוונה־תחילה בין הדרגים בשטחים מאפשר תורה שבעל־פה

קצין מילואים: כשמתייחסים אליך בבריונות, אתה מגיב בבריונות

מאת מלי ליונר, הכתבת הצבאית של "דבר"

קצין מילואים, ששירת באחרונה שירות מילואים שלישי בשטחים במהלך האינתיפאדה, טוען, כי קיים נתק בין הדרגים הגבוהים בצבא לבין הדרגים הנמוכים יותר, וכי צינורות הזרימה בחלק מן המקרים סתומים בכוונה־תחילה, כדי להתעלם מהנהלים שהמפקדים הבכירים מבלי לשתפם בעבודת הפרתם של הנוהלים הללו.

לטענתו, בוחרים מפקדים בשטח להעלים־עין מגילויים של אלימות וברוטאליות בקרב החיילים, ואף מאמצים את שיטות הפעולה האלימות הללו ובעיקר בפעילות תגובה על הפרות סדר והפרות, אך גם למניעה. הפעילות האלימה, היזומה והמותרת, עוברת אומנם ביגוד לנהלים, אך "תכלס בשטח, התפתחה תורה שבעל־פה, אשר חלק שותפים לה וחלק מעלימים ממנה עין ולא מרוחקים לדרגים הבכירים שיודעים על כך אבל מעדיפים גם הם להתעלם".

"בקלקיליה מפזרים מדי לילה מאות מסמרים על הכבישים. אי־אפשר בשום־אופן למנוע את זה. גם אבנים הם מיידים באותה שיטה, מהגגות ובעת ובעונה אחת. אז מה תעשה? תטיל עונש סביבתי? זה לא יעזור", סיפר הקצין. תחת זאת, לדבריו, מתפתחת "תורה שבעל־פה" של נקמה ופעולות תגמול קטנות. קציצים וחיילים חותכים צמיגים של עשרות מכוניות מקומיות, נכנסים לבית שממנו יודו אבנים ומנפצים בו כל רהיט וחלון. "זה אינני תריג, זאת הנורמה.

פשוט אין ברירה. כשמתייחסים אליך בבריונות, אתה מגיב בבריונות. הזהה הפרימיטיבית שבכל אחד, יוצאת. אנחנו נוקטים שיטות הפחדה.

"זאת 'התורה שבעל־פה', שעוברת בין יחידות המילואים. אין ברירה, צה"ל לא מספק פתרונות, וסומכים כנראה על כושר השרידות שלנו. מעלימים עין. המפקדים הבכירים בשטח יודעים, ו/או שלא מרוחים בכלל לאלוף או שרק חלקים מזה. התחושה היא שיש נהלים, אבל אין מדיניות. תוצאות הלוואי של תחושה זו מתבטאות בפגיעה במשמעת. חייל נכנס למכלאה והתחיל להכות עצור סתם כך. הוא נשפט, ומקבל עונש על־תנאי. אחר־כך הוא אומר שאם היה נכנס לכלא, היה מלשין על המפקד שלו ועל האחרים, שלא שנוהגים על־פי אמות־מידה צבאיות. אז נוצרת מתכונת, ויש היתר להתפרע. גם המפקדים הבכירים יותר משבחים חיילים או קצינים, שרודפים בעצמם, או מעמידים כוח שלם על הרגלים בשביל איזה ילד שיידה אבן, או חבורה שהתגרתה בהם, ושכשמגיעים אליו יורים ומרביצים אותו ועוד כאלה שנראו כאילו הם התגרו או לעגו לצה"ל. מה יש כאן לשכוח? אנחנו לא שולטים בשטח. שישכחו מזה. בטח לא בכפרים. הדרג הפיקודי הבכיר יודע את זה ובטוח יודע שלא ממלאים אחרי נהלים. אז שימצאו פתרון, בלי קשר לשאלה הפוליטית. משחקי הצמיג הבוער והאבן הם בזיון לצה"ל והם מקלקלים אותו", טוען קצין המילואים.

לדבריו, האווירה שהוא הציג משקפת הלך־רוח כללי ביחידתו וביחידות מקבילות ונוספות.

פולין שיפרה דרג ייצוג ישראל בארצה

מאת מרים פוקס, סופרת "דבר" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל"דבר"). – פולין הודיעה אמש על שיפור בדרג הייצוג של ישראל בארצה – זאת מסר שר החוץ הפולני לבי־ם ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס בפגישתם אמש בניו־יורק.

משרד האינטרסים הישראלי, שפעל עד כה מתוך שגרירות הולנד בוורשה, יהפוך למשרד עצמאי. טרם סוכם מעמדו המדוייק של המשרד הזה.

שר החוץ הפולני הזמין את פרס לביקור לפולין, פרס הסכים, אך אמר שיוכל לבצע זאת רק לאחר הבחירות.

מועצת הבטחון תגבש נהלים לוועידה בינ"ל

מאת מרים פוקס, סופרת "דבר" בארה"ב

ניו־יורק (מיוחד ל"דבר"). – המצב במזרח התיכון נדון אמש בישיבה של שרי החוץ של החברות הקבועות במועצת הבטחון של האו"ם – ארה"ב, ברה"מ, סין, בריטניה וצרפת.

כל חמשת שרי החוץ הפגינו קונסנסוס לכינוס ועידה בינלאומית. סוכם שחמשת המדינות תחלנה בהתייעצויות בינן לבין עצמן ובשיתוף פעולה בגיבוש הנהלים לכינוס הוועידה הבינלאומית. כל שרי החוץ הסכימו שאין להמתין עם התחלת ההתייעצויות עד לסיום הבחירות בארה"ב ובישראל.

ישראל ומצרים ינהלו מו"מ על התוויית קו

(המשך מעמוד 1)

יעברו המלון וכפר הנופש לריבונות מצרית, ויש להניח שהם יעברו לריבונות מצרית, יהיה צורך לקבוע, במשא ומתן, מה יהיה גורלם ומה יהיו ההסדרים לגבי הגישה למקומות אלה, הן לנתינים ישראלים והן לתיירים", אמר בךאהרון. הוא הוסיף, כי למרות חשיבותו התיירותית והסנטימנטאלית של האיזור, הרי שמדובר בשטח קטן של 750 מ"ר בלבד, ואין להפוך את השטח הזה למוקד של מתיחות ביחסים בין ישראל ומצרים.

ראש הממשלה, יצחק שמיר, אמר אתמול, "לאחר פרסום החלטת הבוררים, כי אין הוא סבור שנושא טאבה צריך לשבש להלוטין את היחסים בין ישראל ומצרים ולפגוע בשלום בין שתי המדינות. "יש עם זאת", אמר שמיר, "צריך לדון עניינית בנושא, ולדאוג לאינטרסים של ישראל, כמו שהמצרים דואגים לאינטרסים של מצרים". שמיר הוסיף, כי לפי שטר הבוררות, הבוררים לא התבקשו לקבוע את הגבול בין ישראל ומצרים, אלא רק לקבוע היכן נמצאות אבני הגבול ובנדון זה הם קיבלו את עמדת מצרים. "עכשיו צריך לקבוע גבול ואת סדרי החיים בתוך הגבול. על זה נצטרך לשוחח עם המצרים ולנהל משא ומתן. משפטנים יעיינו במסמכים, הקבינט יעיין במסמכים ואז נחליט מה לעשות", אמר שמיר.

ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, השוהה בניו־יורק, אמר בתגובה, כי יש לכבד את פסק הבוררות בעניין טאבה, כחלק מהסכם השלום עם מצרים. אמש נפגש פרס בניו־יורק עם שר החוץ המצרי, עיסמת עבד־אל־מגיד, לדיון על עתיד טאבה. פרס הודיע שיגיב על דברי ההשמצה של ראש הממשלה היום, בהגיעו ארצה. מקורבי פרס הביעו זעזוע מהויכוח הפוליטי שיזם הליכוד בעקבות פרסום פסק הבוררות.

בינתיים, מתריף והולך העימות הפוליטי בין הליכוד והמערך, על רקע ההאשמות ההדדיות בדבר האחריות לאובדנה של טאבה. שר האנרגיה והתשתית, משה שחל, כינס אתמול מסיבת עיתונאים, בה פירט כמה הזדמנויות, שהוחמצו לדבריו, להגיע עם המצרים לפשרה בעניין טאבה. שחל האשים את שמיר בהפקרת טאבה, תוך העדפת אינטרס מפלגתי צר על־פני האינטרס הלאומי. הוא טען, כי שמיר אסר על מזכיר הממשלה, אליקים רובינשטיין, לעסוק בנושא טאבה, בגלל תמיכתו בנסיון להגיע לפשרה בטאבה. לדברי שחל, מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יוסי בךאהרון, אשר ניהל את המשא ומתן עם המצרים, נכשל כשלון חרוץ בתפקידו, לא הבין בנושא ולא היה מסוגל לטפל בו. לדברי שחל, אין פירושו של פסק הבוררות, שהמצב בשטח טאבה אבוד מבחינתה של ישראל, לגבי היכולת שלה להמשיך ולהתבקר בשטח. שחל קרא להפקיע את ניהול המשא ומתן מידיהם של הפקידים ולהפקידו בדרג מיניסטריאלי, כדי להבטיח שלאחר פסק הבוררות, ישראל לא תצא מקופחת.

יו"ר מטה ההסברה של הליכוד, פרופ' משה ארנס, שב אתמול ותקף את יו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס, על היוזמה שנקט, אשר הביאה, לדבריו, לאובדנה של טאבה. ארנס טען, כי הליכוד הצביע בקבינט בעד ההחלטה, מכיוון שלא היתה לא ברירה, היות שהצבעה נגד היתה גורמת למשבר ביחסים עם מצרים. לדבריו, מפרשת טאבה ניתן להסיק שני לקחים: האחד, שגם שליטי ערב האחרים, כמו המצרים, אינם מוכנים לשום פשרות טריטוריאליות, והשני, שהוכח כי לישראל לא כדאי לתלות תקוות בגורמים בינלאומיים. ארנס רמז, כי פסיקת הבוררות הבינלאומית, קיפחה את ישראל. רה"מ יצחק שמיר, אמר אף הוא, כי פרשת טאבה מוכיחה שכ שישראל אינה צריכה להיות מעוניינת בשום בוררות בינלאומית, לא בעניינים טריטוריאליים ולא בעניינים אחרים. פשרה תוך משא ומתן ישיר היא הדרך הטובה ביותר לדבריו. שמיר האשים את המערך, כי פעל ביד אחת עם המצרים, נגד הליכוד, בפרשת טאבה. שמיר הטעים, כי המצב הנוכחי נוצר עקב דרך הפעולה של המערך, אך עתה צריך לנהל מו"מ עם המצרים, מתוך הרגשה של אחוות ושיתוף פעולה.

שרים בליכוד ובמערך תמימי דעים, כי ישראל חייבת לכבד את פסק הבוררות ולא להפוך את טאבה למוקד של מתיחות בין ישראל ומצרים. שר הכלכלה והתכנון, גד יעקבי, אמר אתמול, כי המסורה של טאבה למצרים היא הפסד לאומי לישראל. יעקבי כינה את ההתעצמות בין המפלגות בנושא – חסרת שחר וטעם. הוא קרא לפתוח לאלתר בשיחות עם המצרים על אפשרות של השכרת המלון וכפר הנופש בו, וכן על ניהול ופיתוח משותף של איזור טאבה או סידורים אחרים, המתחייבים בהכרעת הבוררות. גם השר יצחק מודעי אמר, שלאחר מתן פסק הבוררות יש לפתוח במשא להעברת המלון ומתקני הנופש לידי המצרים ולסיים את הפרשה, כפי שהיא משתמעת מפסק הבוררות.

השרים דוחו כלא מתקבל על הדעת את הרעיון להרוס את המלון וכפר הנופש לפני העברת השטח למצרים.

"אני מציע לעצמנו להפריד בין הבעיה לבין העובדות ובין הפיכת הנושא לניגוח פוליטי במערכת הבחירות" – אמר אמש שר הבטחון רבין, בתגובו על דברי שמיר, בראיון עם כתב הטלוויזיה.

השר עזר וייצמן אמר אמש בתגובה על דברי ראש הממשלה שמיר, כי זו היא עזות־מצח לומר ששרי המערך שיתפו פעולה עם המצרים. "אם ראש הממשלה מאמין שעמדת שרי המערך היא שיתוף־פעולה עם המצרים הרי ששרי הליכוד, שהצביעו בעד ההחלטה בקבינט, משתפים אף הם פעולה עם מצרים". לדבריו, טענת ראש הממשלה, שמכאן יש להקיש על העתיד היא תעמולת בחירות זולה, המראה על חוסר יושר פוליטי. כנראה שראש הממשלה נמצא בלחץ אריה, של אובדן דרך ואובדן חושים, ולכן הוא עוסק בהאשמות כלפי חברים בממשלה, כולל שר הבטחון, בדברים שלא היו ולא נבראו", אמר וייצמן. לדבריו, הליכוד לא מבין ולא יבין מהו מו"מ בדרכי שלום והוא מנסה לתפוס את הכל ולכן הוא מאבד את הכל".

(המשך מעמוד 1)

עם מיום ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס אמש בניו־יורק.

תגובתו של שר החוץ שמעון פרס לפסק הבוררות היתה: "פסק הבוררות הוא תוצאה ישירה של מה שנקבע בהסכם השלום עם מצרים ב־1979, וכפי שעל שני הצדדים לכבד באופן מלא את הסכם השלום, כך נכבד גם את פסק הבוררות ואת המשתמע ממנו".

שני שרי החוץ סרבו להגיב על מועד היישום של פסק הדין באומרם שעליהם לחזור קודם לארצותיהם להתייעצויות.

שר החוץ המצרי הדגיש, שפסק הדין יחזק את הקשרים בין מצרים וישראל. הוא הביע שביעות־רצון מהפגישה המשולשת בין הנשיא רייגן ושרי החוץ של מצרים וישראל וציין, שהיא תרעליה לתהליך השלום. בפגישה, שארכה כ־45 דקות, אמר שר החוץ המצרי שישראל תזמין לדיונים המסחר במצרים, שנפגעי ראש הממשלה ישהו, לאחר שיינתן פסק הדין באוקטובר. ויפרשו הנעדרים יוזרו ויועבר לטיפול קציני קישור.

מפמלייתו של פרס נמסר, כי במגעים, שנערכו במשך היום, סכמו אמש מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ, שר החוץ המצרי עבד אל־מגיד ושר החוץ פרס שבחודשים הקרובים יקיימו הממשלות ונציגיהן מגעים בין שלושת הבירות, כדי שלא ייווצר ואקום באיזור בחודשים הקרובים, וכדי ליצור אווירה נוחה יותר לתהליך השלום.

מאגיד ציין שיש לחדש את המגעים האוטונומיים לחידוש תהליך השלום מיד לאחר הבחירות בישראל.

אזרחי ברה"מ

(המשך מעמוד 1)

הקונסולארית הישראלית בברה"מ לשלושה חודשים נוספים.

בפגישה שהתקיימה אמש מסר פרס לשברדנדזה רשימת מסורבי עליה יהודיים. בהקשר לזה, אישר פטרובסקי את הפרסומים והשמועות לגבי הקלות משמעותיות בהגירה של יהודים ובני מיעוטים אחרים בברה"מ, בהתאם להחלטות הוועידה הקשטטיסטית.

הפגישה ארכה כשעה וחצי, והיו בה, לדברי שר החוץ פרס, נקודות הסכמה ומחלוקת. פטרובסקי קרא בפגישה מסר, בו הודיע שר החוץ הרוסי שבצער שלא יוכל להיפגש עם השר פרס, בגלל שובו למוסקווה במפתיע.

לנינה רוזנטל והמשפחה

אתכם בצערכם במות האב

אילי רוזנבלט ז"ל

בית נתיב הל"ה

חתום על

דבר

היום

ותהיה מעודכן

בכל יום

משה (מוריס)

אוחנה ז"ל

משה (מוריס) אוחנה ז"ל נפטר מדום לב בהיותו בטיול ביוגוסלביה הרחוקה. משה היה עובד עיתון "דבר" החל משנת 1945, היה חבר ההגנה ונפצע במלחמת העצמאות בעת ביסוס של העיר רמלה ונשך בה לכל ימי חייו.

היה בין מקימי חברת "ההדפסה" והביא לשיפורה של התחבורה בכל נושאי הדפוס והפריכה, והיה בין יתר מעלותיו איש צנוע וישר דרך, נעים הליכות ואהוב על כל הבריות. איש עמל כפיים שנשא על כתפיו בכל עבודה רב.

חבר דרכו לעיתון "דבר" תמיד מצא אוזן קשבת לכל – ביום הבליל.

יהי זכרו ברוך.

דבר
DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב

העורכת: חנה זמר
משנה לעורך: דוד פדהצור
מזכיר המערכת: ד"ר יורם פרי

המו"ל – "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032

סניפים:
ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאזיה קומה ג'
טלפון 242203, ת.ד. 94229

חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3־2־642111, ת.ד. 33104

ד"ר רם ישי – נשיא ההסת' הרפואית העולמית

מאת חיים ביאור, סופר "דבר"

יו"ר ההסתדרות הרפואית בישראל, ד"ר רם ישי, נבחר אמש כנשיא ההסתדרות הרפואית העולמית, באסיפתה הכללית, שננעלה בוינה. המינוי הוא לשלוש שנים.

באסיפה הכללית של ההסתדרות הרפואית העולמית השתתפו 120 נציגים מ־100 מדינות, המייצגים 2.5 מיליון רופאים בעולם. נציגי מדינות ערב נמנעו בהצבעה על בחירתו של ד"ר ישי, פרט לנציג מצרים, שתמך בבחירה.

נשיא אוסטריה, קורט ואלדהיים השתתף בטקס הפתיחה של האסיפה הכללית, אך ד"ר ישי החרים במתכוון את הטקס. הנציג הבלגי הצטרף לצעדו של הישראלי.

מקורות מודיעין בלונדון טוענים:

תת־שר ההגנה האמריקאי מסר סודות לישראל

דוברת של סטיבן בראין מכחישה

מאת דליה שחק, סופרת "דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"דבר"). – סטיבן בראיין, תת־שר ההגנה האמריקאי לבטחון במספר ומנהל המחלקה לטכנולוגיה בטחונית, שהגיש את התפטרותו לאחרונה, נאשם במסירת סודות בטחוניים לישראל, טוענים מקורות מודיעין בלונדון.

המקורות מבססים את העתון "פלשתיניאן פרספקטיב", הטוען, כי בראין ניסה להעביר לישראל מערכת מכ"ם סודית להנחיית תותחי נ"מ.

דוברת מטעמו של בראין טענה, כי בידיעה אין אמת.

בראין נחקר בעבר בידי הפ.ב.י. בחשד שהעביר מידע סודי על בסיסים סעודיים וכן עצות פוליטיות על דרכי הטיפול בנושאים הקשורים בישראל בממשל האמריקאי, אך זוכה, בנימוק שלא היו מספיק ראיות להאשימו.

הארגון הלאומי של ערבים אמריקאיים, הלובי הערבי בארה"ב, ציטט בהקשר זה מסמך של החוקר הראשי בפרשה, ג'ון דוויס, בו נטען, כי טביעות אצבעותיו של בראין נמצאו על מסמך, שכונה בשם 'ניתוח הבקשה הסעודית לאספקת מטוסי פ־15', למרות שהוגדר כסודי ולא לתפוצה לגורמי מודיעין־זרים. דוויס הביע באותו מסמך את רצונו לחקור את בראין בדבר קשריו עם הלובי הפרו־ישראלי בוואשינגטון.

בעקבות מונולוג שפורסם ב"דבר"

שריד לרמטכ"ל: מדוע יש ב"גבעתי" יותר מקרים חריגים?

ח"כ יוסי שריד ביקש מהרמטכ"ל לערוך בדיקה, מדוע דווקא בחטיבת "גבעתי" נעשים, בהשוואה, יותר מעשים שלא ייעשו, המתקראים "חריגים".

בפנייתו לרמטכ"ל מתבסס שריד, בין השאר, על עדותו של איש חטיבת גבעתי שהשתחרר באחרונה, כפי שנמסרה לכתבת הצבאית של "דבר".

האיש טען, כי גבעתי היא חטיבה "ללא חוק", שחייליה פועלים בהשראתו של מפקד החטיבה, שאינו עושה סוד מהשקפותיו הלאומניות, אותן הוא משמיע באוזני פיקודיו.

לפי עדות זאת, יש בחטיבה חיפוי גיבוי מלמעלה להתנהגות אלימה במיוחד ויש גם קשר של שתיקה, המכסה על גילויים של התנהגות כזאת.

עוד מבקש שריד לבדוק, אם באמת הגיע תת־ברגמן לישיבת מג"ל בחטיבה ברגעים מתוחים בה השמיע שהנהלים את הקטיבה ואת השקפותיו. [illegible]

עדות חמורה כזאת מחייבת יותר מאשר תגובה סתמית של דובר בלי בדיקה יסודית יותר, אמר שריד.

בתי־החולים של קופ"ח לשביתת יממה ביום ג'

מאת חיים ביאור, סופר "דבר"

כ־2,500 הרופאים בבתי־החולים של קופת חולים מתכוננים לקיים ביום שלישי, מיד לאחר החג, שביתה למשך 24 שעות.

עקב השביתה יפעלו 14 בתי־החולים של קופת חולים במתכונת מצומצמת של שבתות וחגים ויטופלו רק מקרי חירום.

הוכיבה של רופאי קופת חולים מוחה בכך על הסחבת, לדבריה, בהפעלת ההסדר לקיצור התורים לניתוחים מתוכננים באמצעות הפעלת משמרת שניה בבתי־החולים. ראשי הוועדה מציינים כי נתנו הסכמתם העקרונית לתנאים שהציב משרד האוצר להפעלת ההסדר לקיצור התורים, אך "האוצר ממשיך במשוקים פוליטיים".

תגובות

(המשך מעמוד 1)

■ יוסי בן־אהרון: שטח קטן עם חשיבות תיירותית

מנכ"ל משרד ראש הממשלה יוסי בן־אהרון אמר כי, יהיה צורך במו"מ על גורל מלון "אביה סונסטה" וכפר של רפי נלסון, שיש להניח שהסכם שלהם בטאבה יעבוד לריבונות מצרית. בן־אהרון, שראיין ביומן גלי צה"ל, ציין כי הקביעה של אבן הגבול אינה סוגרת את הפרשה על כל מרכיביה השלטוניים, ובמו"מ יש לקבוע הסדרים לגבי הגישה לטאבה לנתינים ישראלים ולתיירים. הממשלה תחליט על ההנחיות להמשך המו"מ, לאחר שתחזור המשלחת הישראלית מג'נבה.

לדבריו, אין הגבלת זמן לגבי המו"מ. בשטר הבוררות נקבע שתוך 21 יום הצדדים נפגשים לקבוע מועדים, ובכיגי הצדדים יכולים לפנות לבוררים לצורכי פרשנות הנוגעת לעצם הפסק.

"חייבים לראות את הפרשה בהקשרה הנכון. יש לזכור, שמדובר בשטח של 750 מ"ר, שיש בו אמנם מלון יפה ונוף נהדר הכפר, אבל זה שטח קטן, שחשיבותו היא תיירותית, אולי סנטימנטאלית לכמה אנשים, ואין להפוך עניין זה לכשרה היחסים התשובה ההדדית לבין ישראל ומצרים. אני מקווה, שזה לא ייהפך למוקד של מתיחות", אמר בן־אהרון.

■ עיריית אילת: מקבלים הדין

ראש עיריית אילת, רפי הוכמן, הביע צער על פסיקת ועדת הבוררות הבינלאומית בעניין טאבה. מועצת העיריה כינסה ישיבה שלא מן המניין בכלון "אביה סונסטה" בטאבה ודנה במשמעות פסק הבוררות. המועצה החליטה לקבל את החלטת הבוררים ובתוך חודש לבדוק־כיצד ניתן יהיה לפעול, לבל יפגע פסק הבוררות בתיירות באילת.

■ פפושדו: מקווה לפישור טוב

אלי פפושדו, בעל כלון "אביה סונסטה" בטאבה, הביע תקווה, כי הממשלה תגיע לפישור טוב עם מצרים, כך שאפשר יהיה להמשיך לפתח את המלון לתיירים גם כשהשטח יהיה בריבונות מצרית. פפושדו, שראיין מלונדון ביומן גלי צה"ל, ציין, כי לשם כך יהיה צורך במעבר חופשי, ללא דרכונים וללא תעודות זהות.

הוא הגדיר 'שטויות' את הרעיון להרוס את המלון, והביע תקווה שאפשר יהיה לבנות יחד, לפתוח שלא קל לעשות זאת, נוכח הגישה המצרית.

■ אביה סונסטה: לדאוג למכירות

חברת "מלונות ים סוף" שבבעלותה מלון "אביה סונסטה" בטאבה קבעה אתמול בהודעה, שעל ממשלת ישראל מוטלת החובה לדאוג לכל זכויות והאינטרסים של בעלי המניות סוגרה, כתוצאה מפסק הבוררות.

הנהלת החברה צפויה מהממשלה, שתעשה את הדרוש, כדי שמלון "אביה סונסטה" יישאר בבעלות ובניהול של חברת "מלונות ים סוף", תוך שמירה על ערכו הנבוה של המבנה, שלדבריהם הוא אתר התיירות הראשון בבעלה של ישראל.

עוד 7 דירקטורים התפטרו מבל"ל; דו"ח נ"ע – ביום א'

מאת מופרי הכלכלי של "דבר"

שבעה דירקטורים נוספים של בנק לאומי הגישו אתמול מכתבי התפטרות. התפטרותם תיכנס לתוקף ביום שלישי בשבוע הבא.

לאחר הודעות ההתפטרות של יו"ר הדירקטוריון, ד"ר מאיר חת, ושבעת הדירקטורים הנוספים, ממתינים עתה לראות כיצד ינהגו שני הדירקטורים שעדיין לא התפטרו פרופ' שמעון שטרית והאריה שור. ההערכה היא, כי גם הם יצטרפו, בכתב של דבר, אל חבריהם, ועד יום שלישי בשבוע הבא יגישו את מכתב התפטרותם.

ביום ראשון צפויה השלמת דו"ח הרשות לניירות־ערך, בעקבות תלונתו של פרופ' שמעון שטרית. הדו"ח, הנשלם בימים אלה ברשות, טעון עדיין אישור מליאת הרשות לניירות־ערך. ככל הנראה, יקבע הדו"ח עמדה ברורה לגבי דרך תפקודם של חברי דירקטוריון בל"ל בעניין החוזים האישיים לבכירי בל"ל, ובכלל זה גם התייחסות מפורטת לעמדות, שנקטו על־ידי יו"ר הדירקטוריון, ד"ר מאיר חת, ופרופ' שמעון שטרית.

דו"ח הרשות לניירות־ערך יועבר לוועדת הכספים של הכנסת, לבנק ישראל, לדירקטוריון בל"ל וליועץ המשפטי לממשלה. ביוון שתפוצתו תכלול גם את ועדת הכספים של הכנסת, צפוי, שמרבית מסקנות הדו"ח ימצאו ביטוי גם בתקשורת מיד לאחר שמחת תורה.

עם חידוש המו"מ עם ההסתדרות

התעשיינים לא מסתפקים בהפחתת תוספת היוקר ל־50% מהמדד

מאת חיים ביאור, סופר "דבר"

התאחדות התעשיינים אינה מסתפקת, כנראה, בנכונות ההסתדרות להפחית את תוספת היוקר לשיעור של 50 אחוז ממדד המחירים – הנוהג אתמול יו"ר ועדת העבודה בהתאחדות, דן פרופר, לקראת פגישת המשא ומתן שתתקיים היום במהלך בעניין הסכם חדש לתוספת יוקר.

בהתאחדות התעשיינים דורשים להפחית את תוספת היוקר לכ־30 אחוז מהמדד, לעומת תוספת יוקר של 70 אחוז ששולמה לעובדים במסגרת ההסכם הקודם, שפג ב־31 במארס השנה. התעשיינים טוענים כי שיטת תוספת יוקר חדשה שאינה תואמת את המציאות הכלכלית, תפגע ביציבות המשק ותגביר את קצב האינפלציה.

הצוות ההסתדרותי למשא ומתן, הכולל את מאיר גת ואורים דילוני, שני הסגנים של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, יקיים הבוקר התייעצות עם מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר שבמר דן בסוגיית תוספת היוקר עם שר האוצר משה נסים בפגישתם השבוע. מטעם התעשיינים ישתתפו בפגישת המשא ומתן דן פרופר וכן עו"ד יוסי גטניו, ראש המחלקה ליחסי עבודה בהתאחדות.

ביום השנה ה־10

(המשך מעמוד 1)

יצויין כי חלק נכבד מכוחות השלום של האו"ם שזכו אתמול בפרס נובל פרוסים במזרח־התיכון ובגבולותיה הצפוניים של ישראל בלבנון ובגולן. כוח יוניפי"ל הוצב בדרום־לבנון בחודש מארס לפני עשר שנים, ולדברי מפקדים בכירים בכוח, אין סמליות גדולה מזו, כאשר דווקא בהתקרב יום השנה העשירי לקיומו של הכוח, נודע על היותו חלק מהגורמים שהביאו לזכית כוחות האו"ם בפרס נובל. "זוהי תמורה נאה ומרגשת על המאמץ ועל הקשיים, ולעיתים העלבונות, שספגו אנשינו בדרום־לבנון בשנים האחרונות", אמר מפקד בכיר בכוח יוניפי"ל.

לעומת זאת נתקבלה הידיעה הזכיה ברגשות זלזול ותמיהה בקרב חיילי צד"ל, הידועים באיבתם הגלויה והסמויה לכוחות האו"ם באזור, אף כי בעת האחרונה חלה התקרבות מסויימת בין שני הצדדים.

מזכ"ל או"ם חאוויאר פרז דה־קויאר יקבל את הפרס ב־10 בדצמבר בתוקף תפקידו כמפקד הכללי של כוחות השלום של האו"ם. שגריר נורבגיה לאו"ם תום אריק וראלסון, שמסר על כך אמר, כי המזכ"ל שמח מאד כאשר נמסר לו דבר החלטת ועדת הפרס. תגובתו של דה־קויאר היתה, לדבריו, "נלהבת ביותר". "הוא שמח על ההכרה בעבודה החשובה שמבצעים כוחות השלום של האו"ם זה זמן רב כל כך", אמר, בהוסיפו, כי המזכ"ל לא שכח לציין, כי על הישגיהם שילמו כוחות האו"ם מחיר כבד בחיי אדם.

מספרם המדוייק של ההרוגים והפצועים מקרב כוחות האו"ם לא נמסר עד כה לפרסום, אולם דה־קויאר אמר, כי הוא מגיע לכמה מאות. עוד סיפר השגריר, כי דה־קויאר ציין, שהפרס יעודד לפעולות נוספות של כוח השלום של האו"ם.

שווי הפרס הוא 390,000 דולאר. שלא כבמקרים קודמים אין צפויים הפעם להתנגדות מצד גורם כלשהו להחלטת הוועדה.

בוטרוס ג'אלי ל"דבר"

(המשך מעמוד 1)

שהבוררות יצאה לפועל מתוקף סעיף 7 בהסכם השלום. ג'אלי דחה את הטענה שהושמעה בישראל, לפיה בעקבות הפסיקה בעד הבוררים יש לנהל שוב מו"מ נוסף כדי לחזור ולקבוע את הגבול בנקודה 91 ושל לתקיעתה. הוא אמר שקו הגבול בנורה זו עבר לאורך שנים בבורה ישרה מאבן גבול 91 עד לקו הים, באופן שהכליל את מובלעת טאבה, לרבות את מלון אביה סונסטה' ואת כפר הנופש של רפי נלסון, בשטח מצרים.

דוקטור ג'אלי הביע את בטחונו, שמסירת מבכוס טאבה יתרום לשיפור היחסים בין מצרים לישראל ולקידום תהליך השלום.

מתגובתם של בוטרוס ג'אלי והמרואיינים מצרים אחרים לתוצאות הבוררות בשאלת טאבה, ניכרת מגמה של ההנהגה המצרית לא להפוך ברגע את שאלת ביצוע פסק הבוררות לסלע מחלוקת בין מצרים לבין ישראל, בכלל מערכת הבחירות בארץ. שלא לייחוס נתנו מקורי ממשל מצרים להבין שהנשיא מובארק סבור שוויכוח מצרי־ישראלי בעניין הביצוע של פסק הבוררות עלול לשחק לידי הליכוד במערכת הבחירות, ולהחליש את סיכויי המערך לנצח בהן.

ביינתיים, הודיעה סוכנות הידיעות המצרית הרשמית, שאף פקיד במשרד החוץ בקאהיר, לא איים בביטול הסכם השלום עם ישראל אם ישראל לא תכבד ותבצע את פסק הבוררות במלואו. [illegible]

[illegible] המצרי [illegible] אמש, כי הצבא המצרי ביצוע פסק הדין של הבוררים בעניין טאבה – אמר היה להישגה אתמול בפגישה שמסר לקיים שר החוץ שמעון פרס עם עמיתו המצרי עיסמת עבד אל־מגיד בניו־יורק.

שר החוץ המצרי, ד"ר עבד אל־מגיד, הגיב אמש של פסק הדין של הבוררים באמרו שהוא מהווה הוכחה נוספת לכך שסכסוכים בין מדינות יש לפתור על־ידי פניה לפתרונות ווק בינלאומיים. עבד אל־מגיד הוסיף ואמר: אנו במצרים שלבצוע המהיר של פסק הדין של הבוררים יהיו השלכות מעבר [illegible] ולכ שר הבר יגדיל את הסיכויים להרחבת תהליך השלום והדיקים בין עמי האיזור. הר"ר גביל אל־ערבי המכהן כיום כשגריר מצרים ליד מוסדות האו"ם בג'נבה, ומי שנחשב ל"מוח" המצרי במשא ומתן המשפטי בסוגיית טאבה – אמר אמש כי הוא שמח שהבוררים החליטו על השבת טאבה לריבונות מצרית.

10 נקודות לטובת מצרים

(המשך מעמוד 1)

הוועדה על ניסוקיה לצריקת ההצעות הישראליות לסימון אבני הגבול של איזור טאבה.

כמה שנגע ליישום המעשי של מתיחות קו הגבול מאבן גבול 91 ועד לחוף נאמר בסיכום פסק הבוררים: "בית הדין הוליכים סתרואי, כי הבוצאתו לפועל של פסק הבוררות הזה תתוסף בידי מערכת הקישור הסיוע, המשוארת בסעיף 7 של נספח אחד לאמנת השלום המצרית־ישראלית מן ה־26 במארס 1979".

בינתיים נמסר אתמול, כי בין משלחות ישראל ומצרים כבר חולו מגעים ראשונים בנוגע למכלול הבעיות של יישום פסק הבוררות.

מצרים נערכת לפרויקטים תיירותיים

מאת חן אבידן

שופר "דבר" לענייני תיירות

המצרים כבר הכינו תכניות פרלימינריות להקמת עיר באיזור טאבה. סגן אלוף אחמד גאג'י ראש המועצה המקומית בנואיבה, אמר אתמול שבאיזור טאבה יוקמו מספר פרויקטים תיירותיים, ספגו, בית־ספר, תחנה משטרה, 24 יחידות דיור ושוק גדול. והוא הוראה לבתבים תיק ניירות. עבריכרס הכביל לדבריו את תוכניות התשתית לפיתוח טאבה. כמו חברות תיירות ממשלתיות מצריות המנהלות בתי מלון בסיני, פתחו בינתיים במסע פרסומת לביצוע טיולים מאורגנים לאיזור טאבה. נמסר כי לטיולים אלה יש כבר ביקוש גדול יחסית במצרים.

מנת דם
חיים
לאדם

זכורו
תרומת דם אחת
מקור בימות דם נאמר
למען זולתך.

לתרומת דם
פנה לטפך
מגן דוד אדום הקרוב.

טכס לקריאת כבר
ע"ש יחיאל בן־זאב ז"ל
יערך במעמד הורים:
פלמיית, י. מיכמן, שי עובנן
ביום הבשיי, ב"ה בתשרי תשמ"ט
6 באוקטובר 1988 בשעה 17.45
בהשתתפות ראש העיר
מר עדי קולק
מוקירי זכרו וחבריו מוזמנים
העלייה לקבר המנוחה בגבעת שאול, בשעה 16.45
המשפחה והתעשייה הצבאית

הפגנת תמיכה בליכוד הפכה לקטטה המונית באילת בשל אבדן טאבה

מועצת עיריית אילת החליטה להקים גוף שיבחן תוך חודש את ההשלכות של החזרת טאבה ● רוב תושבי אילת סבור שאין לכבד הסכמים עם המצרים

מאת שמואל תגר, סופר „דבר" באילת

אתמול היתה חגיגה בטאבה; אלפי המטיילים הישראלים שהציפו את אילת בחג הסוכות הצטרפו לפעילי המפלגות מכל הזרמים, שכולם יחד מחו נגד החזרת טאבה.

הליכוד, שארגן הפגנה של אוהדים יצא בסיסמא „טאבה תחילה – ירושלים אחריה", כשאנשיו מאשימים את שמעון פרס בהפקרת המקום. אנשי 'התחיה' ותנועות נוער מחו כנגד אנשי הליכוד, ואשמים בהחזרת סיני, ימית והיום טאבה. מדיבורים עברו שתי המפלגות להחלפת מהלומות עד בוא המשטרה שפיזרה את הקהל.

המשמרת הצעירה של המערך הפעילה בחוף הים 'הדרמוביל' – ניידת מיוחדת עם מוסיקה ושירי עם ישראלים, כ־30 צעירים ישבו על החוף, שרו שירים וחילקו עלוני הסברה.

בשעות הצהריים הגיע למקום סגן שר החקלאות כץ־עוז שטען שיש להשקיע בפיתוח חוף אילת ולהוציא את הנמל ותברות קו צינור אילת לתעלה בנמל הערבה ולפתח את התיירות במקום. לדעתו, שמיר לא הבין עד היום מה חובתו של ראש ממשלה למדינתו וכאדם שהצביע נגד הסכם קמפ־דייוויד ברור שלא יסכים לשום בוררות הנובעת מהסכם זה. בשעות הצהריים התכנסה מועצת עיריית אילת בטאבה ורפי הוכמן ראש העירייה העביר החלטה במלון 'סונסטה', כי יש לממש את הסכם טאבה אך ורק כחלק מפתרון כולל של כל הבעיות, במסגרת הסכם השלום עם מצרים.

מועצת עיריית אילת החליטה על הקמתו של גוף חדש שיבחן תוך 30 יום את ההשלכות על העיר, כתוצאה מהמצב החדש שנוצר, ושיגיש הצעות אופרטיביות למועצה בנושא טאבה. צוותי טלוויזיה ישראלים חדים שהגיעו אתמול למקום הצליחו לתפוס את האווירה בוויכוחים רבים וצעקות. משטרת ישראל עשתה נסיונות לפזר את הקהל, אך ללא הצלחה.

ההרגשה בקרב תושבי אילת קשה והם רואים בנושא טאבה עניין עקרוני. הרוב טוען כנגד המצרים, שאינם מכבדים את הסכמי השיט הסכמי התיירות, ומצד שני אינם מכבדים חיי אדם. רופאי בית החולים 'יוספטל' באילת ורבים מהתושבים מצביעים על מקרה התיירת הבריטית שמתה מהתייבשות, מקרה הישראלית המאושפזת בטיפול נמרץ באילת וכן אירוע ראס בורקה ותאונת התיירים הגרמנים כזלזול בחיי אדם. הפינוי המאוחר של הפצועים והחולים וחוסר התשתית לטיול בסיני, אינם רק פוגעים ביחסי השלום, הם יוצרים הרגשה קשה של התקלות עם השלטונות, כפי שהיה בין יאכטות ישראליות לבין ספינות משמר מצריות ומשום כך אין צורך לכבד הסכמים עם המצרים.

השבאב השתולל, העתונאים נרגמו והצבא שמר על איפוק בהלוויית ראשד א־שאווה

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

תוך השתוללות השבאב והתאפקות הצבא שנצר את נשקו, הובא אתמול ראש עיריית עזה לשעבר, האג' ראשד א־שאווה לקבורה בבית העלמין הקטן של משפחתו שליד הכביש הראשי לחאן יונס במוצאיה הדרומיים של העיר.

השתולל השבאב היה קצר ביותר והמלווים מיהרו להסתלק מהמקום עם סיומו.

משעות הבוקר הגיעו כבר מאות בני אדם לבית האבלים בחצר בית משפחת שאווה, שאותו פקדו מאז מותו ראשה אלפים. בין הבאים היו נציגים קונסולריים ודיפלומטיים של מדינות כמו ספרד, יוון, צרפת, גרמניה ואחרות. מבין המנהיגים בשטחים בלט ראש עיריית בית לחם אליאס פרייג' ששאווה והוא היו קרובים זה לזה בעמדותיהם הפוליטיות. נציגי הממשל לא באו. אחד מבני המשפחה אמר לי שהיא ביקשה זאת. אבל ערב קודם לכן ביקר אצלה ראש המינהל האזרחי תא"ל אריה רמות, שהביא לה את תנחומי שר הבטחון.

כתב הטלוויזיה הישראלית בערבית יוני בן מנחם התבקש על־ידי מקורבי המשפחה לעזוב את המקום, כי לדבריהם המעיט ערב קודם לכן במספר האנשים שבאו לנוחם. שיירת ההלוויה, יצאה כשאת הארון סובבים נושאי ענפי דקל, למסגד הגדול „אל עמרי". רעולי פנים ברגלי פלשתין הניפו דגלים כאלה ועל אחד מהם היה כתוב "ההנהגה המאוחדת". אחרים יידו אבנים על ישראלים חיילים ועתונאים שהיו בסביבה. אלוף הפיקוד מסר כי מניפי הדגלים זוהו וצולמו בהתאם. משם המשיכו המלווים שאותם מעריכים בין אלף לאלפיים איש ברגל כשחלקם משמיעים קריאות וסיסמאות לבית העלמין.

מחוץ להיערכות של הכוחות הרבים על הקרקע, חג באויר מטוס קל ומסוק. האלוף הבהיר לעתונאים שעוד היו תחת רושם ההתקפות עליהם, כי האיפוק שבו נהג הצבא איפשר לחלוק לא־שאווה, שאותו הגדיר כמנהיג גדול ברצועה ומחוץ לה, את הכבוד האחרון שלו הוא ראוי, והוכיח שהצבא הוא ששולט במצב בשטח.

גורמי הבטחון רואים בהלוויה את העובדה שההלוויה נערכה בהיקף ובצורה שנערכה, למרות הידיעות והחששות המוקדמים שגורמים קיצוניים ינצלו אותה להפרת סדר ולעימותים עם הצבא. אלוף פקד הדרום יצחק מרדכי אמר אחרי ההלוויה בכיכר מדינה הסמוכה, כי הצבא בפיקודו של מפקד הכוחות באזור תא"ל צבי פולג וראש המינהל האזרחי תא"ל אריה רמות, נקטו בשורת פעולות, חלקן בתיאום עם המשפחה כדי למנוע אפשרות כזו, אבל ההלוויה היתה רחוקה מלהיות שקטה.

העתונאים שסיקרו את ההלוויה מגג בית של חמש קומות ליד בית העלמין היו נתונים קרוב לחצי שעה תחת מטר אבנים. פרט למספר יריות אזהרה באויר של אנשי מג"ב, לא נעשה דבר. מצלמת טלוויזיה נפגעה. סופר „מעריב" עצא יגנב שנפגע לידי חסף אבן בראשו. חייל דרוזי אמר לי „שיתנו לנו הדרוזים לרדת למטה – תוך חמש דקות נעשה סדר". עמיתו הישראלי שאל „איך נותנים להם להתנהג כך במדינה שלנו", אבל מפקדי הצבא החליטו שלא להורות על פיזור אלים של המתפרעים, שקטו נרגעו אחרי שאחד מהם נפצע ליד בית העלמין מפגיעת כדור גומי. האלוף מרדכי אמר כי הצבא ידה שני רימוני גאז לעבר קבוצה של תושבי שכונת סג'היה שהייתה נתונה בעוצר, כמו חלקים אחרים בעיר לרגל ההלוויה שניסתה להתקרב לבית הקברות. טקס הקבורה שנערך כשמחוץ לו

ראשד א־שאווה, ראש עיריית עזה לשעבר, הובא למנוחות, אתמול, בהלוויה סוערת בחאן־יונס. (צילום: שאול רחמים)

החוף הירוק בנתניה נסגר מחשש לזיהום בנגיפי פוליו

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" וכתבי עיתים

מנכ"ל משרד הבריאות פרופ' יורם לס, איים אתמול כי המשרד יצמצם את אספקת מערכות החיסון לבתי המרקחת הפרטיים, אם תימשך הסתערות הציבור, כדבריו, על בתי המרקחת, לנוכח התפרצותה של מחלת הפוליו. הוא דרש מהרוקחים „להשתתף במאמץ של משרד הבריאות להרגיע את הרוחות בציבור".

אתמול פרסמו משרדי הבריאות והפנים איסור על הרחצה בחוף הירוק שבדרום נתניה, עקב קרבתו לשפכים של נחל פולג, שלפי החשד מכילים נגיפי פוליו.

בתוך כך, חל שיפור במצבם של כל תשעת חולי הפוליו בארץ ש־7 מהם מאושפזים בבית החולים 'הלל יפה' בחדרה. אל המחרה מאור עקיבא, שמצבה עודנו קשה חודה ביומיים האחרונים התנשמה בנפיים. החולים האחרים הללו בשלב השיקום וחלקם יעברו לטיפול ממשך במרכז השיקומי „בית לוינשטיין" ברעננה.

שרת הבריאות, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, שביקרה אתמול אצל חולי הפוליו המאושפזים בבית החולים הלל יפה מסרה כי המחלקה הנוירולוגית הפדיאטרית בבית חולים זה המטפלת בחולים אלה תוגברה בפיזיותרפיסטים ובעובדת סוציאלית ויתכן שיצורף למחלקה גם פסיכולוג, שיטפל במשבר הנפשי העשוי להתלוות למחלה עצמה.

החוף הירוק ברמת פולג סמוך לנתניה נסגר אתמול למתרחצים בהוראת לשכת הבריאות באזור נתניה, וזאת מחשש שמי שופכין שכנראה זורמים בנחל פולג עלולים לגרום להתפרצות מחלת הפוליו.

מקור מי השפכין בנחל פולג הם מרעננה. ברעננה ישנם מספר אנשי היקות שאינם קולטים את מי הביוב, ואלה גולשים לאפיק נחל פולג. לשכת הבריאות הורתה בשל זאת לקחת דגימות מן המים ולבדוק אם קיימים בהם נגיפים מזהמים. תוצאות הבדיקה יתקבלו רק בעוד 10 ימים ועד אז נסגר החוף הירוק למתרחצים.

מינויים חדשים

אל"מ ישראל אסף יתמנה היום למפקד פיקוד הגדנ"ע, במקום אל"מ אורי מנוס העומד להתמנות לתפקיד אחר בצה"ל. אל"מ אסף בן 41, נשוי ואב לשלושה. (צילום: דו"צ)

אל"מ אהוד גרוס יתמנה היום לקצין חינוך ראשי ויועלה לדרגת תא"ל, במקומו של תא"ל נחמיה דגן, המורש מצה"ל. אל"מ גרוס בן 42, יליד ירושלים, נשוי ואב לשלושה. (צילום: דו"צ)

פסטיבל עכו

2 הצגות התחלקו במקום הראשון בעכו

מאת מירי פז

חבר השופטים של הפסטיבל לתיאטרון אחר בעכו העניק את הפרס הראשון במסגרת התחרות לשתי הצגות 'היה כבר עדיף להישאר בחיים', מאת אהרון הרצוג ובבימויו ולהצגה 'זכרונות דוד שני בחוק העיר העתיקה' מאת דודי מעיין, בבימויו ובעיצובו. לציון לשבח מיוחד זכתה ההצגה 'זה' מאת יוסי סיאס בבימוי תום לוי.

המחזאי משה קורן זכה לציון לשבח מיוחד על מחזהו 'האחים', שהוצג בשתי גירסאות בעברית ובערבית בבימויה של ציפורה פלד. חבר השופטים ציין במיוחד את ההתמודדות של ציפורה פלד עם המשימה של הגשת מחזה בעברית ובערבית בעיר מעורבת.

בפרס השחקן הטוב ביותר זכה יעקב כהן על משחקו ב„היה כבר עדיף להישאר בחיים" ופרס השחקנית הטובה ביותר הוענק לסמדר יערון־מעיין על „זכרונות דוד שני בחוק העיר העתיקה". גובה הפרס הוא 10,000 ש"ח והוא יתחלק בין שתי ההצגות הזוכות.

בחירת השופטים ב„זכרונות דוד שני בחוק העיר העתיקה" וב„היה כבר עדיף להישאר בחיים" כשתי ההצגות המצטיינות בפסטיבל עכו השנה היתה צפויה וכמעט מובנת מאליה. חלק מן ההצגות בתחרות לא היו ראויות להכלל בה ולא היו ראויות, למען האמת, לביקורת מקצועית ואף לא לשיפוט. „זכרונות" בהפקת המרכז לתיאטרון בעכו מצטיינת בתמורה באפקטים תיאטרליים מרשימים, בעיצוב רב מעוף הדמיון ובביצוע מרשים של כל צוות השחקנים. אף שהמחזה לוקה בגודש רעיונות שאינם זוכים לפיתוח נאות וגולשים לעיתים לפשטנות מביכה. אבל זו אחת ההצגות הבודדות הראויה למסגרת „תיאטרון האחר", באשר הוא. הענקת הפרס להצגה היא ביטוי של הכרה במרכז התיאטרון בעכו. זה המחזה היחיד שנגע בקונפליקט היהודי־ערבי בפסטיבל שבחר להתמקד בנושאים טעונים פחות.

„עדיף כבר להישאר בחיים", מחזה ראשון של אהרון הרצוג, יוצר צעיר ולא מוכר כתוב בכשרון ובחן רב על תפלותה של מלחמה. ההצגה מצטיינת בביצוע מעולה של צוות שחקנים בראשותו של יעקב כהן, הוהב, בצדק, בפרס השחקן הטוב ביותר.

אחד ההישגים המעטים של הפסטיבל השנה היה רמת המשחק. בתחום זה ודאי התקשה חבר השופטים בבחירה. הישגי משחק מרשימים במיוחד במסגרת התחרות הפגינו סיני פתר ומיכל ודד ב„גבר האשה", משה איבגי וענת עצמון ב„לאקי סטרייק". כמו כן בלטו במשחקם אביבה גר, אברהם שושנר ועומר שיקרצ'י.

אל רשימת המבצעיות רינה ברוך וניה לבצם שזכו בציון לשבח של חבר השופטים על עבודתן, מתוספת במאית צעירה ומבטיחה שלא זכתה בציון; מלכה מריין, על עבודת בימוי מרשימה של „גבר האשה".

בפרס על הישג בעיצוב תפאורה ותלבושות זכתה עפרה צדיק והפרס על התאורה זכו אורי רובינשטיין וגדי קופרמן. בפרס הבימוי זכו יונה לבצם על 'אני מפחדת ממך וירג'יניה', ורינה ברוך על 'קיבל בתנציה' מאת משה שמיר.

בחבר השופטים היו השחקנית יונה אליאן, המחזאית חגית רכבי ואביטל מוסנזון.

פסטיבל חיפה

סיום באווירת שוק

מאת יגאל משיח

פסטיבל חיפה הגיע אתמול לסיומו באווירת שוק רוכלים. הביקוש אחר כרטיסים גדול, אבל חוסר הארגון והשליטה באירועים פוגמים בכל. יש משהו מגוחך בבלגן ההיבבני הזה.

אחרי הכל, זה פסטיבל קטנטן בין שלושה אולמות קולנוע, הממוקמים רק עשרות מטרים זה מזה. הסרטים מגיעים באיחור, הקרנות מתבטלות, כרטיסים נמכרים מעל תפוסת האולמות וסדרנים גסי רוח בקולנוע 'אורלי' רודים בקהל. על הכל מנצח מפיק חובב בשם אילן בושרי, שגסות רוחו הצליחה להדביק לארוע גוון עכור מאד ואפילו להבריח כמה עתונאים לתל־אביב.

מתסלים כאן חשבונות: עו"ד יונה יהב, בעל תיק תרבות בעיריית חיפה, ממייסדי הפסטיבל עד השנה שעברה לא הוזמן לטקס הפתיחה. ראיתי את אשתו השבדית נדוחקת בתור לכרטיסים. יוסי אורן, מנהלו של הפסטיבל בשלוש שנותיו הראשונות נשלח גם הוא אל התור, ואורחים נכבדים בעלי כרטיסי הזמנה בזכות, הוצאו מהאולם לאחר שנתברר שמקומותיהם נמכרו בכסף.

כמה מחברי ההנהלה האמנותית והציבורית הביעו באזני את שאט נפשם מהארוע ומהמפיק ושניים מהם, משה גרשט ואלי גלפנר קבלו באזני על חוסר שיתופה של ועדת הרפרטואר בבחירת הסרטים. בשנים קודמות אמר לי גלפנר, נועצו בנו, השנה עשו המנהלים כרצונם. זה לא פסטיבל סרטים, אלא ארוע סימנטקי שרובו מורכב מסרטים ישנים, איזה מין פסטיבל זה ללא קולנוע אמריקאי, מי עושה פסטיבל מסרטי ארכיון? אפילו הדוהר של הפסטיבל ניכר גם ברחבת הסינמטק, נעלמה אווירת החג של השנה שעברה, נעלמו המיצג, הקישוטים, הצבעוניות הגיע המנבל – זבל על הרצפה, שולחנות מוכתמים ורעש חסר פשר ממסך וידיאו מרצד.

עובדי מפעל 'גלנויט' החליטו להשביתו

(ע). – הרוב המכריע מבין עובדי מפעל 'גלנויט' באזור עקיבא הצביעו אתמול בעד שביתה.

בכך, הם מצטרפים לעובדי מפעל שטיחי כרמל, שהחליטו אף הם על שביתה כללית עד שההנהלה תקיים את הבטחותיה בדבר מספר תנאים סוציאליים אותם דרשו הפועלים.

בג"צ לרבין ונסים לנמק אי־תשלום מענקי הסתגלות לחיילים משוחררים

(ע). – בג"צ הוציא אתמול צו־על־תנאי, המורה לשר הבטחון ולשר האוצר לנמק בתוך 45 יום מדוע לא יוציאו צו, המורה על תשלום מענקי הסתגלות לחיילים משוחררים באחד באוקטובר 1988.

הצו הוצא לבקשת שרית אבגס, חיילת משוחררת, ורוניה אלדור, המשרתת בקבע.

השתיים טוענות בעתירתן, כי חוק חיילים משוחררים, שהתקבל בכנסת, קובע שהמענקים לחיילים משוחררים ישולמו ב־1 באוקטובר. סעיף בחוק התקציב קבע שלצורך תשלום המענקים, יפרסמו השרים צו מיוחד המסדיר את מועד תחילת התשלומים.

בעתירה נאמר, כי עד היום לא פורסם הצו ולא הוקצה תקציב כלשהו לצורך תשלום המענקים. "השרים מקיימים במקרה זה מדיניות של שב ואל תעשה ובכך פוגעים בזכויות החיילים שהשתחררו בחצי השנה האחרונה" טוענות העותרות.

3 מיליון תורכים ייקנסו על שלא הצביעו במשאל

אנקרה (ע"ר). – שלושה מיליון תורכים, שנמנעו מלהצביע במשאל העם שהתקיים ביום א' שעבר, צפויים לקנסות, שיסתכמו יחדיו ב־37.4 מיליארד לירות תורכיות (22.8 מיליון דולאר) – מסרה אתמול סוכנות הידיעות התורכית.

ההצבעה היא חובה לכל בעלי זכות הבחירה בתורכיה מעל גיל 19. מספרם של אלה במשאל העם האחרון היה 26.6 מיליון. הקנס המוטל על מי שלא הצביע הוא בסך 12,500 לירות (7.6 דולאר).

הודעה על פרסום תשקיפים של
חוחית – קרן נאמנות
כחל – קרן נאמנות

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 23 של החוק לניירות־ערך תשכ"ח־1968, כי ביום 30.9.88 פורסמו תשקיפים בדבר הצעה לציבור של מספר בלתי מוגבל של יחידות בנות 0.001 שקל חדש כל יחידה, בתעודות השתתפות רשומות על־שם בנות 100 יחידות לתעודה או כפולה של 100 יחידות, במחירי יחידה משתנים כמפורט בפרק 2 בתשקיפים, כדלקמן:

א. הצעה במחיר מופחת
החל מ־4.10.88 משעה 8.30 ועד 10.11.88 בשעה 11.00 או בשעה מאוחרת יותר כאמור בסעיף 1.3.6 להלן, מוצעות היחידות תמורת תשלום מחירן היסודי כפי שייקבע, בתוספת שיעור תוספה של 0.40%.

ב. הצעה רגילה
החל מ־10.11.88 משעה 11.00 ועד 30.9.89 בשעה 11.00 או בשעה מאוחרת יותר כאמור בסעיף 1.3.6 להלן, מוצעות היחידות תמורת תשלום מחירן היסודי כפי שייקבע, בתוספת שיעור תוספה של 1.50% או פחות כמפורט בתשקיפים.

בכל יום בו יתקיים מסחר בניירות־ערך בבורסה לניירות־ערך בתל־אביב, יוכל מנהל הקרן לאפשר לציבור – לאחר סיכום עודפי הביקוש וההיצע ליחידות הקרנות – להגיש בקשות לרכישת יחידות בקרנות עד לגובה עודף ההיצע, או לחילופין – להודיע על פדיון יחידות עד לגובה עודף הביקוש בקרנות (בדבר פרטים ראה פרק 1 ופרק 2 בתשקיפים).

מנהל הקרן יהיה רשאי לבטל את ההסדר הנ"ל ע"י פרסום מודעה בשני עתונים יומיים המופיעים בישראל.

מדיניות ההשקעות של הקרנות
א. "חוחית"
לפחות 75% מנכסיה באגרות־חוב של המדינה הצמודות למטבע־חוץ ו/או באגרות־חוב ברירה הנסחרות בבורסה. לעניין זה יראו כהשקעה באגרות־חוב של המדינה גם השקעה בניירות־ערך בנקאיים שרכישתם הובטחה במחיר צמוד לדולר (להלן: ניירות־ערך בנקאיים) ובלבד ששיעור ההשקעה של הקרן באגרות־חוב נסחרות בבורסה שהונפקו בידי המדינה הצמודות למט"ח ו/או אגרות־חוב ברירה (ללא ניירות־ערך בנקאיים) לא יפחת מ־50% מנכסי הקרן.
הטבות למחזיקי יחידות בקרן זו מוענקות לנישומים מסויימים מכח חוק מס־הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה – 1985.
ב. "כחל"
לפחות 50% מהשקעות הקרן בניירות־ערך, יהיו בניירות־ערך בנקאיים שבהסדר.

שכר מנהל הקרן והנאמן
א. "חוחית"
השכר השנתי הכולל של מנהל הקרן והנאמן יחד יהיה 1.1% מהשווי השנתי הממוצע של כלל נכסי הקרן ואולם בהתאם להסכם הנאמנות זכאים מנהל הקרן והנאמן לקבל לעצמם יחד תשלום שנתי אשר יהיה שווה ל־2.2% מהשווי השנתי הממוצע של כלל נכסי הקרן.
ב. "כחל"
השכר השנתי הכולל של מנהל הקרן והנאמן יחד יהיה 1.1% מהשווי השנתי הממוצע של כלל נכסי הקרן ואולם בהתאם להסכם הנאמנות זכאים מנהל הקרן והנאמן לקבל לעצמם יחד תשלום שנתי אשר יהיה שווה ל־2.2% מהשווי השנתי הממוצע של כלל נכסי הקרן.

עותקים מהתשקיפים ומהיתרי הרשות לניירות־ערך לפרסומם הוגשו לרשם החברות.
עותקים מהתשקיפים אלה ניתן להשיג בכל סניפי בנק אמריקאי ישראלי בע"מ ואצל חברי הבורסה לניירות־ערך בתל־אביב.
בקשות להזמנת יחידות ניתן להגיש במקומות האמורים לעיל.
הודעה זו אינה מהווה הצעה לרכישת יחידות של הקרנות הנ"ל.

מנהל הקרנות: להק – ניהול קרנות נאמנות של אמריקאי ישראלי בע"מ.
נאמן לקרנות: בנק המזרחי המאוחד בע"מ.

להק - ניהול קרנות נאמנות
של אמריקאי ישראלי בע"מ

בחירות 88 בחירות 88 בחירות 88

בוחן פתע

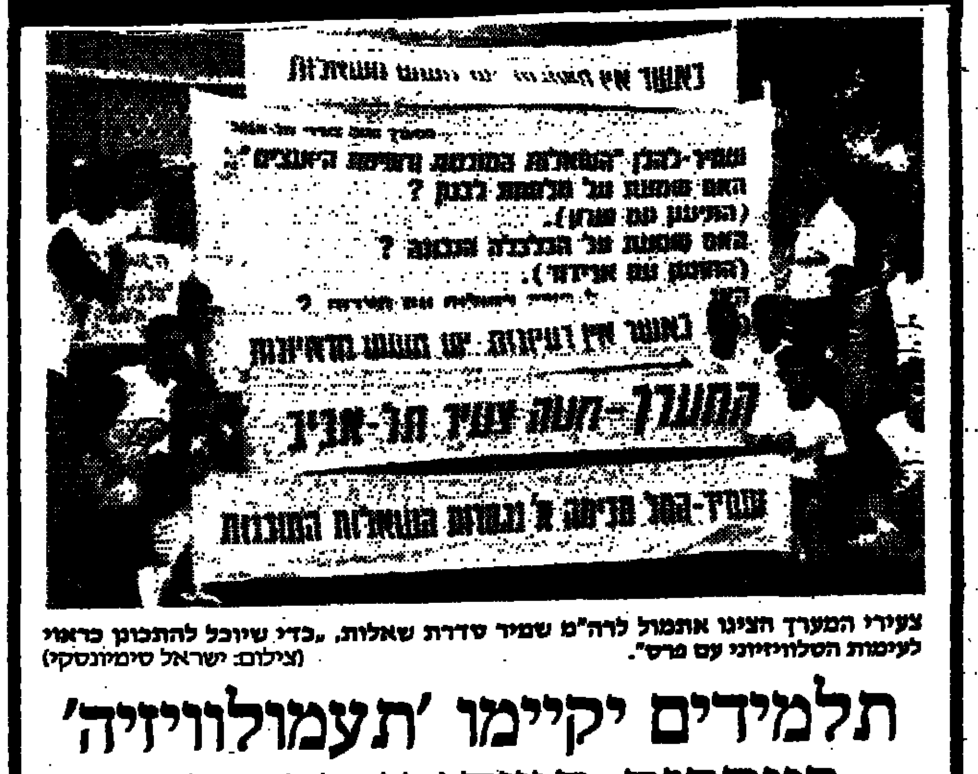
צעירי המערך הציגו אתמול לרה"מ שמיר סדרת שאלות, „כדי שיוכל להתכונן כראוי לעימות הטלוויזיוני עם פרס". (צילום: ישראל סימיונסקי)

תלמידים יקיימו 'תעמולוויזיה' בעקבות תשדירי הבחירות

(עתים). – סגן רה"מ ושר החינוך והתרבות, יצחק נבון, הורה לסייע לתלמידים לעקוב ולנתח את תשדירי התעמולה של המפלגות לקראת הבחירות הקרובות, שישודרו בטלוויזיה החל מה־4 באוקטובר.

ביוזמת השר, הפיץ משרד החינוך בבתי הספר הנחיות כיצד לעקוב אחרי תעמולת הבחירות ולנצלה להעמקת החינוך לדמוקרטיה בקרב הנוער. נבון אמר, כי התלמידים ידועים כצרכני טלוויזיה ועל כן יש לסייע להם לעקוב אחר השפעת הגורמים הטלוויזיוניים על הבוחרים ולציידם בכלים שיאפשרו להם התמודדות רציונלית עם תעמולת הבחירות, אף כי עדיין אין להם זכות בחירה.

בעקבות יוזמת השר, פותחה לאחרונה תוכנית חינוכית חדשה העוסקת בנושא הבחירות וכוללת, בין השאר, תרגיל הנקרא 'תעמולוויזיה'. במסגרת זו יקליטו התלמידים את תשדירי הבחירות מן הטלוויזיה וינתחו אותם בכיתות, הן מבחינת המסרים הקיימים בהם והן מבחינת השפעתם על הבוחרים.

32 יום לבחירות

המערך לא יבקש לפסול המתקדמת

מאת דניאל בן־סימון, סופר „דבר"

ועדה מיוחדת לדון בנושא הרשימה המתקדמת הוקמה מטעם צוות ההיגוי של ה„מערך".

בוועדה שהתכנסה היום נכחו עזר וייצמן, עוזי ברעם, ניסים זווילי וחיים רמון. בוועדה הוחלט להמליץ בפני חברי ועדת הבחירות המרכזית שלא לתמוך בפסילת הרשימה המתקדמת מלרוץ לכנסת. בפסילת הרשימה המתקדמת תמך יו"ר מטה ההסברה נסים זווילי.

מועמדיה החדשים של מפלגת העבודה לכנסת סיירו אתמול ברחובות, במסגרת מבצע סיורים אחרי שייערך בכל הארץ תחת הסיסמא 'בוא נדבר אמת'. (צילום: ישראל סימיונסקי)

רמון מבקש מהוועדה המרכזית לפסול את 'כך'

מאת דניאל בן־סימון, סופר „דבר"

ח"כ חיים רמון, סגן יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה־12, הגיש בשם המערך בקשה לפסול את רשימת „כך" מלרוץ לכנסת.

בנימוקי הבקשה טוען רמון כי יש לפסול את רשימת „כך" בשל הצעות חוק גזעניות או המסיתות לגזענות שהניח על שולחן הכנסת (כ־21 הצעות), בעקבות נאומים שנישאו מעל בימת הכנסת, והן בשל התבטאויות פומביות ופעולות פומביות הנושאות אופי גזעני מובהק (אום אל־פחם, השחתת רכוש ערבים ועוד).

ח"כ רמון טוען כי יש לפסול את כהנא ורשימתו הן על־פי סעיף 7א לחוק העונשין המגדיר „גזענות" – השפלה, רדיפה, ביזוי... והכל בשל השתייכות לגזע, מוצא לאומי או אתני", וכן עפ"י חוק יסוד הכנסת המקנה לוועדת הבחירות אפשרות לפסול רשימה המסיתה לגזענות.

ח"כ רמון טוען כי אם רשימת „כך" תרוץ לכנסת ואף תצליח הרי עשוי להיווצר מצב שבכנסת ה־12, בשל יחסי הגושים „ימין ושמאל" – „כך" עשויה להוות מפתח להקמת קואליציה מגוש הימין ובכך קיים סיכוי ממשי שתצליח לממש חלקים מיוזמותיה הגזעניות בדרך של חקיקה ובדרכים אחרות. ח"כ רמון מזהיר כי תנאי מרכזי לשיתופה של „כך" בקואליציה עם גוש הימין יהיה העברת יוזמות חקיקה גזעניות שלה.

פרק מיוחד לקידום התיירות במצע ה'עבודה'

מאת דויד מרשוב, סופר „דבר"

מפלגת העבודה כללה במצעה פרק מיוחד המיועד לקידום התיירות וכמו כן הוקם במטה הבחירות מטה מיוחד לבחירות במגזרי התיירות, אשר בראשו עומד עוזי נרב.

במצע המפלגה יש חמש נקודות הנוגעות לנושא התיירות: פעולה להשוואת התיירות מבחינת ההשקעות וההקלות במסים לתעשייה; בדיקת אפשרות מתן מעמד של מפעל מאושר לפרוייקטים תיירותיים, שאינם בתי מלון; בדיקת מערכת השכר ותנאי העבודה של עובדי ענף המלונאות; מתן הקלות במס הכנסה לעובדי משמרת שניה ושלישית בענף התיירות, כפי שהדבר נהוג בתעשייה; שימת דגש על פעולות משרד התיירות, תוך שאיפה להאחדת פעולות כל הגופים הציבוריים העוסקים בתיירות בישראל.

הארגון להגנת הדייר לא ירוץ לכנסת

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

ארגון הגנת הדייר בישראל שעמד להתמודד בכנסת ה־12 ברשימה עצמאית החליט לבטל את תוכניתו ולא להגיש רשימת מועמדים.

ראשי מטה הבחירות של הארגון בחיפה הודיעו אתמול, כי אמנם זכותו של הארגון להבטיח את האינטרסים החוקיים של הדיירים המוגנים בדירות מגורים ובבתי עסק ומלאכה, אולם כיוון שמועמדים ממפלגות אחרות הבטיחו כי יעשו הכל כדי שחוק הגנת הדייר לא ייפגע, הוחלט לוותר על הגשת רשימה עצמאית על־ידי ארגון זה.

'דגל התורה' של הרב שך תתחיל מסעה אחרי החגים

מאת נח זבולוני, סופר „דבר" בירושלים

'דגל התורה', המפלגה החרדית החדשה בראשה עומד הרב אליעזר מנחם שך, הדוגל במדיניות של שטחים תמורת שלום, תפתח מיד לאחר החגים את מערכת הבחירות שלה בכל חלקי הארץ.

אישים תורניים ידועי שם ובעלי הון חרדים בארץ ובחו"ל הבטיחו את תמיכתם הכספית והרוחנית למען הצלחתה של הרשימה החדשה. הם סבורים שהרשימה תקבל לפחות שני מנדטים, אותם תגזול מאגודת ישראל ורשימות חרדיות אחרות.

לאחר החגים תקיים המפלגה החרדית החדשה שתי עצרות עם, אחת בבנייני האומה בירושלים והשניה בהיכל התרבות בתל־אביב, בהן יופיע מייסד המפלגה הרב שך.

באגודת ישראל גדולה המבוכה מהופעת הרשימה החרדית החדשה, לא ברור מה תהא עמדת כל חצרות האדמו"רים החסידיים לגבי אגודת ישראל. נראה שאנשי חב"ד יעדיפו את המפד"ל בשל העומד בראשה, הח"כ אבנר שאקי, שהתייצב בראש המאבק למען 'גיור כהלכה' ושלמות הארץ ברוח 'גוש אמונים'. אנשי חב"ד יצביעו עבור המפד"ל הנמצאת במצוקה גם בגלל הופעת הרשימה הדתית החדשה 'מימד' שבראשה, הרב יהודה עמיטל, גורס שיש להחזיר שטחים תמורת שלום אמת.

בכלוב מדגם 'ימית'

חברי גרעין 'איתן' הפגינו אתמול מול משרד ראש הממשלה בירושלים בקריאה להמשך ההתנחלויות ביו"ש. המפגינים שחזרו את אחד הכלובים של פינוי ימית ונעלו עצמם בתוכו. (צילום: יצחק הררי)

חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ •

שיגור ה'דיסקאוורי' עבר בהצלחה מלאה – „אמריקה שוב בחלל"

מאת דליה רפאל, סופרת 'דבר' בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל'דבר'). – שנתיים וחצי אחרי אסון הצ'לנג'ר בקיפה שוב מעבורות חלל אמריקאיות את כדור הארץ.

באיחור של 98 דקות ובלווית אנחות רווחה מחוף לחוף שוגרה אתמול בהצלחה המעבורת האמות 'דיסקאוורי' מכף קנוורל שבמדינת פלורידה.

קהל של מאות אלפי אמריקאים עקב בנשימה עצורה אחר השילוח וספר בקיפה עצורה את השניות – עד 27 – המועד שבו התפוצצה הצ'לנג'ר ובהמשך ביתר קלות, עד שנותקו רקטות השילוח, והמעבורת נכנסה למסלול.

שלוש דקות לאחר השיגור והשלמת השלבים המסוכנים הכריז הנשיא רייגן מגן הוורדים שבבית הלבן: "אמריקה שוב בחלל". הוא מיהר להוסיף ברכה ותפילה לטיסה בטוחה וחזרה בשלום של חמשת אנשי הצוות.

הרוחה הקלה נגרמה עקב רוחות חזקות באזור והחלטת אנשי סוכנות החלל האמריקאית לחכות לרוחות מתונות, שעמדו להגיע למקום ואכן הגיעו.

המוני הצופים, שרובם בילו את הלילה על החוף שליד מרכז החלל, שאגו קריאות שמחה נרגשות, הצדיעו לכבוד המעבורת והיו גם שהזילו דמעה, עוד שעה ארוכה לאחר שנעלמה מהעין. אחר כך החלו מצטלמים ומתראיינים ברצון, מספרים על תחושותיהם האישיות והגאווה האמריקאית הגואה בלבם.

כמו הנשיא, מליונים רבים נוספים חזו בשילוח מעל מסכי הטלוויזיה, במשרדים, במסעדות, [illegible] למכשירי החשמל, שהפעילו כל מכשיר אפשרי.

הכל זכרו וסיפרו איש לרעהו היכן, בדיוק, היו לפני שנתיים וחצי, כשחזו בשיגור הטראגי של הצ'לנג'ר. היום זכו לנחמה פורתא. לפחות הקפידו לצפות בשיגור ולראות שהכל עבר בשלום.

טיסת ה'דיסקאוורי' תימשך ארבעה ימים ותהיה עמוסת משימות לאנשי צוותה. המרכזית שבהן – שיגור לוויין תקשורת, שאותו היא נושאת "על גופה" לחלל.

כמו כן יעסוק הצוות בניסויים מדעיים ויבדוק את למעלה מ־400 השינויים, התיקונים והשיפורים שהוכנסו במעבורות במשך התקופה שבה התכוננה נאס"א לחידוש התכנית.

טיל לובי לטווח 800 ק"מ יפותח בסיועה של בראזיל

מאת דליה שרון סופרת 'דבר' בבריטניה

לונדון (מיוחד ל'דבר'). היצרן הבראזילי 'אנגסה' עומד לייצר במשותף עם לוב טילי קרקע־קרקע – מדווח 'פלייט' בגליונו האחרון.

לדברי השבועון, מדובר בטיל לטווח של 800 ק"מ שכינויו 'אי.אי.־600', אשר יפותח במסגרת עסקת הנשק בשווי כולל של 2 מיליארד דולאר, אשר נחתמה בין שתי המדינות לאחרונה. החברה דנה עם לוב במכירת טנקים בינוניים מדגם 'אוסוריו', רכב נ.ס. מדגם 'סורוו 2' ומשוריינים מדגם 'אראראקה'.

מחסור בוויטמין א' מסכן 200 מיליון ילדים בעוורון

ז'נבה (עי"ר). – קרוב ל־200 מיליון ילדים ברחבי העולם חשופים לסכנת עיוורון בגלל מחסור בוויטמין איי, הודיע אתמול ארגון הבריאות העולמי.

בהודעתו קרא הארגון לאספקה דחופה של ויטמינים לילדים הסובלים מתת־תזונה ב־37 ממדינות אפריקה, אסיה ודרום־אמריקה. „חוסר כמויות מספיקות של ויטמין איי, עלול לחשוף ילדים לעיוורון, בעיקר במדינות המתפתחות", נאמר בהודעה.

ארגון הבריאות העולמי מעריך, כי כחצי מיליון ילדים מתעוורים כל שנה כתוצאה ממחסור בוויטמין איי. ושני שלישים מהם מתים תוך שבועות ספורים.

חוק חדש בבריטניה אוסר נשיאת כלי חד בלא סיבה

מאת דליה שרון, סופרת 'דבר' בבריטניה

לונדון (מיוחד ל'דבר'). חוק חדש האוסר נשיאת סכינים, סכיני גילוח, או כל כלי חד ללא סיבה, נכנס אתמול לתוקף בבריטניה, והמשטרה רשאית לעצור על־פיו כל מי שהיא חושדת בו ולחפש על גופו.

שר הפנים הבריטי דאגלס הרד אמר, כי נכון, אמנם, שהחוק חמור אך שהוא ימנע מקרי אלימות מצד בעלי סכינים בעת כעס או שכרות וכי אזרחים תמימים שיש להם סיבה טובה לשאת סכינים אינם צריכים לחשוש.

קרן נובל השקיעה בתבונה והרוויחה – הזוכים יהנו

שטוקהולם (ע"ר). – פרסי נובל יוגדלו, קרוב לוודאי, בשנים הקרובות, בזכות רווחים גדולים מאוד שצברה קרן נובל בעסקות מקרקעין וניירות ערך – מסר ביום ד' מנכ"ל קרן נובל סטיג ראמל בראיון לסוכנות 'רויטר'.

„לא נופתע אם נכפיל את גובה הפרסים", אמר ראמל. „הצלחנו להשיג מציאות אחרי התמוטטות הבורסה. השגיאה היחידה שעשינו היתה שקנינו קצת מוקדם מדי. שערי המניות ירדו עוד יותר, לאחר שנכנסנו לשוק, אך גם כך היו לנו רווחים טובים מאוד, מכל המניות."

כוויית ואיראן מנרמלות יחסיהן

כוויית (א.ס.פ.). – שגרירות כוויית נפתחה מחדש זה לא מכבר בטהראן בצעד משמעותי לקראת נורמליזציה של היחסים בין שתי המדינות, שניצבו על סף מלחמה לפני חודשים אחדים – הודיע אתמול דיפלומאט איראני בכוויית. הוא לא היה מוכן למסור מתי בדיוק היה הדבר, ולשאלה בעניין זה השיב: „לפני זמן לא רב."

מוחמד פארוג'י, מיופה הכוח האיראני בכוויית סיפר, שיחסי שתי השכנות משתפרים והולכים בהדרגה מאז הפסקת האש במלחמת המפרץ, שהוכרזה ב־20 באוגוסט.

בספטמבר אשתקד גירשה כוויית חמישה דיפלומאטים איראניים, בעקבות התקפות של המון מוסת על שגרירותה בטהראן, והקטינה בכך את צוות השגרירות האיראנית לשניים – פארוג'י ועוזר. היא נמנעה עם זאת מניתוק מוחלט של יחסיה עם טהראן, כפי שנהגה סעודיה אחר כך.

לדברי מקורות בכוויית נשלחו שני דיפלומאטים בלבד לטהראן כדי לפתוח את השגרירות, מיופה כוח ועוזר, כך שעתה מתקיים שיוויון בייצוג שתי המדינות. לדבריהם, צפויה הגדלה הדרגתית של הנציגויות במשך הזמן.

אתמול נודע גם, שאיראן וקפריסין יכוננו קשרים דיפלומאטיים מלאים, שבמסגרתם תפתח איראן שגרירות בניקוסיה. שבראשה יעמוד בשלב ראשון מיופה כוח, ואילו קפריסין תיוצג בטהראן על־ידי שגריר.

מיכלים ובהם פסולת כימית ורדיואקטיבית אבדו בים האירי

מאת דליה שרון, סופרת 'דבר' בבריטניה, השבעניות והידיעות

לונדון (מיוחד ל'דבר'). – יומיים לאחר שראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר הביעה לראשונה במפורש את הצורך להילחם באיום על איכות הסביבה העולמית, נודע, כי מיכלים אחדים ובהם חומרים כימיים ורדיואקטיביים נעלמו בים אירלנד ביום ב' בעקבות טביעתה של אניית משא.

בהודעה של משרד ההגנה הבריטי נאמר אתמול, כי אניית המשא, שעשתה דרכה לבלפאסט הובילה מיכלים ובהם קליפורניום־252, חומר המכיל מידה קטנה של רדיואקטיביות והמשמש לגילוי חומרי נפץ. „מנגנון המיכלים מתוכנן למניעת בריחת רדיואקטיביות במקרה של תאונה", ציין דובר המשרד.

החיפושים אחר המיכלים נמשכים בינתיים מול חוף לאנקשייר, בצפון־מערב אנגליה.

בנאום שנשאה בפני החברה המלכותית בלונדון אמרה תאצ'ר, כי זיהום הסביבה, הבא לידי ביטוי באפקט החממה, החור בשכבת האוזון מעל הקוטב הדרומי והגשם החומצי מאיים על עצם קיומה של האנושות. דבריה באו כהפתעה, משום שעד כה לא התייחסה תאצ'ר לבעיה. נראה כי עתה מכירה תאצ'ר בעובדה, כי הבוחר מוטרד מהאיום האקולוגי.

ברה"מ אישרה פתיחת משרד של 'קול אמריקה' בתחומה

מוסקווה (ע"ר). – ברה"מ, שנהגה עד לאחרונה לשבש את שידורי תחנת הרדיו 'קול אמריקה' אישרה שלשום פתיחת משרד של התחנה – מסר אתמול מנהל סוכנות האינפורמציה של ארה"ב צ'ארלס ויק.

ויק, השוהה במוסקווה, שם הוא עומד בראש משלחת אמריקאית לדיון עם שלטונות ברה"מ בדבר פתיחת זרם המידע בין שתי המעצמות, קיבל ביום ד' הודעה, כי הוצא אישור עבודה לכתב של 'קול אמריקה' במוסקווה וכי הוא יוכל להתחיל בעבודה שם מיד.

נשיא דרא"פ ייפגש מחר על־פי בקשתו עם נשיא זאיר מובוטו

קינשאסה (עי"ר וע"ע). – נשיא דרום־אפריקה פ.וו. בותה יבקר מחר בזאיר, וייפגש שם לשיחה עם נשיא זאיר, מובוטו ססה סאקו. תהיה זו פגישה ראשונה בין שני המנהיגים, וביקורו השלישי של בותה החודש במדינה שחורה סמוכה.

בותה יטוס למעונו הכפרי של מובוטו, השוכן בלב הג'ונגל שבצפון־מערב זאיר.

במקור רשמי בקינשאסה נמסר, כי הפגישה נערכת על־פי בקשת דרום־אפריקה. השיחה תתנהל במסגרת מאמציה של דרום־אפריקה למצוא פתרונות כוללים לבעיותיה של אפריקה הדרומית, ובכלל זה שלום באנגולה, עצמאות לנאמיביה, ושינויים במדיניות האפרטהייד.

אלפי אנשי מנגנון יאבדו משרותיהם לאחר ישיבת הוועד המרכזי בברה"מ

מוסקווה (עי"ר ואי.פי.). – [illegible] הועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הנערכת היום במוסקווה, שבעקבותיה קיצר שר החוץ אדוארד שווארדנאדזה את שהותו בעצרת האו"ם.

לפני צאתו מניו־יורק הכחיש שווארדנאדזה, כי ישיבת המליאה, המורכבת מ־300 אנשי צמרת המפלגה, היא ישיבת חירום, אולם מקורות סובייטיים אמרו, כי היתה זו החלטת פתע של מנהיג ברה"מ גורבצ'וב. הוועד המרכזי עומד לדון בארגונו מחדש של מבנה המפלגה הקומוניסטית, במגמה להחיש את הרפורמות הכלכליות והחברתיות. אלפים מבין פקידי המפלגה צפויים לאבד משרותיהם כתוצאה מרפורמות אלה.

אתמול נודע, כי מחר יכונס הסובייט העליון של ברה"מ, בית הנבחרים בן 1500 החברים. גוף זה מתכנס בדרך־כלל פעמיים בשנה לאחר ישיבות המליאה של הוועד המרכזי. הוא התכנס לאחרונה במאי. כינוסו בתכיפות כזו הוא כמעט חסר תקדים.

הוועד המרכזי אמור היה להיפגש רק בסוף אוקטובר, ומקור בוועד הסביר אתמול את הקדמת כינוסו באומרו, ש„תכניות הרפורמה מתקדמות מהר מן הצפוי." הוא ציין, שיהיה זה רק הגיוני, ששינויים פרסונליים יבואו בעקבות כל החלטה על שינוי במבנה המפלגה.

בישיבת המליאה האחרונה שלו, ב־29 ביולי, אימץ הוועד המרכזי לוח זמנים לשינוי השיטה הפוליטית בברה"מ. על־פי לוח זמנים זה אמורה הצעת חוק ובה השינויים המוצעים בחוקה הסובייטית להיות מוכנה עד אוקטובר. בין היתר אמורה הצעה זו לכלול הרחבת הבחירות לגוף המחוקק.

הבנק העולמי יסייע למדינות העניות לפרוע חובותיהן ע"י עידוד צמיחתן

מערב־ברלין (רויטר). – קברניטיהן הכלכליים של 151 מדינות סיימו אתמול את ועידתם השנתית במערב ברלין בתחושת הסכמה גוברת, [illegible] ושימת יותר דגש עם הגנת הסביבה דרושים עתה יותר מאי פעם בעבר להקלת מצוקתן של מדינות העולם העניות.

נשיא הבנק העולמי בארבר קונאבל סיכם את החלטות שרי [illegible] באומרו, שכלכלות העולם השלישי חייבות להתרחב כדי שיהיה ביכולתן להיחלץ מהחוב בו הן שקועות, המסתכם ב־1.2 טריליון דולר. לשם כך הן תהיינה זקוקות, לדבריו לגישה נוחה יותר לשווקי העולם. „כלכלות [illegible] אלה חייבות לצאת אל מעבר לגבולותיהן, כדי שתתכלכלנה לשרוד", אמר. „עוני הוא כוח מרעיל, המשפיע על הסביבה".

בקרב מומחי כלכלה בעולם כולו רווחת תמימות־דעים, שוועידת קרן המטבע הבינלאומית והבנק העולמי השנה תיזכר כנקודת מפנה בכלכלתן של מדינות רבות, בעיקר אלו של העולם השלישי. מפנה חשוב ראשון חל עוד בסוף השבוע שעבר, כששרי האוצר של המדינות המתועשות הודיעו, שהסכימו ביניהם על תכנית להקלת תשלום חובותיהן של מדינות אפריקה, המסתכמים בכ־15 מיליארד דולר.

למחרת היום הוכרזה החלטה דרמטית לא פחות – הבנק העולמי הביע נכונות להלוות לארגנטינה סכום של 1.25 מיליארד דולאר עוד בטרם הודיעה מדינה זו על הרפורמות שבדעתה להנהיג במדיניותה הכלכלית.

נראה עם זאת, שהמפנה החשוב ביותר לטווח ארוך היה הופעתה של יפאן כמדינה המובילה בקרב האומות המתועשות בדיוני הוועידה. היפאנים העלו כמה הצעות הנחשבות רדיקאליות בנוגע למתן הלוואות נוספות למדינות חייבות.

☆ 105 שנה למזכרת בתיה ☆

מאת משה כהן

„המהפכה השניה" כך מכנים במזכרת בתיה את מה שמתחולל במושבה בשנים האחרונות. מישוב כפרי וחסר יומרות נהפך המקום בהדרגה למקום מגורים בעל איכות חיים ומקור עליה לרגל לתלמידים ולתיירים.

אי־אפשר לדבר על מזכרת בתיה ללא היסטוריה ונוסטאלגיה. המושבה נוסדה לפני 105 שנים ע"י מספר משפחות דתיות מהכפר פולובקה שעל גבול פולין־רוסיה. בעל הבית היה כמובן הברון רוטשילד, שהחליט לקרוא לישוב על־שם אמו בתיה. הברון חשב תחילה להנציח את שם אמו בראשון לציון, אבל בגלל ריב עם חקלאי עיר היין הוא החליט להעניש ולתת את הפרס למזכרת בתיה.

החיים לא היו קלים בשנים הראשונות, אולם הגיבוש הרב בין המייסדים מנע את נטישת המקום. במשך השנים נהפך המקום לישוב חקלאי פורח וכך למשל המחרשה העברית הראשונה פותחה במזכרת בתיה. גם במלחמת השחרור תרם הישוב הקטן את חלקו וסליק גדול של נשק היה מתחת לארון הקודש של בית הכנסת שנבנה בשנת 1927. בימים אלה עובר בית הכנסת שיפוץ יסודי, כשהמטרה היא להנציח את המבנה בעל החזות החיצונית המיוחדת.

הישוב המשיך להתנהל על מי מנוחות עד סוף שנות ה־50, עת הגיעו עולי צפון אפריקה למזכרת בתיה והביאו לגידול הישוב ולהתפתחותו.

החל משנת 1969 עמד בראש המועצה המקומית רפי סויסה, והחל משנת 1984 מנהל את הישוב רפי אלול. תחילה הגיבו רבים בפליאה על העובדה שצעיר בן 26 נבחר לראשות המועצה, אבל אלול הוכיח מהר את כשרונותיו כראש המועצה, מצא נתיב לליבם של הקשישים והוא מביט בסיפוק רב על העבר עם תוכניות חלומיות לגבי העתיד.

„בשנים האחרונות יש בישוב תנופת פיתוח. נבנו 150 וילות ויש תוכניות לבנות בשנים הקרובות עוד 350 וילות. הבניה היא שטוחה בלבד והאופי הכפרי של הישוב נשמר, על כך לא נתפשר. מזכרת בתיה לא תהיה עיר גדולה ומכוערת, אלא ישוב כפרי שנעים לחיות בו", הוא מציין. בהמשך מתברר, כי הוילות מהוות רק את הזימון לכרטיס הביקור של מזכרת בתיה בשנים האחרונות. פגישה מוצלחת ומערכת יחסים אישית הדוקה מאוד עם אנשי קאלגרי שבקנדה, הביאה לתנופת פיתוח חסרת תקדים. הקהילה תרמה קרוב לארבעה מיליון דולר למען פיתוח פרוייקטים חברתיים־חינוכיים בישוב.

השידוך בין שני הצדדים החל במקרה. מזכרת בתיה לא נכללה בפרוייקט שיקום השכונות ובתיווכו של גזבר הסוכנות באותה תקופה, עקיבא לוינסקי נוצר הקשר בין רפי אלול לבין 25 מראשי הקהילה ששהו בארץ. עד מהרה נוצרה „כימיה" בין הצדדים והדולארים לא איחרו להגיע.

„הם ביקשו תוכנית מפורטת ואז הכנו תוכנית סיוע של 2.5 מיליון דולאר. יצאתי לקנדה כדי להציג את התוכנית וחזרתי עם תוכנית סיוע של 3.9 מיליון דולאר", נזכר אלול בחיוך.

800,000 דולאר השקיעו היהודים מקנדה בבניית אולם ספורט, המכיל חדרי ריתמיקה, אולם רב־תכליתי, מועדון נוער ו־250 מושבים. בנוסף לכך הוקם אודיטוריום משוכלל המכיל 400 מקומות ישיבה. ראשי הישוב מציינים את העובדה שהצגות התיאטרון במזכרת בתיה נהפכו למוקד משיכה אפילו לתושבי רחובות.

בעקבות הסיוע הוקמו בישוב שני פעוטונים, קונסרבטוריום, 14 חדרי פעילות לחוגים שונים, בית קשישים והוחל בביצוע פרוייקט מיוחד לשימור האתרים ההיסטוריים בישוב.

מזכרת בתיה משופעת באתרים היסטוריים, ושימורם מהווה עבור פרנסי הישוב ערך עליון: „בקרוב יחלו להגיע אלינו תלמידים מכל מרכז הארץ כדי ללמוד על תולדות הישוב. רק בת שלמה וראש פינה דומות לאופי ההיסטורי של מזכרת בתיה, אבל אנו קרובים יותר למרכז הארץ ואלינו יהיה מאוד נוח לבוא, לראות וללמוד", מרגיש אלול.

מזכרת בתיה הגישה תוכנית שימור לרחוב הראשי שאין כדוגמתה בשום ישוב אחר בארץ.

אלול הביא לפתיחתו של מוזיאון מקומי מקסים, המועצה רוכשת מבנים בעלי ערך היסטורי כדי לשמרם ולהפכם מוקד שוקק חיים.

למתנ"ס המקומי יש תפקיד מיוחד בחיי הקהילה של הישוב. הקנדים תרמו 800,000 דולאר לפי תקציב חודשי של 20,000 דולאר לפעילות השוטפת. במקום פועלים מדי שבוע 64 (!) חוגי העשרה וברמת התיכון קיימים שיעורי עזר תמורת תשלום סמלי. המתנ"ס מטפל בכל הגילאים, החל מהגיל הרך ועד המבוגרים, כשהטיפול כולל גם הדרכה למשפחות. לרפי אלול אין ספק, כי המתנ"ס מהווה חלק חשוב ביותר בחיי הישוב והוא שוקד על טיפוחו. „המתנ"ס לקח על עצמו אחריות לגבי כל מה שקורה בחיי הקהילה של הישוב וכל משפחה יכולה ליהנות ממנו. התוכניות לגבי עתיד המתנ"ס רבות ובין היתר אנו מעניקים תשומת לב מיוחדת לילדים מחוננים ולכשרונות מוסיקליים אמנותיים", הוא מסביר.

הדור הצעיר במזכרת בתיה לא שכח את ותיקי הישוב. למענם הוקם „בית לורדים", הבא להתחרות ב„פרלמנט" של ראשון". את בית הלורדים של קשישי מזכרת בתיה פתח מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, שהתמתה בכך בעיר היין. בסך הכל יש במתנ"ס 150 פעילויות שבועיות ואין ספק שזהו מספר חסר תקדים יחסית לישובים אחרים בארץ.

גם על החזות החיצונית של מזכרת בתיה הושם לאחרונה רגש. אמנם ההיסטוריה מנצנצת באופן ממשי, [illegible] פטריות לאחר הגשם ווילות [illegible] ללא קוסמטיקה קשה להרגיש בשלמות, ואכן, המדרכות, התאורה והרחובות קיבלו הופעה נאה יותר.

רפי אלול מציין את האינטגרציה המוצלחת בישוב המונה כיום 3500 תושבים. הוא מרגיש, כי תוך האוכלוסיה משקף הישוב את החברה הישראלית ומבטיח כי לא ירחק היום שבו יגורו במזכרת בתיה לפחות 7000 תושבים. [illegible] רואה ראש המועצה הצעיר את מזכרת בתיה כמושבה פורחת ומושכת. בינתיים הוא מתכנן להקים מרכז לתעשיות עתירות ידע [illegible] לנוחות כל תושבי האזור ולנוח על סלילת כביש [illegible] שעה לפחות. אין ספק, כי ההצלחה השניה במזכרת בתיה לא תסתיים בעתיד הקרוב.

בגיל 30 מרגיש רפי אלול כמו דג במים. הוא משלים לפני ארבע שנים אל המים הקרים של הפוליטיקה וההצלחה הפתיעה אפילו אותו.

„כשנבחרתי לא היה לי די כוח, אבל בהמשך עזרה כל המושבה מאחורי וזה נתן לי הרבה", הוא נזכר. הקבלות שהוא מציג מדברות בעד עצמן.

רפי אלול מרגיש, כי הוא עדיין נמצא בתחילת הדרך. הוא נולד בישוב למשפחת עולים מצפון אפריקה שהגיעה למזכרת בתיה בסוף שנות ה־50. הדבר רק מעורר אצלו צורך לכבד את ותיקי המקום ולהנציח את ההיסטוריה.

הוא גם מנסה לשים את מזכרת בתיה על המפה הבין לאומית. כך למשל הוא בא בברית הערים התאומות שיש למזכרת בתיה עם העיר הצרפתית בדון, המונה 75,000 תושבים. „נוצרה ידידות אישית ביני לראש העיר הצרפתית וכך נוצר השידוך של ישוב קטן עם ישוב גדול", הוא מסביר.

לרפי אלול יש יומרות בפיסור הלאומי, אבל לגבי מזכרת בתיה קודמת לכל. „אני רוצה להשפיע יותר וכך גם הישוב ירוויח, אבל לגבי תפקיד ראש המועצה עומד בראש סדר העדיפויות", הוא מסכם.

בית הכנסת שנבנה בשנת 1927 עובר שיפוצים והוא יהפך לאתר עליה לרגל

שמעון פרס, מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ בביקור במזכרת בתיה, משמאל – רפי אלול, ראש המועצה

לרפי אלול
ראש המועצה
ולכל תושבי מזכרת בתיה
החוגגים 105 שנה ליסוד המושבה
שלוחה ברכת חברים נאמנה
להמשך התנופה והפיתוח
כה־לחי!
קדכתובת
ניסן שברים

המועצה המקומית נס־ציונה
למזכרת בתיה
ולראש המועצה מר רפי אלול
במלאת 105 שנים לייסוד המושבה –
ברכות לחגכם
ניסן קרופסקי
ראש המועצה

לרפי אלול
ראש המועצה המקומית מזכרת בתיה
ולכל תושביה
שלוחה ברכת כה־לחי
לחג ה־105
זבי ניסים
מזכיר
מועצת פועלי ראשון לציון

לרפי אלול – ראש המועצה
ולכל תושבי מזכרת בתיה
ברכות
לחג ה־105
כה לחי!
טנר אילנה
סוכנות הביטוח
רח' קרל נטר 9 תל־אביב
טל' 03–204301 ,294318

ברכתנו
לתושבי מזכרת בתיה
ולראש המועצה ידידנו רפי אלול
לחג ה־105
כה לחי!
איחולינו להמשך שיתוף פעולה פורה
בפיתוח הישוב
יונתן את פרייברג מהנדסים
תכנון כבישים, ביוב ומים.
ת.ד. 2700 יבנה, טל. 08-436990/1

שפע ברכות
למזכרת בתיה
לראש המועצה ולעובדיה
במלאת 105 שנים להיווסדה
נעמי בידרמן
אדריכלית
מאיר הרשקוביץ
מהנדס

לראש המועצה רפי אלול
ולכל תושבי מזכרת בתיה
ברכות מקרב לב
לרגל מלאת 105 שנה לישובכם
המשך תנופת בניה
איחולינו להמשך שיתוף פעולה פורה
ד.ש.מ. חברה לבנין ופיתוח בנ"מ
רח' הרצל 127 רחובות
טל' 08-455932 ,457907 ,453076

לתושבי מזכרת בתיה
ולנבחריה
לחגכם ה־105
שאו ברכת הצלחה
יהודה גפן
מודד מוסמך
טל. 08-252248

חייל בדה נסיון־חטיפה כדי להתפאר בפני חבריו

מאת יצחק מרחזי, סופר "דבר" בעמק

חייל בן 19, עולה מאחת מארצות דרום־אמריקה, שאומץ על־ידי קיבוץ גבע כחייל בודד, בדה סיפור חטיפה בידי בני מיעוטים משום שרצה להתפאר בתושייתו.

החייל התייצב שלשום בשעה 22.00 במשטרת עפולה וטען כי שעתיים קודם לכן, בעת שעמד בתחנת האוטובוסים בכניסה לקיבוץ, בדרכו לעפולה, נעצרה לידו מכונית פרטית ושלושה בני מיעוטים שהיו בה ניסו להכניסו בכוח למכונית ולהתנפל אותו. לדבריו, התגבר בכוח ואף ירה באוויר ואז נבהלו השלושה, הרפו ממנו והסתלקו.

עם קבלת התלונה, הזעיק שוטר משטרת עפולה את הקצינה הבכירה של משטרת מרחב העמקים, ובמקביל הכבסו כל ניידות המשטרה באיזור לכוננות מיוחדת כדי לאתר את החוטפים.

אולם החוקרים, שסיפורו של החייל העלה ספקות בלבם, המשיכו לחקור אותו, עד שנשבר והודה בבדיית הסיפור. לדבריו, עשה כך משום שאיחר את ההסעה המאורגנת לבסיס, וגם רצה להתפאר בפני חבריו על תושייתו.

החייל נעצר והועבר לידי המשטרה הצבאית.

מזכיר קיבוץ גבע דן בלב ביקש אמש לא להטיל על המרחב רק ציין שהחייל אינו בן גבע אלא, כאמור, חייל שאומץ בידי המשק, משום שאין לו בארץ קרובי משפחה.

"סערה בכוס מים", מגדיר האלוף מרדכי הידיעה על התפרעות עצורים בקציעות

מאת רפי בוקעי, סופר "דבר" בדרום

"סערה בכוס מים" הגדיר אתמול אלוף פיקוד הדרום את הידיעה על התפרעות אלימה שהיתה שלשום בבוקר במתקן העצורים בקציעות.

הוא אמר בפגישה עם עתונאים בעזה כי האירוע שעליו מדובר היה אירוע מקומי שכמותו מתרחשים בכל בית כלא. כשנשאל מה היה האירוע אמר: "אין אירוע, ולא היו נפגעים". "מישהו מנסה ללבות יצרים ולהוציא דברים מהקשרם", הוסיף והסביר שהיה סיבוך עם אחד העצורים שנגמר ללא עימותים. הוא ציין כי ביהמ"ש העליון ביקר במיתקן ועמד על המצבים הנהוגים במקום.

לפי הידיעה, ההתפרעות פרצה לאחר שעציר, שתנאי מעצרו יצא לשירותים ללא רשות ונענש ע"י אחד החיילים. בינו לחיילים התפתחה תיגרה, ואז הוזלו העצירים באחד הבלוקים להתפרע. חייל ועציר נפצעו ושני עמדות ניזוקו.

שיטת הונאה מקורית: מכר כרטיסים ישנים למגרש חניה עירוני

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר" בגליל המערבי

צעיר ערבי מצא שיטה מקורית כדי לשטות בבעלי רכב ולהוציא מהם כספים במרמה. הצעיר, התיישב ליד חניון למגדל הנביאים בחיפה, מתח חוט טלפון ישן וחסם את הכניסה לחניון, והחל לגבות כסף עבור חניית רכב.

הצעיר בן 22 מהכפר מגשרת – אל. ואברהה החזיק כרטיסי חניה חדש שלושה שקלים עבור כניסת הרכב. בעלי הרכב שילמו וקיבלו כרטיס חניה, אולם כעבור זמן מה התעורר חשדם. הם חזרו לשומר ו. שכבעו אותו לבוא עמם למטה המשטרה בחיפה.

אז הסתבר, כי הצעיר "התגולל" בכניסה של חניון מורשה מטעם עיריית חיפה. הצליח להשיג כרטיסי חניה משנת 1986, שמקורם טרם ברור, ומכר אותם לבעלי רכב. הוא יואשם בקבלת דבר בתחבולה.

פרנסואה הייסבורג, מנכ"ל המכון לעיונים אסטרטגיים בלונדון: ישראל תפעיל פצצת אטום – אם תותקף בנשק כימי

מאת נתן רועי, סופר "דבר"

"ישראל לא תהסס להפעיל את פצצות האטום שנמצאות ברשותה במידה ותותקף אי פעם, המעלה בנשק כימי נגדה", אומר פרנסואה הייסבורג, המנהל הכללי של המכון לעיונים אסטרטגיים בלונדון בראיון מיוחד ל"דבר".

בראיון שמתפרסם עימו ב"דבר השבוע" הוא אומר: "המורים חוזרים למקום הנשק הכימי. זוהי בעיה מאד חמורה. לאחר מלחמת עיראק־איראן קשה להחזיר את הגלגל לאחור. מה שמטריד אותי לגבי הנשק הכימי הוא שהפעלתו עלולה לגרור ולגרום שימוש בנשק גרעיני".

בראיון עימו שתיים פרנסואה הייסבורג למצבו המשרנים של המלך חוסיין והחזירה האוביקטיבית לאיזור, ההשפעות בהבנת ישראל באשר ולהיפך, סוריה – האיום מצפון, השפעות סיום מלחמת עיראק־איראן, נשק גרעיני ונשק כימי, עסקת הנשק של סעודיה, הסיכום על מפת החימוש, סיום פרוייקט ה"לביא" – מבט אל רק לבנון והטרור הבין־לאומי.

אשה הופתעה על ידי שודדים

מאת סופר "דבר" בגליל המערבי

שני רעולי פנים חדרו אור לאתמול לביתה של אשה בת 60, תושבת חדרה, ושדדו ממנה באיומי סכין כסף ותכשיטים.

המקרה אירע סמוך לשעה 2 לפנות בוקר בדירה ברחוב הרצל 27 בחדרה. האשה, לוסי סמו, שישנה, הרגישה לפתע תנועות יד סמוך לפניה ושמעה מישהו הדורש את כספה.

היא סיפרה מאוחר יותר לשוטרי התחנה, ותרה כי בתחילה סברה שבנה שחזר מהצבא הכיתה הוא שדיבר אליה, אך כאשר פקחה את עיניה, הבינה כי שודדים לפניה. האחמם הם דרשו, כאמור, את כספה ותכשיטיה תוך איום בסכין. היא מסרה להם 300 שקל, אולם אחד השודדים ניסה להוריד מכוח את תכשיטיה מצוואריה ומידה. כשלא הצליח, הורידה אותם, מחשש שתיפגע, ומסרה להם והם נמלטו. שוויים 2000 דולר.

אזכרה לחללי סיירת אגוז

(ש) – כאתר ההנצחה של סיירת אגוז, הנמצאת בשמורת טבע תרשיש, נערך אתמול טקס אזכרה לחללי היחידה. השתתפו משפחות שכולות ויוצאי היחידה, בהם קצין צנחנים וחיל רגלים ראשי, תת אלוף דוד אגמון, תת"ל מרדכי גור, שהיה המפקד הראשון בתקופה שבה שירת כאלוף פיקוד צפון, ואלוף (מיל.) אורי שמחוני, שהיה מפקדה, בן נבות תלמידי בית ספר השדה בקרית שמונה הנאמנים את המקום.

ברשות שמורות הטבע בודקים אפשרות להכריז על אתר ההנצחה כאתר טיולים פתוח לקהל הרחב.

זהו הזוכה

בהגרלת הבשבועית של מפעל הפיס, מס. 39/88 שנערכה אתמול [illegible] זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 250,000.00 + 16,668.00 ש"ח זכה המספר: 096139

בסך 15,000.00 + 1,668.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 96139

בסך 1,500.00 + 168.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 6139

בסך 150.00 + [illegible] ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 139

בסך 15.00 + 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 39

בסך 3.00 זכו המספרים המסתיימים ב: 2, 5, 7

בהגרלה המחודשת, המיוחדת למנויים זכה כרטיס מנוי מספר 689602 בבית־דיסקונט.

רק הרשימה הכוללת של ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

קיסר יסייר בדכאו

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, (בתמונה) ייצא לגרמניה ימים אחדים לאחר הבחירות, כדי להשתתף באירוע מיוחד לציון 50 שנה לליל הבדולח, שיתקיים במחנה הריכוז לשעבר "דכאו" ליד מינכן. במסגרת האירוע שבו ישתתפו בין היתר משלחות ממערב גרמניה וממזרחה, תתקיים תהלוכת אבל וייערך סימפוזיון על לקחי השואה. לאחר בקורו בגרמניה יסע קיסר לאיטליה, שם יפגש עם ראשי שלושה איגודים מקצועיים גדולים. ב־19 באוקטובר יתקיים בתל אביב הסימפוזיון השנתי המשותף להסתדרות ולאיגודים המקצועיים של מערב גרמניה על היחסים בין שתי המדינות. לסימפוזיון יגיע נשיא הפדרציה של האיגודים המערב גרמניים (ד.ג.ב) הנס בריים.

חיים ביאור

מבורך

"שבור רגל" מברכים את השחקנים להצלחה לפני הצגת בכורה. לדני אלמור, מנכ"ל תיאטרון "החאן" זה קרה במציאות. אומנם הוא לא שחקן, ולא מדובר בבכורה ממש, אבל השבוע, כאשר נסתיימו השיפוצים באולם התיאטרון הוא מעד שם, ונקע את כתפו. עתה לקראת פתיחת העונה הוא מתהלך כשצוארו חבוש. אותו כבר אין צורך לברך...

ו.צ.

באובייקטיביות

השר יצחק מודעי (בתמונה) הציג אתמול, במסיבת עתונאים, את ספרו "מחיקת אפסים", המתאר את הסיפור שמאחורי הקלעים של ממשלת האחדות הראשונה שהוקמה בישראל. "בחיים הפוליטיים נרקמות אגדות שהופכות אחר כך למציאות, אבל מי שטורח לבדוק, מוצא שאין להם שום אחיזה המציאות", אמר מודעי. "הרגשתי צורך להביא לידיעת הציבור, באובייקטיביות האישית האפשרית, את מה שקורה מאחורי הקלעים של המערכת הפוליטית, כדי שידע להבחין בין מה שמספרים לו, לבין מה שקורה במציאות".

יקיר צור

פנייה שמאלה

"הברית העממית" הפרו־קומוניסטית, שהיא יוסית אחת המפלגות הפרו־סוביטיות הוותיקות והחזקות באירופה, שוב משתתפת בממשלת הקואליציה של איסלנד, הקטנה בין חברות נאט"ו. לאיסלנד אין אמנם צבא, אך מצוי בה בסיס אווירי אמריקאי חשוב בקאפלאוויק. השמרנים, שעמדו עד כה בראש הממשלה, נדחקו לאופוזיציה. שטיינגמור הרמנסון, מנהיג מפלגת הקדמה הליברלית־חקלאית שביקר פעמיים בישראל, שוב יכהן כראש הממשלה, המורכבת ממפלגתו, מהברית העממית ומהמפלגה הסוציאל־דמוקרטית, שהיא חברה באינטרנציונל הסוציאליסטי.

בכנס יהדות מרוקאש, שנערך שלשום בגני יהושע, נאם ראש הממשלה יצחק שמיר נאום של ימי בחירות מעל הבמה. לעומתו, לובה אליאב, ("האחד והיחיד" – הכריזה המנחה) שייצג את המערך, סבב בין אלפי החוגגים והתקבל בחיבוקים ובגילויי חיבה. לפני 23 שנים עשה לובה בשליחות עלומה בדרום מרוקו. "היינו ילדות קטנות, כשהיית אצלנו", אמרו לו בהתרגשות שתי נשים יפהפיות, שזיהו אותו.

בתמונה: שחקנים ואוהדים של קבוצת הכדורגל היהודית במראקש מראים ללובה תמונות מן הימים ההם.

עור וגידים

יוזמתו של עורך הדין יואב צח, להנפיק מטבע עם דיוקנו של ראש העדה הדרוזית שייח' אמין טריף (בתמונה) עשויה לקרום עור וגידים במידה ובני העדה הדרוזית יבטיחו מראש כי ירכשו מספיק מטבעות שיכסו את עלות ההנפקה. במכתב תשובה שקיבל עורך הדין צח ממנכ"ל החברה הממשלתית למדליות ומטבעות אליעזר שילוני נאמר כי דירקטוריון החברה יתכנס ויחליט בנושא ב־13 באוקטובר. לדבריו תתקבל ההצעה לבטח, אם יוזמנו מראש מספיק מטבעות. לפיכך שלח עורך הדין צח מכתבים לראשי העדה הדרוזית ולראשי המועצות המקומיות הדרוזיות כדי שייערכו בהקדם לקראת ההנפקה האפשרית והזמנה מראש של מטבעות.

יוסי ליבוביץ

תודה לגששים

תרומת "הגששים" למרכז הרפואי ע"ש שיבא, תל־השומר, תפתח את חגיגות ה־25 ליסוד להקת "הגשש החיוור". במסגרת חגיגות אלה, תרמו "הגששים" הופעות למספר בתי־חולים בארץ. בהופעות לקט מבחר ממכלל תכניותיהם.

"חג ידידות תל־השומר", תערך בבית־החיל, ב־17 באוקטובר, הצגת הגאלה אשר כאמור, נתרמה במלואה ע"י "הגשש החיור" ואמרגנם, פשנל. ההכנסות מערב זה הן קודש לרכישת מוניטור מתוחכם לחדר הצנתורים במכון־הלב תל־השומר בניהולו של פרופ' קפלינסקי.

כרטיסים ניתן לרכוש בביתן 65, במרכז הרפואי ע"ש שיבא, בתל־השומר.

קונצרטבע

ביזמתה של החברה להגנת הטבע, יתקיימו ביום ראשון, 2 באוקטובר, שני מחזורי קונצרטים ביקב ההיסטורי של מקווה־ישראל. התזמורת הקאמרית הישראלית בניצוחו של מיכאל ולדר תנגן מיצירותיהם של באך, ויואלדי וגלוק. יקב עתיק זה שוכה בתולדותיו לשמש בין היתר כמקום אימונים בנשק חם לחברי ה"הגנה" בגוש דן, והיה עד להשמעת הצלילים המיוחדים הנפיצים. יהפוך ליום אחד לאולם קונצרטים ובין כתליו העבים ישמעו צלילים אחרים. המופע הראשון יתחיל בשעה 11.30 והשני בשעה 13.00. בין לבין יוזמנו המשתתפים להרים כוסיות מתנת יקבי "אליעז" למעמד. לפנה"צ יתקיימו במקום סיורים מודרכים ללא תשלום, לחברי החברה להגנת הטבע, שיסתיימו בביקור במרכז המבקרים שנחנך לאחרונה ובהקרנת תוכנית אור קולית על ביה"ס החקלאי הראשון בארץ ישראל. כדי להקל על הקהל הרחב ליטול חלק ביסודים ובקונצרט, ניתן יהיה להצטרף וכן לחדש חברות בחברה להגנת הטבע ברוכבים שייפתחו במקום.

עמנואל אהרוני

מבקרים במרכז הקרדי לאקולוגיה אקולוגית באוניברסיטת תל־אביב השיגו הישג חשוב – גוזל של עזניית הנגב, העוף הגדול ביותר בישראל, בקע מביצה, שהוטלה בגן האקולוגי. בקיעת הגוזל מסכמת מאמץ רב־שנתי לשיקום אוכלוסיית עזניות הנגב, העומדת על סף הכחדה. משך שנים מנסים אנשי המרכז הקרדי בראשות פרופסור היינריך מנדלסון להרבות את עזניות הנגב, ולפני כחצי שנה הצליח [illegible] להטיל במצב שמטנה בקע גוזל – בפעם הראשונה שאירע כאן קרה.

צלבים ברובע הלאטיני

שוטרי היחידה לפיזור הפגנות של משטרת פאריס חוסמים את דרכם של מפגינים נושאי צלבים וכרזות בבולבאר סן ז'רמיין שברובע הלאטיני ביום ד' בערב. המפגינים, אנשי הכנסיה הקאתולית האינטגריסטית הקיצונית ברובם הגדול, הנמנים עם חוגי הימין הקיצוני, תקפו צופים שעמדו בתור להקרנת סרט הקולנוע "הפיתוי האחרון של ישו". על הכרזה הנראית בתמונה כתוב: "כבדו את ישו שלנו". בתוך כך החליטה עיריית אקס אן־פרובאנס שבדרום צרפת לאסור את הקרנת הסרט בתחומה. רבה הראשי של צרפת, הרב סיטרוק, הצטרף בהודעה מטעמו למחאות הקאתוליות נגד הסרט, וכמותו נהג גם ראש הקהילה המוסלמית.

(כתב גדעון קוץ, צילום: א.פ.)

חשיפה ראשונה בברה"מ:

בכיר הפסיכיאטרים של ברה"מ בדק את סטאלין ב־1927 ואיבחן פרנויה

מוסקווה (רויטר). – שליט ברה"מ לשעבר יוסף סטאלין סבל ממחלת נפש במשך מרבית שנות שלטונו, והוא הודה על חיסול פסיכיאטר בכיר שאיבחן את מחלתו – קובע עורכו המדעי של השבועון הסובייטי "ליטרטורנאיה גאזטה" במאמר שהופיע בגליונו האחרון של השבועון, שראה אור ביום ד'.

העורך, אולג מורוז, ציטט מרשומיו של הפסיכיאטר המנוח אלכסנדר בחטירב וכן מעדות דעתו של פסיכיאטר אחר החי עדיין, אנדריי ליצ'קו, שלפיהם, סבל הרודן מסימפטומים של פאראנויה קלינית. "לאחר בחינת כל המידע שברשותנו", צוטט ליצ'קו כאומר, "אני מאמין, שסטאלין אכן סבל ממחלת נפש ושאיבחונו של בחטירב היה נכון".

מורוז מגלל במאמרו את פרשת מותו של בחטירב, שהיה באותו זמן הפסיכיאטר הבכיר בברה"מ ונוירו־פאתולוג בעל שם. ב־27 בדצמבר 1927 הוא זומן לקרמלין. לדברי מורוז, הזמין אותו סטאלין, ככל הנראה, כדי לבחון את הדיפרסיה בידו ולייעץ לו בנוגע לנדודי השינה המעצבנות שמהם סבל. בצאתו הוא אמר לשמיעתו: "ערכתי בדיקה לפאראנויד נכה".

למחרת היום מת בחטירב, שהיה בריא לחלוטין קודם לכן, ממחלת קיבה מסתורית, וגופו נשרף ללא שהיית היתר המקובלת של משפחתו בכלא, שהיעשה בה נתיחה שלאחר המוות.

מורוז כותב במאמרו, שסטאלין סבל בבקיבור משגעון גדלות, שבא לידי ביטוי בבטחונו, שהוא נועד להיות מנהיגה של האנושות כולה, ומשגעון הרדיפה, שהתבטא בפחד שחש. להסל את כל מתנגדיו האפשריים. "כיצד ניתן ליישב עם ההגיון את השמדת כל הפיקוד העליון של הצבא האדום ערב המלחמה הנוראה", הוא שואל בהתייחסו לחיסולים של השנים 1938־41. "בדומה לכך, רעיון ההבל של תלישת 'מיליוני' איברים מהאומה שאליה היו קשורים תולדותיו בכך לא היה קשור כלל בתודעתו עם תוצאותיו הטראגיות של המעשה".

להלן כותב מורוז, שמחקר פסיכולוגי שפרסם ליצ'קו לפני 23 שנה אודות הצאר איבן בן המאה ה־16 היה מבוסס על סטאלין. "הם היו דומים להפליא", הוא ציטט את ליצ'קו. הוא ציין עם זאת, שלא כל המומחים היו תמימי דעים עם ליצ'קו. רבים מהם שרויים היום לדבריו, ב"שלב ליבראלי", לאחר שקודם לכן היו מוכנים להכריז על כל אדם שהרג במשהו מהקונצנזוס כעל סכיזואיד.

שערי מטבע חוץ ביום 29.09.88

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	+0.002	1.61	1.68	1.61	1.68	1.61	1.68	1.6348	1.6552	1.6343	1.6547	1.6328	1.6534	1.6444
1 מארק גרמני	-0.001	0.86	0.89	0.85	0.89	0.85	0.89	0.8700	0.8809	0.8693	0.8802	0.8678	0.8787	0.8742
1 לי"ש	+0.005	2.70	2.82	2.70	2.83	2.70	2.83	2.7514	2.7857	2.7531	2.7875	2.7512	2.7858	2.7706
1 פרנק צרפתי	—	0.25	0.26	0.25	0.26	0.25	0.26	0.2554	0.2586	0.2550	0.2581	0.2552	0.2584	0.2567
100 ינים יפאניים	+0.001	1.20	1.25	1.20	1.25	1.19	1.25	1.2191	1.2343	1.2174	1.2325	1.2148	1.2301	1.2254
1 גולדן הולנדי	-0.001	0.76	0.79	0.75	0.79	0.75	0.79	0.7718	0.7809	0.7705	0.7801	0.7705	0.7800	0.7754
1 פרנק שווייצרי	—	1.01	1.05	1.01	1.06	1.00	1.06	1.0262	1.0390	1.0272	1.0400	1.0259	1.0388	1.0323
1 כתר שוודי	—	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2535	0.2567	0.2537	0.2569	0.2533	0.2565	0.2551
1 כתר נורבגי	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.23	0.24	0.2357	0.2386	0.2352	0.2381	0.2351	0.2380	0.2370
1 כתר דני	—	0.22	0.23	0.22	0.23	0.22	0.23	0.2267	0.2296	0.2270	0.2298	0.2265	0.2294	0.2280
1 מארק פיני	—	0.36	0.38	0.36	0.38	0.36	0.38	0.3678	0.3724	0.3680	0.3726	0.3675	0.3722	0.3704
1 דולר קנדי	+0.001	1.32	1.38	1.32	1.38	1.31	1.38	1.3384	1.3551	1.3399	1.3566	1.3372	1.3540	1.3484
1 דולר אוסטרלי	+0.004	1.21	1.33	1.24	1.33	1.24	1.33	1.2825	1.2985	1.2804	1.2964	1.2809	1.2970	1.2881
1 ראנד דרא"פ	+0.002	0.45	0.52	0.40	0.55	0.42	0.58	0.6581	0.6663	0.6584	0.6666	0.6590	0.6673	0.6628
10 פרנקים בלגיים	—	0.40	0.42	0.40	0.42	0.40	0.42	0.4099	0.4150	0.4145	0.4196	0.4144	0.4196	0.4173
10 שילינגים אוסטריים	—	1.22	1.27	1.21	1.27	1.22	1.28	1.2350	1.2504	1.2362	1.2517	1.2351	1.2506	1.2423
1000 לירטות איטלקיות	-0.001	1.14	1.20	1.14	1.22	1.15	1.23	1.1660	1.1806	1.1665	1.1811	1.1662	1.1809	1.1724
1 אקו"י (ECU)	—	—	—	—	—	—	—	1.8032	1.8257	1.8027	1.8252	—	—	1.8143
1 דינר ירדני	+0.006	3.78	4.02	3.88	4.13	—	—	—	—	—	—	—	—	4.0123
10 לירות לבנוניות	—	—	—	—	—	0.03	—	—	—	—	—	—	—	0.0406
1 לירה מצרית	+0.001	0.65	0.69	0.63	0.67	0.61	0.66	—	—	—	—	—	—	0.6989

מודעון

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת וחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל:
טלפון 03-433300
בימים א' עד ה'
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' וערבי חג
מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא 49 – טלפון 03-284649
בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00
בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00
אזור חיפה
רחוב הנקן 26 קומה ג' – 04-523566 כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

אזור ירושלים
בערבי שבת וחג, בשבתות וחגים רופא תורן המנתן טיפול חירום לכאבי שיניים בהדסה עין כרם בחדר המיון – 02-446220
ער"ן עזרה ראשונה נפשית
בתל־אביב – 03-5461111
קו לילדים ונוער – 03-261113
ירושלים – 02-227171
חיפה – 04-672222
נתניה – 053-335516
כרמיאל (גליל) – 04-988410
כפר־סבא – 052-913999
באר־שבע – 057-418111
קו פתוח – ארגון קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03-221680 (24 שעות)
נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה
בימים א' עד ה' מ־9.00 עד 16.00 – 03-235922
קו פתוח לקשיש 02-690685
האגודה לזכויות האזרח בישראל – סניף תל־אביב – בן יהודה 146. טל: 239207 בימים א' – ה' 3–9

אלמקס – משחת השיניים במניעת עששת – יעילה פי 3

תורנות בתי מרקחת

ליום שבת	ליום שישי
תל־אביב	תל־אביב
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993	ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 238746
בס – פרישמן 66 – 237326	מארס – מרקס – יהודה הימית 61 יפו – 822973
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993	ירושלים
בס – פרישמן 66 – 237326 – מוצ"ש	הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
ירושלים	חולון
מרפאת רוממה – הפ"ג 28 523191	מגן דוד – באולה 13 – 665205
מוצ"ש	פתח תקוה
רמות אלון – מס. מסחרי רמות – 861071 – מוצ"ש	קופ"ח כללית – חיים עוזר – 905271
חיפה	בני־ברק – רמת־גן
מור – המגינים 97 – 524113	הגינה – ארלוזורוב 81 רמת־גן – 721489
פתח־תקוה	בת־ים – חולון
מינקארס – שפרינצק 20 – 9321067	מור – הבימה רייק 20 בת־ים – 583360
בני־ברק – רמת־גן	רחובות
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת־גן – 7511874	כללית – בני משה – 452381
בת־ים – חולון	
בלפור – בלפור 90 בת־ים – 583448	
רחובות	
כללית – בני משה – 452381	

אלמקס

נוצרת ע"י מכון תעשיות פרמצבטיות בע"מ ברשיון GABA שוויץ

פינה חמה ללב"י

הקרן למען בטחון ישראל

לחינוך בצה"ל:
מר אלי שלוש מראשון לציון תרם 1000 ש"ח לקידום החינוך בצה"ל.
תרומת המושב:
משואות יצחק, מושב שיתופי להתישבות של הפועל המזרחי, 500 ש"ח.
תרומה צעירה:
ילדי תנועת הנוער הדתית "סיני" מלונדון שביקרו בארץ במשך הקיץ 60 ש"ח.
היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארבע) 17, הקריה, תל־אביב 64734

דבר – בגליון חג
פוליו: נגיפים והיסונים
האבן אבה דויקן
ברנאר אנרי לוי, ראיון
יצחק בן־נר, סיפור
גד יעקבי, ראיון
הוויכוח על נתן זך
אמנון דנקנר, ארנון מגן, שמעון ויים, אוריאל בן־עמי, גדעון קרן, מושיק, אהרן שמי, נתן רועי, אורציון ברתנא, דרור שרביט, חיים ביאור, דן אביהו, צבי אילן, דליה רפאל, דני רובינשטיין, אבי שוברט, יורם פרי, שלמה גינוסר.

קבלת מודעות 24 שעות נ דחוף
מודעות משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל"הלוח הכללי" דבר
מתקבלות 24 שעות ביממה
ב"ברחוב" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל. 246363 239952

מכרז من الاحمل

ירידות שערים קלות במניות

● אי הצטרפות הציבור לפעילות הבורסאית התחלשה במניות קונצרן כלל גרמה לדעיכת המסחר בבורסה ● שוק המניות יוצא לפגרה עד יום ג' בשבוע הבא ● עליות שערים חדות ופעילות ערה במניות ואופציות מלונות ים סוף על רקע הסכם הבוררות בין ישראל למצרים בטאבה ● מניות החודש בבורסה – רשף מחשבים ופורמאקססט 5 ● בבנקים נערכים לקראת מדרוג הבנקאיות, הצעות משותפות יפורסמו בקרוב ● קיטון ברווחי אי.די.בי. פיתוח במחצית 1988 לעומת התקופה המקבילה אשתקד, חברת אלרן עברה מרווח להפסד, קיטון ברווחי אלגר ויצוא ● גידול חד ברווחי חברת אמיק, חברת אגבל הגדילה רווחיה, גידול חד ברווחי חברת הדר ביטוח, ירידה קלה ברווחי ציקלון, שיפור ברווחיות משוב מחשבים, קיטון בהפסדי דנקנר, המפרים בנייע הביאו להפסד כבד באטאם

מאת שמואל הרנבלום

שוק המניות המשיך אתמול להפגין חולשה במהלך המסחר כאשר התמורה הכספית הצטמצמה שוב. בעיקר בשל יציאת הבורסה לפגרה עד ליום ג' הבא. המסחר במניות המשתנים הסתיים בירידה ממוצעת של 0.49%. בלטו ירידות בכלל מסר 3%-, טבע 1.75%-, אלרון 1%-, דלק 1.5%-, והבינלאומי 1%-. עליות שערים נרשמו בכיד חרה 1.25%+, חברה לישראל 1%+, יואל 1.25%+ ודיסקונט השקעות 1%+. גם במניות המשתנים נרשמה תמורה כספית נמוכה והמעידה על השיעמום ששרר אתמול במסחר.

קרנות הנאמנות של לאומי פיא המשיכו גם אתמול להפגין נכונות רכישה תוך ירידות שערים. יתר גורמי השוק המתכוונים פעלו בהאישות תוך אי נכונות להכנס לפרוטרציות הנוקות במניות. בבורסה מעריכים כי לאחר פגרת החג עשויה המגמה האלקטריות היורנית במסחר להתחזק. במניות המשיגות המוקרה הפעילות במניות ים סוף 10%+ ים סוף אופציה 15.6%+ על רקע הבוררות בטאבה. עליות שערים של 10% נרשמו במניות רשף מחשבים ופורמאקססט שביכבו החודש בעליות שערים תלולות במיוחד.

מגמה חיובית נרשמה בקרנן 1 6%+, אמרין 5 5%+, אינל"מ 9%+, ויסלבו 5.2%+ וטופר 10%+. ירידות שערים חדות הפגינו במניות שמן 10.1%-, פז השקעות 5%-, יישום 7.2%-. אתמול פירסמו מספר רב של חברות את מאזניהן המצ-שנתיים שרובם הצביעו על ירידה ברווחיות או מעבר להפסדים. הריבית השיקלית המשיכה אתמול לנוע סביב 14.5% במניות הבנקים שבמסחר נרשמה אתמול מגמת יציבות.

מלונות ים סוף – עליות חדשות

מניות מלונות ים סוף עלו אתמול בצורה חדה תוך עורף ביקוש ער. פעילות ערה וחיובית תוך עליית שער נאה נרשמה גם באופציה של ים סוף. מלונות ים סוף מחזיקים כידוע במלון סונסטה בטאבה. על כריכת התשקיף של החברה נכתב בעת הנפקה לציבור כדלקמן: "הנכס העיקרי של החברה ממוקם בטאבה והתוצאות הבוררות לגבי הבעלות על האיזור עשויות להשפיע באופן מהותי על החברה". בחוות הדעת של רואי החשבון המצורפת לתשקיף נכתב כי "המחלוקת בין ישראל למצרים הבוררות על הריבונות על הקרקע עשויים להשפיע על מצב החברה". חוסר הבהירות לגבי מצבה של החברה אינו משפיע על הציבור המבקש לרכוש את מניותיה. נראה שמקנים מתבססים כי באוגוסט 87 היה המלון רשום בכ־19.4 מיליון דולר. אם נוסיף את הכספים שהושקעו במלון בשיפוצים והשבחה אזי המלון "שווה" בספרי החברה כ־25 מיליון דולר לערך. הרוכשים מניותיה כי מלונות ים סוף עשויים לקבל כתוצאה מהבוררות סכום גדול בהרבה מהסכום המופיע בספרים. מלונות ים סוף עשויים בעתיד להגות אלו מרווחי הון בלתי ידועים. בשלב הנוכחי כל הפעילות במניה היא על רקע בלתי ברור.

מניות החדש בספטמבר –
סיכום חלקי 1.9.88–29.9.88

הפעילות הבורסאית בחודש ספטמבר שהסתיימה בחולשה במגמה חיובית הבליטה שינויי שער חדים בשורה ארוכה של מניות. לפניכם רשימת מניות שנרשמו בהן עליות שער חדות – ישום 56.6%+, רשף מחשבים 95%+, דנקרון 72%+, אורדע פרינט 47%+, סקס 1 39%+, פורמאקססט 5 51%+, פורמאקססט 1 36%+, משוב 55%+, פייכנגנר 5 44%+, ספנות הסוקק אופציה 45%+, שופרסל אופציה 38%+, כרמל אופציה 42%+ ונחושת. ירידות שערים חדות במהלך החודש נרשמו בביזיה אופטיב 38%-, לימשיין 1 37%-, מבוד 5 18%-, קונסורציום אופציה 70%-. [illegible]

מניות הבורסה – ספר חדש

נעים ילין, כתב כלכלי חדש ולשעבר מנהלה הנבידים של לאומי פיא – קרנות הנאמנות של בנק לאומי, הוציא באחרונה ספר חדש על הבורסה בשם "מניות". בספר מסביר ילין את עקרונות ניום ההון בבורסה, בעית מיסוי לגבי בירוה ער, שוק אגרות החוב וסעיפים נוספים העשויים להשפיע להתנהגב בגבי הבורסה.

ניקוב הונה – מאבקי שליטה וכיסויה

מאבקי השליטה בחברות הטא בין מיסודי החברה לבין בעלי הענין בניקוב נמשכים בכל הידוע. במקביל הוא איש העסקים אירז שני במאבק שליטה מול אנשי ניקוב. שני, באמצעות חברת "אבנעל" שבבעלותו, הפך בהדרגה לבעל ענין בניקוב והוא מחזיק כ־30% ממניות ניקוב. לטענת שני מנהלי ניקוב לא הצליחו לנהל את ניקוב בצורה יעילה והחברה מפסידה בעת האחרונה במאזניה. בעלי השליטה בניקוב מחזיקים כיום כ־35% ממניות החברה. שיעור המאפשר לבצורה השתלטות הדגנית. בכל סיפורי ניקוב הדשה לא ברור שיעור החזקה במניות של גורמים עלומים שם המקורבים לצד זה או אחר מבעלי העניין השונים. שיעורי החזקה אלה הם שיכריעו בעצם את ההשתלטות הצפויה בדיסה או בניקוב. מעבר לכך מעריכים בבורסה כי רשה הניקוב אינם בירוק בגדר מציאות של ממש מבחינה כלכלית טהורה, מה שכנובן לא מפריע לגורמים שונים להתלהב יתר על המידה מה"סיפורים" האופפים מאבקי השתלטות מפעקעים למדי. איש העסקים אירז שני היה מעורב בעבר מספר פעמים במאבקי שליטה בחברות בורסאיות שונות, בכל הסכר ללא הצלחה יתרה.

קונסורציום אופציה – הנפקות כמאוחרות

כתב האופציה של חברת קונסורציום מתנהג בבורסה כהלום רעם. לפניכם התנודות מהימים האחרונים: 66%–, 50%+. העליות והירידות התלולות באופציית קונסורציום מתבצעות בתמורה כספית שנעה בין 1000 שקל ועד 1500 שקל לערך. המרת האופציה אינה כדאית ולפיכך הירידות בשערה נראות כהגיוניות. לא ברור מדוע בעקבות הירידות החדות מופיעות לפתע עליות חדות כאשר ההמרה אינה כדאית המניה שתתקבל מהמרה מלכתחילה אינה נראית כהשקעה טובה במיוחד. אתמול המשיכה האופציה בהגינה 33.9%+ ללא הגיון כאמור.

התשואות השנתיות הדולריות בבנקאות
שבחודש – פירון 1988

אי.די.בי. רגילות	17.41%	פועלים מבוכרות	3.46
אי.די.בי. ב'	19.09	פועלים ע"ש	20.10
אי.די.בי. בכורה	22.29	פועלים מכ"ז	21.28
אגוד	17.33	כללי א'	21.50
דיסקונט ב'	19.72	כ"ל סטוק	19.39
דיסקונט א'	19.28	מימון וסחר 1	21.91
המזרחי ע"ש	20.96	מימון וסחר 5	22.85
המזרחי מכ"ז	16.93		

ירידה קלה ברווחי "אי.די.בי. אחזקות"

חברת "אי.די.בי. אחזקות" פרסמה את דו"חותיה הכספיים לחצי הראשון של שנת 1988. הרווח הנקי ירד בצורה קלה, והסתכם בכ־29.7 מיליון ש"ח, לעומת 31.8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. חברת "אי.די.בי. אחזקות" עוסקת בבנקאות, באמצעות בנק דיסקונט, ובהשקעות אחרות, באמצעות חברת "אי.די.בי. פיתוח". בנק דיסקונט שיפר את רווחיו – 44.5 מיליון ש"ח לעומת 30.7 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. לעומת זאת חלה ירידה ברווחי "אי.די.בי. פיתוח" – 7.4 מיליון ש"ח לעומת 13.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. תוצאות חברת "אי.די.בי. אחזקות" משקפות יפה את המגמות במשק בשנה האחרונה – שיפור ברווחי הבנקים, לעומת נסיגה בתעשיה ובהשקעות.

בשלוו להנפקת הזכויות של "לימשיין"

המפקת הזכויות בחברת "לימשיין" באה להענות חלקית גלבה. [illegible]

קרן הנאמנות "אוריה" הפכה לקרן סגורה

קרן הנאמנות "אוריה", אשר נבנית משקיעים במניות בבנקאות, הפכה לקרן סגורה. מתאריך 29.9.88 ועד לפרסום תשקיף חדש, לא ניתן הקרן תעודות חדשות. מניות הקרן בנוי על רקע הביקוש הגדול לתעודות המשתתפות בה, מתוך ציפיה לניחוח בקרוב.

שערי מניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הוצעה/ביקוש
א.ד.ב.ע ש	30700	5.0	+300	+1.0	+6.0
מקנות 1	— הפסקת מסחר —				
מקנות 5	— הפסקת מסחר —				
כללי לא בהסדר 1	14381	148	-120	-.8	-243

בהסדר הצמדה ל־88

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הוצעה/ביקוש
אידיבי ב' ל־88	— הפסקת מסחר —				
אידיבי ב' ל־88	— הפסקת מסחר —				
אידיבי בבא 88	— הפסקת מסחר —				
אגוד 1 ל־88	87100	39.0	-120	-.1	-18.0
דיסקונט ב' ל־88	149330	22.0	-20		-22.0
דיסקונט א' ל־88	149500	250	-100	-.1	-85.0
דיסקונט שה ב 88	17997	13.0	+141	+.8	+11.0
מזרחי ש' ל־88	48105	394			+98.0
מזרחי מ' ל־88	48160	48.0	-100	-.2	-73.0
הפועלים מכב 88	102997				-19.4
הפועלים ש' ל־88	79478	1821			-721
הפועלים ב' ל־88	79400	165			-203
כללי א' ל־88	202200	14.0			-11.0
כללי ב' ל־88	6550	336	+100	+1.6	+1800
כללי סטוק ל־88	50526	2673			-350
כללי 11 ל־88	17400	144			-144
מימון וסחר 1 88	66900	409			-301
מימון וסחר 5 88	33900				

בהסדר הצמדה ל־89

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הוצעה/ביקוש
אידיבי ב' ל־89	— הפסקת מסחר —				
אידיבי ב' ל־89	— הפסקת מסחר —				
אידיבי בבא 89	— הפסקת מסחר —				
אגוד 1 ל־89	111700	20.0	+400	+.4	+279
דיסקונט ב' ל־89	— לא נסחר —				
דיסקונט א' ל־89	191060	6.0	+110	+.1	+94.0
מזרחי ש' ל־89	61660	239	+80	+.1	+350
מזרחי מ' ל־89	— לא נסחר —				
הפועלים ש' ל־89	101300	473			+27.0
הפועלים ב' ל־89	102400	60.0	+350	+.3	+81.0
כללי א' ל־89	260000	4.0	+800	+.3	+20.0
כללי סטוק ל־89	64420	462	+100	+.2	+425

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הוצעה/ביקוש
אורים 0.1	38300	104	+250	+.8	+66.0
לאומי משכנתאות ש	12200	54.0	+150	+1.2	+48.0
לאומי משכנתאות ב	12700	10.0	-500	-3.8	-72.0
כרמל 1	203	1100			-1100
כרמל אופ א	105.5	19370			-2600
כרמל שה ב	97.5	5325	-5	-5	-6175
פיתוח ומשכ' 1	2750	310	-20	-.7	-110
משכן 1	4620	192	+170	+3.8	+46.0
בנק עצמאות 1	16000	32.0			-32.0
הבינלאומי למשכ'	7150	52.0	+150	+2.1	+98.0
טפחות מכב ש	26100				+1.0
טפחות רג ש	24800	36.0			-12.0

מוסדות מימון

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הוצעה/ביקוש
התקלאות מכב א	— לא נסחר —				
התקלאות מכב ב	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	17950	23.8			-3.0
פתוח תעשיה מכב	— לא נסחר —				
פת תעש בכ 2	— לא נסחר —				
פת תעש בכ גג	— לא נסחר —				
פת תעש בכ 111	— לא נסחר —				
פת תעש בכ ד	— לא נסחר —				
פת תעש בכ דד	— לא נסחר —				
פרס קבלנים 5.0	705	340	+4	+.6	+256
תיירות בב	— הפסקת מסחר —				
כלל לישנג 0.1א	15300	2.8			-30.0
כלל לישנג 0.5ב	15200	219	-100	-.7	-284

ביטוח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הוצעה/ביקוש
אילון בטוח 1	97.0				
איתן ביטוח 1	90.5				
ארדס 1	936				
בטוח משנה 1	351				
בטוח משנה 5	141.0	1712			-1712
בטוח משנה אופ 2	217		-2	-.9	-800
בטוח מש שה־אוב	116.5		+1.5	+1.3	+20000
הדר 1	— הפסקת מסחר —				
הדר 5	— הפסקת מסחר —				
הדר אופ 2	— הפסקת מסחר —				
הפניקס 1	599	2200	+17	+2.9	+4482
הפניקס 5	470	250	+3	+.6	+1250
המסנה־הראל 1	6060	100	+20	+.3	+145
המסנה־הראל 5	5220	533			-113
כלל ביטוח 1	260				
כלל ביטוח אופ א	43.0	14800	-.5	-1.1	-9800
כלל ביטוח אג"ח	103.5	25015			+19000
מנורה 1	819	429	+34	+4.3	+990
מנורה מ"ר 5	668	100			-100

אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4.25% מלוה מדינה (שגיא)		
4101	454.0	-2.0
ק־432 תשואה 1.01%		
4102	179.5	-.8
4103	172.7	-.7
4104	167.4	-.9
4301	167.4	-.9
ק־433 תשואה 1.34%		
4302	163.0	
4303	162.1	
4304	159.9	+.1

מסחר ושרותים

מקרקעין ופיתוח

תעשייה

חברות להשקעה

נסחרות במטח

דלק ונפט

השקעה מקבילה

מניות

שערי קרנות נאמנות

„פלורנס המעופפת" שיפרה פעמיים בשעה וחצי השיא העולמי ב־200 מ'

מאת יעקב ברוש
שליחנו המיוחד

אמרו כבר, כי הביצועים של האצנית האמריקאית פלורנס גריפית־ג'ויינר לקוחים מעולם אחר. הצביעו על השיא העולמי שלה ב־100 מ', על הזהב והשיא האולימפי שלה בריצה זו בסיאול. מסתבר, כי לא אמרו עדיין את המילה האחרונה. אתמול שלפה פלורנס שפן נוסף מהכובע המשוגע שלה והדהימה בנצחון גם בריצה הכפולה תוך ניפוץ השיא העולמי פעמיים בשעה וחצי.

הספור החל כבר בחצי הגמר. פלורנס התייחסה לריצת חצי הגמר כמו...לגמר עצמו. היא דהרה על המסלול ועצרה את השעונים על שיא עולמי חדש – 21.56 שניות – שיפור של 0.15 שניות לשיאה של מריטה קוך מ־1979. זה היה שיא מלהיב, אבל לא השיא התחרות. בגמר השכילה פלורנס לנתץ את השיא הטרי שלה ולקבוע זמן של 21.34 שניות.

עכשיו נותר עוד לפלורנס להוליך את רביעיית השליחות של ארה"ב לנצחון כדי לזכות במדלית זהב שלישית. כן, בקצב של פלורנס גם השיא העולמי בריצה זו מצוי בסכנה.

גרייס ג'קסון התמידה מג'מייקה נטלה את מדליית הכסף והארד נפל בידיה של הייקה דרקסלר ממזרח־גרמניה.

היה זה יום מוצלח למשפחת ג'ויינר. שכן, ג'קי ג'ויינר־קרסי, גיסתה של פלורנס ומנצחת קרב השבעה, זכתה בזהב בקפיצה למרחק של 7.40 מ' לפני המאוכזבת הייקה דרקסלר, שקפצה ל־7.22 מ'.

תחרות הדיסקוס לנשים היתה שייכת, כרגיל, לגברתניות מהגוש המזרחי. אלופת העולם, המזרח גרמניה מרטינה הלמן, הרחיקה את המכשיר ל־72.30 מ' וזכתה בזהב. בת־ארצה דיאנה גנסקי זכתה בכסף והבולגריה צווטנקה כריסטובה נטלה את הארד.

כ„מלך האתלטים" הוכתר המזרח־גרמני כריסטיאן שנק, שצבר בתום שני ימי התחרות 8488 נקודות. שני בדירוג היה בן־ארצו טורסטן ווס עם 8399 נקודות והקנדי דייב סטין זכה במדליית הארד עם 8328 נקודות. דיילי תומפסון, אלוף שתי האולימפיאדות הקודמות, נדחק למקום הרביעי עם 8306 נקודות.

זיקוקין דינור גרמו לדליקה ביערות פוסאן

זיקוקין דינור, שנורו כדי לחגוג הענקת מדליות בתחרויות השייט האולימפיות, גרמו אתמול לדליקה בגבעות מיוערות בעיר הנמל פוסאן, שבדרום קוריאה.

הדליקה כובתה כעבור שעתיים של 10 מכוניות כיבוי, שעמלו 30 דקות.

חואן אנטוניו סאמאראנץ, נשיא הוועד האולימפי הבינלאומי, ומלך יוון לשעבר, קונסטנטין, נטלו חלק בטקס הענקת המדליות.

היום בסיאול

אתלטיקה: 50 ק"מ הליכה, 3000 מכשולים, (גברים) גובה, 100 משוכות, 10,000 (נשים)
כדורסל: משחקי דירוג גברים.
קאנו: גמרים ליחידים ולזוגות.
סיף: גברים קבוצתי.
התעמלות אומנותית: גמר
כדוריה: סיבוב אחרון גברים
הוקי: משחקי דירוג וגמר נשים
ג'ודו: גמר קל־כבד
כדורגל: גרמניה — איטליה (3—4)
שחיה צורנית: גמר קורות
טניס־שולחן: זוגות גברים ונשים גמרים
טניס: נשים גמר
כדורעף: חצי גמר ומשחקי דירוג
כדורמים: סיבוב אחרון ומשחקי דירוג
האבקות: גמרים במשקלים 52, 74, 100 ק"ג.

מחר בסיאול

אתלטיקה: 100x4, 400x4, כדור־ברזל, 1500 מ', (נשים) 100x4, 400x4, 1500, 5000, דיסקוס (גברים).
חץ וקשת: גברים ונשים קבוצתי גמר
איגרוף: גמרים בשישה משקלים.
קאנו: גמרים ל־1000 מ'
כדוריה: סיבוב גמר יוגוסלאויה – מזרח־גרמניה; קוריאה – ברה"מ.
הוקי: בריטניה – מערב גרמניה (גמר) אוסטרליה – הולנד (מקום שלישי).
ג'ודו: גמר במשקל כבד.
כדורגל: ברה"מ – בראזיל (גמר).
שחיה צורנית: גמר זוגות.
טניס־שולחן: גמר גברים ונשים.
טניס: גמר זוגות גברים וגמר נשים יחידות.
כדורעף: משחקי דירוג.
כדורסל: גמר ומשחקי דירוג.
האבקות: גמרים בארבעה משקלים.

הוקי: מערב גרמניה זכתה במקום החמישי בטורניר הנשים לאחר נצחון על קנדה 2:4. ארגנטינה סיימה שביעית לאחר נצחון על ארה"ב 1:3. בטורניר לגברים ניצחה ספרד את קוריאה 0:2 בקרב על המקום התשיעי. במקום ה־11 דורגה קנדה לאחר נצחון על קניה 1:3.

יומן הגמר / יעקב ברוש

פלורנס האלילה

לאחר יומיים של רגיעה, אפשר לאמר אפילו מתוכננת, שוב נמצאים המשחקים האולימפיים בהילוך גבוה שישאר ללא ספק עד רדת המסך ביום ראשון.

סיום תחרויות השחיה, ענף שהתרחשויות בו היו אחד השיאים במשחקים; היום החופשי של תחרויות האתלטיקה והפרשה האומללה של בן ג'ונסון, הורידו במידה מסויימת את הנתות. היה זה, למעשה, שקט לפני הסערה. תוכנית המשחקים הועידה לסוף השבוע את רוב הגמרים במשחקי הכדור ובענפים הבודדים וגם את רוב הגמרים של „מלכת הספורט".

מסלולי האתלטיקה המשיכו גם אתמול לספק את הכותרות של משחקי סיאול ושוב היה זה יומה הגדול של פלורנס גריפית־ג'וינר האמריקאית, שהוקה לקרן אורית כל אירוע והעלתה מחדש את קרנה של האתלטיקה שנפגעה כה קשות ממעשה של בן ג'ונסון.

דווקא כמה שהיה אמור להיות „יום חלש" (רק 4 גמרים) באה התפנית הקיצונית. פלורנס, ביכולת יוצאת מהכלל, מסתערת על השיא העולמי של מריטה קוך ממזרח גרמניה — 21.71 שניות כבר בריצת חצי הגמר, דבר בהחלט לא שגרתי. האצנית האמריקאית עשתה זאת בגדול כאשר קבעה 21.34 שניות, שיא יוצא מן הכלל, אבל השאירה סימן שאלה לגבי יכולתה בריצת הגמר, כעבור 1.40 שעה.

לא היה ספק שהיא תזכה במדליית הזהב, אבל איש לא חלם שבפרק זמן כה קצר תגיע האצנית הבלתי רגילה לשיא חדש ותתקע את שיאה הטרי ותעמידו על 21.34 שניות. ההתעוררות במשחקים האולימפיים מרגשת ואמש היו מתקני הספורט מלאים עד אפס מקום והרבים נותרו בחוץ משום שאזלו כל הכרטיסים.

גם לעובדה שקוריאה זכתה עדיין ב־13 מדליות יש השפעה על הקהל במגרשים ומסתבר כי המארחים הביאו לא רק מתקני ספורט מעוררי התפעלות, אלא גם ספורטאים ובנבחרות שעשו חייל.

רמיגולסקי וגולדשטיין לא סוגרות הרשימה

מאת יעקב ברוש, שליחנו המיוחד

המתעמלות האומנותיות שלנו יכולות לחייך. לאחר ההופעה המכושלת ביום הראשון לתחרויות הן הציגו אתמול יכולת הרבה יותר טובה ומה שחשוב לא פחות: הן לא סוגרות את הרשימה כבר שלשום.

שלומית גולדשטיין דורגה במקום ה־35 במשותף עם יווניה ורקפת רמיגולסקי סיימה במקום ה־37. השתיים הקדימו יריבות מבריטניה ויוגוסלאויה.

ביום השני לתחרויות ביצעו השתיים תרגילים עם סרט וחבל וזכו לציונים גבוהים הרבה יותר לעומת היום הראשון. רקפת זכתה לציון 9.350 נקודות בחבל ושלומית לציון 9.4 נקודות. בתרגילים עם הסרט קיבלו השתיים ציון זהה — 9.250 נקודות.

המתעמלות וגם המאמנת שלהן, אילנית לזר, טענו כי ההתרגשות אמנם השפיעה ביום הראשון, אך העובדה שהן היו ראשונות בביצוע השפיעה על הציון, שכן תמיד הראשונות סובלות מכך.

אתמול השתנתה כבר התמונה, גם משום שהשתיים קיבלו בטחון וגם משום שלא הופיעו ראשונות. „הלילה כבר נוכל לישון היטב", אמרו השתיים וגילו כי סבלו מנדודי שינה בימים שלפני התחרויות, בגלל ההתרגשות שאחזה בהן. המתעמלות היו האחרונות במשלחת הישראלית שהופיעו במשחקי סיאול.

קשת מודרנית לקשת מהאיים

הקשת של איי סלומון לא זכה בשום הישג בסיאול, אולם כבר זכה בפרס יקר ערך: קשת מודרנית.

ג'דיק סנאי, איש בטחון בן 20, למד לקשות רק לפני שלושה חודשים והגיע לסיאול עם קשת פרימיטיבית.

חברה קוריאנית התנדבה להעניק לו קשת חדשה, ששוויה 500 דולאר, וערכה לו שיעורים בסיסים בהפעלתה.

סנאי הבטיח להתאמן עם הקשת שלו ארבע שנים ולהגיע מוכן יותר לברצלונה.

נצחון רטוב

חותרות ממזרח־גרמניה יודעות למי להודות על הזכיה בתואר האולימפי: ההגאית מושלכת למים

קשר ישיר

גריפית ג'ויינר, האישה המהירה בעולם נושאת עיניה לשמים לאחר נצחונה ב־200. נצחון שהכניב שיא עולמי מדהים — 21.34 שני'

השניה של ה„מלכה"

„מלכת האתלטיקה" ג'ויינר־קרסי זכתה במדלית הזהב השניה שלה, הפעם בקפיצה למרחק

בראזיל המועמדת לזכות בזהב בגמר הכדורגל מחר

נבחרת הכדורגל של בראזיל מקווה להתקדם כתר רק שלב אחד, לעומת המשחקים האולימפיים לפני ארבע שנים בלוס־אנג'לס, שבהם זכו הברזילאים במדליית הכסף. כתר, מול נבחרתה האתלטית של ברה"מ, מקווים בני „ארץ הסמבה והקפה" להגיע את הזהב.

המאמן הברזילאי, קרלוס אלברטו סילבה, אינו מסתיר את העובדה שהנבחרת האולימפית היא הנבחרת שתופיע בעוד שנתיים בגמר גביע העולם באיטליה. וכצעד ראשון, הוא מקווה להוליך את הנבחרת לזכיה האולימפית.

העדרם של שני שחקני מפתח, הסובלים מ„בהכה", הקשרים ג'ובאני וארמיר, ישפיע ללא ספק ביכולת של הברזילאים, אולם מחליפיהם מאמינים, כי יוכלו להכנס לנעליהם ולשמור על האיכות שהעלתה אותם לגמר.

הסובייטים משליכים את יהבם על הקשר המצטיין אלכסיי מיכאלצ'נקו, שיצליח לנצל את החולשות מערך הקישור הברזילאי כדי להשתלט על מרכז השדה ולדחוף את חבריו להתקפה. מיכאלצ'נקו הבקיע עד כה חמישה שערים בטורניר ומקווה לשפר את מאזנו בגמר.

למרות שהם מגיעים לגמר כ„אנדר דוגס", יש לסובייטים עבר אולימפי טוב יותר מאשר של הברזילאים. הם נטלו את הזהב במלבורן 1956 ונטלו את הארד פעמיים במונטריאול ובמוסקבה.

הסובייטים יקבלו, אם ינצחו, סכום כספי של 13,000 דולאר לכל שחקן ובשביל סכום כזה כדאי להם להתאמץ.

כדורעף: נשות קוריאה זכו במדליית הארד לאחר נצחון על ברה"מ 19:21. נורווגיה זכתה בכסף וברה"מ בארד. יוגוסלאביה סיימה רביעית. צ'כיה סיימה חמישית לאחר נצחונה על סין 21:26.

הכתר של הטוב מכולם

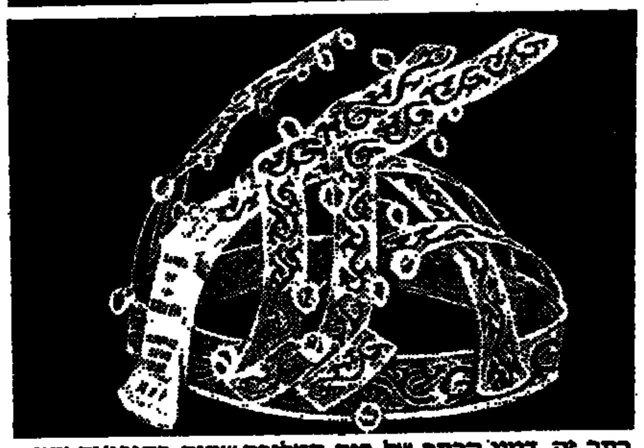

כתר זה, דמוי הכתר של בית המלוכה, שחיה בקוריאה, יוענק לספורטאי שיבחר לטוב ביותר מבין כל המשתתפים באולימפיאדה. הכתר עשוי מזהב ומוקף בצבעי אפור־כחול

חלוקת מדליות על המזרן

יפאני, אמריקאי וסובייטי התחלקו אתמול במדליות הזהב בתחרויות האבקות בסגנון חופשי. היפאני סאקאשי קובאיאשי זכה בזהב במשקל עד 48 ק"ג, לאחר נצחון בגמר על הבולגרי איבן טוטנוב. הסובייטי סרגיי קאראמצ'קוב נטל את מדלית הארד, לאחר שניצח את האמריקאי סים ואני.

האמריקאי ג'ון סמית ניצח בגמר במשקל עד 62 ק"ג את הסובייטי סטפן סארקיסיאן. במדלית הארד זכה הבולגרי סימון צ'שטב.

הסובייטי מאקרבק קאדרטבב זכה בזהב במשקל עד 90 ק"ג, לאחר נצחון בגמר על היפאני אקירה אוטה. הקוריאני קים סודוו זכה בארד.

• כדורמים: נבחרת ארה"ב שיפרה את סיכוייה לזכות במדליה אולימפית, לאחר שגברה על נבחרת הונגריה בשיעור 9:10. סדי שוורי הבקיע את שער הנצחון, שלוש שניות מהסיום. האמריקאים הבקיעו חמישה שערים ברבע האחרון והפכו פיגור של שני שערים לנצחון.

במשחק נוסף גברה נבחרת מערב גרמניה על ברה"מ בשיעור 8:9, במשחק בו אף נבחרת לא רצתה לנצח כדי להמנע מפגישה עם האמריקאים בחצי הגמר.

• רוכבת המערב גרמניה, ניקול אפהוף נטלה את מדלית הזהב ברכיבה על סוסים במקצוע הדרסאז'. היא הקדימה ב־59 נקודות את הצרפתיה מארגיט אוטו־קריפן, כשצברה 1,521 נקודות. במדלית הארד זכתה אלופת העולם, השוויצית קריסטין סטוקלברגר.

טבלת המדליות

	זהב	כסף	ארד
1. ברה"מ	39	22	36
2. מז.גרמניה	31	25	23
3. ארה"ב	23	20	23
4. מע.גרמניה	10	10	10
5. הונגריה	9	5	5
6. בולגריה	7	8	9
7. רומניה	5	10	6
8. בריטניה	4	7	7
9. צרפת	4	3	4
10. איטליה	4	4	4
11. סין	3	9	10
12. קוריאה	4	3	7
13. הולנד	2	2	2
". צ'כיה	2	2	1
". נורווגיה	2	3	0
16. ניו זילנד	2	1	7
17. יוגוסלאויה	2	1	3
18. פולין	2	4	7
19. יפאן	2	3	5
20. דנמרק	2	1	1
21. פינלנד	1	1	2
22. קניה	1	0	2
". מרוקו	1	0	2
". ספרד	1	0	2
24. פורטוגל	1	0	0
". סורינאם	1	0	0
". תורכיה	1	0	0
27. שוודיה	0	3	6
28. שווייץ	0	2	2
29. קנדה	0	1	5

הפרואניות היו בדרך לזהב מול ברה"מ בכדורעף

מאת יעקב ברוש (סיאול)

התאוששות יוצאת מן הכלל של נבחרת הכדורעף של נשות ברה"מ העניקה לה את מדלית הזהב בקרב הפכפך ומרתק, שהתעלה לרמה יוצאת דופן, בנצחה את פרו 2:3. במערכה החמישית ניצחו הרוסיות 15:17.

10,000 צופים עודדו ללא הרף את הפרואניות שזכו בשתי המערכות הראשונות – 10:15, 12:15 וכבר הובילו בשלישית 6:12, אך לא השכילו לשמור על הפער ונוצחו 15:13.

זו היתה נקודת השבירה של הפרואניות שנוצחו ברביעית 15:7, אך במצב של 6:0 לטובתן במערכה החמישית הן חזרו לעצמן, בעיקר בזכות משחקה של גבריאלה פרז (הטובה בכל הטורניר) וססיליה טיט, שמשחקן ליד הרשת לא היה מבייש כדורעפנים רבים.

גם הרוסיות לא מנו ידן בצלחת ובסך הכל התנהל משחק מרתק ומלהיב מאין־כמוהו שהעניק חוויה בלתי נשכחת.

מעופפות סין, האלופות האולימפיות היוצאות, נטלו את מדלית הארד, לאחר נצחון חלק על היפאניות 13:15, 6:15, 6:15.

נוק־אאוט לאגרוף הישראלי

המתאגרפים הורחקו לחמש שנים ועדת האגרוף הושעתה מפעילות

התאחדות האגרוף הבינלאומית הטילה אתמול בסיאול עונשים חריפים על האגרוף הישראלי בעקבות הופעת מתאגרפים ישראלים בדרום־אפריקה. כל המתאגרפים הישראלים הורחקו מהתחרויות לחמש שנים ואילו ועדת האגרוף בהתאחדות לספורט הושעתה.

אנואר שוהדרי, יו"ר ההתאחדות הבינלאומית, אמר, כי „נודע לנו, שועדת האגרוף הישראלית הושעתה לפני שבועיים, אולם במקומה הוקמה ועדה חדשה עם יו"ר חדש, אך עם אותם חברי הנהלה".

שוהדרי ציין, כי נמסר לו מההתאחדות לספורט, כי לא היה לה שום מידע על הנסיעה לדרום־אפריקה, אולם „העובדה, כי ההתאחדות העניש בעצמה את חברי ועדת האגרוף הישראלית מוכיחה, כי לחברי הוועדה היה מידע מוקדם". עוד אמר היו"ר, כי הישראלים הופיעו בדרום־אפריקה תחת שמות פיקטיביים, אולם, לדבריו, הם ייצגו את מועדון כפפת הזהב מת"א ובראשם עמדה אשתו של יו"ר ועדת האגרוף.

העמידו את ישראל בסכנה

החלטת ההתאחדות הבינלאומית היתה צפויה. הקונגרס העולמי של האגרוף, שדן בעניין השעיית שלושת המתאגרפים הישראלים, שהגיעו לסיאול, החליט לאפשר להם להשתתף בעקבות לחצו של יו"ר הוועד האולימפי הבינלאומי, חואן אנטוניו סאמאראנץ, שחשש מהכנסת בעיות פוליטיות למשחקים האולימפיים.

עם זאת, לאור מצבה העדין בלאו הכי של ישראל בהתאחדות האגרוף הבינלאומית, צפוי היה עונש כבד מאד. היו"ר שוהדרי מפקיסטן והמזכ"ל קרל היינץ ואר ממזרח־גרמניה ידועים בעויינותם לישראל. בהשראתם, ואולי בהתנגדותם, נמנעה עד כה קבלת האגרוף הישראלי לאירופה וישראל נותרה, למעשה, חסרת מסגרת תחרויות מאחר שסולקה מאסיה.

לראשי ההתאחדות הבינלאומית נוח היה לנצל את הפרשה כדי להטיל עונש לדוגמא ולהרתיע מתאגרפים אחרים מתחרויות בדרום־אפריקה. לא סוד הוא, כי מתאגרפים ממדינות אחרות התחרו ביוהנסבורג, אולם ההתאחדות הבינלאומית חששה מעימות עם המדינות האלה ומצאה את ישראל כפנה כדי להטיל עונש לדוגמא.

ההתאחדות לספורט תפעל בכל האמצעים לביטולו של העונש החמור, שפירושו המעשי מכת מוות לאגרוף הישראלי. בהתאחדות לספורט הפריכו מכל וכל את נימוקיו של היו"ר שוהדרי להטלת העונש. ראשי ההתאחדות הדגישו אמש, כי במקומה של ועדת האגרוף המושעית לא הוקמה ועדה חדשה וכי, אכן, איש בהתאחדות לספורט לא ידע על הנסיעה. „פעלנו במהירות והרחקנו את כל המעורבים לכל חייהם מפעילות בהתאחדות ועתה הופכים החלטה זו לכאילו הודאה שלנו באשמה. זו טענה מגוחכת", אמר יצחק הכאירי, ממלא מקום יו"ר ההתאחדות. „פעלנו ביד תקיפה נגד כל המעורבים והטלנו עליהם את העונש המירבי. לא יתכן, כי נענש על פעולה, שעשינו לפי התקנון הבינלאומי", הוא הוסיף.

דחיקת הזהב

מדלית זהב נוספת למשקולאי ברה"מ העניק לה הסופר־כבד אלכסנדר קורולביקי שאף קבע שיא אולימפי חדש — 462.5 ק"ג

נצחון דרמטי לסייפי הונגריה

סייפי הונגריה זכו אתמול במדלית הזהב הקבוצתית במקצוע הסברה, לאחר נצחון דרמטי על סייפי ברה"מ. לאחר פיגור משמעותי של 8:4, הצליחו ההונגרים להשוות ל־8:8, בזכות נצחונו של אימרה גדובארי על אנדריי אלצ'ן. ההונגרים זכו בזהב בזכות יתרון במספר הדקירות 64:67.

במדלית הארד זכו סייפי איטליה, שגברו אף הם בזכות מספר דקירות עדיף על צרפת.

יצויין שהסובייטים נטלו ארבע מדליות זהב בחמש האולימפיאדות האחרונות.

אלוף העולם בטנ"ש הודח ברבע הגמר

אלוף העולם בטניס־שולחן, הסיני ג'יאנג ג'יאלינג, הופתע אתמול בשלב רבע הגמר ע"י השוודי אריק לינדה והודח מהמשחקים. השוודי ניצח בתום דו־קרב מרתק ומורט עצבים בארבע מערכות 21:16, 12:21, 13:21, 20:22.

עוד שני מדורגים הודחו אתמול. השוודי המדורג שני בעולם הפסיד לדרום־קוריאני קים קי־טייק 21:17, 17:21, 22:20, 17:21, 18:21. ההונגרי טיבור קלאמפר, המדורג 37 בעולם, גבר על הסיני צ'ן לונגשאן, המדורג שלישי 19:21, 21:7, 21:11, 19:21, 19:21.

בגמר הזוגות גברים יפגשו הצמד הסיני לונגשן וקוויגיקונג, שגברו על הקוריאנים נאמקיו וג'יי היונג 10:21, 14:21 והיוגוסלאבים לופולסקי וזוראן פרימוראק, שגברו על הקוריאנים קי־טייק וקים־זואן 21:23, 21:19, 15:21. בזוגות נשים העפילו לגמר צמדים מסין ודרום־קוריאה.

ג'ודו: פטר סייסנבכר העניק מדליית זהב ראשונה לאוסטריה לאחר שניצח בגמר במשקל עד 86 ק"ג את הרוסי ולדימיר שסטקוב. בארד התחלקו היפאני אקינובו אוסקו וההולנדי בן ספיקרס.

האמריקאיות לא חזרו על הבושה בחצי הגמר

מאת יעקב ברוש, שליחנו המיוחד

לבוא לגמר בכדורסל נשים ולא לראות את הרוסיות, זה בדיוק כמו לא לראות את האמריקאים בגמר הגברים. גמר הגברים (ברה"מ – יוגוסלאביה) יערך היום ואילו גמר הנשים אתמול, העניק חוויה לצופים ובמיוחד לאמריקאים שחזו בנבחרת הנשים גוברת במשחק דראמטי על יוגוסלאביה בתוצאה 70:77 (36:42).

לאחר הבושה של נבחרת הגברים, שנוצחה ע"י ברה"מ יום קודם לכן, זכו האמריקאיות לעידוד של אלפי אמריקאים שמילאו את היציעים. גם אם היריב לא היה ה„דב הרוסי" הרי שלהפסיד בגמר שני רצוף, זהו תענוג אותו לא יכלו האמריקאים להרשות לעצמם. המשחק התעלה לרמה גבוהה ולווה במבצעים וירטואוזים של תרזה אדוארדס ותרזה ויטהרספון שלא היו מביישים גברים רבים.

אצל היוגוסלאביות, שב־30 הדקות הראשונות לא איפשרו לאמריקאיות לברוח להן, בלט המשחק הקבוצתי הממושמע שלא יכול היה למשחק המהיר של האמריקאיות שחתך את הגנתן שוב ושוב ולווה בקליעות מרהיבות שהקפיצו את הצופים ממקומותיהם.

בסיום המשחק היתה התלהבות רבתי של האמריקאים, שבאה באיחור של 24 שעות

הבן יקיר לי בן

ג'ונסון מכר את סיפורו ל„שטרן"

בן ג'ונסון, שהסערה סביב מעלליו בסיאול טרם שככה, מכר את סיפורו לשבועון המערב גרמני „שטרן" – כך נמסר אתמול בהמבורג, מפיו של עורך העיתון.

העורך מסר, כי עיתונו רכש את הזכויות לסיפורו של האצן הקנדי, אך סירב למסור מהו הסכום ששולם תמורת הסיפור. החוזה בין השבועון והאצן נחתם בסיאול, דקות ספורות לפני שג'ונסון המריא, בדרכו לטורונטו. על החוזה חתם בשמו מנהלו המסחרי, לארי היידברנט.

שלושה כתבים ושלושה צלמים התחילו לראיין את ג'ונסון בטורונטו כבר אתמול.

מכבי ר"ג שיחזרה את נצחונה מאשתקד על הפועל ת"א 85:91

מאת משה כהן

גם במשחק המחזור השני בליגה הלאומית בכדורסל סיפקה מכבי ר"ג את המתח והעניין. הפעם לשם שינוי זכו שחקני עיר הגנים בנצחון ביתי נאה על הפועל ת"א.

כנראה שרק לאחר האולימפיאדה ישוב הכדורסל למרכז מדורי הספורט, שכן המשחקים המסקרים עדיין לפנינו ובשני מחזורי הפתיחה ראינו למעשה הצגות כוונות חימום, אבל השסועת של קבוצות הצמרת טרם נמסרו לפרעה.

מכבי ר"ג 91 (45)
הפועל ת"א 85 (47)

הריבאונד הכריע אמש את גורל המשחק השקול בין קבוצות מכבי ר"ג והפועל ת"א. כמו לפני שנה במחזור השני – גם הפעם היתה ידם של שחקני עיר הגנים על העליונה – 85:91 (47:45).

ל"אדומים" יש בעיה חמורה מתחת לסלים. לאסוף וסרי שיוסף אמש מתחת לכל ביקורת ולמעשה הם הפקירו את השליטה על הכדורים החוזרים בידי ענקי ר"ג. לאסוף וסרי קטפו יחדיו במהלך המשחק רק 4 כדורים חוזרים מהסל בעוד שמאיר לבדו הצליח להשתלט על 15 כדורים חוזרים ושבהם זו אמורות למעשה הכל.

במחצית הראשונה חזו הצופים במשחק שקול, שבו עבר היתרון מקבוצה לקבוצה. גם בפתיחת המחצית השנייה המשיך להתנהל מאבק מתוח, אבל במצב של 70:70 הצליחו גבוהי ר"ג בראשותו של אמיר בינו להשתלט כליל על הריבאונד ולעלות ליתרון שלא נשמט עד לשריקת הסיום.

שפטו זגול והבורנשטיין בקרית-אגנו.

נקודות לר"ג: מאיר 26, ריכליס 18, בינו 17, שילר 14, קלינג 13, אדירי 3.

נקודות לת"א: ויליאמס 35, טאטס 22, פרישמן 13, לאוסף 10, אמסלם 3, בנס 2, סרי 1.

(מאיר לוי)

מכבי חיפה 85 (40)
אתא/גבת 70 (30)

כדורסלני מכבי חיפה לא התקשו אמש לגבור בביתם על העולה החדשה, הפועל אתא/גבת בתוצאה 70:85 (30:40).

קשה לגבור את יכולתה של מכבי חיפה, שכן מול קבוצה חלשה כמו גבת זאת לא תוכנה גבולה לנצח בקלות. רק במחצית הראשונה עוד התנהל מאבק שקול, אבל בסיום [illegible]

נקודות לחיפה: בריירן 22, ואלאס 18, רוזנברג 16, בן-צבי 8, גורדון 8, לייב 7, אמישה 4, אשדיר 2.

נקודות לגבת: יעקובי 33, סאנטוס 14, דוד 14, יבאי 6, שמחוני 4, באזו 4, רוקח 2.

(יצחק ציבין)

גליל עליון 76 (48)
הפועל חיפה 73 (35)

שחקני הפועל גליל-עליון לא ליקקו אמש דבש במשחקם הביתי מול הפועל חיפה. רק יתרונם המוקדם והתעלות של הכוכבים בקטת הסיום מנעו מהם אי נעימות מול שחקני עיר הכרמל – 73:76 (35:48).

שחקני הגליל עדיין מאכזבים. הם טרם נכנסו להילוך גבוה ונדמה שההתלהבות שהיתה בהם לפני שנה נעלמה במקצת. פתיחת המשחק היתה על-ידי הגיפיות וכסיום המחצית הליכה הגליל ללא קושי – 35:48.

שפטו דגן וזילברג לעיני 1000 צופים בכפר בלום.

נקודות לגליל: ליף 21, פרימן 21, מאלוביץ 15, פליישר 9, מרטין 8, גורן 2.

נקודות לחיפה: יוסמן 20, יוסביץ 15, רובינסון 11, שם טוב 9, גורס 9, אלון 6, חזן 3.

(גדעון דותן)

מכבי ת"א 119 (62)
אליצור רמלה 89 (41)

האלופה טיילה אמש בהיכל הספורט ביד-אליהו. קבוצתה המפורסמת של אליצור רמלה לא הצליחה להוות אפילו יריב אימון הולם למכבים, שזכו בנצחון מוחץ 89:119 (41:62).

שפטו ברין ונוימן לעיני 800 צופים.

נקודות למכבי: מאני 33, ג'מבי 26, דניאל 18, מרטר 16, באולר 12, סימס 11, גודרון 6.

נקודות לרמלה: הרמן 18, קורנליוס 18, ברזילי 14, סמית 13, ורניק 11, קרסורו 10, רימון 3, גודרון 2.

(ניסן פרידמן)

הפועל חולון 95 (54)
אל' נתניה 87 (31)

מחצית אחת טובה הספיקה אמש לקבוצת הפועל חולון כדי לגבור בעיר היהלומים על אליצור נתניה בתוצאה 87:95 (31:54).

המחצית הראשונה התנהלה באמוד ביתרון מוחץ של החולונים. [illegible]

נקודות לחולון: מקרולנר 23, פליפס 21, דיסון 14, ויליאמס 13, דלל 10, אלימלך 5, פרוסר והבובין 4 כ"א, מאור 1.

נקודות לנתניה: גבריסון 25, מור 20, רדיק 17, בלאס 11, ברמה 3.

(דוד מבר)

מכבי ראשל"צ 96 (42)
הפועל י-ם 82 (34)

מיקי ברקוביץ ראג בקשת הסיום למנוע אי נעימות ממכבי ראשל"צ. הוא ידע מתי להתעורר כדי להוליך את הגביו לנצחון ביתי נאה על קבוצתה המאכזבת של הפועל ירושלים 82:96 (34:42).

היתרון הראשוני לא הועבר בספק ברוב רקעת המשחק. רק בדקה ה-35 הצליחו האורחים השאפתנים לצמצם במעט את התוצאה, אבל מיקי ראג להבהיר מי הוא בעל הבית האמיתי.

שפטו פישר וביטון לעיני 1000 צופים בראשל"צ.

נקודות לראשל"צ: רלפורד 29, ולוטיקמן 23, ברקוביץ 19, כץ 11, גלסון 8, בוסאני 6.

נקודות לירושלים: בראם 15, בלקוסל 15, זהן 12, קרטר 11, שפע 10, כהן 10, מילר 2.

(יעקב דינגר)

במחזור הבא
- הפועל ת"א – מכבי ראשל"צ
- אתא/גבת – מכבי ר"ג
- אל' רמלה – מכבי חיפה
- הפועל חיפה – מכבי ת"א
- הפועל חולון – גליל עליון
- הפועל י-ם – אליצור נתניה

20,000 השתתפו בצעדת ירושלים

20,000 צועדים השתתפו אתמול בצעדת ירושלים המסורתית שקיימה התאגדות הפועל.

מפקד הצעדה, גד שטרנבאום מסר, כי 2,500 צעדו במסלול ארוך בן 21 ק"מ משואבה, השאר צעדו במסלול בן 11 ק"מ מעין חמד.

בתחרות הקבוצתית השתתפו 132 קבוצות, הגדולה שבהן של תע"ש שמנתה 3,000 צועדים. בין הנבחים זכו במקום הראשון צועדי אל-על, בין הגושים צועדות רשות הדואר ובין הקבוצות המעורבות זכתה קבוצת בנק לאומי.

הצעדה הסתיימה בתהלוכה ססגונית במרכז ירושלים, אליה הצטרפו 3,000 חברי השגרירות הנוצרית הבין-לאומית, שהגיעו מ-57 מדינות ומקיימים בסוכות את ועידתם השנתית. כשלט, שנשאו אנשי משלחת דנמרק נכתב: "אנחנו עדיין אוהבים את ישראל".

לדברי צבי גבעתי, ממארגני הטקס, הגיעו השנה יותר צליינים מאשר אשתקד.

ספורט בשבת

ליגה לאומית
- הפועל פ"ת – כפר-סבא
- שמשון ת"א – מכבי חיפה
- בית"ר י-ם – צפרירים
- באר-שבע – בני-יהודה
- הפועל טבריה – הפועל ת"א
- מכבי ת"א – הפועל י-ם
- בית"ר ת"א – מכבי נתניה

ליגה ארצית
- בית"ר נתניה – הפועל חדרה
- מכבי שעריים – הפועל ר"ג
- הפועל לוד – מכבי סמריה
- הפועל יהוד – מכבי יבנה
- בני-ים – בית"ר רמלה
- הפועל עכו – מכבי יבנה
- [illegible]

ליגה אנגלית
- קובנטרי – מידלסברו
- ליברפול – ניוקאסל
- מילוול – ק.פ.ר.
- נוריץ' – צ'רלטון
- נוטינגהאם – לוטון
- שפילד וו. – א. וילה
- סאותהמפטון – דרבי
- טוטנהם – מ. יונייטד
- וסטהאם – ארסנל
- וימבלדון – אברטון

ליגה סקוטית
- דאנדי יונייטד – הארטס
- היברניאן – סלטיק
- מאדרוול – אברדין
- ריינג'רס – דאנדי

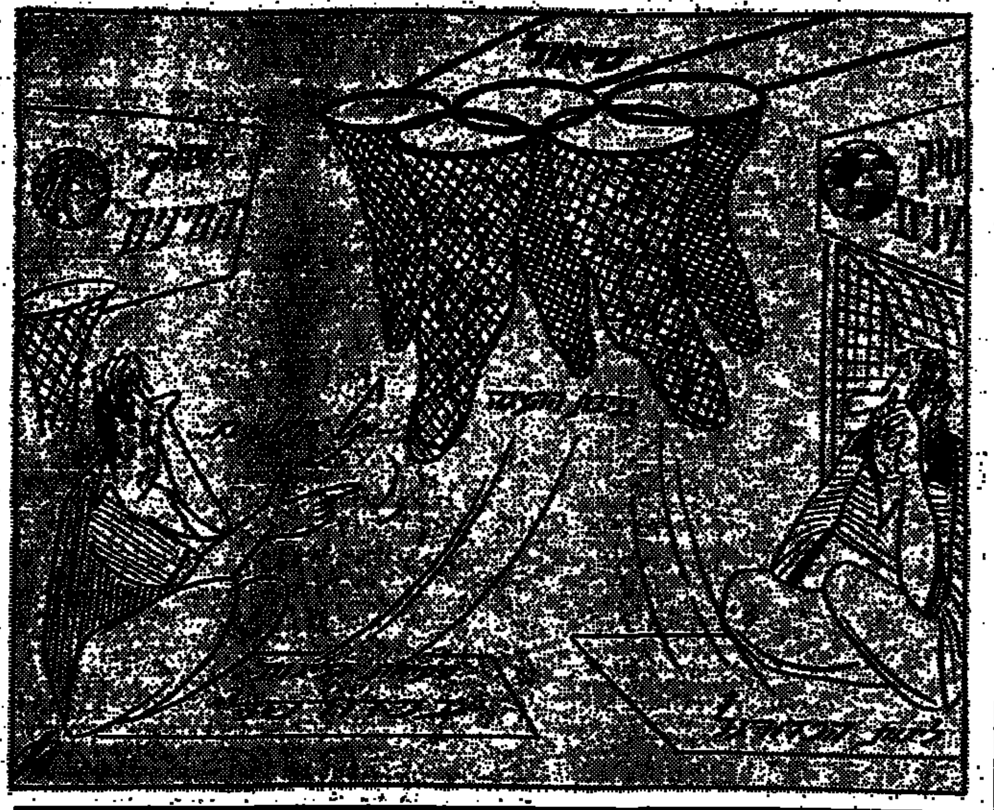

מרוקו – אושר ואכזבה

סעיד אואיטה (משמאל) ויתר על ריצת 10,000 מ'. לא הכתיר את המזוה בינוי בקאמיקו מסאיב

יותר מ-3700 חומרים אסורים בודק מחשב H.P. במעבדות לחשיפת סמים במשחקי סיאול

המעבדה לבדיקת הסמים של התחרויות האולימפיות בסיאול מסתמכת על ציוד מעבדתי של חברת H.P. (האולט פאקארד) בכדי למנוע שימוש בסמים ע"י הספורטאים.

המעבדה בסיאול רכשה ציוד בערך המתקרב לשני מיליון דולר לביצוע בדיקות מעבדה עבור יותר מ-3700 חומרים אסורים. חברת המחשבים השאילה למעבדה ציוד נוסף בערך של מיליון דולר למשך תקופת התחרויות.

כימאים משתמשים בציוד כדי לבדוק דוגמאות עבור חמישה סוגי סמים: מגרים כגון אמפטמינים ורמות גבוהות של קפאין; נרקוטיקה כולל מורפין וקודאין; סטרואידים אנבוליים, המשמשים לגידול התפתחות שרירים; חוסמי בטה, המאטים את קצב פעולת הלב וגורמים להשפעה מרגיעה; וחומרים משתנים, המדללים את השתן בכדי להקטין את הכמות של חומרים אסורים אחרים וגם בכדי לעזור לספורטאים לעמוד בדרישות של קבוצות משקל נמוכות יותר לפני העולתה של תחרות כלשהי.

הציוד האנליטי שסופק ע"י H.P. כולל מערכות קרומטוגרפיה/מסה לגזים ונוזלים המסוגלות לגלות ריכוזים נמוכים עד חלק אחד למיליארד, יכולת הדומה לגילוי גרגר סוכר אחד בדלי חול. במהלך שני שבועות המשחקים האולימפיים פועל הציוד במשך 24 שעות ביממה ובודק עד 200 דוגמאות ביום. את כל הבדיקות עוברים, באקראי, ספורטאים המגיעים למקום הרביעי ומעלה. בסך הכל יתבצעו עד תום המשחקים 6000 אנאליזות על 2000 דוגמאות.

מרכיב הציוד מיצורה של החברה בשביל אולימפיאדת סיאול מרשים וכולל 14 גלאי מסה סלקטיביים, ששה כרומטוגרפים גזים, הכוללים דוגמים אוטומטיים, חמישה כרומטוגרפים נוזליים, מערכת כרומטוגרפיה/מסה משולבת לגזים, מערכת כרומוטגאפיה/מסה משולבת לנוזלים, ספקטרופוטומטר מעקב דיודה אחד, מערכת ניהול מיד מעבדתית אחת (כלומר, מחשב המכיל תוכנה מתאימה למיון נתונים) ו-19 „תחנות כימיה".

הציוד של החברה יהיה בשימוש גם במשחקי אסיה בבקין, שיהיו ב-1990.

מחשב מקנטוש ניהל מעקב אחרי אלפים בריצת הלפיד

הוועדה המארגנת של האולימפיאדה ניהלה מעקב אחרי יותר מ-20,000 משתתפי ריצת הלפיד באמצעות מחולל ישומים של מחשב מקנטוש II.

הריצה שנמשכה לאורך 4295 ק"מ ציינה את פתיחת המשחקים האולימפיים. הריצה החלה ב-27 באוגוסט בעיר צ'גו בקוריאה, עברה דרך שש ערים חשובות והגיעה לסיומה באיצטדיון בסיאול ב-17 בספטמבר. מידע רב הוקרן באמצעות התוכנה, כולל מפות צבע המציינות את התקדמות הרצים ופירוט מסלול הריצה, צילומי הרצים שנסרקו והערות מוקלטות של הרצים.

מסד נתונים המכיל מידע סטאטיסטי חשוב על הרצים – ביגור ומידות הנעליים – אפשר ארגון האירוע. בריצת הלפיד נטלו חלק אישים מפורסמים, ביניהם המתעמל הסיני הנודע, לי נינג, נשיא הוועדה האולמפית וסגנית קוריאה בתחרות היופי העולמית.

20,756 משתתפים נטלו חלק בריצת הלפיד, מהם 1,282 רצים עיקריים, כשכל אחד מהם מכסה חלק אחד במסלול. בכל יום עברו הרצים בממוצע מרחק של 195.25 ק"מ.

הלוח הכללי · ידיעות אחרונות · הלוח הנפוץ ביותר · דבר ראשון בבוקר

יצהר תעשיות (2000) בע"מ למפעלם באשדוד דרושים
1. פקיד/ה למח' הזמנות
– ניסיון של שנתיים לפחות בתחום המזון
– יחסי אנוש טובים
– נכונות לעבודה מעבר לשעות המקובלות
2. עובד/ת מעבדה
– ניסיון של שנתיים לפחות
– עבודה במשמרות
מגורים באשדוד – הכרחי.
נא לפנות למח' כח-אדם טל. 08-551143/4 לרעיה, לקביעת ראיון.

המרכז להכשרה והשתלמות
מרכז ההדרכה הארצי לעובדי נוער בפיקוח משרד החינוך והתרבות – אגף הנוער
הודעה על משרה פנויה
הדרגה: בהתאם לנתונים האישיים
היחידה: המכון להכשרה והשתלמות ביה"ס הארצי לעובדי נוער – קלמניה.
היקף המשרה: 1/2 משרה או משרה מלאה.
מקום העבודה: ביה"ס הארצי לעובדי נוער – קלמניה
דרישות המשרה:
1. נסיון בהדרכה על מכשירים אור-קוליים ומערכת וידיאו
2. נסיון טכני בהפעלת מערכות אור-קוליות ווידיאו
3. נסיון בצילום וידיאו ועריכה
העובד יועסק עפ"י חוזה עבודה מיוחד.
את הבקשות למשרה יש להגיש בכתב למנהל ביה"ס הארצי לעובדי נוער – קלמניה הדר בית ת.ד. 44905 לא יאוחר מיום 21/10/88
בבקשה יש לפרט קורות חיים ונסיון בעבודה. בירור פרטים נוספים, לפנות בטלפון: 052-25156, 052-442351.

קיבוץ גנן דרושה גננת לעונת הלימודים הנוכחית טלפון 06-944955

מועצה אזורית עמק יזרעאל למחלקה לשירותים חברתיים דרושים:
1) עובד/ת סוציאלי/ת לכפרים הבדווים
הכישורים הנדרשים: ★ נסיון בעבודה קהילתית ★ ידיעת השפה הערבית ★ בעל/ת רכב.
היקף המשרה: חצי משרה
2) עובדת זכאות/מזכירה
הכישורים הנדרשים: ★ ידע בהליכי זכאות ★ ידע בתפקידי מזכירות ★ ידיעת השפה הערבית.
היקף המשרה: חצי משרה
המתאימים יפנו למחלקה לשירותים חברתיים במועצה האזורית עמק יזרעאל מיקוד 19315 טלפון 06-589816

למחלקה משפטית של בנק גדול בת"א דרושה
משפטן/ית
בעל/ת רשיון עו"ד או העומד/ת לקבלו
נא לפנות עם פרוט תולדות חיים, נסיון מקצועי ושכורי התמורות וכך לצרף לבניקה גליון ציונים מהפקולטה למשפטים לגבי כל שנות הלימוד לת.ד. 7095 ת"א עבור מספר 29. מיקוד 61070.

הבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ THE TEL AVIV STOCK EXCHANGE LTD
דרוש
ראש צוות מערכות הפעלה (System) למחשבי יב.מ.
הכישורים הדרושים:
■ ידע מעמיק במערכות הפעלה DOS / VSE, VM
■ נסיון במערכות תקשורת SNA-VTAM
■ יכולת ניהול צוות מקצועי
מעוניינים העונים לדרישות הנ"ל יפנו בדחיפות בצירוף קורות חיים לת.ד. 29060 תל-אביב 61290. עבור "ראש צוות".

למרכז שיקום אור-יהודה דרושים/ות
בוגרי פסיכולוגיה, מדעי ההתנהגות או ייעוץ בעיסוק
להתפקיד אבחוני.
לפנות טלפונית החל ב-4.10.88 לטלפון: 844594 – 03, 884110 – 03.

לחברת מלי מפעלי מתכת בערבון מוגבל דרושים:
1) מלגזן/נהג
ידע בהפעלת מנוף
2) טכנאי/הנדסאי מכונות
ידע בחשמל
לפנות בכתב קורות חיים ת.ד. 221 בני-ברק 03-9241880

פויכטונגר ובניו בע"מ מרכז „קסיו" בישראל דרושים
1) נציג/ת מכירות
למוצרי אלקטרוניקה.
בעל נסיון, תושב מרכז הארץ, רצוי בעל רכב.
2) מזכירה
למחלקת מכירות
בעלת תפיסה מהירה ויכולת עבודה גם בתנאי לחץ.
לפנות בכתב-יד לת.ד. 29124 ת"א לידי „המנכ"ל"
– סודיות מובטחת –

לחברה קבלנית לעבודות כבישים דרושים
מהנדסי ביצוע
עם נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בעבודות סלילת כבישים
הכשורים הדרושים:
1) ידע ונסיון מקצועי בנהול פרויקטים של סלילת כבישים, נהול משא ומתן עם נציגי המזמינים וקבלני משנה.
2) ידע בנושא חומר מחצבה, בטון ואספלט.
3) כושר ארגון.
המעוניינים העונים על כל כשורים אלה, מתבקשים לפנות אל מחלקת כח אדם טלפון 06-370555 או בכתב יד לת.ד. 350 פרדס-חנה.

דרוש מיד בירושלים
שף
לניהול מטבח תעשייתי
העבודה הינה בימי א' – שבת במשמרת בוקר.
לפנות לגבי חוה טלפון: 03-5592446/7 רא"ל שקם 4.10.88 בין השעות 09:00–16:00

לחברת שיווק ותיקה ודינמית בתחום ה-OFFICE AUTOMATION המשרתת כ-5,000 לקוחות דרוש
„אשף" במכירות
עם קבלות
לשיווק מוצרים בלעדיים
למתאים רכב צמוד, משכורת יסוד, עמלות ובונוסים
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 7219 רמת-גן 52171
סודיות מובטחת לפונים

לבנק דרוש/ה
עובד/ת
למחלקת השקעות
בעל/ת נסיון בנקאי של 5 שנים לפחות בשטח מט"ח – ני"ע והשקעות
לפנות ליהודית
טל. 615552 – 03, 612483 – 03, 615783 (08)

לסוכנות ראשית
קטלר ספורט
באזור התעשייה הרצליה
דרוש עובד
הכישורים הנדרשים: ★ בעל רשיון נהיגה ★ חוש טכני ★ הבנה באנגלית ★ מגורים באזור השרון ★ גיל מ-25
לפרטים: 052-544460 או 052-542149

מ.ד.ן – מפעלי דפוס נצרת בע"מ
סגן מנהל שיווק
למחלקת השיווק בתל-אביב
★ יכולת ונסיון במכירות אגרסיביות
★ נסיון ביזום ופיתוח שווקים
★ רצוי נסיון בשטחי הדפוס והפרסום
לפנות בכתב לת.ד. 37115 תל-אביב

לחברת בניה במרכז הארץ דרוש/ה
טכנאי/ת בניין
★ עד גיל 35
★ לחישוב כמויות + עבודה במחשב
★ למשרה מלאה 5 ימים
עם נכונות לעבוד שעות נוספות.
לפנות טל. 03-5357291-5 בשעות 14.00–17.00

אחות שכירה
קיבוץ נירים בנגב מחפש אח/אחות בכירה
לא מתוח לגיל שנתיים.

מבשקת מרדלם בע"מ דרושים
1. מנהלת לעניני החשבון
2. מתכנת
3. פקידת ייצור
LOTUS-P.C.
לפנות למחלקת כ"א 03-337725

טכנאים מוסמכים
תנאים טובים למתאימים
5 ימי עבודה בשבוע
טל' 03-9233626

למשרד מהנדסי בנין דרושה
שרטטת קונסטרוקציות
נסיון 3 שנים לפחות.
03–447905

בעל זכיון בלעדי למכון רישוי רכב באזור השרון
מחפש משקיע רציני
להקמת המכון
השקעה מינימלית דרושה $650,000
בהצעות נא לפנות לעו"ד שלף בדואר רשום ת.ד. 26490 תל-אביב 61236

אופטרוטק
כל ברט קובע
החברה המובילה בעולם במערכות אלקטרואופטיות ממוחשבות ומערכות תיב"ם לאוטומציה של תעשיית המעגלים המודפסים.

לאגף האלקטרוניקה דרוש מנהל תפ"י
התפקיד מיועד למהנדס תעשיה וניהול, מהנדס בעל יכולת ונכונות לעבודה מאומצת, אשר יעסוק בהקמה וניהול של מערכת פיקוח על ייצור הרכש. נסיון עבודה של 4 שנים בתעשיית האלקטרוניקה, מתוכן שנתיים בניהול תפ"י ומערכות תכנון ממוחשבות – הכרחי.

עם הרחבת פעילותנו בארה"ב ואירופה דרושים לנו מהנדסי/הנדסאי שירות
להשתלבות בצוות מוביל של מהנדסי אחזקה ותמיכה בלקוחות החברה בחו"ל.
מקיף מיועד לבעלי נסיון רב במערכות אלקטרוניות, יכולת עבודה עצמאית עם לקוחות, ודוברי אנגלית. ידיעת שפות נוספות – יתרון.
המועמדים המתאימים יעברו תקופת הכשרה בארץ.

דירות

וילות ובתים

באואת־אפקה קוטג' חדש בהזדמנות לביצוע מיידית בתנאים נוחים (9021) 03-9644980

בגבעתיים, קוטג' מיידי, 85,000$, ומיועד 50,000$ משכנתא (25573) 03-9644980

בגבעתיים דו־משפחתי מקסים בהזדמנות (22697) 03-5743486

קבלנים מציעים

נוף המאוריק: התחלה תרשמה לפרויקט ... (19613) 03-5524278

מבצע! ברמת־אביב ג' דירות 3 החל מ־ $144,600, 4 החל מ־ $158,500, 5 החל מ־ $192,500 דירות גג ופנטהאוזים החל מ־ $255,000 המחירים כוללים מע"מ ופיתוח. המבצע יתקיים במוצא"ש מצאת השבת ועד 21.30 במשרדנו ברמת־אביב ג' איינשטיין 23 "ישקו" "ISCO" (26406)

דירות למכירה

ח"א־ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

מבצע! ברמת־אביב ג' ונוה־אביבים דירות מפוארות 3, 3½, 4, 4½, 5, 6 דירות גג ופנטהאוזים יוקרתיים במלאי אחד. הנחות מיוחדות ומשכנתאות עד 150.000 ש"ח והמבצע יתקיים במוצ"ש ובמוצאי חג החל מצאת השבת ועד 21.30 במשרדנו רח' איינשטיין 23 רמת־אביב ג' "ישקו" "ISCO" (9818)

בצפון תל־אביב חדשה, מיידית, 6 חדרים, קומה 11. 03-9644980 (9010)

פארק אביב מרכז הזוים תעוזים רובע מגוני יוקרה ברמת־אביב ג' החלה הבנייה והמכירה באתר. למכירה דירות 4, 5 ו־6 חדרים. דירות במלאות מושבה ותנאים מיוחדים ל־10 רוכשי הדירות הראשונים. משרד מכירות באתר פתוח, לשוהכם ברח' אליהו־חכים 8, רמת־אביב ג' כל יום 14.00-16.00 20.00-08.30 בשבת ובמוצאי חג על: 16.30-19.30 (26772) 03-5414366-7

דירות למכירה

במוזה־אביבים, דירות 4 חדרים + מירב השיכללים, קבלן ביונבים. ה"באייר 24, 03-262894 03-259609 (23449)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

למכירה ברחוב הרצוג בבבלי ורשה ומרווחות, קומה גבוהה, נוף מרהיב +חניה +השקעות של. 280,000 (21995) 03-5462107

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

בחולון במשת ברוטין בבניה דירות 3½ חדרים מ־$70,000 "שופר" רוטשילד 32 בת־ים 03-664238 במוצ"ש (26126)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2-2 חדרים

מוכן - דירים

בבת־ים בתשלומים +משכנתאות, דירות יוקרתיות בבניה ע"י המאורק 03-5524159 בערב 03-219635 (28844)

דירות למכירה 3-3 חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות גג

בהרצליה בהרצליה מרכזי דירות מפוארות 4 חדרים, חדשות 140 מ"ר ... (20343) 03-280943 03-293616

בבת־שבע, בנוה־ים, דירות 5־ 4 חדרים משודרות + סלון + ארונות קיר ... "קוראל" 03-280943 03-293616 (20338)

באזור תבינה בבנין חדש ... דירות 5 חדרים ... 03-640614 (29680)

דירות להחכרה

ביקוש דירות

לרישומים דירות להשכרה/ קניה דירות בבורבות ווילות ... שכטר 03-738121 (23073)

דירות מרוהטות

דירות בשכ"ה

עסקים

להשכרה רציניות בעסק המזון דרוש להשכרה מטבח לשבת כולל קירור ומחסנים באזור גוש־דן (23534) 03-5413322

למכירה משרד שליחים +ציוד או מוניטין בלבד (22406) 03-441183

בתי מלאכה

מחסנים

אולמות

חנויות

חנות ליצרני בגדים ברחוב יפו ת"א ק"ק בשכ"ח + ציוד (23334) 03-653486

בכפר־סבא במרכז מסחרי בויצמן חנויות למכירה "הצומת" (23236) 052-20533

להשכרה בפרויקט מסחרי ליד בורסת היהלומים 130 מ"ר "רשף נכסים" (22689) 03-5742777

במרכז ראשל"צ ברוטשילד 52 להשכרה חנות מרכזית (21354) 03-9665976

משרדים

בר"ג, 250 מ"ר, ממוזג, חלוקה בנו"א, 350 מ"ר. "נ.ת.ח. נכסים" (28172) 03-375735

להשכרה, ליד גשר ההלכה 800־ 200 מ"ר, ממוזגים ומחולקים +חניות וטלפונים "אנגלו־סכסון" (26140) 03-738121

להשכרה ברוטשילד־ אחד העם 110־ 240 מ"ר מפוארים (25318) 03-449249

בית דודי משרדים למכירה ברמת־גן בדרך ז'בוטינסקי בנין משרדים חדשני בבניה. שטחי משרד החל מ־103 מ"ר 1135 +תנאי תשלום נוחים +ערבות בנקאית +מחירים מפתיעים +חניה בשפע +מיזוג אויר ותידיעי סוכנות בלעדית "אנגלו־סכסון" 03-286181 (21906) 03-738121

מבני תעשיה

למכירה בחולון בבנין חדש גמור ביתן כ־270 מטר קומת קרקע. טלפון: 03-5051803 (23688)

להשכרה־ מכירה בקרית־אריה 700 מ"ר ק"ק "רשף־נכסים" (19617) 03-5742777

מגרשים

בלב ת"א! ע"י גנות שוקין מגרש ל־22 הנדר במשרד 03-219188 (23096)

מכתב من الاجبل

בקריבה בהרמונות 30 דונם לבניית 50 קוטג'ים 450,000 03-244154 03-658856 (במשרד) (20816)

הצעות עבודה

"DENTEMP", בת אדם למרפאות שיניים, מציעה עבודה קבועה וזמנית לסייעות ושיננית: 03-232202 (29255)

"קדם" "הפניה לעבודה מובטחת" קורס מפעילי מחשב (ערב 5.10.88) במיכללה הגדולה בישראל 03-490114 (22675)

נער +רשיון נהיגה למחסן להומרי ניקוי 03-800113 03-804894 (21155)

מפעיל למפעל בטון באזור תעשיה חולון מגורים בסביבה הקרובה (19266) .03-804171-2

פקידים/ות

עובדי מחשב

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

טבחים – קונדיטורים

גזירה/תפירה

הנהלת חשבונות

מנהל חשבונות עצמאי נסיון רב+ עבודה על מחשב 03-264011 (19272)

טכנאים הנדסאים

שרטוט וגרפיקה

עובדי דפוס

חשמל ואלקטרוניקה

עובדי יהלומים

למכירה מפעל יהלומים גדול ומודרני, באזור פיתוח א בערב (21249) .03-5411943

ספרים/יות

נגרים

נהגים

מחסנאים

מוכרים/ות

סוכנים – מקדמי מכירות

ליסראמביל בע"מ סוכן לביקור בחנויות חשמל ומוסדות (רכב משרדי יתרון) 03-358773 (20451) בשבת

מפעילי ציוד מכני

עובדי נקיון

עובדי מתכת

צעירים בעלי נסיון לעבודה קבועה תנאים טובים. 052-576773 (21222)

עובדי מוסך

שומרים

פנסיונרים

שליחים

רוצים לקנות

רהיטים

מקררים

וידאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

כלי נגינה

הלוואות

חוגים

תקלאות

טרקטורים

סירות

מזגני אוויר

מכונות תפירה

ריפוי והרזיה

פוליש ונקיון

מחשבים

ציוד בנין

ציפוי אמבטיות

קרוואנים ונגררים

אותיות דביקות

בת זוג

בן זוג

הכרויות

שוק המציאות

מ.ג.י מפעל גרביים קיבוץ יסעור מוזמנים מכונאי בכיר למכונות סריגת גרביים. להתקשר 04-960100-9

נתניה

דירות

אשדוד

באר שבע והדרום

אילת

עסקים

מכוניות

להשכרה מיידית אופל וקיידות 89 במחיר 88 03-848729 03-848444 (20487)

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

איזוצו

אלפא רומיאו

אמריקאיות

אנ.סו

ב.מ.וו

ג'יפים

שברולט קפריס ברוגהם 1988 חדישה+ כל התוספות 03-798845 (19279)

דייהטסו

בהזדמנות 316 1988 אוטומטית +כל השכלולים 052-544444 ווחר 1100 03-724145 (19213)

דלתא

הילמן

וולבו

ווקסהול

טלבוט

טנדרים

פיז'ו 1300 1989 להספקה באוקטובר!!! סגירת מחיר בשקלים!!! מחירי מבצע!!! גם במוצא"ש!!! בשעות 20.00-22.00!!! 03-5440799 (19968) 03-5440104

לנציה

מיני מינור

מסחריות

מרצדס

S.E 280 1982 כל התוספות אפשרות להחלפה 03-5520534 (19337) 03-883765

סאאב

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

סימקה-קרייזלר

פולקסוואגן

פורד

(המשך לוח בעמוד 20)

هكذا من الاهل

„קרב התותחים" הסתיים בעצרת

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

תותחים לבנים, תותחים בחאקי, ולרוח, תותחי 175 מ"מ ו־155 כבשו השבוע את פארק הירקון בתל־אביב. אתמול בשעות הערב הגיע „קרב התותחים" לשיאו כשהועלתה במרכז הפארק עצרת חיל התותחנים במלאת לו 40 שנה.

השתתפו רקדנים ושחקנים והיתה תפאורת ענק. בשטח הפארק הוצבו תפאורות שכללו את אבני הדרך של החיל: בתי הזיקוק בעדי התעלה, משטרת קלקיליה שהופגזה במבצע התגמול של הצנחנים ערב מלחמת סיני, ועוד. מאחורי התפאורה היו הפתעות: תותחים ששעטו לכיוון הקהל, מערכת לייזר מתוחכמת „סימנה" באוויר, שריקות של פגזים וסרטי הפעולה המשובחים הנעימה לאוהבי הפעלולים את הלילה.

כה שהחל לפני 40 שנה בכינוס מתגייסים באולם "הבימה" בתל־אביב, ערב מלחמת העצמאות, הפך אתמול למפגש רעים שהשתתפו בו אלפי תותחנים בשירות סדיר ובמילואים. כולם דיברו על החיל. מי שאלי שכח איך נראו תותחיו ראה אותם בתצוגה יפהפיה שנערכה במקום.

מנכ"ל העצרת וההתכנסות, אל"מ (מיל.) משה רונן, מן הקצינים המבריקים בחיל, שהחליט לפרוש מהצבא בגיל צעיר יחסית, נטל על כתפיו את הארגון והיה האחראי לניהול כולו. עזרו לידו אזרחים ואנשי צבא. קצין תותחנים ראשי, תא"ל שמואל רשף, מינה את סגנו, אל"מ י., לסייע.

אל"מ רונן אמר אתמול כי העצרת הוכנה בסיועם של אזרחים טובים ובעזרת חיל התותחנים שאת המוניטין שלו אין צורך להציג. "פה אורגנה פגישה שלא נראתה כמוה. הכל נמדד כאן על מילימטרים. רצינו להציג את החיל במלוא הדרו ויופיו. זה חיל לוחם שהפכנו אותו כאן גם לחיל אטרקטיבי מאד. את הכל עשינו בעשר אצבעות של המשתתפים בארגון האירוע".

בעצרת, שבה השתתפו ראשי הצבא ומערכת הביטחון, אמר תא"ל רשף כי המענה לביטחון הוא הצבא החזק וחיל התותחנים הוא הצבא החזק. הוא בירך את החיל ביום חגו, במיוחד את התותחנים שנשארו בקוי העימות

מדליה לסוס

שר המשטרה חיים בר לב העניק אתמול מדליה לסוס זה בתצוגת סוסים ערביים שנערכה בראשון לציון (צילום: ורד פאר־פפא)

שפרעמים ציינו „למען האינתיפדה" בבקשתם להפגין ונדחו

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר"

חמישה תושבי שפרעם תכננו לקיים במקום בשבת הפגנה ותהלוכת הזדהות עם האינתיפדה ועם חלק מארגוני המחבלים. הם אף בקשו מהמחוז הצפוני של המשטרה אישור. בבקשה צויין במפורש כי מדובר בהפגנת הזדהות למען האינתיפאדה.

הבקשה הועברה לטיפולו של מפקד מרחב הגליל, תנ"צ יעקב גנות, שהמליץ, לאחר בדיקה, בפני מפקד המחוז הצפוני ניצב שלמה חרזן לדחות את הבקשה, שאכן לא אושרה.

כעת בודקת המשטרה עם יועצים משפטיים אם עצם הגשת הבקשה והמטרה שלשמה בקשו להפגין אינה מהווה עבירה על החוק. דובר מרחב הגליל, מפקח שלמה מורד, ציין כי לכאורה יש כאן עבירה. המשטרה מסרבת בשלב זה לגלות את זהות המבקשים, אך ציינה כי מדובר בבקשה שהגישו אנשים פרטיים ולא גוף או מפלגה.

נאסרו עצירה וחנייה ליד בתי אבות ובתי"ח סיעודיים בתל אביב

(עש"ת). – כדי לאפשר גישה מהירה וחופשית של אמבולנסים ורכב כיבוי אש, החליטה עיריית תל־אביב לאסור חנייה ועצירה ליד בתי אבות ובתי־חולים סיעודיים במקומות שונים בעיר. אבני השפה של המדרכות הסמוכות למוסדות אלה נצבעו באדום־לבן.

ראש אגף התנועה, יוסף גבעול, ציין כי בבתי האבות ובבתי החולים הסיעודיים חייבת להישמר רמה גבוהה של בטיחות וכל עיכוב קל בהגעתם של ציוותי חירום (בעיקר מכבי אש ואמבולנסים) עלול לעלות בחיי אדם.

פרוטזה לחסידה שהיתה במעופה לצפון אפריקה

(ע). – כף רגל מלאכותית הורכבה לחסידה שאותרה ודאה באפיסת כוחות על ידי צפרים של רשות שמורות הטבע בצפון.

הם הצליחו ללכוד אותה והעבירוה לטיפול לפינת חי באחד מקיבוצי הגליל העליון. הסתבר שהיא היתה כרותת כף רגל. בפינת החי הורכבה לה כף רגל מלאכותית ותוך ימים אחדים היא תחזור לחברותיה העושות דרכן לצפון אפריקה ומתעכבות ימים אחדים בישראל.

אברכים מדומים נאשמים בהונאת חלפנים בעשרות אלפי ד'

(ע). – משה קיסר (31) ויעקב עוזרי (30) מקריית אונו הואשמו אתמול בבית המשפט המחוזי בתל אביב בהוצאת עשרות אלפי דולרים במרמה מחלפני כספים ברחבי הארץ כשהם מתחפשים לאברכי ישיבה.

הפרשה תוארה לפני שבועות אחדים בתוכנית הטלוויזיה „בשידור חוזר".

בכתב האישום נאמר, כי הנאשמים לבשו חליפות שחורות מתחתן ציציות, רכשו מגבעות שחורות, אחזו בספר תהילים והרכיבו משקפיים סתמיים כאילו היו משקפי ראייה. הם פנו לחלפנים בתואנה שברשותם כספים רבים לחלוקת משכורות למורי ישיבה הם מבקשים להמיר מטבע זר למטבע ישראלי וכן להמיר שקלים למטבע זר.

לאחר ביצוע עסקה אחת או יותר עם החלפנים ורכישת אמונם, הצליחו הנאשמים, שפעלו בשיטתיות ובעקביות, להוציא במרמה ובתחבולות רב עשרות אלפי דולרים מאותם חלפנים שאת אמונם הצליחו לרכוש, טענה התביעה.

„רוטשילד" יהיה „מרכז רפואי בני ציון"

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

שמו של בית החולים „רוטשילד" בחיפה יוסב בימים הקרובים ל„מרכז הרפואי בני ציון", על שם ארגון „בני ציון" בארה"ב.

חברי הארגון האמריקאי, הנמנים זה שנים אחדות עם אגודת ידידי „רוטשילד" ואף השתתפו במימון חלק מבנייתו של האגף החדש, הודיעו באחרונה כי ידיהם תרומה בסך ארבעה מיליון דולר בחמש השנים הקרובות להשלמת אגף זה. סוכם עם הנהלת בית החולים ועם משרד הבריאות כי עם קבלת התרומה יוסב שמו של המוסד ל„מרכז הרפואי בני ציון".

סופרת „דבר" בציינת כי בני משפחת רוטשילד, אשר על שמם נקרא בית החולים, בקשו עוד לפני שנים אחדות להסיר את שמם ממנו. המשפחה תורמת כיום בעיקר למוסדות חינוך.

מירוץ אשקלון

ניר ירון, הנוהג בפולקסוואגן פולו, מנהל מאבק עם דוד נגב, הנוהג באינוצ'נטי, במקצה הגמר של קבוצת נפח המכוניות עד 1000 סמ"ק במירוץ המכוניות באשקלון. ניצח ירון, הממשיך להוביל בניקוד המצטבר של אליפות 1988. נותר עוד מירוץ אחד (צילום: יוסי דנה)

ממלאי „הפונקציה שאינה קיימת" ימשיכו להיות צמודים לדוורים

(ע). – בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב קבע אתמול כי פקידי העזר של מערכת בתי המשפט ימשיכו להיות צמודים בדרגותיהם לדוורים הממיינים למרות המעבר של עובדי הדואר ממשרד התקשורת לרשות הדואר. בכך נעתר בית הדין לבקשת הסתדרות עובדי המדינה למתן פסק דין הצהרתי נגד המדינה.

במהלך הדיון בתביעה נמסר, כי מדובר בכ־160 פקידי עזר מכלל כ־700 עובדי מערכת בתי המשפט. בשנת 73' ניתן פסק בוררות לפיו יהיו פקידי העזר מוצמדים בדרגתם לדרגת דוורים ממיינים בדואר.

במאי '87 נחתם הסכם קיבוצי עם כלל עובדי בתי המשפט למעט פקידי העזר משום היותם צמודים לדוורים. המחלוקת היתה למי צמודים פקידי העזר לאחר שעובדי משרד התקשורת, העוסקים בדואר, הפכו להיות עובדי רשות הדואר.

הסתדרות עובדי המדינה טענה כי אין המדינה יכולה לטעון שפקידי העזר אינם צמודים לדוורים ברשות הדואר כיון שהיא אחראית למצב זה שבעטיו נמנעה מפקידי העזר האפשרות להצטרף להסכם הקיבוצי הכללי.

המדינה טענה כי הפונקציה של דוור ממיין אינה קיימת ברשות הדואר. בית הדין מתח ביקורת על טענה זו וקבע כי לא היה מקום לטענת מלפול שכזו, מה עוד שמנכ"ל רשות הדואר העיד כי „הפונקציה שאינה קיימת" מתרחשת בפועל על ידי 1280 דוורים ועוד כ־1500 קבלני חלוקה.

בסופו של דבר החליט בית הדין לקבל את התביעה וציין כי מן הראוי היה לנהל מו"מ ענייני בנושא זה כאשר נתבקש הדבר, ולא להזקק לבית הדין.

נחתם הסכם ב„צקלון"; רבים מדי בחוזה אישי – טוענת ההסתדרות

מאת יוסי ליבוביץ' סופר „דבר"

„במפעל צקלון מועסקים יותר מדי עובדים בחוזה אישי. לגבינו, ההסתדרות, זה אתגר לשכנע בעלי מפעלים פרטיים, שיחתמו עם כמה שיותר עובדים על הסכם קיבוצי. זה טוב יותר אפילו להנהלה עצמה". כך אמר אתמול ממלא מקום יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, מאיר גת, לסופר „דבר" דקות אחדות לאחר שנכח בחתימת על ההסכם הקיבוצי החדש במפעל „צקלון" לאביזרי תעופה ליד כרמיאל.

גת הוסיף כי ב„צקלון" מועסקים כ־130 עובדים בחוזה אישי מתוך כ־530 עובדים. „זה יותר מדי".

מזכיר מועצת פועלי כרמיאל, עזרא פיק, שחתם אף הוא על ההסכם הקיבוצי מטעם ההסתדרות, אמר כי העובדים וההנהלה לא היו מגיעים לחתימת ההסכם החדש אלמלא התערבותו של גת. לחתימה הגיע גם דוד קרשנר, בעל מפעל „עין לבור", הבעלים של „צקלון".

סגנית מועצת פועלי כרמיאל, יצחק רן, שליווה את המשא־ומתן ב„צקלון" מתחילתו, מסר כי העובדים יקבלו תוספת של 52 אגורות לשעה – תוספת של שבעה אחוזים לשכר לשנה זו. אולם לדבריו ההישג הגדול של העובדים הוא נושא הפנסיה. כלומר, עובד ב„צקלון", המשתכר כיום 4.5 שקלים בשעה, ישתכר מאפריל 1989 7.3 שקלים לאחר שמרכיבים מסויימים יתווספו לשכר שעת עבודה. עוד סוכם כי העובדים יבוטחו בביטוח בריאות על פי הנהוג בהסתדרות, עד כה בוטחו בצורה פרטית.

„[illegible]" נסגר

לעומת הסכם ב„צקלון" נודע אתמול כי מפעל „תנור" בכרמיאל, שהעסיק 35 עובדים, נסגר משום שאין בכוונת הבעלים, חברת „עיט" לפתוח מחדש.

המשטרה תעצור עוד חשודים בפרשת בריחתו של אביטן

(ע). – יוסי קידר (31), שומר קבין הביטחון בכלא באר שבע, החשוד בסיוע לבריחת הרצל אביטן, ישאר במעצר – קבע אתמול בית המשפט המחוזי בתל אביב בהחלטתו לדחות את ערר.

בעצרם של קידר והסוהר אבי קהיל (30) הוארך ביום א' ב־12 יום נוספים בבית משפט השלום בתל אביב, באישור היועץ המשפטי לממשלה, מאחר שהשניים היו עצורים 30 יום. סניגורו של קידר, עו"ד משה ישראל, טען בערר כי בנבעה מגרשו האפשרות להתגונן ולהביא כראוי את טענותיו, כיוון ששומר הוקירה נגדו היה חסוי.

הסניגור טען עוד כי מרשו מבקש מאז החלה החקירה נגדו להיבדק בגלאי שקר, אולם המשטרה אינה נעתית לבקשה. בא כוח המשטרה ביקש לדחות את הערר בנימוק שהמשטרה עומדת לבצע עוד מעצרים בפרשה וכן לחקור אנשים נוספים מסיירות בתי הסוהר.

החוקר גילה, כי המשטרה חוקרת עציר בדרום הארץ החשוד במעורבות בפרשת בריחתו של אביטן.

השופט אריה אבן ציין בהחלטתו לדחות את הערר כי החשד שהמשטרה „חוקרת בכלא הקישור" ויש לאפשר לה להמשיך בחקירה ולמנוע שיבוש בחליכה.

★ רפ"ק משה מייב, ראש לשכת מודיעין ובילוש של משטרת מרחב לכיש, מונה דובר המרחב במקומו של רפ"ק יעקב מור־יוסף, שמילא את התפקיד מאז הקמת המרחב לפני שמונה שנים והפורש לגמלאות אחרי 30 שנות שירות במשטרה. הוא מונה על ידי עיריית אשקלון לתפקיד תובע מטעמה. מפקד המרחב, נצ"ם טוביה גולן, ציין במסיבת עיתונאים שתפקיד הדובר הוא תפקיד נוסף על התפקידים האחרים שממלאים הקצינים במסגרת עבודתם המשטרתית.

יוזלו עמלות יצוא פרחים

מאת דוד מרשוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

בראשית אוקטובר תתכנס מועצת הפרחים לאשר עמלות חדשות, אשר יוזלו בצורה משמעותית את הוצאות השיווק של ייצוא הפרחים. המועצה תתכנס לאחר ששר החקלאות אריק נחמקין הורה לה להכין תחשיב עמלות חסכוני יותר.

דברים אלה נמסרו בתגובה על טענת תאגיד פרחים „אביב", המאגד 1,100 מגדלים, כי למרות ההבטחות לא העבירו להם משרד החקלאות ומועצת הפרחים את חישובי העלויות החדשות של יצוא הפרחים. הם תובעים חיסכון ב־40 אחוז בעלויות, שמשמעותו חיסכון של 4 עד 5 מיליון דולר.

★ אבן פינה ל„בית עדות", שינציח את פועלי הציונות הדתית ותנועת הנוער של בני עקיבא באירופה ובשואה, בבריחה, בהעפלה, בהגנה ובהתיישבות, הונחה אתמול במעמד שרים, חכ"ים, רבנים, ותיקי תנועת בני עקיבא ואחרים במושב השיתופי ניר גלים ליד אשדוד. בהקמת השלב הראשון של האתר ישקעו מיליון דולר. היוזמה לכך באה מיוצאי בני עקיבא.

סוחר יהודי דקר בסכין שלושה ערבים בשוק של קריית שמונה

מאת שמעון וייס סופר „דבר" בצפון

שלושה סוחרים ערבים מהכפר גוג'יראת בגליל נדקרו אתמול בסכין על־ידי סוחר יהודי מצפת במהלך קטטה שפרצה בשוק של קריית שמונה. אחד הנדקרים הועבר לבית החולים רמב"ם בחיפה לאחר שהתברר כי נפצע קשה כשהסכין פגעה באברים פנימיים.

הקטטה פרצה לאחר ששלושת הערבים ושני יהודים מצפת החלו לריב על מיקום דוכניהם בשוק השבועי בקריית שמונה. תוך כדי הריב שלף אחד הסוחרים מצפת סכין והחל לדקור את שלושת הסוחרים הערבים. הם הועברו לחדר המיון בעיר לטיפול רפואי.

שוטרי משטרת קריית שמונה, שהוזעקו למקום, פתחו בחיפושים אחרי שני הצפתים שנמלטו. המשטרה הציבה מחסומים ועצרה אותם אחרי זמן קצר.

הנמלט מכלא עתלית נתפס רק אחרי מרדף עם יריות בחיפה

מאת סופר „דבר" בגליל המערבי

האסיר הנמלט מכלא עתלית לפני יומיים, עומר ג'ראבה (28) מחיפה, נתפס אתמול אחר הצהרים לאחר מרדף מלווה ביריות ברחובות חיפה. בתוך כך פגע בקצין משטרה.

אתמול בשעות הבוקר הגיע למעדר המודיעין במרחב חיפה מידע שג'ראבה מסתתר בדירה בוואדי סינה, מתחת לגשר חליסה. אנשי לשכת המודיעין והבילוש ערכו תצפיות וסגרו על הבית לפני שפרצו פנימה.

אולם ממש לפני הפריצה יצא ג'ראבה, המרצה שמונה שנות מאסר על סחר בנשק, מביתו. הבחין בפקד ישראל אהרון. בין השניים התפתח מאבק, אך האסיר גבר ונמלט. הבלשים פתחו במרדף וירו באוויר כדי שייעצר. רק בתום מרדף ברחובות אחדים, נתפס.

נעצרו גם שלושה אנשים החשודים בהסתרתו.

פקד כהן נפצע בידו וקיבל טיפול.

כעת מתחקה המשטרה אחר אלי לוגאסי (23) מאשקלון, שנמלט עם ג'ראבה מאגף ב' של כלא עתלית.

★ רוכב קטנוע, רון קנדל (16) מכפר סבא, נהרג אתמול וצעיר אחר נפצע בתאונת דרכים ליד צומת רעננה. קנדל נתקע ללא דלק בקטנועו. רוכב אופנוע ניסה לסייע לו בצד הדרך. לפתע הגיחה מכונית פרטית ופגעה בקנדל למוות. הנהג, תושב כפר סבא, נעצר.

במלאת שלושים לפטירת חברתנו

בת־שבע הלוי ז"ל

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום שלישי כ"ג תשרי תשמ"ט 4.10.88 בשעה 16.30 בבית העלמין בנען.

המשפחה
וקיבוץ נען

במלאות שלושים לפטירתו של חברנו

יוסף פרלמוטר ז"ל

תתקיים אזכרה ביום שלישי, כ"ג תשרי תשמ"ט. 4 באוקטובר 1988, בקיבוץ מפלסים.

העליה לקבר בשעה 16.30. היציאה ממגרש החניה. האזכרה בחדר־האוכל בשעה 17.30.

המשפחה
קיבוץ מפלסים
והתנועה הקיבוצית המאוחדת

ב"ה

זמני הדלקת הנרות

ירושלים	4.50	ירושלים	6.01
תל־אביב	5.08	תל־אביב	5.59
חיפה	5.00	חיפה	6.02

במלאת שנה לפטירתה של יקירתנו

רגינה בורג ז"ל

נתייחד עם זכרה ביום רביעי כ"ד בתשרי תשמ"ט 5.10.88 בשעה 3.30 אחר הצהריים בבית העלמין בקרית שאול.

תחבורה תצא ב־3.00 אחה"צ מרחוב תלפיות 32 ומודעין.

המשפחה

לחברתנו איבגי צופיה

משתתפים בצערך הכבד במות בעלך

אלברט ז"ל

לשכת הגיוס מרחב ת"א, יפו – דן וב"ת
ההנהלה והעובדים

ארגון יוצאי [illegible] בישראל

מתאבל על מותו של ידיד ארגוננו . חבר

יעקב רוזנב"ג ז"ל

ומשתתף בצער המשפחה

הארגון

לישראל טאומן
באבלך הכבד במות

אשתך ז"ל

נילי מפעלי מתכת
ההנהלה

כנס בוגרי שנת שירות

יתקיים **ביום שלישי 4.10.88**
ולא כפי שפורסם

המפגש ב־12.00 בבנייני האומה, ירושלים

ועדת ביטחון־דתק"ם

★ יש להצטייד בבגדי־ים.

מפלגת העבודה הישראלית
המרכז

האזינו

היום בשעה 14.00

איתן דנציג מראיין בקול־השלום
את
ח"כ **עוזי ברעם** מזכ"ל מפלגת העבודה

הודעה לציבור

על הגבלה זמנית בתנועה
בתואי אשדוד – באר־שבע – רמת חובב

ביום 1 אוקטובר 1988
החל משעות הבוקר המוקדמות

תגרמנה הגבלות תנועה כדי לאפשר העברת מטען חריג נוסף במשקל כולל של כ־400 טון מאשדוד דרומה

במשך היום ייסגרו לתנועה הקטעים:

מצומת ניר גלים עד צומת בני־דרום.
מצומת אחים (קסטינה) עד צומת בית־קמה

המטען יעבור גם בתחום העיר באר־שבע

הנהגים מתבקשים להשמע להוראות השוטרים ועם הציבור הסליחה על הטרדה

חברת החשמל לישראל בע"מ / משטרת ישראל / מע"צ /
עיריית באר־שבע

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
מועצת פועלי קרית־אונו

מיטב הברכות

לחברנו **יעקב כהן**

ראש המועצה המקומית הראשון של קרית־אונו

במלאת לך 70 שנה

הערכתנו והוקרתנו נתונות לך על תרומתך הרבה בהישגי ההסתדרות בקרית־אונו
ועל שנות פעילותך במועצת הפועלים המקומית

דרור בירנבאום
מזכיר מועצת הפועלים
גבחריה ועובדיה

בית אבות אקסקלוסיבי, ליד היכל־התרבות
„נאות הבימה" ★ נפתח ★
ברדיצ'בסקי 14 תל־אביב
טלפון: 5616757 ,5619041

שולחן עורך / חנה זמר

איתותי ואשינגטון

ממשל רייגן לא עשה הרבה, בשתי הקדנציות שלו, לקידום תהליך השלום במזרח התיכון. הנושא הזה לא עמד במקום גבוה בסולם העדיפויות המדיני שלו. דווקא לקראת ה"פיניש" התעורר הממשל להדגיש את החשיבות שארה"ב מייחסת להסדר ישראלי־ערבי. גם לכך גרמה האינתיפאדה שבעקבותיה נזעק ג'ורג' שולץ לשני ביקורים באיזורנו, ולאיתותים נוספים מאז. המצב שנוצר בשטחים הופך לצחוק אפילו גירסה זיהורת של הגנה על זכויות האדם שבשמה פועלת ואשינגטון בזירה הבין־לאומית. יותר מכך: האינתיפאדה מעוררת הרהור ביחס ליציבותה של ירדן, ולא בכדי טרח שולץ להדגיש בנאומו הפרוגרמאטי באמצע ספטמבר, כי "ירדן היא חברה הטרוגנית, עם זהות לאומית חזקה משלה, והיא איננה מדינה פלשתינאית". ולא בכדי הוא טרח להדגיש, באותו נאום, כי האינטרס האמריקאי מחייב לפעול לפתרון הסכסוך.

זוהי הסיבה שהנשיא רייגן הטריח עצמו לפגישה משותפת עם שמעון פרס ועם עיסמת עבדול מגיד. אמנם, מותר להתייחס בספק לתכליתיות של שיחות לפני הבחירות, גם אם הובר על כך בפגישה עם הנשיא. אלא שהממשל היוצא החייה את הנושא בשלהי כהונתו, כדי להוריש אותו חי לממשל החדש, רפובליקאי או דמוקראטי. צוואה, אם תרצו.

הצוואה הזאת מלווה במסר שהודגש היטב בנאומו הנ"ל של שולץ, לאמור: "...מזה תשעה חודשים מדגישה ארה"ב מציאות פשוטה אך מרחיקת־לכת בסכסוך הערבי־ישראלי: הסטאטוס קוו בין הערבים והישראלים איננו יכול להימשך. הוא מסוכן. הוא טומן בו את הזרעים של הרפת הסכסוך המאיימת לתבוע קורבנות גדולים עוד יותר בעתיד... עת הכרעה מתקרבת במזרח התיכון".

המסר הזה מכוון בראש וראשונה לישראל. הוא איננו מכוון לערבים, כי הערבים ממילא אינם מעוניינים בסטאטוס קוו. הישראלים הם הנאחזים בו, חרף סכנותיו, בגלל יחסי הכוחות הקיימים בממשלתנו היוצאת. ואשינגטון עשתה כמיטב יכולתה, במסגרת אי ההתערבות בענייניה הפנימיים של ישראל, כדי לאותת לבוחר הישראלי, מי לדעתה בדרך הנכונה.

גם אצלם מערכת בחירות

היה פוליטית כמוני לא תוחמיץ את העימות הטלוויזיוני בין שני המתחרים על הנשיאות, ומכיוון שאני קולטת ב"צלחת" שידורים אמריקאיים לאירופה, צפיתי בעימות בין סגן הנשיא בוש לבין המושל דוקאקיס במישדר חי, בזמן האמיתי.

לא הייתי נצמדת למקלט הטלוויזיה עד שלוש וחצי לפנות בוקר למען האולימפיאדה. עם כל הכבוד להצגה הגדולה בתבל, אינני יכולה לגייס נימוקים לחשיבותה כאירוע שיש לו השפעה כלשהי על עתיד האנושות, או חלק ממנה, בתחום כלשהו – פרט, אולי, להשפעה מסויימת לטובה על מעמדה של דרום קוריאה. לעומת זאת, אם העימות הטלוויזיוני בין המועמדים לנשיאות ארה"ב ישפיע במשהו על תוצאות הבחירות שם, הרי ברורה חשיבותו לגבי עיצוב המדיניות האמריקאית העתידה, וממילא ברורה גם השפעתו על שורה שלמה של התפתחויות פנים־אמריקאיות ובין־לאומיות.

כבר שמענו וקראנו על מה שנאמר בעימות הזה ועל תגובתם של הצופים והפרשנים. "לא היה שום נוקאאוט", קבעו. למען האמת, אני בקושי הבחנתי בנוק, לא כל שכן בנוקאאוט. מתכונת קפואה, דיבורים מתוכנתים, חיוך מאולץ על פני המתמודדים. ראוי לציין כי מלבד שאלה על "איראנגייט" שהועלתה בהקשר פנים־פוליטי מובהק, עם היבט על הטיפול בטרור, לא היתה שום התייחסות למזרח התיכון או לישראל ולערבים. מה שמעיד שאנחנו מגזימים מאוד בהערכת מרכזיותנו בדעת הקהל האמריקאית.

במשך כל השידור "החזקתי אצבעות" לדוקאקיס. לא שהוא מלהיב במיוחד, אבל לפחות איננו רפובליקאי. הייתי מעדיפה אותו על ריגן, אפילו היה בוש יותר פרו־ישראלי. אבל הוא לא. ובוש כל־כך שמרן עד שהגדיר את דוקאקיס כ"שמאלי": במונחים אירופיים זו בדיחה. אבל בארה"ב עדיין אפשר להדביק תווית ארומה למי שסבור שבחובה עשירה צריך להבטיח ביטוח בריאות גם לאותם מיליוני אנשים בעלי הכנסה נמוכה שאין להם כל בטחון כי בעת צרה יוכלו להרשות לעצמם טיפול רפואי. ומדינה שבחרה פעמיים ברייגן, מסוגלת לבחור גם בבוש.

גילברט במשל

זוכרים את גילברט? זה ההוריקאן שהשתולל בים הקאריבי לפני כשבועיים, הביא עמו הרס והרג, עשה שמות ביבולים, הותיר חצי מיליון איש ללא קורת גג, הפיל הדרה על תושבי חוף טקסאס שפינו בתיהם בנדידת המונים.

הוא היה הקשה בהוריקאנים בחצי הכדור המערבי במאה הנוכחית, אבל הוריקאנים תמיד מטילים אימה וגורמים נזקים קשים. והנה, עד לפני שנים מעטות הוריקאן לא יכול היה להיקרא גילברט, שהוא שם זכרי. כל ההוריקאנים נקראו תמיד על שמות נשים. קאתרין, אנה, מילדרד. התנועה לשחרור האשה דרשה לחדול מן הייחוד המזולזל הזה של תופעה שלילית, מפחידה ושנואה עם נשים דווקא. וראה זה פלא, מבוקשה ניתן לה, ועתה יש הוריקאנים גם על־שם גברים.

אם תרצו, גילברט הוא משל, המחשה להתקדמות בהשגת שיוויון בין המינים. והמחשה זאת מתווספת לעומת החלטתה של המפלגה הסוציאל־דמוקראטית הגרמנית בוועידתה האחרונה לשריין לנשים 40 (כן, ארבעים) אחוז מן המקומות של הסיעה בבונדסטאג, תוך עשר שנים. אבל לא יתחילו במצווה מייד, וכבר בשנה הבאה צריך להבטיח לנשים שליש מכל המשרות במפלגה.

דברים זזים בעולם. לאו דווקא אצלנו.

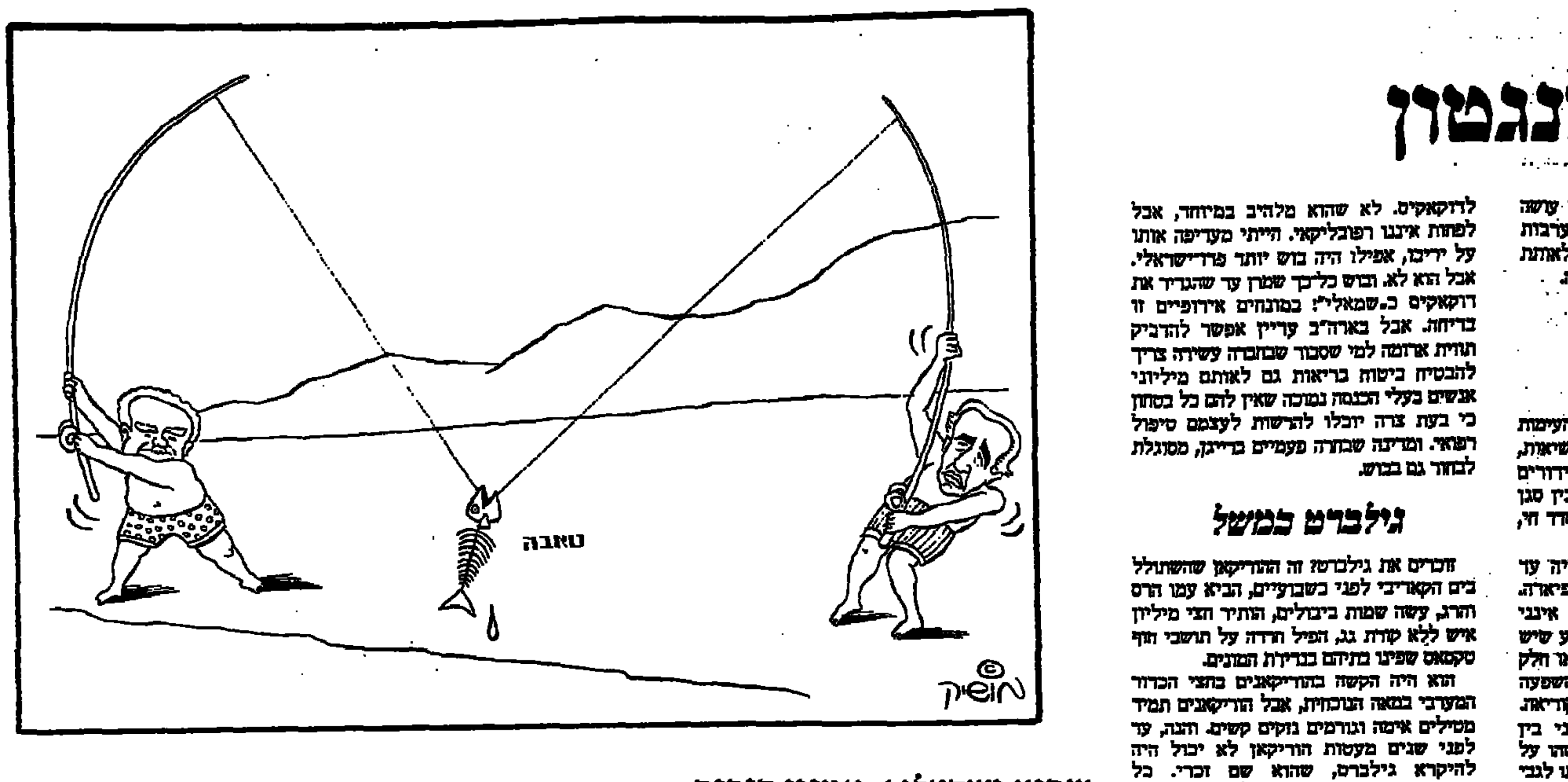

שבוע ישראלי / אמנון דנקנר

הכל בזול

חבר הכנסת אהוד אולמרט דאג בשבוע שעבר שדוברי מטה הבחירות של מפלגתו יתנו פרסום לסיפור הבא: בעת ישיבת מטה הבחירות ביקש אולמרט מחבריו שינהגו חסכנות בתקציב, וכדי לתת דוגמה אישית הוציא כסף מכיסו ושילם עבור הכיבוד שהוגש בישיבה. למותר כבר התברר, כי אולמרט יכול היה להרשות לעצמו את מעשה ההתנדבות הכביר הזה לא רק משום שהוא עורך־דין עשיר המעורב בהצלחה את תפקידו בכנסת עם עסקיו, אלא מכיוון שזכה לקבל הלוואה של 50,000 דולר בלא ריבית לשבע שנים (הווי אומר מתנה של כ־45,000 דולר) מהמנכ"ל המסתבך של בנק צפון אמריקה. ההתהדרות העצמית הזאת עפה לו חזרה לפנים כמו עוגת קרם וזה הגיע לו לא רק משום שהוא רודף בצע, אלא משום שאין לו סגנון. תרם כמה שקלים ורץ לספר לחבר'ה. זול. זול מאוד.

מה שמעורר את השאלה מדוע, באמת, הכל כל־כך קרתני, קטן וזול במערכת הבחירות הזאת? מדוע כמעט איש מהמשתתפים אינו ניחן בתכונה היפה של מה שקוראים באנגלית "ריגנסי", מה שאפשר לתרגם ברוחק ככבוד עצמי. כולם מתבהמים באיזו היסטריה רוטטת הרואה בכל אירוע נקודת מפנה היסטורית, בכל מקרה קטן הזדמנות להבלטת חזה מתפארת, בכל פאשלה קטנה – שמיים הנופלים על הראש, סוף העולם.

קחו למשל את מה שקרה לליכוד השבוע בעניין המודעה עם שמיר משפיל העפעפיים. המודעה היתה בכלל לא רעה. המסר היה בהיר ופשוט וכל אדם בעל אינטליגנציה ממוצעת יכול היה להבין מן הכיתובים הפשוטים כי התצלום הוא של שמיר שעה שהוא נואם מן הכתב, מה שהתאים לטקסט, שהיה ציטוט מנאומו של ראש הממשלה בוועידת הליכוד. אנשי הפרסום של העבודה מצאו גימיק לא רע להגיב על המודעה וטענו במודעת נגד כי שמיר מופיע מושפל עיניים מכיוון שאין הוא מוכן להביט בעיני העם שעה שהוא משקר כאילו הליכוד יביא את השלום. בסדר, במשחק המודעות הם צברו איזו חצי נקודה. לא ביג דיל. והנה העניין הזה פתאום החל מגלגל סערה של ממש בליכוד: אנשי שמיר זעמו, המטה רעש, נערכה חקירה חדישה, נשמעו קולות שקראו לפיטוריו של רוני מילוא מהמטה. מילוא נשבע כי לא ראה את הצילום אלא אישר רק את הטקסט ובסופו של דבר הוחלט כי לא תצא מודעה לפרסום לפני שיאשר אותה משה ארנס. משל היה איזה מומחה־פרסום, איש מקצוע מיובא ממאדיסון אבניו.

הכתבים המפלגתיים צמאי הרעשות, שניתנו להם מדורים שלמים למלא אותם מדי יום, דוחפים פנימה הרבה מאוד חומר זול: התבטאויות מתוכנות של אישיות מהמערך על אישיות מהליכוד ולהיפך, חילופי אגרות יומיים כמעט בין דובר מטה הליכוד לדובר מטה המערך שיש בהן רק צמר גפן טבול בטחנג ושום תוכן אמיתי, ידיעות על הפגנות קטנות ומאורגנות יום־יומיות כמעט של הדור הצעיר של כל המפלגות לפני המטות של המפלגות היריבות או אף מול בתיהם של מנהיגים יריבים, הכל גדוש גימיקים זולים, צעקני, עלוב, סריוזאלי, לא מעניין.

בסוף השבוע הזה עלה עניין טאבה לראש טבלת הזולות של מערכת הבחירות: הליכוד מאשים את המערך ואת שמעון פרס אישית ב"מכירת טאבה" וככל הנראה רק שאלה של זמן היא עד שהשמועות בדבר אמו הערביה של שמעון פרס העומדת לקבל אחוזים מהמצרים ב"אביה סנטה", יתחילו לרוץ ברחוב. המערך שולף לצורך ההתמודדות עם ההאשמות את שר האנרגיה משה שחל שיש לו הכשרון לאגוף את הליכוד מימין, להעלות טענות בהרבה רעש וצלצולים ולהשאיר טעם רע בפה אפילו בקרב אנשי הצד שלו, בגלל, כן ניחשתם, הזולות הזאת.

וכל זה – עוד לפני שהחלו תשדירי הבחירות בטלוויזיה. הכל כל־כך זול עד שזה היה יכול להיות מצחיק, אלמלא זה עלה כל־כך ביוקר.

הכובש הטיפש

כובש יהודי, המדכא שאיפות לאומיות של הכבושים, מועד תמיד להסתבך ברשת של אנאלוגיות היסטוריות. לא צריך בשביל זה את המבקרים החריפים מחוץ ומבית העוסקים בהשוואה האיומה בינינו לבין הנאצים, כדי להרגיש הרבה אי־נוחות. אחרי הכל – כובש הוא כובש והאנרכיזם של הכיבוש הנאור לא החזיקה ימים עוד לפני האינתיפאדה. האנאלוגיות לכובשים אחרים, לעמים אחרים ואף למעניין בעבר של עמנו, ירדפו אותנו כל זמן שיימשך הכיבוש ויהיה קשה מאוד להימלט מהן. מעצר בלא משפט, ענישה סביבתית, חקירות נוקשות ואף עינויים, עוצר ממושך ומעשי אלימות באוכלוסיה האזרחית משותפים לכל הכובשים במהלך ההיסטוריה, ומי שנכנס למועדון הזה צריך לדעת כי דמי החבר בו גבוהים.

זה, כמובן, אינו אומר שאנחנו חייבים לנהוג בטפשות נוקשה גם בעניינים שוליים למדי, בלי לחוש כי אנו נקלעים לאנאלוגיה היסטורית, המעוררת הד מאוד לא נעים בקרב כל מי שיודע משהו על דברי הימים שלנו. מה כל־כך חשוב, חיוני ונחוץ, למשל, באיסור שהוטל על לימודים בשטחים? אנשי הממשל טוענים כי בתי־הספר מהווים חממה של מרדנות. ניחא. אבל הם אינם מסתפקים בכך. מכיוון שהאוכלוסיה הפלשתינאית היא בעלת מוטיבציית השכלה חזקה, התארגנו שם כדי ללמד את הילדים במין הוגיבית של לימוד, בתי־ספר המקיימים כיתות בבתים פרטיים. גם זה מפריע לממשל, מכיוון שהוא רואה בהתארגנויות מסוג זה ביטוי למיסוד הניהול העצמי של חיי הפלשתינאים. מכיוון שכך, פורצים חיילים אל הכיתות האלה, מפזרים את התלמידים ואוסרים את המורים והמורות.

מה שמיד מזכיר כמובן לכל מי שמסוגל לזכור את גזירות אדריאנוס שקדמו למרד בר־כוכבא, וביניהן הגזירה שלא ללמוד תורה. גם אז נוהלו לימודים במחתרת, וגם אז היו חיילים פורצים אל הכיתות המאולתרות ומפסיקים את הלימודים. לאדריאנוס קוראים במקורותינו "אדריאנוס שחיק עצמות" לא בגלל שחייליו ציוו לשבור את עצמות האוכלוסיה המקומית המרדנית, אלא בהקשר לקללה "תישחקנה עצמותיו". הן אכן נשחקו כבר מזמן בעוד שלימוד התורה שאותו ניסה למנוע לא פסק מאז ועד ימינו. אפשר לראות בכך לקח מסויים, שבוודאי עובר בשריקה ליד האוזניים האטומות של יצחק רבין ושמואל גורן. "עם הספר" הוא ביטוי שלא אומר להם הרבה בוודאי. ואפילו האנאלוגיה העכשווית כל־כך לצעקות ההיסטוריות שלנו על מניעה של לימוד עברית ויהדות בברית־המועצות לא מרגשת אותם. הם הרי אנשים מעשיים.

הבעיה היא, שדווקא האנשים המעשיים כל־כך תמיד נכשלים כל־כך בענייני מעשה. תראו איפה רבין וגורן ותראו איפה האינתיפאדה.

מי כאן הנבון הנבון?

על־פי ההגיון – הנבון שלנו להחזיר את שני השייטים מסיאול בעוון ששטו או התחרו או התאמנו ביום כיפור הוא הרב הראשי לצה"ל גד נבון. הנבון, שהתיר למדענים שעסקו בהכנות לשיגור הלוויין לעבוד בשבת הוא שר החינוך יצחק נבון. אבל כמו שקרה אצלנו לעתים יותר מדי קרובות – הכל להיפך.

דווקא שר החינוך, אשר ידיעה בעתון סיפרה כיצד נפש על סיפונה של יאכטה פרטית ששטה במימי אילת ביום השבת, מחלל שבת, הוא אשר עמד בראש המסע להחזרת מחללי יום כיפור בבושת פנים בעוד שהיה זה הרב גד נבון אשר התיר למדענים לחלל את השבת שלא בשל כל פיקוח נפש.

מכיוון שהמדובר בשני אנשים נבונים, הרי שצריך להיות כאן איזשהו הגיון בשגעון הנבון. מילא, השר נבון אינו אלא הולך בעקבות רבו בעניין התחנפות אלקטוראלית לקלאריקלים, אבל הרי מי שאינו מבין עלול לחשוב שהרב גד נבון קיים את מה שניבא הפרופסור ישעיהו ליבוביץ' בדבר היעשות הדת היהודית המתחברת למוסדות המדינה לדת־פאשיסטית, אשר עיקרי המדינה הם עיקריה. אלא שההגיון המחובר הוא כנראה כזה: אם השייטים ששטו ביום כיפור הם חוטאים חטא של המדינה, כלומר עברו עבירה כנגד הסמל הדגל, מכאן אנחנו למדים שזוהי מדינה יהודית־דתית, אניה של סיף וספר כנגן איראן של חומייני. ואם כך, הרי הלוויין שבא לפאר את המדינה, בא בעצם לפאר את ה' יתברך. ואם כך, הרי כבר נאמר: "עת לעשות לה' הפרו תורתך", ומכאן שמותר לחלל את השבת למען הפרחת לוויין ובא לציון גואל.

משחקי מלחמה

כל המשחק הזה בין המועצות של קצינים למען בטחון ושלום או שלום ובטחון יוצא לי מהאף. הוויכוח ביניהם הוא אמנם בטונים נמוכים, עם הרבה יראת כבוד הדדית כראוי לחברים לשעבר לנשק, אבל מה באמת מעניין אותי כל־כך מה חושב אהרון ידיב אחרי ששמעתי אותו מפרשן באורח אוהד למדי את מלחמת לבנון? ומה מעניין אותי לשמוע את מה שאומרים האנשים שעובדים אצלו במכון ללימודים אסטרטגיים ושננזפו והורחקו בשל תבונתם וראיית הנולד שלהם כקציני מודיעין בכירים במלחמת יום כיפור? ולמה אני צריך להאזין לאלוף (מיל.) יהושע שגיא, גם הוא מאריות המודיעין, שהסימן הארום של הסטירה מועדת כזן עדיין מכבב על לחייו? והאם אני צריך לסמוך על תבונתו של זורע שקהותו משתווה רק לישירותו ויאנוש, גם הוא מאבירי לבנון. ובכלל, השאלה אם אפשר לוותר על שטחים תמורת שלום או לא, הגיע הזמן שנבין, אינה שאלה לגנראלים. זוהי שאלה של מדיניות בטחון לאומי שממריאה הרבה מעל הכוונת שדרכה הם רגילים להתבונן בכל עניין.

השבוע הם סיכמו לעשות ביחד עם אריק שרון משחק מלחמה שבו יתווכחו האם אפשר להחזיר שטחים בלי להסתכן יותר מדי. אלא מאי? מכיוון שזה כרוך בעניינים סודיים, זה יהיה סגור לקהל וסוד מוחלט בהחלט. בסדר, תשחקו לכם במערה החשמלית שלכם, עם שולחנות חול וטנקי צעצוע. הרי זה מה שאתם אוהבים לעשות באמת. את השלום תשאירו למדינאים. יש להם אולי יחסי ציבור גרועים יותר, אבל הם מוכשרים הרבה יותר לנושא הזה.

טאבה הולכת לבחירות / יקיר צור

דרך שתי נקודות עובר

התוצאות בקלפיות יקבעו, קרוב לוודאי, אם טאבה תהיה רק אפיזודה חולפת במערכת היחסים בין ישראל ומצרים או מסמר נוסף בארון השלום

ההתלהבות שבה שלף הליכוד את תוכנית המגירה, הנושאת את הכותרת "יחסתו של פרס הביאה לאובדן טאבה", שמטרתה הפיכת פרשת טאבה, בעקבות פסק־דין הבוררים, מסכסוך מדיני, בילאטרלי, על התוואי הסופי של הגבול בין ישראל ומצרים, לכלי ניגוח פוליטי במערכת הבחירות הפנימית בישראל, מעידה יותר מכל על המבוכה בה נמצא הליכוד חודש לפני הבחירות. הרושם הקשה של האינתיפאדה פלוס העובדה שהישראלי הממוצע, שלא כאחיו היהודים בארה"ב, אינו מתרשם, יתר על המידה מטילי הכתף של ביבי נתניהו, המכונים לעבר מטוסי הג'מבו של אל־על בשדה התעופה בן־גוריון וגם מתקשה להשתכנע ממיטעניו של יו"ר מטה הבחירות של הליכוד משה ארנס, כי הערבים, ברגע שישמעו שהליכוד עלה לשלטון, יפסיקו מיד, מהפחד, את האינתיפאדה, הותירו את הליכוד ללא "קייס" ממשי להפור בו.

טאבה, לעומת זאת, היא נושא מצויין לניגוחו של המערך בכלל ושל שמעון פרס בפרט. כפי שהסביר זאת השבוע ארנס: "פרס דוחף בכל כוחו את ישראל לבוררות בין־לאומית. הסבירו לו למה יש לצפות מגורמים בין־לאומיים ושאנו יכולים להפסיד את השטח, אבל פרס ניסה בקבינט להוכיח, באותות ובמופתים, שאנו נזכה והנה בגלל פרס הפסדנו את טאבה וזו דוגמה לאן הוא יוביל אותנו כשהוא רץ לוועידה בין־לאומית". סוף ציטוט. הקשרים האקטואליים צריכים להיות ברורים לכל מצביע רפה מוח.

הפרופ' הנכבד לא הזכיר, ולו ברמז, את העובדה שבכל עשרים הישיבות, שהתקיימו בקבינט בנושא טאבה, ישבו גם שרי הליכוד ושבלעדיהם שום החלטה לא היתה מתקבלת. ראוי להזכיר לו, לפרופ', שעל הבוררות חתום, לצידו של אברהם טמיר, מנכ"ל משרד החוץ לשעבר דוד קמחי, חברו הקרוב של יצחק שמיר מתקופת עבודתם המשותפת במוסד. אותו קמחי, אשר לפני חודשים ספורים, אמר בראיון טלוויזיוני, שמצבנו בנושא טאבה גרוע מאוד, מן הטעם הפשוט שבחוזה השלום נקבע שקו הגבול בינינו לבין מצרים הוא הקו שנקבע, בשעתו, בין מצרים לבין ארץ ישראל המנדטורית. ומאחר שלא חל מאז כל שינוי בקו הבין־לאומי, הרי שטאבה נמצאת בצד המצרי. אם ידע זאת קמחי מאז ומתמיד, מדוע לא התריע על כך בפני האדונים ארנס את שמיר, לפני החתימה על שטר הבוררות.

הידיעה כי צוות הבוררים עומד להכריע נגד ישראל בבוררות על מיקום אבן הגבול בטאבה היתה ידועה כבר גם לראשי הליכוד לפני כמה חודשים. אף־על־פי כן טירפדו שרי הליכוד כל אפשרות של פשרה, בין אם הועלתה על־ידי השליח האמריקאי אייב סופר ובין אם על־ידי המצרים עצמם. במסמך שחיבר השר משה שחל, תחת הכותרת "ההחמצה הגדולה", טוען שחל כי היה אפשר להגיע, בכמה הזדמנויות, להסכם של פשרה עם המצרים, אשר היה מאפשר לישראל להמשיך ולנהל את המלון ואת כפר הנופש.

שחל מתאר גם פגישה שהתקיימה בשוויץ, בחודש דצמבר 1987, בינו ובין החבר השווייצרי בצוות הבוררים הבין־לאומי, בה נרמז לו שלישראל אין סיכוי בבוררות וכי עדיף לה למצוא מודל של פשרה, במקום להמתין לפסיקת הבוררים. שחל העביר לפרס ולשמיר דיווח מלא על הפגישה, בתוספת הצעות לשני מודלים של פתרון סכסוכי גבול בדרך של פשרה, אולם גם מסר חד־משמעי זה, שהיה מונע מישראל מידה רבה של אי־נעימות, לא נוצל משיקולים פוליטיים. "הליכוד, המדבר על אף שעל, היה מוכן לוותר על טאבה תמורת ניגוח פוליטי", אומר שחל.

על אף רצונם של ראשי מערכת הבחירות של הליכוד, ספק אם יעלה בידם להחזיק את טאבה "על חם" עד לבחירות, מה עוד שכל שאר הצדדים המעורבים, כולל ארה"ב ומצרים, מעדיפים לשמור על פרופיל נמוך, כדי שלא להתערב ישירות במערכת הבחירות בישראל. לאמריקאים ברור, כי עד הבחירות יטרפד הליכוד בקבינט כל החלטה בנושא טאבה, וכי קשיחות מצרית, בתקופת ביניים זו, עשויה לשחק לידיו. ואמנם מאמצי האמריקאים לשכנע את המצרים בדבר דחיית המשא־ומתן על יישום פסק הבוררות עד לאחר הבחירות בישראל יצאו כבר לדרך. חוסני מובארק הביע לא אחת, גם לאחרונה, באוזניו של שגריר ישראל במצרים, את דעתו הלא מחמיאה על מדיניות הלא־ולא של יצחק שמיר וספק אם יהיה זה הוא שיבקש לצייד את שמיר בתחמושת פוליטית נגד פרס.

האם המשמעות של פסק הבוררות, הוא אובדן טאבה על המלון והמתקנים שבה? מרדכי גזית, לשעבר מנכ"ל משרד ראש הממשלה, סבור שגם לאחר מתן הפסיקה, אפשר עדיין למצוא פתרונות שיאפשרו את המשך נוכחות ישראל בטאבה, זאת בתנאי שהמשא־ומתן על יישום פסק הבוררות ינוהל על בסיס ריאלי־מקצועי ולא על בסיס אידיאולוגי פוליטי. תוצאות הבחירות הקרובות יקבעו, קרוב לוודאי, אם תהיה טאבה רק אפיזודה חולפת במערכת היחסים בין ישראל ומצרים או מסמר נוסף בארון השלום.

שר חוץ ישראלי בניו־יורק / מרים פוקס

הזדמנות בין־לאומית

הנשיא רייגן, מזכ"ל האו"ם דה קוויאר, שרי החוץ של סין, אתיופיה, צ'כוסלובקיה, מצרים, תורכיה והונגריה היו חלק מהאישים ששמותיהם נרשמו השבוע בלוח הפגישות של שמעון פרס. כמעט אחרית הימים

ביום רביעי בבוקר ביטלו הרוסים את פגישתו של שר החוץ של בריה"מ עם שר החוץ שמעון פרס, פגישה אשר היתה אמורה להתקיים בבוקר שלמחרת. ובכן, מה לא קרה? מפלייתו של פרס לא התרצה במסדרונות ולא נרשמה שערות. לא עלה חשש שהרוסים עשו זאת בכוונה תחילה כדי להפגין יחס קר לישראל בגלל האינתיפאדה, או כדי לגנות את שר החוץ של ישראל. איש לא הניח שהרוסים מתכוונים לעזור לליכוד לזכות בבחירות מפני שרק הוא יכול להביא את השלום ואיש לא העלה את הסברה שאולי הם בכלל אינם רוצים בשלום.

ומה כן קרה? הרוסים צלצלו לישראלים והסבירו להם, באנגלית צחה, ששר החוץ שוארדנדזה נקרא בדחיפות לחזור למוסקווה, לישיבה דחופה של הפוליטביורו בנושא מהומות המיעוט הארמני בבריה"מ. הישראלים הבינו, האמינו, ניסו לתאם פגישה במועד אחר, אבל לא נמצא זמן מתאים. בסופו של דבר סיכמו שני הצדדים שבשלב זה פרס יפגש עם סגן שר החוץ הרוסי.

לא נתקפנו בפאראנויה לאומית, לא חטפנו היסטריה, הגבנו באופן נורמלי. מי היה מאמין, בשנה שעברה, שכך יתנהלו הדברים? בשנה שעברה, בעת ביקורו של פרס בניו־יורק, עברה השמועה שהוא עומד לפגוש את עמיתו מסין העממית. העתונאים הישראלים בניו־יורק נכנסו להתקפת אמוק: הם פנו לכל מי שהכירו בחיפוש מידע, והטרידו את אנשי הקונסוליה, השגרירות, המשלחת של משרד הבטחון וכל מי שרק היה מוכן להקשיב. אך יותר מכולם טעמו את טעם סקרנותנו אנשי המשלחת של סין העממית לאו"ם. הטלפון של דובר המשלחת הסינית לא חדל לצלצל. כל אחד מן העתונאים היה בטוח שהוא היחיד שהדי הפגישה המסתורית הגיעו לאוזניו, ובבטחון בואש לוודא את אמיתות השמועה צלצל מדי שעה בשעה לדובר מסויים משלו. הדובר הבחיש תחילה בנימוס, אחר־כך החל לענות בחוסר־סבלנות בולט, ולבסוף ניתק את הטלפון.

סמוך לאירוע, כשנודע דבר הפגישה, עברו גלי התרגשות בקרב הקהילה הישראלית כולה. עתונאים ישראלים הסתערו על דלת הברזל של בניין השגרירות הסינית בניו־יורק, שלהפתעתנו נפתחה לרווחה בפני העתונות הישראלית. זו פרצה דרכה בדהרה משוגעת. לנוכח פניהם הנדהמים של הסינים היינו כולנו בפנים תוך דקות אחדות, פשטנו כארבה באכסדרת הכניסה ובכל החדרים שמסביבה. אפילו מצאנו שם כמה פחיות של בירה, ושמחנו להיווכח שגם הסינים, כמונו, חשבו שמדובר בארוע מיוחד והכינו לכבודנו תאפלה. חיסלנו את הבירה יצאנו לצוד סינים. זנקנו אותם באהבה: כל מלוכסן עיניים, משועד ועד פקיד זכה לראיון נלהב, לטפיחה על השכם, ולחיוכים מתנפנפים. הסינים חייכו בנימוס, נדו בראשם אך לא אמרו דבר. ודאי תהו האם זה שבט אפריקאי, ואולי האינדיאנים מהאמזונס.

פרס וציאן

כן. בסופו של דבר היתה גם פגישה בין שרי החוץ, והיא ארכה כמחצית השעה. צ'אן צ'י צ'ין ושמעון פרס החליפו מלות נימוס, והקריאה בה הצהרה בסינית שנשלחה הישר מפקין. לעתונות הוקראו הצהרות מוכנות, ולא נותר לנו אלא לכתוב שהשרים נפגשו בטרקלין, על שטיח ארום וספות ירוקות. ואולי להיפך.

השנה, כאמור, זה לא קרה. הפגישה של שר החוץ פרס עם שר החוץ של סין העממית נקבעה ליום שלישי בשעה 5.30 אחרי־הצהרים. יחד עם תוכנית ביקורו של שר החוץ נמסר לעתונות גם על הפגישה הזאת ועל מועדה.

הפעם, כשהעתונאים הגיעו לבניין השגרירות הסינית ונכנסו בטבעיות דרך דלתות הברזל, התברר להם שהסינים למדו מנסיון העבר. הפעם לא הוזמן איש לאכסדרה, וגם בירה לא הוגשה. בשקט ובנימוס ישבנו בחדר ההמתנה וחיכינו לבאות.

בפנים, לעומת זאת, התקיימה פגישה בין שרי החוץ. במשך כשעה וחצי ניהלו השרים שיחה בשפה האנגלית, שבמהלכה התריע פרס על סכנת טילים באזורנו, ושר החוץ הסיני הסכים שיש להגביל את מרוץ החימוש. השרים שוחחו על פרוייקטים כלכליים המשותפים לשתי הארצות, ועל תהליך השלום במזרח־התיכון. באווירה יוצאת מהכלל, כך נמסר לכתבים, אמר שר החוץ של סין לפרס שהעולם השתנה ושורדת בו אווירה אחרת, וכי

(המשך בעמ' 18)

קריאת הכיוון עודנה בתוקף / יעל דיין

כבר שבע שנים

פורצי דרך הם חריגים מטבעם. בן־גוריון נשאר מנהיג מפלגת העבודה גם בשברטיס החבר שלו היה קרוי רפ"י. לובה יצא וחזר ותמיד נשאר בבית. יעל דיין על אביה ועל המערך

שבע שנים למותו של אבא. נולד באביב ומת בסתיו. פריחות החצבים בדרך לבית הקברות, להקות הצפורים העוברות מעל העמק במעופתן דרומה, ריח קליפת הקלמנטינות והגויאבות, בקדימים את ה"טכס הממלכתי". איכזר חושים עונתי להסר הפעור. חסר לאוהביו ולאלו שחלקו עליו. שלא כמנהיגים רבים אחרים, נוכחות משה דיין בחיינו הציבוריים איננה זקוקה לחיזוקי עמותות, ימי־זכרון וטור בעיתון פעם בשנה.

בגלריה של תמונות, מודעות בחירות, הצהרות, מצעים, דיין לא יצא מהתמונה.

הוא לא יצא מהתמונה, מפני שקריאת הכיוון שהוא נתן עדיין בתוקף, לא כקול אנכרוניסטי מקבר מהדהד במרחבי שמיים, אלא על שולחן הממשלה. קולו של דיין, כשותף מוביל לשלום, להסדרי ביניים או למלחמה, לא נמוג בשבע השנים שהוא איננו. תפיסת העולם הפוליטית שלו, ראייתו את העולם הערבי וסיכויינו להשתלב בו בתנאי שלום, חיוניות לה ודינאמיקה לה יותר משהיא מורשה. משה דיין לא היה בין החיים במלחמת לבנון העכורה המיותרת, ולא בשנת האינתיפאדה. לא בשיחות שהובילו ל"הסכם לונדון" ולא בשעת פרישתו של חוסיין מהמעורבות הישירה כמייצג תושבי השטחים. יותר משמורגש חסרונו – מורגשת נוכחותו. "הציונות המדינית של דיין" עברה כולה למגרש המערך, המגרש הביתי שלו. התנגדות לכל דבר שהוא קיפאון, לאשליית "הזמן עובד לטובתנו", הצורך לנקוט יוזמות,

משה דיין. נוכחותו המורגשת

הדיעה שההידברות היא עם אויב ולא מבית, הדינאמיקה המפרה של פריצת נתיבים וחיפוש אחרי דרכים חדשות – כל אלה הם חלק מן הציונות האת. המושג "סטטוס־קוו" לא היה קיים במילון הדייני, לא בפעילות הבטחונית ולא במדינית, לא כתפישה ולא כתכנית־פעולה. אם למישהו בזירה הפוליטית מתאימה הסיסמה "פריצת דרך" (שמשמעותה האמיתית איננה שינוי כיוון אלא עקשנות, נחישות ואומץ לפרוץ את הדרך הציונית, הראשית, הבן־גוריוניסטית שנצרנו מחסומים בנתיבה) האיש הזה הוא משה דיין.

"פורצי הדרך", בקנה מידה לאומי, היסטורי, הם חריגים מטבעם. העובדה שדיין המשיך בפריצת הדרך שלו לכיוון שלום עם מצריים, גם כשזו הצתה שרות זרים, איננה לגנותו ואיננה לגנות מפלגת־האם שלו. לימים, מסתבר, עלו אנשי מערך על הדרך הזו, ומנהיגי ליכוד סטו ממנה לחלוטין. מפלגה גדולה, נושמת, דינמית, מתפתחת, יכולה להרשות לעצמה – ואולי חייבת להרשות לעצמה – יוצאי־דופן. אם דרכה ברורה, ואם היא מחוייבת לחזון רב־תחומי, ואם היא איננה מקדשת את עצמה במקום את דרכה, ואם היא אמיצה דיה ויודעת לדגול בזכות המבוכה ומסרבת לטייח, היא איננה צריכה לחשוש מ"סטיות" ולהקיא את יוצאי הדופן מתוכה.

בן־גוריון נשאר לעולם מנהיג תנועת־העבודה, גם כ"שכרטיס החבר" שלו היה קרוי רפ"י. דיין, בממשלת בגין, נשאר "לייבור" גם אם צועקים לי היום "אבא שלך היה בוגד". ליובה יצא וחזר ותמיד נשאר בבית, ועזר וייצמן לא חיפש כיסא במערך אלא סיכוי לקדם עניין. אותו העניין. אותם אנשים אשר רואים במפלגה מסגרת שהיא מטרה, ולא אמצעי אייר להגשמת יעדים, איבדו לנו כמה מנהיגים כמחזיקים בכרטיסי חבר.

בסופו של דבר, כרטיס החבר האמיתי הוא הפעולה בשטח, והחלום שנטווה ומושך לאורו דורות. צר לי על אבא, שבדרכו הפוליטית האחרונה לא "הוחזר" ולא חזר למפלגת העבודה. צר יהיה לי אם בבוא היום לא יחזרו אלינו הסמנים השמאליים שעזבו. יש כאן פיצול המסר והאידאולוגיה.

מת בסוכות, לפני שבע שנים. סתיו גם בחלונות וגם בבית פנימה. אם יש אור בין הענפים, ואם מודדים על תורן דגלי מערך, אנחנו ממשיכים לשאת אותם – גם לאורו אנחנו פוסעים וגם את דגלו אנחנו נושאים.

פרשת השבוע / אברום בורג

מיהו קין ואי הבל

סיפור תולדותיה של ארץ־ישראל הוא סיפור מאבקם המתמיד של הרועים בחקלאים, תולדות הנופים והתרבויות של הארץ המובטחת יותר מדי

קשה לתאר את סיפורי המקרא כרומן רומנטי, כרצף מתקתק של מעשים טובים ומצוות מהוגנות בין אדם לחברו ובין איש לאשת רעהו. נהפוך הוא: כמעט מתחילתו של מקרא נפרס רצף מרהים של דם ובגידות, רציחות וגירושים, אינטריגות וקנוניות. הכל עוצר נשימה, הכל זורם. ספר מתח עם הרבה פרקי עלילה ופעולה שזורים במיניות לא מבוטלת.

עוד לא הספיקו אדם ורעייתו הטריה, חווה, לפנות את גן העדן וכבר קפץ עליהם רוגז גידול הבנים. "ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין על הבל אחיו ויהרגהו". פרשת רצח אפלה ומבהילה, אדם קוטל אדם, אח הורג אחיו.

לכולנו מובן כי סיפור האחים טומן בחובו משמעויות אנושיות רחבות הרבה יותר מאשר סיכסוך משפחתי. כתבו כבר הכל על נצחון הרע על הטוב, על סוגי האדם הקיימים, על מלחמת היצרים בליבו של החוטא ועוד תכנים המצויים ודתיים שאין להם סוף. אך דומני שמעולם לא נכתב על ההיבט הארץ־ישראלי של הסכסוך הקדמון.

כשאני עוצם את עיני אני רואה את זירת הפשע. אני שומע את שערי גן העדן שנבעלו זה עתה בטריקה עזה. ואישם, לפני המלאך השומר על הגן, מסתובבים להם שני האחים במשחק הקטלני, ושניהם מייצגים תופעת חיים ישראלית דווקא ולא בהכרח את טיבעו הקלוקל של המין האנושי.

לא, אין בכוונתי לדוש שוב באיבות שינאת החינם בין אחים לדת, ללאום או לאמונה. גם לא אעסוק הפעם בעם היהודי הקיים, עם הבורסה והשוק השחור. נחזור לימים קדמונים, לימי הקשר בין האדם לאדמה, בין עם לאדמתו – לימי ארץ־ישראל החקלאית. על פי עדות המקרא התחיל הסיפור כך: "ויהי הבל רועה צאן וקין היה עובד אדמה. ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה' והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן". כבר עמדו הפרשנים כולם על ההבדל הדק באיכויות הקרבן: קין מביא סתם קרבן ואולי אפילו מן הגרועים שבפירות האדמה (רש"י), ואילו הבל נוהג באלוהיו רוחב־יד ומביא לו מבכורות צאנו, מן המובחרים שבכבשיו ובעיזיו. לא פלא איפוא שאלוהי השמים פונה אל צלי האש המובחר ומעדיפו על פני סלט הירקות הרקוב. מכאן קצרה הדרך לתיסכולו הנורא של קין, וממנו אין כמעט מרחק עד לאלימות ולרצח. אלה הם, בקצרה, תווי המידיים של הסיפור. ומה מעבר לזה? מדוע מתנהגים כך החקלאי והרועה האם גרמנות לנו כאן הכללות חברתיות גדולות יותר?

כן. קין הוא אבי דמותו של האיכר היהודי (לא זה המודרני שנולד לאם יהודיה אלא בן שבט יהודה תושב הרי יהודה). חקלאי קשה יום, אשר רק דם זיעתו מרווה את האדמה בקביעות. גשם אין לו, והבצורת היא שותפתו לחיים. סלעי יהודה הלבנים זרועים בגריבות בחלקתו, ופרי אדמתו – הקוץ, החוח והדרדר. בקושי רב הוא מוציא את מחייתו מנחלת אבותיו. ידיו קשות, גבו כפוף, וכל חייו הם מאבק מתמיד מיום ליום ומרגע לרגע. במקום אחר נעסוק בהשלכות אורח חיים זה על האופי הלאומי היהודי. כאן רק נרמוז תשובה. כנגד חיי המרורים המתוארים לעיל נראים לו, לחקלאי, חיי הרועה הבדואי כחיי נוזר רומנטי. אין הוא קשור לטריטוריה כובלת, לכל מטלטליו ארבע רגלי עיזים זריזות והוא נע כרצונו בעקבות הרוח ואחרי הגשם.

המפגש ביניהם אף פעם איננו נעים. הפלח רכון על מורשת העץ, צולף בלאות באחורי המורו החורש, והרועה הבדואי זקוף מעליו מעל גב סוסתו הגבילה הפיראית. כשתמה פרנסתו הלגיטימית של הנודד הוא חומס בלי השכן את שדותיו השמנים של שכנו היושב ונס אל מצוקי המדבר, אל מערות השממה.

סיפור תולדותיה של ארץ־ישראל הוא סיפור מאבקם המתמיד של הרועים בחקלאים, של הנודדים באחוזי הקרקע. קו דק – קו פרשת המים – מפריד בין הארץ הנושבת לארץ ההפקר של המדבר. בעיתות שלטון ותרבות מרבירה הציוויליזציה את השממה ובימי חורבן ותולשה פולש המדבר הרחוק אל לב הישוב. תולדות מאבקם של הבל וקין הם תולדות הטבע האנושי, תולדות הנופים והתרבויות של הארץ המובטחת יותר מדי. לעיתים יד קין הקשה על העליונה ולעיתים יד הבל הקלה היא הנוצחת.

גם סיפור תולדות עם ישראל תלוי במידה רבה בשגי משלוחי היד האמורים: המרעה והחקלאות. בכל עת המקרא היו בני ישראל בני הבל. רועים אנשי צאן: "אנשי מקנה היו עבדיך מנעורנו ועד עתה, גם אנחנו גם אבותינו"... וכל סיפור נדודי המדבר הרי הוא "בראיית" צרופה. אך כיבוש הארץ וההתנחלות בה בימי יהושע משיל מעל הישראלי את עדרו ואת חבר־בדרותיו והופך אותו לעובד אדמה קשוחים כמתואר לעיל. בסופו של דבר העפכים שבטי הבל לעם קין, שכל חגיו ותרבותו הם חקלאיים ביסודם ובמהותם. אולי הד קלוש לעונשו של קין: עקירה מעל אדמתו "שלא תוסף תת כוחה" לו, "נע ונד תהיה בארץ".

וכבר בימים ההם, ימי הכיבוש וההתנחלות, מתנחל שוב צריך היה לאמץ כמה מתכונות היסוד של קין... ומי מן העמים יושבי הארץ הוא קין החקלאי ומי הוא הבל הנודד. מיהו תושב הקבע הרוצח ומי הוא הנרצח הנודד? ואולי כולנו הבל – עם אחר, ראי של העם האחר וחזור חלילה בלי הרף?

בעמדות נובל. כוחות השלום במזרח־התיכון / אבי אבידב

בין שני צדי הקו

הצלחותיו האחרונות של האו"ם הביאו אתמול לכוחות השלום שלו את פרס נובל. חמש פעמים מאז מלחמת יום כיפור נשלחו לכאן כוחות שלום בין־לאומיים – של האו"ם ואחרים – כדי לעשות לייצוב המצב במוקדי המתיחות. ארבעה מכוחות אלה נמצאים עדיין כאן. אחד עזב, לאחר שנכשל כשלון חרוץ במילוי משימותיו. על התנאים להצלחותיהם ולכשלונותיהם של הכוחות הבין־לאומיים

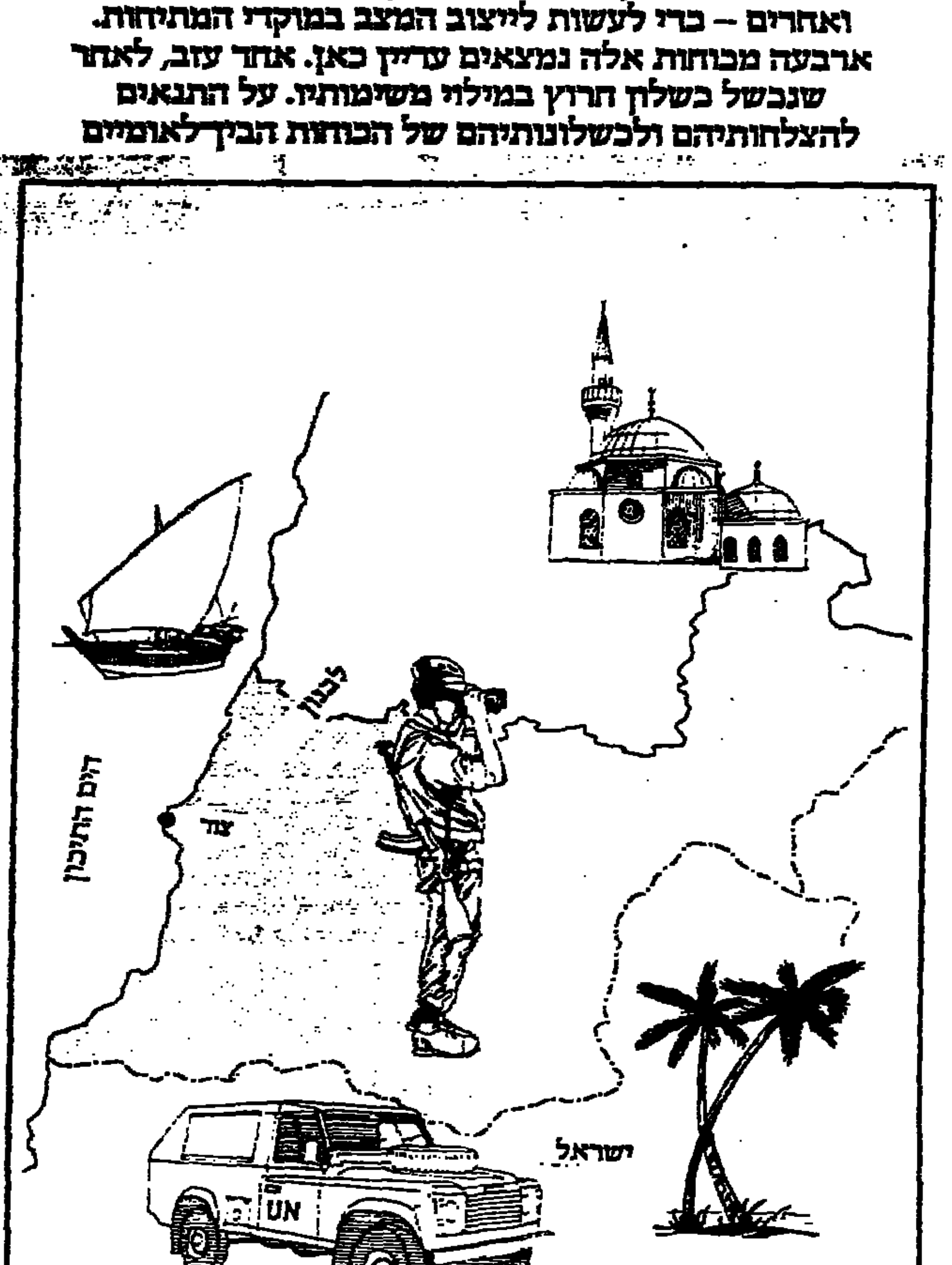

גבולות גזרת יוניפי"ל בדרום לבנון

לרשימת הצלחותיו האחרונות של האו"ם נוספה אתמול ההודעה הרשמית מאוסלו, כי כוחות השלום שלו, שחייליהם חובשי הקסדות הכחולות מסיירים באזורי מלחמה ומתיחות ברחבי העולם, זכו בפרס נובל לשלום לשנת 1988. לא מעט מפעילותם של כוחות אלה מתבצעת באזורנו לצד פעילות מקבילה של כוחות רב־לאומיים אחרים. חמש פעמים מאז מלחמת יום כיפור נשלחו לכאן כוחות שלום בין־לאומיים – של האו"ם ואחרים – כדי לעשות לייצוב המצב במוקדי המתיחות השונים, על־פי הסכמים בין ישראל לשכנותיה או עקב העדרם של אלה (בלבנון). ארבעה מכוחות אלה נמצאים עדיין כאן. אחד עזב, לאחר שנכשל כשלון חרוץ במילוי משימותיו. בספרון קטן של משרד החוץ האמריקאי מנתחים שניים מבכירי מומחיו למזרח־התיכון, פראנק טרינקה, שהיה מנהל כוח המשקיפים האמריקאי בסיני בשנים 1980־82, ורוברט הוסון, שהיה הממונה על ענייני הכוח הרב־לאומי במחלקת המזרח־התיכון של משרד החוץ האמריקאי עד לשנת 1983, את גורמי הצלחותיהם וכשלונותיהם של כוחות אלה ומנסחים על־פי ממצאיהם את התנאים הכלליים להצלחתם של כוחות שלום בין־לאומיים באשר הם.

מחקרם של הוסון וטרינקה בוחן ארבעה מתוך חמישה כוחות אלה: שניים של האו"ם – יונדו"ף ויוניפי"ל, ושניים רב־לאומיים בהשראה אמריקאית, "הכוח הרב־לאומי בלבנון" (רל"ל) ו"כוח המשקיפים הרב־לאומי בסיני" (רל"ס). המחקר בודק כוחות אלה מארבע בחינות: מידת שיתוף הפעולה והתמיכה שבהם זוכה הכוח מצד הגורמים לסכסוך; שיעור התמיכה בכוח מצד הקהילה הבין־לאומית בכלל ומעצמות העל בפרט; נוסח המנדאט של הכוח; ומידת חופש הפעולה והתנועה שממנו נהנה הכוח בשטח. על כבך ממצאיהם הם מבססים את המסקנה, שארבעת התנאים הבסיסיים להצלחתו של כוח כזה הוא: שיתוף פעולה מלא מצד הגורמים לסכסוך; תמיכת חלק מהקהילה הבין־לאומית, לרבות שתי מעצמות העל, או לפחות תמיכת ארה"ב; מנדאט ברור, מוגבל ומציאותי; חופש תנועה מספיק, שיהיה בו כדי לאפשר לכוח למלא את כל משימותיו.

הצלחה בגולן

בעקבות הצלחתו של כוח החירום של האו"ם בסיני למלא את משימתו נאותה סוריה באביב 1974 להנהיג הסדר דומה עם ישראל ברמת הגולן. היוזמה באה מצד שתי מעצמות־העל, שמתוך שיקולים של יציבות מדינית וצבאית של המזרח־התיכון היו מעוניינות למנוע הכרעה ברורה במלחמת 1973.

שלא כבמקרים קודמים, שבהם נשלחו כוחות משקיפים של או"ם תחת אילוצי מצבי משבר, היה המנדאט של יונדו"ף פרי דיונים יסודיים בוועידת ז'נווה, שבה שיתפו ארה"ב וברה"מ פעולה, במגמה להבטיח הפסקת־אש בת קיימא ברמת־הגולן. שניים מסעיפי ההסכם, שנחתם בין הצדדים בז'נווה ב־31 במאי, נקבעו כתחום האחריות של כוח האו"ם: האחד קבע שישראל וסוריה יקיימו בהקפדה הפסקת אש ביבשה, באוויר ובים וייתנעו מכל פעולה צבאית זו נגד זו, והשני, שבצד הגבול של הגבול יקבע איזור הפרדה, שבו יהיה לסורים להחזיק כוחות שיטור בלבד. הרכבת הכוח ותחומי אחריותו, וכן סמכויותיו, חימושו, גודלו ואיושו נוסחו בפירוט ובבהירים ביותר.

בסך־הכל הצליח יונדו"ף במילוי משימותיו, לשביעות רצונן המלאה של סוריה וישראל כמו גם של שתי מעצמות־העל. במהלך השנים אירעו אמנם הפרות קטנות של הפסקת האש, אבל היקפן הכולל היה לא מכוונות ולא היה בהן כדי לסכן את יציבות הפסקת האש. את הצלחתו אפשר לייחס לחמישה גורמים: הוא נהנה מתמיכתן המלאה והמתמשכת של סוריה וישראל, כל אחת מסיבותיה שלה; ברוחה לכך הוא נהנה גם מגיבויין המלא של שתי מעצמות־העל באו"ם; המנדאט שלו, פשוט ומוגבל ביעדיו, אינו מותיר כל מקום להבדלי פרשנות בין סוריה לישראל; הוא נהנה מחופש תנועה מלא באיזור הנתון לאחריותו וכן מהעדרם, כאמור, של ארגוני חסות של הצדדים באיזור. קיומם של כוחות כאלה הוא אחד הגורמים העיקריים לשיעור ההצלחה הנמוך של יוניפי"ל בלבנון.

משימה בלתי אפשרית

ב־15 במארס 1978, יומיים לאחר תחילת מבצע ליטני, התכנסה מועצת הבטחון של האו"ם לבקשת לבנון, כדי לדון בתלונתה על הפרת ריבונותה על־ידי הכוח הפולש של ישראל. במשך שלושה ימים התנהל דיון מרתוני משום שאשר לדרך להשגת נסיגה ישראלית מתחומי לבנון והמרת נוכחותה הצבאית בכוח שלום רב־לאומי. ב־19 במארס קיבלה המועצה את החלטה 425, שהטילה על המזכ"ל ואלוהיים להקים את מה שלימים נודע כ"כוח ההתערבות של האו"ם בלבנון", יוניפי"ל. ארה"ב יזמה את ההחלטה, והיא התקבלה בתמיכת 12 חברות המועצה ובהמנעותן של ברה"מ וצ'כוסלובקיה. סין לא השתתפה בהצבעה. אבל בנתונים אלה לבדם אין כדי לבטא את עומק הסתייגויותיהן השונות של חברות המועצה מנוסח ההחלטה או את להט הויכוחים שליוו את קבלתה. את עצם עובדת קבלתה אפשר להסביר רק ברצון לסייע כמידת האפשר ללבנון ובהעדרה המוחלט של כל אלטרנטיבה מושכת יותר.

שלוש משימות הוטלו על הכוח במסגרת המנדאט שלו: לוודא את נסיגת הכוחות הישראליים, להשיב את השלום והבטחון על כנם בלבנון ולסייע לממשלת לבנון בשיקום סמכותה באיזור. נוסח המנדאט שיקף פשרה בין עמדותיהם של הכוחות היריבים השונים במועצת הבטחון של האו"ם.

המצב שבפניו ניצב יוניפי"ל בדרום לבנון היה מסובך וקשה יותר לאין ערוך מזה של כוחות שלום אחרים של האו"ם. יונדו"ף וכוח החירום של האו"ם בסיני הוצבו ברצועות צרות ודלילות אוכלוסין, בין צבאות סדירים וכוח הסכמים בין ממשלות. לעומת זאת האיזור שנמסר לאחריות יוניפי"ל היה הקיף כ־10 אחוזים מכלל שטחה של לבנון וכ־400,000 תושבים באותם הימים. נוסף על כך שרר באיזור ריק פוליטי בהעדר כל ייצוג ממשי לשלטון המרכזי, והסיכויים למילוי הריק על־ידי הממשלה בביירות בעתיד הנראה לעין היו קלושים ביותר. לעומת זאת היה האיזור זירת התנגשויות בין כמה ארגונים יריבים – העיקריים שבהם אש"ף והמיליציה הנוצרית של רב־סרן סעד חדאד – שהתנגדו מסיבות שונות לנוכחות יוניפי"ל באיזור.

המנדאט של יוניפי"ל הניח היווצרותו של שיתוף פעולה עם כל הגורמים הפעילים באיזור או עם העיקריים שבהם – אש"ף, המיליציה הנוצרית וצה"ל – אלא שלהערכה זו לא היה כל אחיזה במציאות. עוד בטרם השלים הכוח את התפרשותו באיזור ניסתה המיליציה הנוצרית לחסום את הדרך בפני כמה מיחידותיו לאורך עמק הליטני. יחידות אחרות של הכוח הצרפתי נקלעו לעימותים חריפים ביותר עם קבוצות שמאל ואנשי אש"ף באזור צור. עד אמצע מאי התברר סופית, שכוחותיה הנסוגים של ישראל יותירו בידיהם את השליטה על רצועה ברוחב כעשרה ק"מ לאורך צידו הלבנוני של הגבול, באמצעות המיליציה הנוצרית של רב־סרן חדאד. מאז, הלך המצב בדרום לבנון והדריך בהתמדה. על הגורמים שהיו פעילים בשטח ערב כניסת צה"ל לשם ב־1982 נוסף, לאחר יציאתו, הארגון השיעי הקיצוני "חזבאללה", המנהל את מלחמתו בצה"ל מעל לראשי חיילי יוניפי"ל. על אף אי־הצלחתו הברורה במילוי משימותיו והאבידות שספג הכוח לאורך השנים מתחדש המנדאט שלו מדי שישה חודשים, מחשש שפינויו יגרום להאצת ההידרדרות בשטח.

מבחינתה של ארה"ב, שיזמה את הצבתו של יוניפי"ל בלבנון, גילם הכוח את הבדירה המוצלחת יותר מבין האפשרויות לטיפול דחוף במשבר. אפשרויות אחרות – שיגור כוח רב־לאומי שלא במסגרת האו"ם, לבשל – לא היו זוכות לאותה מידה של תמיכה פוליטית ולא להסכמתה הסבילה של ברה"מ. תכליתו של יוניפי"ל לא היתה להביא לפתרון בעיותיה הסבוכות של לבנון, אלא לכל היותר להשיג מרווח זמן, שבו יתאפשר לצדדים לעסוק בניהן רציני למצוא פתרון מדיני, בתנאי שיגלו נכונות כלשהי לוויתורים ולשיתוף פעולה. אלא שבדיעבד התברר שגם שאיפה זו היתה מוגזמת. כל הגורמים המעורבים במשבר הלבנוני – אש"ף, המיליציה הנוצרית, ישראל וממשלת לבנון – נמנעו מלשתף פעולה עם יוניפי"ל, שמצא עצמו עקב כך פועל בסביבה מדינית־צבאית מבוכרת ועויינת.

הצלחתו של יוניפי"ל היתה, לפיכך, חלקית בלבד. צה"ל יצא אמנם מלבנון, אך הוא חזר אליה אחר־כך ושב ויצא כרצונו, בלא שתהיה ליוניפי"ל כל השפעה על כך. הצלחתו בהבטחת השלום והבטחון בלבנון ובסיוע לממשלתה בשיקום סמכותה בדרום לבנון היתה פחותה עוד יותר. הוא גם לא הסיג מעולם חופש תנועה מלא באיזור שנמסר לאחריותו. לפחות שתיים במשימותיו לא הושגו, והשלישית השגה באפן חלקי בלבד.

מנדאט ברור בסיני

"כוח המשקיפים הרב־לאומי בסיני" (רל"ס) הוא ארגון בין־לאומי, שהוסכם על־ידי ישראל ומצרים, לפקח על ביצוע תנאי הסכם השלום שנחתם ביניהן ב־26 במארס 1979. הוא הוקם כתחליף לכוח משקיפים של או"ם, שהיה אמור ליטול על עצמו את המשימה על־פי סעיף 6 של ההסכם, אך שהקמתו לא התאפשרה עקב התנגדותה התקיפה של ברה"מ ומדינות ערב להסכמי קמפ דיוויד. ארה"ב אמנם איננה צד להסכם, אך היא חותמה עליו במעמד של עד, ומאז הקמתו היא מעניקה לו את מלוא התמיכה. המחלוקת העיקרית בין הצדדים בניסוח המנדאט של הכוח היתה שאלת גודלו. עיקר דאגתה של מצרים היתה מפני אפשרות שריבונותה תיפגע. היא ביקשה, לפיכך, שהכוח יהיה קטן בלבד. ישראל לעומת זאת ביקשה הסדר שיספק לה את הערובות המוצקות ביותר לבטחונה ותבעה כוח גדול, שיהיה מסוגל לפקח ביעילות על קיום תנאי ההסכם בכל מרחבי חצי־האי. בסופו של דבר התקבלה פשרה, שלפיה לא יעלה גודלו של הכוח על 2,000 חייל, בתוספת יחידת סיור והגיס וכוח מטוס.

תמיכת שני הצדדים להסכם השלום היא ללא ספק הגורם המרכזי להצלחתו המתמשכת של רל"ס במילוי משימתו.

רל"ס הוא כיום הכוח הבין־לאומי היחיד שמשימתו היא להבטיח את מילוי סעיפיו של הסכם שלום. בעובדה זו יש משום יתרון כפול: המנדאט של הכוח הוא, לפיכך, ברור וחד־משמעי ותמיכת שני הצדדים להסכם מובטחת לו, כל עוד לא מתערער רצונם בשמירת השלום. מכיוון שגם חופש התנועה והפעולה שלו הוא מעניינם של שני הצדדים ובזכותם של אלה אכן עלה בידו לפתח רמה גבוהה של אמינות בעיני הצדדים ויכולת מבצעית. אין להתפלא, איפוא, על הצלחתו הרבה במילוי משימתו – מאז הוקם הכוח נרשמו הפרות בודדות בלבד של תנאי ההסכם, כולן מזעריות.

פתרון דחוק בלבנון

ברוחה לכוחות שלום רבים אחרים של האו"ם הוקם הכוח הרב־לאומי ללבנון (רל"ל) כתגובה למצב של משבר – חדירת צה"ל לעומק שטחה של לבנון והערכותו באמצע יולי 1982 לקרב הכרעה עם אנשי אש"ף והכוחות הסוריים בביירות. הסכנות הצמורות ליציבות האיזור כולו דחפו את ארה"ב וכמה מדינות מערביות נוספות ליזום הפסקת אש והקמת כוח רב־לאומי שיפקח עליה. על־פי בקשת ישראל נטלה על עצמה ארה"ב תפקיד מרכזי בהקמת הכוח ובאיושו. המנדאט שלו היה תחילה חד־משמעי ומוגבל ביעדיו: לסייע לצבא לבנון בפיקוח על יציאת הכוחות סוריה ואש"ף מביירות, תוך הבטחת שלומם ושיקום ריבונותה של לבנון באיזור ביירות. הכוח החל לפרוש את יחידותיו בביירות ב־21 באוגוסט ועזב אותה ב־12 בספטמבר, לאחר שמילא את משימתו בהצלחה. ב־9 בספטמבר יצאו מביירות אחרוני לוחמי אש"ף, וחיילי צבא לבנון תפסו את מקומם בסיוע אנשי רל"ל בצורה מסודרת ומתוכננת. מפקדי הכוח יכלו לרשום לזכות עצמם את השלמתה של משימה עדינה ומסובכת מוקדם מן המועד הצפוי.

אלא שאז החל לפתע המצב הבטחוני־צבאי בביירות להתדרדר במהירות, והכוח הרב־לאומי נאלץ לשוב על עקבותיו. ב־14 בספטמבר נרצח הנשיא באשיר ג'ומייל, וכוחות צה"ל נכנסו לביירות ביום שלמחרת. ב־16 וב־17 בחודש התחולל הטבח במחנות הפליטים סאברה ושאתילה, ובתגובה על כך התקבלה במועצת הבטחון של האו"ם החלטה 521, שהטילה על מזכ"ל האו"ם לבדר את האפשרות לשגר כוח התערבות של האו"ם לביירות. המשך ההידרדרות המהירה במצב הצריך פעולה מיידית. לבקשת לבנון נאותו ארה"ב, צרפת ואיטליה להחזיר את אנשיהן לביירות ולהקים מחדש את רל"ל. בחילופי אגרות בין שלוש מדינות אלה וכן הלבנון, שהצטרפה אליהן לאחר זמן מה, נוסח המנדאט החדש שלו. הוטל עליו לשמש כוח הפרדה בין צה"ל לבין המיליציות המוסלמיות בביירות, לסייע לצבא לבנון להבטיח את שלום האוכלוסיה ולשקם את ריבונותה וסמכותה של הממשלה. המגמה היתה, שבעצם נוכחותו יסייע הכוח להשכנת היציבות לעיר, תחושת בטחון לאוכלוסיה ותמיכה פסיכולוגית לצבא הלבנוני.

אלא שהחל מהמחצית השניה של שנת 1983 הסתבך הכוח בסדרת תקריות שהעמידה בספק את המשך יכולתו למלא את משימתו או אף להבטיח, למצער, את שלום אנשיו בביירות. בסוף אוגוסט נהרגו שני נחתים אמריקאים ו־14 נפצעו בקרבות שפרצו בין אנשי המיליציה הדרוזית השיעית לבין צבא לבנון, לאחר שזה פרץ את דרכו לביירות בכוח. בתחילת ספטמבר הפיצה ישראל את כוחותיה מאיזור ביירות והציבה אותם בדרום לבנון מתחת לקו נהר האוואלי. הרבה אמריקאי מדי לצבא הרי השוף, ומיד פרצו קרבות מרים בין המיליציות הדרוזיות והנוצריות וצבא לבנון על השליטה באיזור. ב־23 באוקטובר התקפו מכוניות תופת המפקדות האמריקאית והצרפתית של הכוח ו־241 אמריקאים ו־58 צרפתים מצאו את מותם.

ב־7 בפברואר נתן הנשיא רייגן את האות לתחילת הפינוי ההדרגתי של הכוח האמריקאי בביירות. בריטניה ואיטליה הלכו בעקבותיו, ובסופו של דבר נאלצה גם צרפת לנהוג כמותן. מה שהחל בספטמבר 1982 כמשימה קשה, אך בעלת סיכויי הצלחה, התגלה בסופו של דבר כעוד משימה בלתי אפשרית. הסיבה הראשונה לכך היתה שחיקת ההבנה שבע"פ, שהיתה בראשית דרכו של הכוח, בינו לבין הגורמים המקומיים השונים. בהעדרה של הבנה כזו הפך רל"ל, ובמיוחד היחידות האמריקאיות שלו, שנתפסו כמייצגות מעצמת־על, למטרה נוחה לכל גורם מתוסכל או לא מרוצה, בין אם מקומי או זר, שהתנגד לממשלתה המרכזית של לבנון או למדיניותה של ארה"ב או שביקש להשפיל את ארה"ב באמצעות פגיעה בנציגיה.

גם הגבלת יכולת התנועה של אנשי הכוח, עקב האבידות הגמורות שספג מידי המיליציות המוסלמיות, היתה גורם מעכב. בטחון אנשי הכוח נעשה לשיקול העיקרי, בעיקר בעיני מפקדי היחידות האמריקאיות. בטחונו העצמי של צבא לבנון, שהיה תלוי בסיועו של רל"ל, הלך ונחלש בעוד שתחושת חוסר הבטחון של האוכלוסיה והאורחות בביירה התגברה.

ארבעה תנאים

כוחות שלום בין־לאומיים מיועדים מטבע הדברים לטיפול במצבי משבר, המסכנים את השלום והיציבות באזורי מתיחות. אין להתפלא, איפוא, על שרובם היו עד כה מבצעים באולתורים אדה"ק. רק מבצעי שמארגניהם ראו כחשוב יותר להציב את אנשיהם מהר ככל האפשר בעמדותיהם, כדי לפקח על הפסקת אש או על הפרדת כוחות, מאשר לדאוג לכך שהכוח יצויד במנדאט ברור, בהערכה מציאותית של המצב באיזור והנחיות פעולה חד־משמעיות. אלא שנסיון העבר מלמד, שהעדרם של יסודות אלה ואחרים עלול להכשיל את הכוח או להקשות עליו, לפחות, במילוי משימותיו. מחברי המחקר נוקבים, כאמור, בארבעה תנאים להצלחתו של כוח מעין זה: שיתוף פעולה מלא מצד הגורמים לסכסוך; תמיכת חלק מהקהילה הבין־לאומית, לרבות שתי מעצמות־העל או לפחות תמיכת ארה"ב; מנדאט ברור, מוגבל ומציאותי; וחופש תנועה מספיק, שיהיה בו כדי לאפשר לכוח למלא את כל משימותיו.

על אלה אפשר להוסיף גורם בעל חשיבות רבה להצלחת הכוח – קשירת המנדאט בתכנית מקיפה יותר של אמצעים להבטחת השלום. לדעת מחברי המחקר, יש לעשות מאמץ ליצור זיקה בין סעיפי המנדאט לאמצעים נוספים, שלא בתחום אחריותו הישירה של כוח השלום, בהפרדת כוחות בשלבים, למשל. נסיון העבר מלמד, שיצירת זיקה מעין זו יש בה כדי לשמש גורם מעודד רב־משקל לגורמים המדיניים המקומיים למלא אחר מחוייבויותיהם. בעשותם כן הם מבטיחים לעצמם השמטם של שסותיה והתפנות כוחות זרים, הגברת בטחונם והפגת מתחים והריסכבות לעתיד.

50 שנה להסכם מינכן / שלמה שפיר

לא שלום ולא כבוד

ההסכם שחתמו היטלר, צ'מברליין, דאלאדייה ומוסוליני נחשב לכשלון מובהק של מדיניות הפיוס וההשלמה כלפי גרמניה הנאצית שנקטה בריטניה מאז אמצע שנות ה־30. מימדי הטעות בהערכת המצב, בכוונותיו ואישיותו של היטלר התבררו שנה אחר־כך. "יום כיפור" של המערב

אתמול, 29 בספטמבר, או ליתר דיוק – אחרי חצות, דהיינו היום לפני 50 שנה, נחתם במינכן, "בירת התנועה הנאצית", הסכם מרובע בין ראשי השלטון של ארבע המעצמות האירופיות, שהעביר לגרמניה את חבל הסודטים עם כשלושה מיליון גרמנים וחרץ את גורלה של צ'כוסלובקיה. פסגה זו בהשתתפותם של אדולף היטלר, נוויל צ'מברליין, אדואר דאלאדייה ובניטו מוסוליני – הידועה ביותר בתקופה שבין שתי מלחמות העולם, מאז פגישותיהם של ראשי מעצמות הברית המנצחות בוועידת השלום בפאריס – הכתיבה לצ'כוסלובקיה, ללא שיתופה, את קבלת תביעותיו היטלר. לבד מחבל הסודטים אף נאלצו הצ'כים להיכנע לאולטימטום הפולני בעניין חבל טשין, וחודש לאחר מכן למסור את דרום סלובקיה להונגריה. לכאורה, העניקו בריטניה וצרפת ערובות לצ'כוסלובקיה בגבולותיה המקוצצים. אולם ערובות אלו לא הגיעו מעולם לכלל מימוש, כאשר נחלץ מנהיגו של "הרייך הגרמני הגדול" לשים קץ לעצם קיומה של המדינה השנואה שהוקמה בברכתן של בעלות־הברית בתום מלחמת העולם הראשונה: לספח את צ'כיה

אחרי סיפוח צ'כיה גברה ההתפכחות, אולם בלונדון שרדה עדיין רתיעה ממלחמה חדשה ונעשו עדיין נסיונות למנוע אותה. היטלר לא נרתע והלך לקראת הבאות בעיניים פקוחות

כ"פרוטקטוראט בוהמיה ומוראביה", לכונן את סלובאקיה כמדינה גרורה ולמסור את קרפטורוסיה להונגריה.

בשנות מלחמת העולם השניה ואחריה נודע הסכם מינכן בשם גנאי לשלום בכל מחיר וללא כבוד, שהפקיר בעלת־ברית דמוקראטית לרודן רצחני טוטאליטרי וממילא לא הבטיח את השלום המקווה. ההסכם, שלא החזיק מעמד יותר מחודשים ספורים, נחשב לכשלון מובהק של מדיניות הפיוס וההשלמה כלפי גרמניה הנאצית שנקטה בריטניה מאמצע שנות ה־30 ואשר הגיעה לשיאה בתקופת כהונתו של נוויל צ'מברליין מאביב 1937. גישה זו קיבלה חיזוק מצד ההיסטוריונים הראשונים של תנועת ההתנגדות הגרמנית. הסכם מינכן שמנע התקפה גרמנית על פראג בפקודת היטלר, גרסו היסטוריונים אלה, הביא לסיכולה של הפיכה צבאית נגדו מצד בכירי הגנרלים. אך גירסה זו אינה משכנעת יתר על המידה, שכן גם ראשי הצבא והדיפלומטים במשרד החוץ שאפו לפרוד את צ'כוסלובקיה השנואה עליהם ב"אורח כימי", אם כי ללא עימות חזיתי.

מאוחר יותר, מאז שנות ה־60, נמצאו מליצי יושר לצ'מברליין, בטענה שמדיניות הפיוס שלו, לרבות מינכן, אפשרה, כביכול, התקדמות בריטית בתחום החימוש, ובייחוד בתחום חיל־האוויר, כדי הכשלת ה"בליץ" הגרמני בקיץ 1940, אחרי כניעתה של צרפת. יש אף שראו במאמצי לונדון למנוע מלחמה נסיון להציל את האימפריה, שמרכיביה רצו להילחם נגד גרמניה עוד פחות מאשר בריטניה עצמה. לעומת התפיסה הרוויזיוניסטית, שגרסה, כי דווקא מיצוי כל הנסיונות להידברות עם היטלר בספטמבר 1938 הקל אחר־כך על ההסכמה הלאומית המירבית וההתגייסות של בריטניה בשעתה היפה ביותר, הכירו אחרים את העובדה, שגם חיל האוויר הגרמני היה ב־1938 חלש יותר, וכי הפוטנציאל הצבאי של צ'כוסלובקיה סייע ב־1940 לא מעט למיתקפת הבזק של הרייך הנאצי.

יהיו ההערכות אשר יהיו – ויכוח זה יימשך גם בעתיד – ברור שצ'מברליין טעה בהערכת אישיותו ומדיניותו של היטלר. זה לא חשב רק על "תיקון העוול" שנגרם לגרמניה בחוזה השלום של ורסיי (שעל אף אי־אלה משגים של בעלות־הברית כלל לא היה חוזה מחמיר במיוחד) ולא הסתפק במימוש זכות ההגדרה העצמית של המיעוטים הגרמניים הסמוכים, על־ידי סיפוחם לרייך, אלא חתר להגמוניה באירופה ול"מרחב מחיה" במזרח, באמצעות דיכוי עמים אחרים וסילוק האויב בה"א הידיעה – היהודים. הערכה מוטעית זו של צ'מברליין לא היתה נחלת חלקו בלבד: היא היתה אופיינית לחלק ניכר מהממסד הפוליטי, הכלכלי ואף התרבותי של בריטניה. חוגים בעלי השפעה במפלגה השמרנית השלטת התייאשו מכבר ממערכת הבטחון הקיבוצי של חבר הלאומים, התרעמו על מה שראו כקיפוח בלתי־מוצדק של גרמניה ואף סברו, כי בכמה תחומים, לפחות, היטלר ומשטרו קרובים יותר לליבם מאשר המשטר הקומוניסטי הסובייטי שהסתאב והלך בשנות ה־30.

אחרי סיפוח צ'כיה במארס 1939 גברה ההתפכחות שנתנה אותותיה בדעת־הקהל כבר אחרי מימוש הסכם מינכן. אולם בלונדון שרדה עדיין רתיעה ממלחמה חדשה והנסיונות למנוע אותה נמשכו גם לאחר מכן, בניגוד גמור להיטלר.

בריטניה, האחראית העיקרית להסכם מינכן, הצליחה בסופו של דבר להתאושש ולהתגבר על השלכותיו, בהנהגתו של וינסטון צ'רצ'יל. אך בצרפת היה המשקע הרסני יותר, אף־על־פי שדאלאדייה בשובו לא התקבל בהתלהבות כצ'מברליין שהבטיח "שלום בכבוד" (כדוגמת בנימין ד'יזראלי אחרי קונגרס ברלין מ־1878, אף כי בנסיבות שונות לחלוטין). הפקרת צ'כוסלובקיה המחישה את התמוטטות הקשרים עם ארצות "ההסכמה הקטנה" (לבד מפראג, גם בוקרשט ובלגראד), שנחלשו עוד קודם לכן. בזירה הצרפתית הפנימית רופף הסכם מינכן את נחישות המעטים שקיוו לבלום את ההתפשטות הגרמנית, וחיזק את ידי התבוסתנים מימין, שערערו את המוראל עוד לפני שהוורמאכט פרץ פנימה לצרפת, תוך עקיפת "קו מז'ינו" המהולל.

אולם צרפת, שהשלתה עצמה בבטחון שמעניק לה אותו קו, כדי התעלמות מערבותה לצ'כוסלובקיה, לא יכלה להעלות על הדעת עימות עם גרמניה בלי אנגליה. ואילו הברית שחתם פייר לאוואל ב־1935 עם ברית־המועצות לא היתה משכנעת מלכתחילה בגלל חוסר האמון ההדדי בין שתי החותמות. שליטה הרודני של ברית־המועצות היה עסוק אז בחיסול כמה מטובי הגנרלים של הצבא האדום בד בבד עם משפטי־הראווה נגד ותיקי המהפכה הבולשביקית. הוא לא היה יכול, וספק רב אם רצה, להתערב למען צ'כוסלובקיה, זאת בשעה שדיוויזיות סובייטיות לא־מעטות היו רתוקות לחזית המזרחית בעימות עם היפאנים.

לאחר תום מלחמת העולם השניה ידעה מוסקווה להפיק תועלת מדינית מהסכם מינכן ביחסיה עם צ'כוסלובקיה. מנהיגה של ארה"ב, פרנקלין דלאנו רוזוולט, הגיב בהאשימו את התנהגותן המבישה של בריטניה וצרפת. אך ברור שגם הוא לא היה מסוגל לחוש לעזרתן של בריטניה וצרפת, לו לחמו אז נגד היטלר. צריכות היו לחלוף יותר משנתיים מאז פרוץ המלחמה באירופה, בספטמבר 1939, ויפאן היתה צריכה לתקוף את פרל הארבור עד שהצליח רוזוולט לגבור על הבדלנות האמריקאית ולהכניס את ארה"ב למלחמה נגד גרמניה הנאצית, תוך הבטחת הסכמה לאומית חיונית למטרה זו.

פגישה במינכן. מימין ראש ממשלת בריטניה נוויל צ'מברליין

היטלר השיג את מבוקשו ועל־ידי סיפוח חבל הסודטים, שם היו רוב ביצוריה של צ'כוסלובקיה, הכשיר את הקרקע לחיסולה כמוצאית השנה לאחר מכן. אולם הדבר המעניין הוא שהיטלר לא היה מרוצה מכך במיוחד, שכן כניעת צ'מברליין, דאלאדייה והנשיא אדוארד בנש ותיווכו של מוסוליני מנעו ממנו את מלחמת־הבזק נגד צ'כוסלובקיה שאותה תכנן ואליה השתוקק. הצלחתו אף הגבירה את בטחונו מול הגנרלים שלו, שחששו מהחרפת המשבר, שלא תתיר מנוס ממלחמה. הסכם מינכן גם חיזק את לבו מול ראשי הממשלה של שתי מעצמות המערב, שהודרדרו להפקיר ולהסגיר לידיו בעלת־ברית. הרודן הגרמני לא רצה במלחמת עולם, אף לא בשלהי קיץ 1939, אולם מלחמת־הזוטא נגד פולין שאותה אבה, סיבכה אותו במלחמה אירופית מקיפה, שבסופה – תוך נצחונותיו הרבים והמדהימים – הרבה את גודלו ואת גודל "הרייך".

השאלות הנוקבות ביותר עומדות בעינן לגבי התנהגותה של צ'כוסלובקיה עצמה. האם היתה צריכה לדחות את האולטימטום המרובע ולהילחם, תוך בגידתן של בריטניה וצרפת? האם חיכתה זמן רב מדי והיתה צריכה עוד קודם להעמיד את לונדון ופאריס על נחישותה להתגונן מול גרמניה? מה היו באמת סיכוייה במקרה של פלישה גרמנית, תוך כוננות צבאה ורמת חימושו הגבוהה גם בהשוואה לצבאותיהן של המעצמות הגדולות? האמנם היתה היא מסוגלת לעמוד במבחן לא רק נוכח תפקיד "הגיס החמישי" שמילאו הנאצים הסודטים תומכיו של קונרד הנליין, אלא נוכח חוסר האחדות בין מרכיבי מדינה רב־לאומית זו? מה היתה כאן השפעת המסורת הלאומית הפייסנית לעומת המסורת המיליטאנטית של פולין, שהיתה פחות מוכנה למלחמה מצ'כוסלובקיה? באיזה מידה היה זה כשלונו האישי של הנשיא אדוארד בנש, יורשו של תומס מסריק, אבי הרפובליקה? האם מעמדה של פראג היה שונה כיום אלמלא נכנע בנש בשעתו לתכתיב, והצבא הצ'כי היה נלחם?

לא כל התשובות לשאלות אלה הן חד־משמעיות. מכל מקום, מפוקפקת היא ההשוואה שעושים לעתים בין כניעתה של צ'כוסלובקיה ב־1938 לעמידת הגבורה של פינלנד במלחמת החורף נגד ברית־המועצות בין דצמבר 1939 למארס 1940. מצבה הגיאוגרפי של פינלנד היה שונה; מערכת היחסים בינה לבין רוסיה היתה מיוחדת במינה; ברית־המועצות לא היתה גרמניה הנאצית; והאומה הפינית, למרות המחלוקת בין הלבנים לאדומים בימי מאבקה לעצמאות, היתה מלוכדת הרבה יותר מצ'כוסלובקיה הגדולה ממנה באוכלוסייתה והחזקה ממנה בפוטנציאל הצבאי שלה.

גם בתחום היהודי לא היו התוצאות בצ'כוסלובקיה חד־משמעיות. אחרי מינכן החלה ההסתגלות ההדרגתית למדיניות האנטי־יהודית של השכנה הגרמנית הדומיננטית בכל איזור הדנובה והאנטישמיות נתנה את אותותיה. כניעתן של בריטניה וצרפת במינכן הסירה מלבות היטלר ועושי דברו כל ספק שמדינות אלו לא יעזו להגיב על ההרפה הניכרת במדיניות האנטי־יהודית, כפי שהומחשה בפרעות ליל הפוגרום מ־9 ל־10 בנובמבר (שבקרוב ימלאו לו 50 שנה). אולם דחיית המלחמה האירופית בכל זאת איפשרה הגירה של רבבות יהודים מתחום שלטונו של "הרייך הגרמני הגדול". יהודים אלה ניצלו בדרך זאת.

האם יש לקחים ולתנסיים מגורלו של הסכם מינכן לגבי הזירה הבין־לאומית בימינו וביחוד לגבי התנהגות המעצמות כלפי מדינות קטנות? זירה זו השתנתה במידה ניכרת לעומת הזירה שלפני מלחמת העולם השניה, בשל הקיטוב בין

היטלר השיג את מבוקשו בסיפוח הסודטים. אך באופן אירוני סיכלה כניעת המערב את מלחמת־הבזק שתכנן נגד צ'כוסלובקיה

מערב למזרח. הפקרתה של דרום וייטנאם, למשל, היתה בעיקר תוצאה של החלטה אמריקאית חד־צדדית. לגבי הממשל הפרו־קומוניסטי באפגאניסטן מוקדם לקבוע אם אמנם ברית־המועצות כבר הפקירה אותו. הוועידה המרובעת המשמעותית היחידה מבחינת הסדר טריטוריאלי – לגבי אוסטריה ב־1955 – היתה דווקא קונסטרוקטיבית ובכלל צריך לזכור, כי פשרה מכובדת רחוקה מלהיות "פייסנית" מבחינת תוצאותיה.

Daily Express

The Daily Express declares that Britain will not be involved in a European war this year, or next year either

PEACE!

AGREEMENT SIGNED AT 12.30 a.m. TODAY

German troops may go in tomorrow: Then occupation gradually: No plebiscites

DUCE DRAWS FRONTIER

HE MAY BE SIR NEVILLE

This is the Peace Plan

ואשר לנו: גם הסכסוך החמור הנטוש מזה דורות בינינו לבין הפלשתינאים והעולם הערבי אינו משול לעימות בין צ'כוסלובקיה למעצמה הנאצית ב־1938. ולא כל ועידת שלום מזרח־תיכונית מוכרחה ליהפך למעין מינכן חדשה, עם כל הסיכונים והאי־בטוחות הכרוכים בה. למזלנו ישראל – על אף המחלוקת המתריפה בתוכה – שונה בנחישותה להגן על קיומה הריבוני מהלוך רוחה של צ'כוסלובקיה דאז. לו כשלה, היה גורלה מר הרבה יותר מזה של הרפובליקה הצ'כית. כנגד זה גם כיום ראויה לתשומת־לב הסכנות הנובעות ממיעוט לאומי גדול ואירדנטיסטי וכן מאפשרויות השימוש לרעה בזכות ההגדרה העצמית, גם אם קיים הבדל רב בין מצב הפלשתינאים התובעים כיום זכות זו לבין השימוש שעשו בה בשעתם הנאצים.

טבריה 1938. רק אברהם עבו נשאר / שמעון וייס

כל־כך קרוב למוות

ריבונו של עולם, הכל נשכח. אני רואה את קבר האחים של הילדים האלה וחוץ מזה אין כלום. יש לטבריה היסטוריה ארוכה. מישהו בכלל יודע עליה?

"לפעמים", אומר אברהם עבו, "כשאני חושב על כל מה שראיתי – ואני הרי עובר שם כמעט כל יום – אני מתחיל להיזכר בכל הניסים שקרו לי ולא יכול להרדם. אני לא מוצא מנוחה לעצמי. כמה פעמים הלכתי למות ואלוהים הציל אותי. לפחות ארבע־חמש פעמים הייתי כבר בעולם הבא, נשלחתי לטבח ויצאתי מזה. כולם אומרים שנהרגתי ואני נשארתי בחיים. אחרי כל זה, אני אומר לעצמי, לעולם לא אמות מבחוץ. רק מוות טבעי".

ממרפסת ביתו הישן ברחוב הצנובים בשכונת הוותיקים בטבריה, מביט אברהם עבו, עוד מעט בן שבעים, אל האופק והכנרת. המראות כולם חוזרים אליו, כאילו אירעו רק אתמול. אשתו, עליזה, אומרת ששמות של חברים הכי טובים הוא כבר לא זוכר, אבל את הטבח שעשו פורעים ערבים בבני משפחת מזרחי ברחוב ד' בעיר העתיקה, לפני חמישים שנה, הוא זוכר לפרטי־פרטים. פניו של עבו חרושי קמטים ושפמו השב והמסופה משווה לו מראה של חייל בצבא האוסטרו־הונגרי של תחילת המאה. רק הבגדים חסרים. כך או כך, לא ניכר עליו שהוא בן שבעים בשנה הבאה, אב לחמישה וסב לארבעה־עשר. וכל־כך הרבה פעמים קרוב אל המוות...

הוא נולד בסג'רה למשפחה שורשית, דור שמיני בארץ. הוריו, אנשי ה"שומר" ותיקים, עסקו כל שנותיהם במושבה בחקלאות: גידלו טבק עם הפועלים הערבים ושקדים בעצמם. בגיל שמונה נטש עבו את סג'רה עם הוריו ושמונה מתוך תשעת אחיו ואחיותיו, ועבר לטבריה. בני המשפחה התגוררו בבית משותף עם שכנים ערבים. טבריה העתיקה של שלהי שנות העשרים ותחילת שנות השלושים היתה שמורת־טבע אמיתית בכל הקשור ליחסי יהודים וערבים. "היינו כמו אחים", אומר עבו. "כמו משפחה אחת. בסג'רה והסביבה הביזנס והתחרות היו מעורבים זה בזה, והמוות ארב בכל פינה.

טבריה היתה בטוחה. קריית־שמואל עדיין לא היתה קיימת, רק העיר העתיקה. הפרנסה לא היתה מצויה בשפע, והם חיו בצמצום רב, אבל היו מאושרים בחלקם. בבית הקטן, בשני החדרים, ישנו עשרת הילדים זה ליד זה ולעתים זה על זה כמו סרדינים, אבל לא התלוננו. לקראת גיל העשרים נפרדו מן המשפחה וכל אחד יצא לדרכו.

בשנת 1934 התגייס אברהם עבו לצבא הבריטי. הוא זייף את גילו בשנתיים כלפי מעלה, לגיל 18. רק כך יכול היה לשרת. שנתיים אחר־כך גוייס כנהג למשוריין הנודע של טבריה שסייר באותה תקופה בחוצות העיר ובאזור, מגינוסר ומגדל ועד כפר תבור וסג'רה חזרה. עבו וחבריו גוייסו על תקן של נוטרים. "פתאום, ממצב של שקט ויחסים אידיליים עם ערביי טבריה והאזור, היתה התפתחות לסכסוכים ומתח בהשפעת ההחלטה על חלוקת הארץ", מספר אברהם עבו. "בטבריה זה התחיל בוקר אחד, כשזרקו כמה אבנים על יהודים, כמו אינתיפאדה. בהתחלה לא כל־כך הרגשנו את הפרעות. הערבים הטבריינים לא רצו מתיחות. רק הערבים מהסביבה, מלוביה, מסוריה. זה התחיל מאבנים ועבר מהר מאוד לנשק חם".

עד שנת 1937 התאפיין המצב בתקריות שונות ומקומיות בהיקף מצומצם וכמעט ללא נפגעים. ערביי טבריה עוד עמדו בלחץ, ואלה שניסו לפגוע באו בדרך־כלל מנקודות ישוב מחוץ לעיר. כל אימת שהתרחשה תקרית מיהרו השייח ונכבדי הערבים להתנצל בפני ההנהגה היהודית ולהסביר כי מדובר בערבים מחוץ לעיר. במרוצת אותה שנה החלו גם ערביי טבריה להיכנע ללחץ הקיצונים ולקחת חלק פעיל יותר בהתנכלויות ליהודים. "לא תמיד היה ברור לנו מי עומד מאחורי הפעילות הזו", אומר עבו.

"לילה אחד חזרתי עייף ורצוץ, אחרי שקברנו בכפר תבור חבר שלנו שנרצח בעפולה. בשעה מאוחרת נכנסתי לתחנת הנוטרים ונרדמתי. התעוררתי אחר־הצהריים, רציתי לבוא הביתה כדי לבקר את המשפחה. ברגע שיצאתי מהתחנה נפגשתי עם ידידה שלי שביקשה אותי ללכת לטייל איתה. נכנסנו לגן־הדקלים, אבל תקפה אותי הרגשה מוזרה ומשהו דחף אותי ללכת הביתה. אמרתי לה: 'שמחה, אני עייף. בואי אלווה אותך הביתה'. היא הסכימה. ליוויתי אותה לביתה שהיה לא רחוק מהמקום. היא נכנסה לביתה ואני פניתי ללכת לדרכי, ופתאום שמעתי יללות

1938. פצוע יהודי בהתקפות הערבים מובהל לבית־החולים

וצעקות: אללה אכבר! איטבח אל יהוד עליהום! זה היה ברחוב ד' בעיר העתיקה, לא רחוק מהמקום שבו נמצא היום בניין העירייה. לא עיכלתי את המלים ששמעתי. לא תפסתי מה קורה. חשבתי שאני חולם. הלכתי עוד כמה צעדים וראיתי אותם לפני, שלושים מטר ממני בערך. לא היתה לי ברירה. הייתי מוכרח להיכנס לבית הקרוב ביותר, לקומת הקרקע – חדר אחד עם דלת רעועה. דפקתי בדלת ונכנסתי. החדר היה חשוך, בלי חשמל, וישבה שם אשה עם שישה ילדים ליד מנורת נפט ישנה. מיד כיביתי את המנורה והיא צעקה לי שאסתלק. אמרתי להם 'תסתמי את הפה, תשתקי שלא אשמע ממך הגה', והכל קרה במהירות, עם כל הצעקות ברקע ולי לא היה אפילו נשק.

"פתאום, אחרי כמה רגעים, הם ירו באדם ששמו גרוש באמצע הרחוב. לא ראיתי, רק שמעתי את הצעקה שלו. לא עברו עשר דקות ופתאום באו לבית שבו נמצאתי. דפקו על הדלת ברגליים ונכנסו בכוח. הם היו חמישה ערבים. שאלו את האשה: 'איפה הכסף שלך ואיפה הגברים שלך?' והיא ענתה שאין לה כסף ואין לה גברים בבית. 'יש לי רק ילדים', היא אמרה. היתה מיטה אחת בחדר. אחד הילדים שכב עליה וכל השאר הצטופפו סביב אימם שישבה על הריצפה. גם אני ישבתי ליד המיטה, אבל בחושך ששרר בחדר, הם לא הבחינו בי. האשה תפסה אותי ביד ולחשה: תצא! הערבים הבינו שהיא פונה אל אחד הילדים, וירו לכיוון שלה. היא רק הספיקה למלמל: 'אותי הרגתם, אבל אני מבקשת שתעזבו את הילדים'. הכל התנהל בערבית, אבל הבנתי כל מילה. אחד הערבים אמר לחבריו: 'תעזבו את הילדים, הם קטנים מדי', והשני אמר לו: 'זה לזל מלאו הם עוד יגדלו'. מיד אחר־כך הם התחילו לרסס בירויות מהרובים האנגלים והצ'כים שלהם את כל החדר, בלי אבחנה. על ימין ועל שמאל. יותר לא שמעתי את האשה, והילדים התחילו לצרוח ולזעוק. אני שתקתי. איך יכולתי לדבר? רציתי למות. כשיצאו, הם עוד זרקו רימון והרסיסים פצעו אותי בחזה ובידיים. היד שלי היתה כולה רסיסים. עד היום יש לי רסיס למזכרת בתוך אחת הידיים. אחר־כך הם הספיקו עוד לזרוק

האשה תפסה אותי ביד ולחשה: תצא! והערבים ירו לכיוון שלה. אחד מהם אמר: תעזבו את הילדים, הם קטנים מדי, והשני התחיל לרסס בירויות את החדר

פצצת תבערה שהדליקה את כל הבית, ועזבו לבית שממול.

"כשראיתי את הבית שלנו מתלקח, החלטתי למות בחוץ. שההורים שלי ידעו שנפלתי בטבריה. חשבתי שאם אשאר בבית, יישאר ממני רק אפר וההורים שלי לא ידעו עלי שום דבר. כל הילדים נשארו בבית ומתו מהירויות ומרסיסי הרימון. אחר־כך הם נשרפו באש שהתלקחה. יצאתי בלי לראות כלום מאחורי, ועד שיצאתי הם הספיקו כבר להצית את הבית שממול. הם הבחינו בי, אבל אני רצתי לרחוב, עליתי על עץ חרוב ושלושה מהם עברו למטה ולא ראו אותי שם. אחרי רבע שעה בערך, כשהשתתק העניין באזור, החלטתי לרדת מהעץ ועליתי על גג אחד הבתים. עד היום אני לא יודע איך הצלחתי לעלות על הגג הזה. כששכבתי על הגג, התחלתי למשש את עצמי וגיליתי שכולי מלא רסיסים. חשבתי שזה הסוף שלי. פתאום בא מתנדב מכופר השובב, עם רובה, ותתקל בשני ערבים שהיו מחופשים לשוטרים בריטיים. הם שאלו בעברית מי שם, והמתנדב הרים ידיים עם הרובה ואמר: 'אני יהודי'. הם ירו בו מיד והרגו אותו. את כל זה ראיתי מהגג. הם התקרבו לבית השלישי, שם גרה משפחתו של הולכן, ושרפו אותו עם רוב הילדים.

"למחרת בבוקר כבר נודע הכל בעיר, והרבה סקרנים הגיעו לבית החולים כדי לדעת מי נהרג ומי נותר בחיים. גם אמא שלי היתה ביניהם. הרגעתי אותה, והראיתי לה שנפצעתי קל, אבל כל הזמן הסתובבה לי בראש התחושה שמלווה אותי עד היום – אם הייתי נשאר בחדר ההוא, עם האשה והילדים, עד היום לא היו מגלים מה עלה בגורלי. מאוחר יותר התברר לי שאבי המשפחה היה בשמירה בבית מטול, ולמרות שראה את הבית שלו עולה באש, לא ידע שאשתו ושישה מתוך שבעת ילדיו מתו. הילד השביעי ניצל כי היה באותה שעה אצל סבתו. אחרי איזו תקופה גם הילד הזה נהרג, בתאונת דרכים".

אבי המשפחה, יוחנן מזרחי, נישא שוב אחרי מספר שנים והביא לעולם שבע בנות, כמספר ילדיו שמתו. האב עצמו נפטר לפני כארבע שנים. כמה מבנותיו מתגוררות עד היום בטבריה. אחת מהן ערכה לא מכבר עבודת מחקר, כהכנה לספר שיעקוב אחר גורלה של המשפחה, וכצפוי הגיעה גם אל האיש האחרון שראה את אשת אביה וששת ילדיו נספים בירויות הפורעים. "לא רק על הילדים החפים מפשע ואימם אני בוכה", אומר היום אברהם עבו, "גם על השיכחה. ריבונו של עולם, הכל נשכח. אני רואה את קבר האחים של הילדים האלה בבית הקברות, אבל חוץ מזה אין כלום. אפילו על הגייד בקושי כתבו משהו. זה מזעזע מאוד. פנו רשמית, ולא רשמית, אל העירייה ואל ראשי העיר בעבר ובהווה. כמו לדבר אל הקירות. כמו רוח חולפת. לא יודע מה להגיד. אני מדוכא בגלל הרבה דברים ששכחו פה בטבריה. יש לטבריה היסטוריה ארוכה. מישהו בכלל יודע עליה? הילדים בבתי הספר יודעים ולומדים על זה? סתם קמה טבריה? איפה הכבוד של העיר, בוניה ומשחרריה? תאמין לי, כבר לא יעזור כלום. הכל על המצמץ. לפרנסי העיר לא איכפת. זה הילדים שלהם שמתו אז? למי איכפת? רק לקרובי המשפחה, לאלה שכואבים באמת על מות יקיריהם. טוב שאני עוד חי ויש מי ששם פרחים על קבר החייל האלמוני. אם בתקופת צרור לא עשו, עכשיו יעשו?" אלה דבריו המרים של אברהם עבו, שריד כמעט אחרון לטבח הנורא ברחוב ד' בטבריה, השכוח לפני חמישים שנה.

هكذا من الاصل

לב פתוח ללייזר / ארנון מגן

המעקף, הבלון והמקדחה

ד"ר בטלר בן 42, קרדיולוג בכיר מ"שיבא" המשמש גם מנהל מעבדת המחקר לשימושי לייזר בקרדיולוגיה, הוא איש בשורה: באחרונה ביקש ממשרד הבריאות אישור לבחינת מכשירים חדשניים בבני־אדם לאחר ניסוי מוצלח בחיות

מחלות הלב וכלי הדם, המחלות הקרדיווסקולאריות בלעזית, הן מה שהיו פעם. אם לפני, נאמר, שלושים, עשרים או עשר שנים הן היו סיבת התמותה מספר אחד באירופה, בארה"ב, ביפן וגם בישראל, מה שקרוי מדינות מפותחות – כך גם היום. אמנם שכיחותן פחתה מעט, בעיקר בזכות הצמצום של העישון, הרגלי תזונה בריאים יותר, ריבוי בפעילות גופנית וכדומה, אבל מאידך נפוצו המחלות ברוב המדינות המתפתחות באפריקה, באסיה ובאמריקה הלטינית. במדינות אלה עדיין שולטות בכיפה המחלות הזיהומיות בתור גורם התחלואה והתמותה העיקרי, אלא שמחלות אלה הולכות ופוחתות ואחת מהן – אבעבועות שחורות – אפילו הודברה כליל, בקנה־מידה גלובאלי, לפני שנים אחדות. הודות לכך תוחלת החיים במדינות המתפתחות מתארכת בצורה דרמאטית, ואז נכנסות לתמונה המחלות הקרדיווסקולאריות, שהן אופייניות לבני הגילים המתקדמים. גם התפשטות אורחות החיים המערביות – פחות פעילות גופנית, אכילה מוגברת של מזונות עתירי כולסטרול, יותר עישון – תורמת את חלקה.

לעומת זאת, הטיפול במחלות הלב, להבדיל מן התחלואה, איננו מה שהיה פעם. אולי יהיה זה מופרז לטעון, כי זו המהפכה הגדולה ביותר בתולדות הרפואה בשנים האחרונות, אבל אין ספק כי זו מהפכה כבירה. היא בולטת שבעתיים לעומת ההישגים הצנועים יחסית, שהושגו בריפוי המחלה הקטלנית השניה במעלה בעולם המפותח – מחלת הסרטן – להוציא סוגי סרטן מוגדרים מאוד, ולאו דווקא מן הנפוצים כמו לויקמיה לימפאתית אקוטית בילדים.

ראשיתה של מהפכה זו לפני 20 שנה (בדיוק נמרץ כמעט), עם הנהגת ניתוחי המעקף (bypass). מרבית מחלות הלב המתפתחות במבוגרים (להבדיל ממחלות לב תורשתיות או מולדות, הנובעות ברובן ממומים בלב והן מופיעות כבר עם הלידה) מקורן בחסימה הדרגתית של העורקים הכליליים (קורונאריים), המספקים דם ללב, עקב משקעי הכולסטרול המצטברים בהם. בניתוח המעקף, שהוא כיום נוהל רפואי שגור בכל מדינה מפותחת, שותלים וריד (או כמה וכמה ורידים, בהתאם לצורך), הנלקח משוקו של החולה, במקביל לעורק הכלילי החסום ומעתה הוא משמש, במקומו, להזרמת הדם מאבי העורקים (האאורטה) אל שריר הלב.

ניתוחי המעקף הלכו והשתכללו במרוצת 20 השנה, שחלפו מאז הניתוח הראשון מסוג זה, שנעשה בארה"ב. שיעורי ההצלחה עולים כיום על 90 אחוז וכן הם נעשו מקיפים יותר: בשעת הצורך משתילים בניתוח אחד כמה וכמה מעקפים – עד שישה ואף יותר. לפני כחמש שנים הוכנס שכלול נוסף: בחלק מניתוחים אלה נוטלים, לצורך המעקף, את העורק הפטמתי, עורק קטן הנמצא ליד עצם החזה, אם באופן בלבדי, כאשר יש צורך במעקף אחד בלבד (כי זה עורק קצר), ואם בתור מעקף אחד מתוך כמה וכמה מעקפים. נמצא שעורק זה עמיד יותר בפני חסימה חוזרת מאשר פיסות הנלקחות מוריד השוקה האחורית ופירוש הדבר הפחתת הסכנה שהמטופל יזדקק לניתוח נוסף.

ניתוח המעקף נכלל עדיין במה שקרוי major surgery ("כירורגיה גדולה"): הוא נמשך שעות אחדות ומצריך צוות מנתחים מיומן. זו הסיבה לכך שאפילו בישראל, שאינה מצטיינת בדרך־כלל בריכוזם של ניתוחים וטיפולים מסוימים במספר קטן של בתי־חולים, מבצעים ניתוח זה רק בשישה בתי"ח: "שיבא", "בילינסון", "איכילוב", "הדסה" ירושלים ו"כרמל" ורמב"ם בחיפה.

המהפכה הגדולה באמת היא הנהגת הבלון, שהביא אף לביטולם של ניתוחים במקרים רבים. אם שרברב איננו ממהר להחליף צינור סתום ולהניח במקומו צינור אחר, אלא מנסה תחילה לסלק את החסימה – מדוע לא יעשה כך גם הקרדיולוג? ואמנם זה קרוב לעשר שנים מקובל לנקות עורקים כליליים חסומים על־ידי כך שמחדירים לתוכם צנתר (קתטר), שבראשו בלון קטן. כשמגיע הצנתר למקום החסימה מנפחים את הבלון והוא דוחק את רובדי הכולסטרול לדפנות העורק ומפנה נתיב לאספקת הדם. יש שטיפול זה ניתן כבר עם הצנתור, שממילא עושים אותו לכל אדם המועמד לניתוח לב כדי לברר בדיוק את מצב העורקים החסומים, ויש שעושים אותו בצנתור שני, אחרי הצנתור הראשון שנועד לאבחון בלבד: גם במקרה השני הסיכון הוא זעום. הצנתור נמשך כחצי שעה בלבד לעומת מספר שעות שמצריך ניתוח המעקף, אין צורך בניתוח גלוי של נטילת עורק מבית־החזה או וריד מן השוק, אין צורך בחדר ניתוח, די בהרדמה מקומית (במקום הרדמה כללית) – והחולה חוזר לביתו כעבור יומיים במקום עשרה.

עם פיתוחם של צנתרים משוכללים, המסוגלים לחדור גם למקומות רחוקים וצרים בעורקים הכליליים, נפוצה שיטת טיפול זו: לא עוד מקרים בודדים, אלא עשרות רבות של אלפים. למשל, במרכז הרפואי "שיבא" טופלו בשיטה זו ב־12 החודשים האחרונים כ־200 עד 300 חולים, לעומת 400 עד 500 חולים שעשו להם ניתוחי מעקף, כלומר כשליש מכלל המטופלים לא נזקקו לניתוח. מצב דומה שורר בבתי־ח האחרים בישראל. ועוד היד נטויה. אין ללמוד מכך שמנתחי הלב יישארו ללא עבודה, וכי מערכת הבריאות תוכל לחסוך תקציבים (ובכלל, כמעט כל חידוש רפואי מביא דווקא להגברת ההזדקקות למשאבים). טיפולי הבלון יותר ממה שהם מפחיתים את ניתוחי המעקף, הם מאפשרים לטפל בחולי לב קלים יחסית, בהם חולים שעברו אמנם התקף לב, אבל מחלתם איננה חמורה עד כדי להצדיק ניתוח מעקף עם כל הסכנות הכרוכות בו (ועם תור ההמתנה הממושך, גם בטרם שביתת הרופאים). לגבי חולים אלה הטיפול בבלון הוא לא הצלת חיים, אבל שיפור ניכר באיכות החיים, האפשרות לשוב ולצעוד מהר ולשחות ולהרים משא־כבד בלא לחוש כאבים בבית־החזה ובלא להזדקק לנטילה מתמדת של תרופות להרחבת עורקים.

המהפכה הגדולה באמת היא הנהגת הבלון, שהביא אף לביטולם של ניתוחים במקרים רבים. אם שרברב איננו ממהר להחליף צינור סתום ולהניח במקומו צינור אחר, אלא מנסה תחילה לסלק את החסימה – מדוע לא יעשה כך גם הקרדיולוג?

בכל־זאת, הטיפול בבלון איננו חזות הכול. ראשית, כאמור, אין הוא יכול לשמש תמיד תחליף לניתוח המעקף, למשל כאשר החסימה גדולה וצפופה מאוד או שהיא נמצאת במקום מרוחק בעורק הכלילי. שנית, ואולי זו מכשלתו העיקרית, הבלון איננו מסלק את הרבדים הטרשתיים – הוא רק דוחק אותם לדפנות העורק הכלילי. התוצאה היא, שבכ־30% מן המקרים חוזרים העורקים המנוקים ונסתמים כעבור חצי שנה בלבד ואז יש צורך לחזור על הטיפול (אם כי שני טיפולים כאלה או אפילו שלושה או ארבעה עדיפים על ניתוח מעקף אחד), או שהרופאים מגיעים לכלל מסקנה כי פתרון של ממש יושג רק בניתוח.

כאן נכנסים לתמונה הלייזר וד"ר אלכסנדר בטלר, יליד הארץ (1946), קרדיולוג בכיר במכון הלב של המרכז הרפואי "שיבא", העוסק גם במחקר רפואי ומנהל את מעבדת המחקר לשימושי לייזר בקרדיולוגיה. מעבדה זו הוקמה לפני שלוש שנים בעזרת תרומה של קבוצת אייזנברג והיא עתידה להיות חלק מן המכון ההולך ומוקם לחקר הלב ע"ש נויפלד, לזכרו של הקרדיולוג הדגול פרופ' הנרי נויפלד, שהלך לעולמו לפני כשנה וחצי.

הלייזר איננו פנים חדשות ברפואה. אורו המרוכז ורב־העוצמה מאפשר להמס או לאחות רקמות בדיוק רב בלא להותיר פצעים ובלא לגרום דימומים. כבר ב־1961, שנה לאחר המצאתו, החלו להשתמש בו ל"הלחמת" קרנית עין שניתקה, ושנתיים לאחר־מכן לטיפולים בעור. מאז הספיק לחדור גם לשימושים פנימיים בעזרת סיבים אופטיים, המוליכים את קרן הלייזר אל האיבר הרלוונטי, למטרות אבחון וריפוי כאחת.

רתימת הלייזר לטיפול במחלות קרדיווסקולאריות חדשה יחסית והיא נמצאת לפי שעה בשלב ניסויי בבעלי־חיים, אם כי פה ושם – למשל, בארה"ב – כבר נעשו בו גם ניסויים בבני־אדם. בתחום זה מועדים ללייזר שתי משימות בעיקר: ראשית, לשמש כמעין איזמל ולסלול את הדרך לצנתר עם הבלון, כאשר הוא נתקל ברבדים טרשתיים צפופים וקשים מדי, שלעיתים חוסמים את העורק חסימה מוחלטת; ושנית – וזה עדיף, כמובן – לעשות מה שעושה הבלון, ולעשות זאת טוב יותר: לא לדחוק את הרבדים הטרשתיים אל דפנות העורק, שאז קיימת, כאמור, הסכנה שישובו ויסתמו את העורק, אלא להמיסם.

היחידה לניתוחי כלי דם ב"השרון" קיבלה היתר לערוך ניסויים במקדחה חדשה מפיתוח ישראלי לפתיחת עורקים חסומים. למקדחה צופים עתיד גדול מאשר ללייזר

במעבדתו של ד"ר בטלר – היחידה מסוגה בארץ – נעשים ניסויים כאלה ברקמות מרגלי אדם, שהיה צורך לכרות אותן בגלל טרשת חריפה שפשטה בהן והביאה לנמק, וכן בבעלי־חיים משלושה מינים בעיקר, ארנבונים, חזירים וכלבים, שהושרתה בהם טרשת באופן מלאכותי, לאחר שהזינום כמה חודשים בכולסטרול מרוכז (שהוא, אגב, חומר יקר מאוד – כ־700 דולר לקילוגרם).

בכלבים אי־אפשר להשרות טרשת, אבל בזכות גודלם בודקים בהם, בין השאר, כיצד להביא את קרן הלייזר לאיבר היעד. וזוהי בעיה קשה, כאשר האיבר המבוקש הוא הלב. או אז צריך שקרן הלייזר תעבור שורה של פיתולים והחזרות ובכל־זאת תגיע אל המטרה כשהיא אוצרת די אנרגיה לביצוע המשימות. הדבר תלוי בכמה וכמה פרמטרים והחשובים בהם הם טיבם של הסיבים האופטיים המוליכים את האור ואורך הגל של האור, המשתנה בהתאם למקור שלו (למשל, פחמן דו־חמצני, ארגון וכו').

החוקרים מנסים מוצרים של חברות הנדסיות אחדות בארץ ובארה"ב. גם קבוצת חוקרים בפקולטה להנדסה באוניברסיטת תל־אביב, בראשותו של ד"ר קרטורו, נדרשת לבעיה זו והצליחה לפתח מערכת חדשנית של סיבים אופטיים חלולים, המובילים את קרן הלייזר ליעדה בלי שתיחלש כמעט. כל זאת בתוך סיבים דקיקים שצריך להשחילם בצנתר שגם קוטרו קטן מאוד – כ־1.5 מ"מ. אומר ד"ר בטלר: כל הבעיות האלה הן שגורמות לכך, כי גם כיום, שבע או שמונה שנים לאחר הניסויים הראשונים באמריקה, עדיין לא הגיע תור השימוש הקליני השגרתי בלייזר לטיפול במחלת הלב הכלילית. יש התקדמות, הוא אומר, אבל עדיין לא פריצת דרך.

ואולי הישועה תבוא (גם?) מכיוון אחר. במעבדת המחקר לשימושי לייזר קרדיולוגי של המרכז הרפואי "שיבא" בודקים פיתוח של מהנדסים ישראלים, המבוסס על סילוק הרבדים הטרשתיים בדרך מכאנית, בעזרת מעין מקדחה הנתונה בקצהו של הצנתר. אותה מקדחה כבר נוסתה בהצלחה בעורקים היקפיים. תוך כדי קדיחה גם מסולקים ה"שבבים" של הרבדים הטרשתיים. היחידה לניתוחי כלי דם במרכז הרפואי "השרון" בפתח־תקוה בראשותו של ד"ר מוריס אגבון כבר קיבלה היתר ממשרד הבריאות לערוך ניסויים במקדחה החדשה בפתיחת עורקים היקפיים חסומים. ד"ר בטלר מצידו מנסה את התאמתה בעורקים כליליים של בעלי־חיים ומציין את הקשיים: במקרה זה דרוש צנתר ארוך ודק יותר, העורקים הכליליים זזים כל הזמן בקצב פעימות הלב, ואולי העיקר: כל "פקשוש" עלול להיות קטלני. בכל־זאת הוא צופה למקדחה זו עתיד גדול יותר מאשר ללייזר.

אין פירוש הדבר, שד"ר בטלר וצוות עוזריו נואשו מן השימוש בלייזר. אדרבה, הם ממשיכים בניסוייהם במרץ רב ואף הצליחו להביא אחד המכשירים שבבדיקתם לשלב מתקדם מאוד, עד כדי עריכת ניסויים קליניים בבני־אדם. הם הגישו בקשה בעניין זה למשרד הבריאות וממתינים לאישור.

הנה־כי־כן יש יותר מסיכוי, כי על אף כל הקשיים והמגבלות יכבוש לו הלייזר מקום בתור אחד המכשירים המועילים לא רק ברפואת העיניים ובעוד כמה ענפים רפואיים, אלא גם בתחום הקרדיולוגיה ויתרום תרומה חשובה נוספת לשדה רפואה חיוני זה.

תתארו לעצמכם...

לזלמן שובל

בהגיעך ל־40 (עד 120)

לא המיקום חשוב –
ההשתתפות חשובה!!!

שלהי האולימפיאדה תשמ"ט

הברון דה־קוברטן
ואלה שאחריך במירוץ

לא סתם אסירים, הביטחוניים / נתן רועי

מהפכה מאחורי הסורגים

בין חומות הכלא לומדים הצעירים את מקצועות המאבק הפוליטי. גילוף סבון סטנדרטי יכול ליצור אמצעי־דמה לאימון בנשק, ועקרונות המהפכה מועתקים לתוך מחברות

עטאר עשור מעתוק היה חייל פשוט במהפכה הגדולה נגד הציונים. בשנת 1983 גייס אותו לאירגון החבלה מוחמד עוזי, אסיר לשעבר שנשפט על חברות ב"חזית המאבק העממית". בחוליית הסידור הזעירה הזאת היה חבר נוסף, ג'מאל ג'וארים. מעתוק נהג להיפגש, כל זמן־מה, עם חברי חולייתו, כדי לתאם עמדות, לתכנן פעולות ולקבל הוראות מן האחראים. מנהיגי הסידור הניעו את פעילותו.

בשנת 1985 ביקר עטאר עשור מעתוק אצל אחראי האירגון בבתי הכלא בישראל, נבל קאבאלני. קאבאלני, אסיר בכלא באר־שבע, הורה לעטאר עשור מעתוק לפנות לאחראי האירגון בחו"ל כדי שזה ידאג לתשלום כספים לאסירי האירגון שעתידים לצאת כבר מבית הכלא. מעתוק הנהן בראשו ועזב את רחבת המפגשים בכלא באר־שבע. כשהגיע הביתה התיישב לכתוב אגרת לאחיו של ראש אירגון "חזית המאבק העממית" והעבירה לאיש האירגון אבראם כאשיר. זה האחרון נסע לירדן והעביר את האיגרת לנמען, אחיו של ראש האירגון.

עלילת המאבק הפוליטי שהובאה כאן לקוחה מתוך כתב־אישום שהוגש לבית הדין הצבאי בלוד ב־21 ביולי 1987. הוא מגולל דרך פעילות של אסיר פוליטי־ביטחוני, לפני שנלכד על ידי זרועות הביטחון והובא בפני שופטים צבאיים. יש בסיפור הזה כדי להמחיש את הקשר בין אירגוני החבלה לבין האסירים הביטחוניים בתוככי הכלא ובין המפעילים, אנשי תאים רדיקאליים בעיקר סורי, לבין ראשי האירגונים הכלואים מאחורי הסורגים בישראל.

מדינת ישראל מחזיקה בימים אלה ממש למעלה מ־4000 אסירים פוליטיים, שמחציתם בשטח ישראל. האסירים תושבי השטחים – פליליים וביטחוניים – מוחזקים בתשעה מתקני כליאה, בהם שישה בשטחים (יהודה ושומרון, ג'נין, שכם, חברון, רמאללה ועזה) וארבעה בישראל (אשקלון, נפחא, אשמורת ושאטה). בכלא אשקלון מוחזקים רק ביטחוניים, ובאחרים פליליים וביטחוניים המופרדים ביניהם. בתוך שטח מחיה של 2 מטרים מרובעים לאסיר פוליטי תוססת המהפכה הקוראת לשיחרור פלשתין בדם, בחרב ובאש.

שיעורים במהפכה

המחקרים המתרכזים בהתפתחותו של טרוריסט מצביעים על כך שניצנו של טרוריסט או אסיר פוליטי פוטנציאלי מתבצע בגיל צעיר למדי – 20 שנה ופחות. המבוגרים לומדים קרעי אידיאולוגיה בשיעורים מחתרתיים, שיעורי העשרה מתלווים אליהם, אך הצעירים מוקדשים בעיקר לטכניקה המהפכנית: ירי, רצח מטווח קצר, הפעלת אמצעי חבלה, תעמולה וגיוס חברים לתא המהפכני. בבתי הכלא במדינת ישראל, כמו בבתי כלא אחרים בעולם, מגייסים את העבריינים הצעירים מאד למהפכה ומחנכים אותם מאחורי סורג ובריח. כאן, בין חומות הכלא, לומדים הצעירים את מקצועות המאבק הפוליטי. גילוף סבון סטנדרטי יכול ליצור אמצעי־דמה לאימון בנשק כמו רימון, אקדח או סכין. לתוך מחברות פשוטות מעתיקים בכתב־יד את עקרונות המהפכה, ואת דרכי הפעולה, המועד ודרכי ההתחברות אל המפעיל. הרוח החיה של "מבצעי־חינוך" אלה הם כ־70 אסירי־עולם מקרב האוכלוסיה הביטחונית בישראל ובשטחים. מסיבות אידאולוגיות – שאינן מתירות להם לסייע לכובש – הם מעדיפים להיות בבטלה כוללת. בניגוד לאסירים הפליליים הם אינם עובדים, והזמן העומד לרשותם מאפשר להם עיסוק במה שמעניין אותם באמת: תיכנון הבריחה מן הכלא וקידום המהפכה, הקמת תאים מחתרתיים ואימון הלוחמים של העתיד. הדברים האלה עומדים במרכז פעילותם היומיומית.

אחד האנשים הבקיאים בחקר אופיו של האסיר הפוליטי הישראלי טוען כי "האסירים הביטחוניים אינם רוצים להידמות לטרוריסטים אלא לאידאולוגים של מאבק מתמשך. במקרים רבים הם גילו נכונות ואף רצון להיפגש, עם עיתונאים כדי להעביר באמצעותם את המסר לקהל בישראל או בחו"ל. הם נהגו להתנות זאת לעיתים בכך שבפגישות לא ישתתפו נציגי שלטון ישראלים. כך גם נהגו – מאז שנת 1967 – בפגישות עם אנשי הצלב האדום הבין־לאומי. הם גם נאבקו על כך שבכל פגישה ישתתף מתורגמן שהוא אסיר ביטחוני־פוליטי ולא איש מטעם השלטונות".

מסגרות ומנהיגות

בעבר, בתקופה של ליבראליזציה, ננקטו דרכים שונות למיתון דרכיהם של האסירים הפוליטיים הכלואים בארץ. הוצע, למשל, לנהל הסברה שתשפר את תדמית המדינה בבתי הכלא, הועלו דרכים ליצירת דו־שיח עם האסירים הביטחוניים, והובהר כי יש שיטות להרתיע מחזרה למעגל הפעילות הפוליטית, הועלתה הצעה לפיה האסירים הפוליטיים יסולקו לאגפי־הסגר המשמעת בבתי הסוהר. "קיימת כאן בעיה קשה", אומר על כך גורם בכיר במערכת שירות בתי הסוהר. "בדיקה יסודית של נושא האסירים הפוליטיים מגלה כי הם חיים במסגרות מאורגנות שמגמותיהן המרכזיות הן: ראשית – זכייה בהכרת מדינת ישראל בהם כשבויי־מלחמה הזכאים להתייחסות על פי אמנת ז'נבה, ושנית – שמירה על 'מסגרות הלוחמים' על־מנת למנוע התדרדרות לשיתוף־פעולה עם ישראל. המגמה השלישית היא השרשת האידאולוגיה של אירגוני החבלה, והרביעית – המשך הפעילות העויינת המנוהלת מתוך בתי הכלא".

האסיר הפוליטי במדינת ישראל הוא אסיר תובעני. יש בו מידה גבוהה מאד של ביטחון־עצמי הנשען על הישגים רבים בתחום קבלת תנאים טובים משלטונות הכלא. "האסיר הפוליטי הישראלי הורגל לקבל הטבות מבלי לתת דבר בתמורה", אומר לי קצין בשירות בתי הסוהר ומוסיף: "מצב זה יצר יחס מזלזל כלפינו. הם מנהלים את ענייניהם בעצמם. אין חולקים על כך שקיימת מנהיגות בתוככי הכלא והיא המכתיבה את הטון בבית הסוהר ולא ההנהלה. המחלוקת היא האם צריך להכיר בה ולקיים שיתוף־פעולה עם התגיות המחייבות את האסירים, או להתייחס למנהיגות כלל. אין ויכוח על כך שאין לנו כלים לביטולה של המנהיגות".

החיים הפנימיים של האסיר הביטחוני

האסיר הביטחוני־פוליטי של מדינת ישראל, כמו המקבילים לו בכל מדינה אחרת בעולם, מונע אידאולוגיה עמוקה. הוא מתרכז בהגשמת מטרותיו הפוליטיות, ועל כן קשה למצוא אסיר פוליטי המתמכר לסמים או שוכב משכב זכר. הוא אינו מוכן לקבל פעילות הסברה מגורם שלטוני ישראלי, ומעדיף בשעות ההסברה ללמוד וללמד פוליטיקה של המאבק. כל נסיון הסברה מצד השלטונות נדון מראש לכישלון, ומדגיש את העוינות העמוקה המופנה נגד המדינה בתנאי הכלא של האסירים הפוליטיים בישראל.

דוד פרי, מפקד כלא רמלה לשעבר, כותב בספרו "יומן רמלה" (הקיבוץ המאוחד): "האסירים הביטחוניים, הטרוריסטים בעגת הרחוב, שונים באורח חייהם הפנימיים מן האסירים הפליליים. השוני כה מודגש וברור עד כי נוצר חיץ מוחשי בין שני המחנות. אני נוטה להתמקד בארבעה איפיונים שלהם. שלושה מהם במישור החברתי והרביעי במישור הרעיוני־אידאולוגי. האיפיון הראשון (התחום החברתי) הוא שהציבור הזה איננו נגוע באלימות. ישנם פה ושם גילויי אלימות ביניהם

אין חולקים על כך שקיימת מנהיגות בתוככי הכלא, והיא המכתיבה את הטון. לשירותי בתי הסוהר אין כלים לביטולה של המנהיגות הזאת

אך מספרם זעום בעיקר מול ריבוי התופעה בקרב הציבור הפלילי. האיפיון השני (בתחום החברתי): הקבוצה הזו איננה עושה שימוש בסמים. אני מעז וטוען שהם תורמים הכרה בזהב להמנע מנגע זה. העובדה שקיים שימוש רב בסמים בתוך הכלא בקרב האוכלוסיה הפלילית אין בה כדי לפרוץ לתוך חייהם הם. האיפיון השלישי (גם הוא בתחום החברתי): הם אינם מקיימים משכבי זכר.

האיפיון הרביעי (בתחום הרעיוני) מעורר אצלנו תשומת־לב. "הביטחוניים" לומדים בשני הכיוונים. מצד אחד הם לומדים את עצמם ומצד שני הם לומדים אותנו. לכל אחד משני כיווני הלימוד האלה נתיבים מיוחדים".

האסיר הפוליטי של מדינת ישראל חי בצל של ענישה פנימית. ברגע שהוא אינו עומד בדרישות האירגון שבו הוא חבר, הוא עלול לקפח את חייו. שלטונות הכלא מכינים מבעוד־מועד חדרים ותאים למבקשי הגנה (כך נקראים אלה שהם מועמדים לרצח או לחריכה בסיגריה בוערת). "השוט המשמעתי" מספר דוד פרי, "מופעל עליהם בעזרת בית הדין המיוחד. חברי בית הדין זוכים ליוקרה רבה ונהנים מסמכות מרחיקת־לכת המקבלת את השראתה מאירגוני החבלה. הנהלת הכלא מנסה לחסום את בית הדין המיוחד. אנחנו בולמים החלטות קשות וגזרי־דין העלולים לדעתנו לשבש סדרים ולקעקע את דפוסי החיים שקבענו".

עטאר עשור מעתוק כבר איננו חייל פשוט במהפכה. האימונים שעבר בבתי הכלא במדינת־ישראל הפכו אותו למהפכן, כמו רבים מאחיו בעולם. את עיתותיו הוא מבלה בשיעורים מתקדמים למרד. אם ישתחרר מבית הסוהר הישראלי, לא תיכבה אש המרד. אסיר פוליטי שהיו לו, לפני מאסרו, ספקות לגבי זהותו, יוצא מבית הכלא מצוייד בכל הכלים הנחוצים למהפכן אמיתי היודע את אשר לפניו.

אסירים פוליטיים ברחבי העולם: עונש בבדידות מזהרת

הירחון "אינדקס און סנסורשיפ" היוצא לאור בלונדון נחשב לאחד מכתבי העת המובילים בתחום המעקב אחר אסירים פוליטיים. כאן תוכל למצוא כתבי יד של אסירים פוליטיים, שירים, סיפורים קצרים, ורשימה של אסירים פוליטיים הנעצרים מדי חודש בחודשו ברחבי העולם.

חייהם של האסירים הפוליטיים סובבים סביב האידאולוגיה ותרבות המחשבה שלהם. גם מצבם הפיסי הקשה איננו שובר אותם. "אינני חושבת שהפתרון של הבעיה הוא להחזיר את השעון באורוגוואי 30 שנה לאחור", כותבת אנה האלדס, אסירה פוליטית באורוגוואי ומוסיפה: "אין אף אחד שיתמוך בחלומי, רק המגנטיה הפוליטית שלי נמצאת עימי כל העת ועימה אני מנסה להלהיט את הסביבה שלי".

כוחה של האמונה הוא כוחו של האסיר הפוליטי בכל מקום בעולם. יש כאלה הממתינים לרגע השחרור כדי להמשיך את המאבק ויש כאלה המנצלים את זמן הכליאה להרגע כדי להתחיל מאבק חדש מיד עם צאתם. כאנג פונג האר, אסירה פוליטית מסינגפור, כותבת ל"אינדקס און סנסורשיפ" כך: "פסיכולוגית ורגשית, הייתי מוכנה לרצות עונש בבדידות מזהרת. לחיים היתה משמעות טובה עבורי. התחלתי ללמוד סינית. שרתי במשך כמה שעות ביום... בימים אלה לא רק שלא נפלה רוחי אלא אף התעצמה הכרתי כי החופש הוא חשוב מאוד. לא אשקוט עד אשר החופש הזה ישוב אלי".

הזדמנות בין־לאומית

(המשך מעמ' 13)

זאת תקופה טובה לפתרון בעיות וסכסוכים באמצעות מגעים ומשא־ומתן.

פרס יצא מחייך, סיפר את רשמיו, ואנחנו לא נאלצנו עוד להסתפק בתיאורים משמימים של צבעי השטיח והספות. באנו, ראינו, שמענו, כתבנו והתפזרנו. אחרי הכל מה כבר קרה? עוד פגישה עם שר החוץ של סין העממית.

הפגישה עם שר החוץ האתיופי נשמרה לעומת זאת כסוד כמוס. היא נחשבה למפגש מהסוג היותר פרובלמטי מבין פגישותיו של שר החוץ פרס. ודווקא בדרך לפגישה זו נתקעה פמלייתו של השר בפקק תנועה מהסוג שרק ניו־יורק יודעת לייצר.

פרס ופמלייתו אחרו לפגישה ברבע שעה. במבוכה רבה נכנסו לחדר שבו עמדה להערך הפגישה. לתמהונם, שר החוץ האתיופי לא היה נוכח בחדר. לרגע עבר בפמליה רחש של מבוכה וחשש, אך מיד קיבל את פניהם שגריר אתיופיה באו"ם בהתנצלות: "שר החוץ שלנו נתקע בפקק תנועה", אמר, והתנצל על האיחור. הוא כיבד את האורחים בתה מתוק מדי, והפגישה נפתחה באיחור של חצי שעה.

ועוד משהו שלא היה אמור לקרות: בטרם נפתחו השיחות בין הנשיא רייגן לבין שרי החוץ פרס ומגיד בפגישה משולשת שהתקיימה בחג הסוכות, ניתנה אפשרות לצלמים לצלם את המשתתפים בה. לאחר בדיקות מדוקדקות, טיפוס במדרגות שירות ושוטטות במסדרונות אפלים, שאנשי היחידה ללוחמה בטרור, חמושים בתת־מקלעים, מוצבים בכל פינה מפינותיהם, נכנסו צלמי הטלוויזיה הישראלית לחדר הפגישה וגילו שמצלמותיהם אינן פועלות.

צ'כוסלובקיה הציעה לשגר משלחת של אנשי משרד החוץ הצ'כי לישראל, שתטפל בנושאים קונסולאריים, ועוד משלחת של אנשי כלכלה שתטפל בנושאים כלכליים. וזאת כהתחלה להפשרת היחסים בין המדינות, אשר יתכן ותביא לחידוש יחסים דיפלומטיים תוך שנה. באותה הזדמנות רמז שר החוץ הצ'כי בוהוסלאב חנופק, כי ברצונו להזמין את חבר הכנסת אבא אבן להשתתף בסימפוזיון של ועידה בין־לאומית בנושא הסיכסוך במזרח־התיכון, בהשתתפות אישים בתחומי החברה.

פרס הגיב על כך ואמר, כי ועידה בין־לאומית היא רק פתיחה למשא־ומתן ולא משא־ומתן, וישראל לא תסכים לוועידה מסוג כלשהו ללא יחסים דיפלומטיים. אך המידע שצ'כוסלובקיה מגלה עניין בחבר הכנסת אבא אבן הפיק לשר החוץ רעיון: מיד לאחר הפגישה צילצל שמעון פרס לאבא אבן, ושאל אם יסכים לצאת בשליחות שר החוץ למדינות מזרח אירופה, כדי להסביר בפני ממשלותיהן את הבעיות של המזרח־התיכון. אבא אבן הסכים. לאחר סיבוב טלפונים בין שרי הממשלה קיבל פרס את הסכמתם. הוא פנה מיד לשר החוץ הבולגרי, הציג בפניו את הרעיון. הלה הסכים מיד. גם שר החוץ ההונגרי ורקוני לא סירב. שר החוץ היוגוסלאווי הסכים עקרונית, ואשר לשר החוץ הצ'כי קנופק – הרי הוא שהעלה את הרעיון.

באוקטובר, אם כן, תשגר ישראל משלחת בת איש אחד לבולגריה, הונגריה, יוגוסלוויה וצ'כוסלובקיה.

חילופי דברים:

פרס לדה קוויאר: "הפלשתינאים אומרים שאנו צריכים דה־גול ישראלי שיביא את השלום, ואילו אנו חושבים שהם צריכים סאדאת פלשתינאי... התקדמות מאוד בפתרון סכסוכים רבים בעולם, ואני חושש שאם תהיה תזוזה גם בסכסוך באזורנו תשאר מוכתל".

דה קוויאר לפרס: "כאשר שוחחתי עם גורבצ'וב שוחחנו עליך, ואפילו התלוצצתי על כך ששמך הוא מרכיב חשוב במדיניות הסובייטית. פרס־טרויקה".

כך דעך תהליך השלום: מבט מבפנים (ג') / סם וו. לואיס

מורשת קמפ דיוויד לעשור הבא

סמיואל לואיס מכוהן עתה כנשיא מכון השלום בוואשינגטון. בתפקידו הקודם, כשגריר ארצות־הברית בישראל, הוא עקב „מבפנים" אחרי כל הפיתולים וההתפתחויות ביחסי ישראל־ארה"ב וגיבוש המדיניות המזרח־תיכונית של שני ממשלים אמריקאיים, של הנשיאים קארטר ורייגן. את הערכותיו וגילוייו הוא קיבץ במאמר שיפורסם בספר „המזרח התיכון: עשר שנים אחרי קמפ דיוויד", בעריכתו של ויליאם ב. קוואנדט, בהוצאת מכון ברוקינגס בוואשינגטון. „דבר" קיבל את זכויות הפרסום הבלעדיות בעברית למאמרו של לואיס. הפרק המובא בזה דן בסיכום עשור ותחזית. שני פרקים ראשונים פורסמו בגליונות קודמים

ג'ורג' שולץ נכנס לזירה המזרח־תיכונית בנקודת השפל של יוני 1982. החודשים הראשונים בכהונת מזכיר המדינה לא הניבו לו אלא אכזבות, והוא צבר לא מעט סיבות טובות להתייחס בחשדנות כלפי בגין, שרון ואולי אף כלפי ישראל בכללותה. יוזמתו הדיפלומאטית החשובה האחרונה, יוזמת השלום של רייגן מן ה־1 בספטמבר 1982, נתקלה בגינוי מר מפיו של בגין. בתחילת 1983 הגיעו שולץ ורייגן לכלל מסקנה, שמדיניות ארה"ב כלפי לבנון לא תוכל אלא להיכשל כל עוד תמשכנה ישראל וארה"ב למשוך בשני כיוונים מנוגדים. הקונגרס גילה מצידו מורת רוח גוברת והולכת ממדיניות הממשל.

שולץ רוחש הערכה לארנס, ומיד לאחר לכתו של שרון הוא ניגש, איפוא, לכינונם מחדש של קשרי עבודה ידידותיים עם ירושלים. נוהגו השליו, השקול, והנסיון הרב שרכש שולץ בניהול מגעים בסקטור התעשייתי הקלו על מלאכתו וזיכו אותו במהרה בהערכה רבה מצד בגין ועמיתיו. מרגע שהוא הצטרף לחביב ליד שולחן המו"מ, לא חלף זמן רב בטרם הושלם ההסכם המשולש של ה־17 במאי.

מי שייבחרו בנובמבר בישראל ובארה"ב יקבעו את האופי העתידי של קשרי ארה"ב־ישראל: אם תהיה זו מערכת יחסים של שיתוף־פעולה או של סערה ומחלוקת

ואז חל המפנה במהלך הדברים. ההסכם, שלא אושרר מעולם על־ידי לבנון ואף בוטל כעבור זמן מה בלחץ הסורים, נכשל כשלון מביך ביצירת מערכת יחסים חדשה וקונסטרוקטיבית בין לבנון וישראל. אבל, למרבה האירוניה, שימש אותו ההסכם עצמו כבסיס לשיפור ביחסים שבין ירושלים לוואשינגטון. לאחר חתימתו התייצבו סוף סוף ישראל וארה"ב באותו הצד בכל הנוגע למדיניות ביחס למשבר עם לבנון וסוריה, אם כי בדיעבד התברר, ב־1984, שזה היה הצד המפסיד. גם מרכיבים אחרים של מערכת היחסים השתפרו. הללו מגלים סימני התאוששות, ההולמת בעקבות החתימה על ההסכם.

תבנית זו הוסיפה לעמוד ואף התבססה גם בהמשך חרף כל הקשיים והמכשולות: ההתמוטטות מכיוון של ההסכם הלבנוני; פרוץ מלחמת האזרחים העזה בין המיליציות הנוצריות, הדרוזיות והשיעיות בעקבות נסיגת צה"ל; העמקת המעורבות הצבאית האמריקאית במלחמה, אשר לא הניבה תוצאה מלבבת בעימותים עם סוריה, [illegible] לקיים את החוק והסדר בלבנון ובמיוחד בדרום, כך שתוצדק הנסיגה הישראלית. היא אף התמידה בקיומה לאחר נסיגתו המבישה של ממשל רייגן מהתחייבותו לקיים את עצמאות לבנון ופינוי הכוח הצבאי האמריקאי לספינות הצי – סימן ברור לכל ארצות האיזור, שסוריה התייצבה נוכח ארה"ב ויכלה לה. ואכן, הכשלון בלבנון היה נקודת השפל של נשיאות רייגן לפני פרשת עסקות הנשק עם איראן ב־1986־1987, ורבים תלו את האשמה בכך בישראל. אבל המבנה המחודש של עמידה שכם אל שכם נוכח יריבים משותפים עמד גם במבחן זה, במידה רבה תודות לאיפוק שאפיין עתה את נוהגם של מדינאים נבונים יותר בשתי הבירות.

תמו שתי שנות התקוטטות מרה. יש אולי משום סמליות בכך שהמפנה היה בשעה שמנחם בגין העביר את ראשות הממשלה ליצחק שמיר באמצע ספטמבר 1983. הפרישה יוצאת הדופן שכפה על עצמו בגין מן החיים הציבוריים ביחד עם הפיחות הזמני שחל במעמדו של שרון איפשרו לממשל רייגן לשוב ולסגל לעצמו את גישתו האינסטינקטיבית האוהדת כלפי ישראל.

הוכרז על פתיחה מחדש של הדיון בהסדרי „שיתוף הפעולה האסטרטגי". למודי נסיון מן התקדים של ההסכם הכושל, הסמלי מעיקרו, שבגין ושרון השיגו ב־1981, שני הצדדים הסכימו להתחיל הפעם בצעדים צנועים יותר במישורים הצבאי והמקצועי ולהמנע מלחתור להסכם כולל. כך הוקמה קבוצת העבודה המדינית־צבאית המקצועית המשותפת, הפועלת מאז הרחק מן הכותרות למציאת תחומי חפיפה של האינטרסים הצבאיים של שתי המדינות. תוצאות עבודתה הפתיעו לטובה את שתי הממשלות כאחת. הוכח שאכן ניתן לצה"ל ולפנטגון לבחון ביחד תרחישים מאיימים, לערוך תמרונים משותפים ולתאם את התכנון הלוגיסטי שלהם לשביעות רצונם הגוברת של שני הצדדים. כמו כן הוכח, שארה"ב יכולה לעסוק באורח שקט בעבודה צבאית משותפת עם ישראל בלא לערער בכך יחסים אסטרטגיים מקבילים עם בירות ערביות שונות ובהן קהיר. בהיותה פחות מברית צבאית מגלמת פעילות זו שיתוף פעולה אסטרטגי רק באותם הנושאים שבהם נפגשים האינטרסים האמריקאים והישראלים.

רייגן ותהליך השלום

מבקרים רבים קמו לרייגן, להייג ולשולץ – במזרח התיכון, בארה"ב ובאירופה – על שלא מנעו את היווצרות הקפאון בתהליך השלום. ממשל רייגן, נאמר, שם דגש על המאבק הבינגושי ועל נושאים צבאיים אסטרטגיים על חשבון טיפוח מורשת קמפ דיוויד של קארטר, שבה לא השכיל להשקיע די זמן, תשומת לב ונחישות. האשמה זו מוצדקת, אולי, באורח חלקי, אך גם מוגזמת ולא הוגנת. ממשל קארטר העניק את תהליך הפעל עליו הסרים מתוכנן מראש בקפדנות, שאותו היה נאלץ לשנות, כמובן, באורח דראסטי ולהתאים למציאות השונה לאחר מסע סאדאת לירושלים. רייגן ויועציו, לעומת זאת, עסקו בתהליך השלום, להוציא חריג בולט אחד, רק באורח מגמתי ותמיד בתגובה לארועים או ללחצים אחרים. החריג היה יוזמת השלום המזרח־תיכונית של רייגן מה־1 בספטמבר 1982. חרף היותה מתוכננת היטב במהותה, היא מתה בלידתה.

הדחייה היתה, כנראה, בלתי נמנעת, אבל שגיאות טאקטיות ותזמון לקוי הם שהקשו את התגובה הישראלית והפכו כשלון אפשרי לוודאי.

היה זה תוכן של הצעות סותרות [illegible], ודרך הצגתן על־ידי רייגן רק הגבירו את סיכויי העימות בין ירושלים לוואשינגטון. לא היה כל סיכוי לבדיקתה מחדש של ההצעה בירושלים כל עוד היו בגין והליכוד בשלטון. כל חודשי המאמץ הבאים שהשקיע שולץ בנסיון להוציא מחוסיין הבטחה ברורה שהוא מקבל את היוזמה היו ללא תכלית, וכשנסחטה ממנו לבסוף תשובה באפריל 1983, היתה זו תשובה שלילית.

רייגן ושולץ נקטו את היוזמה רק לאחר שהובטח להם על־ידי השליחים האמריקאים שחוסיין יתמוך בה. עתה נותרו תלויים באוויר. אין להתפלא, לפיכך, על שממשל רייגן הפנה את תשומת לבו לכיוונים אחרים מכאן ואילך, ובייחוד לשמועה הרווחת לא רפה כשלון הנסיון לפתור את בעיות לבנון את ידיו של שולץ. הוא הפיק ממנו ומיוזמת הנפל של רייגן כמה לקחים חשובים בנוגע למציאות הפוליטית במזרח התיכון, וכשנב לעסוק במאמצי השלום היה זה בתמיכה ביוזמות שצמחו באזור ולא בוואשינגטון.

פרס החל את כהונתו כראש ממשלת ליכוד לאומי בספטמבר 1984 ועתיד היה להישאר בתפקידו במשך שנתיים עד להעברת כסאו לשותפו הלא נוח, שר החוץ שמיר. את מרבית מרצו נאלץ להשקיע בהתמודדות מוצלחת עם אינפלציה דוהרת ועם משבר מטבע חוץ, שניים מספיחיה המרים של מלחמת לבנון ושבע שנות המדיניות הכלכלית של הליכוד תחת בגין ושמיר. ועם זאת ניצב השלום בעדיפות עליונה בעיניו, והוא פתח מיד ברתימת שולץ ורייגן למאמץ העדין לשדל את חוסיין להצטרף למשא ומתן.

הוא גם ביקש עזרה אמריקאית ביישוב סכסוך טאבה, בסברו שהשבת מידה של חום לשלום הקר עם מצרים היא תנאי הכרחי לסיגול דעת הקהל הישראלית לרעיון של עשיית ויתורים נוספים למען שלום עם ירדן. דיפלומאטים אמריקאים נרתמו מיד למשימה במרץ ובדבקות, ובמשך חודשים ארוכים מילאו את תפקיד „המתווך ההגון" במגעים בין הנציגים המצריים והישראלים. למרות שנחסם לא פעם על־ידי שמיר, שותפו לקואליציה מן הליכוד, עלה לבסוף בידי פרס להגיע לכלל הסכם עם מובארק זמן קצר לפני תום כהונתו. [illegible] והערכתו הנמרצת של שולץ, מסעות הדילוגים של סגנו מרפי [illegible]

בסופו של העשור עשוי להסתבר שההתקוממות הפלשתינאית של 1988/87 היתה הקטאליזטור [illegible] המבוי הסתום הן בפוליטיקה הישראלית והן ביחסי ארה"ב־ישראל

אישית מסגן הנשיא ג'ורג' בוש בירושלים ובקאהיר כאחת. צוותו של רייגן עשה את הדרוש לביצורו של הסכם השלום של קארטר, שהשגתו לא באה בקלות.

אבל יעדו העיקרי של פרס היה המגע עם חוסיין. בהיותו אנוס לפעול במסגרת הצרה של ההסכם הקואליציוני עם הליכוד הוא נקט קשת רחבה של מאמצים, כדי לשכנע את חוסיין לשתף עימו פעולה בתכניתו ליזום דיונים במסגרת שתכלול בשלב הראשון את שותפיו הקואליציוניים מן הליכוד. הוא בנה על כך שהישג זה יהיה בו כדי להדגיש את הסיכוי לשלום במידה מספקת כדי שיתאפשר לו לזכות בבחירות ולכונן ממשלת מערך שתחתור להסכם שלום בתנאים שחוסיין היה עשוי לקבל אך שבהם הליכוד לא היה תומך לעולם. לרוע מזלו פעל חוסיין על־פי תבנית משלו מתוך כוונה לשדל את ערפאת להיעשות שותף ונסר

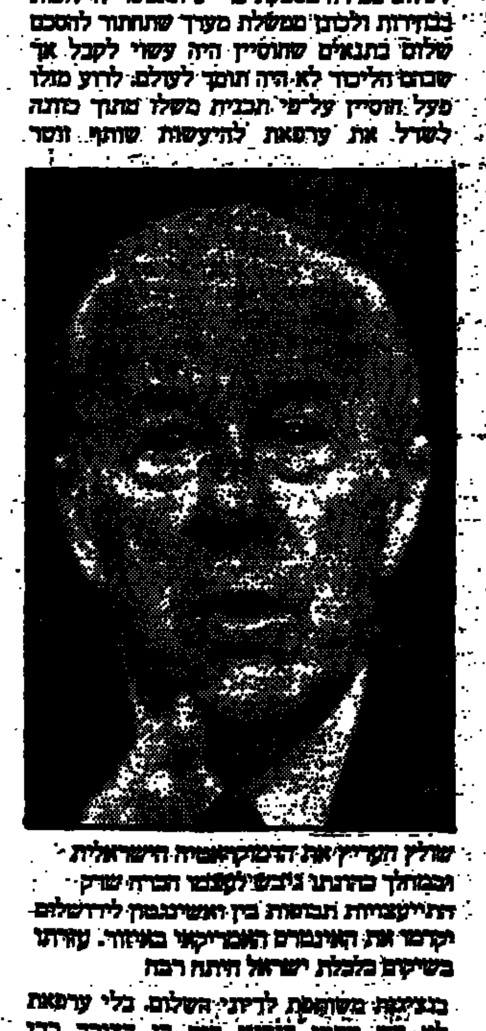

שולץ העריך את הדמוקראטיה הישראלית ובמהלך כהונתו גיבש לעצמו הכרה שרק התייעצויות תכופות בין וואשינגטון לירושלים יקדמו את האינטרסים האמריקאים באיזור. עזרתו בשיקום כלכלת ישראל היתה רבה

בנציגות משותפת לדיוני השלום. בלי ערפאת לא חש עצמו חוסיין חזק די הצורך כדי להתייצב נוכח התגובות הסורים, [illegible] ירדני־ישראלי ישיר. עד שנטש חוסיין את מאמציו בכיוון הזה בסלידה בתחילת 1986 כבר קרבה כהונתו של פרס לסיומה; ובכל זאת הוא לא שעה להתרעותיו של פרס, שעיכוב נוסף עלול לעלות בכשלון האסטרטגיה כולה.

פרס סירב להכיר בכך שעמדת המיקוח שלו נחלשה לאחר ספטמבר 1986, כשהיה עליו להחליף את ראשות הממשלה במשרת שר החוץ, והוא הוסיף להשקיע מרץ רב במאמץ למשוך את חוסיין לשולחן המו"מ. מפגשים חשאיים

קודמים עם המלך שכנעו אותו לבסוף, שחוסיין זקוק למטריה בינלאומית רחבה יותר, כדי שיוכל להסתכן במגעים ישירים. הוא החל לעשות נפשות לרעיון כינוסה של ועידה בינלאומית בהשתתפות בה"מ וחברות אחרות במועצת הבטחון של האו"ם תוך התעלמות מהתנגדותו הנמרצת של שמיר לכל מעורבות סובייטית ולעצם רעיון הועידה.

לאורך כל המהלכים הללו הקפיד תמיד פרס לעדכן את שולץ, ביקש את עצתו ואת תמיכתו ותיאם את צעדיו עם וואשינגטון. מרפי ודיפלומאטים אמריקאים אחרים ערכו מסעות דילוגים חשאיים בין בירות המזרח התיכון במאמץ עקר לגבש מסגרת שיהיה בה כדי לענות על אילוציו הפוליטיים של פרס מבית, על הצורך של חוסיין במעורבות בינלאומית, ואולי אף בזו של אש"ף ועל התנגדותו של רייגן לפתיחת פתח בפני בה"מ למלא תפקיד מרכזי בדיפלומאטיה הערבית־ישראלית.

משותפת למשא ומתן המזרח־תיכוני תוך הבטחת ערבות מספיקות. מושג המפתח של קמפ דיוויד, זה של כינון משטר מעבר וזמני בגדה המערבית וברצועת עזה, נעשה ב־1988 למרכיב מרכזי בתחזיות ממשל רייגן באשר לתוצאות המשא ומתן האפשריות, בהנחה שניתן יהיה אי פעם לפתוח בו.

השפעת „תאומי סיאם" הישראלים על יחסי ישראל־ארה"ב

תוצאת התיקו בבחירות 1984 בישראל גרמה סיבוכים מיוחדים במינם ביחסים בין ארה"ב לירושלים בין השנים 1984 ו־1988. בתקופת כהונתו הראשונה בבית הלבן היה על רייגן לשאת ולתת עם קבינט של הליכוד בהנהגתם של בגין ושרון – המנהיג האותנטי,

לאחר [illegible] מאות נחתים [illegible] בבסיסם בלבנון, התמוטטות הצבא הלבנוני שנתמך על־ידי ארה"ב, נסיגה מבישה של ממשל רייגן מהתחייבות לקיים עצמאות לבנון ופינוי הכוח הצבאי האמריקאי לספינות הצי – למדו כל ארצות האיזור שסוריה התייצבה מול ארה"ב, ויכלה לה (תצלום: יו.פי.איי)

הכאריזמאטי, הקיצוני, התקיף והדמגוגי וגיבור המלחמה חסר המעצורים והנחוש בדעתו. שר החוץ של בגין, יצחק שמיר, נראה לא אחת כשחקן משנה – הוא הבליג על רתיעתו מסגנונו המגופף של שרון, דיבר מעט ותמך בבגין באמונות לאורך כל הדרך.

שמיר, חרף היותו נוקשה מבחינה אידיאולוגית לא פחות מבגין בשאלת עתיד השטחים, הוא עומד בניגוד חריף לו מצד סגנונו. בהיותו מסביר פנים, לא מתנשא, מאזין טוב, פרגמאטי, היה שמיר בבחינת הקלה לגבי בני שיחו האמריקאים.

כזה היה גם שמעון פרס. במהלכן של שבע שנותיו הקשות כמנהיג האופוזיציה הוא ניצל כל הזדמנות כדי לטפח את קשריו עם פקידים ומדינאים אמריקאים. קסמו האישי, היותו איש שיחה ערני, שנינותו, סקרנותו האינטלקטואלית וגישתו המעמיקה לבחינת בעיותיה של ישראל עשו אותו לנואם מבוקש ולאורח רצוי.

יתרה מזו, שני שרי הבטחון הישראלים בתקופת כהונתו השניה של רייגן שירתו בעבר כשגרירים בוואשינגטון. הם הבינו טוב ממרבית הישראלים את המערכת המורכבת, המבוזרת והחפשית כמעט לחלוטין מפיקוח, שבאמצעותה מוצאות מדיניות החוץ הנשיאותית אל הפועל. השינויים בשורת המנהיגים של ישראל הוללו שינוי בתשתית היחסים האמריקאיים־ישראליים בתקופת כהונתו השניה של רייגן. שינוי הסגנון במערכת היחסים הרשמית נעשה מוחשי במהרה אפילו במגעים עם וויינברגר, שהיה הספקן ביותר בקרב אנשי ממשל רייגן ביחס להידוק הקשרים האסטרטגיים והמדיניים בין ירושלים לוואשינגטון. גם לראשי הקונגרס, עם כל אהדתם לישראל, היו שנות מנהיגותם של בגין ושרון קשות. מלחמת לבנון שחקה את תדמיתה של ישראל בעיני בוחריהם, והרטוריקה המתנצחת של בגין, שכוונה לעבר נשיא אמריקאי אוהד כרייגן, פגעה ברגשותיהם של אחדים מתומכיה הנלהבים ביותר של ישראל בגבעת הקפיטול. גם הם קידמו, לפיכך, את השינוי שחל בהנהגה הישראלית בהקלה רבה. לשינוי האווירה נודעה השפעה מעשית חשובה, הואיל ובאותה העת נקרא הקונגרס לאשר סיוע נוסף לישראל, שנועד לתמוך במאמציה לבלום את המשבר הכלכלי שפרץ אז. ממשלת הליכוד הלאומי של ישראל ייצבה, אמנם, את יחסי ארה"ב־ישראל במישור המאקרו, אבל הציבה בפני צוותו הדיפלומאטי של רייגן כמה בעיות בלתי ניתנות לפתרון במישור המיקרו.

השפעתו של העידן החדש ביחסי ארה"ב־ישראל הורגשה היטב גם בתחום הכלכלי. הסכם הסחר החפשי הושלם ואושרר. שערי השווקים האמריקאים הללו נפתחים אט אט בפני מוצרי תעשייתה הצבאית של ישראל, והחשוב מכל, ממשל רייגן והקונגרס כאחד נענו בתבונה, במאמץ ובנדיבות לבקשתה של ישראל

הן לעצה הן לתמיכה כספית בהתמודדותה עם המשבר הכלכלי. כשפרס החל את כהונתו היה שיעור האינפלאציה השנתי 1,200 אחוז וזו הואצה על־ידי גרעון תקציבי של יותר מ־15 אחוז. משבר ביתרות החוץ שיקף את אבדן הבטחון של תושבי הארץ במטבע המקומי. בתוך שנתיים נבלמה האינפלאציה והתייצבה על שיעור שנתי של פחות מ־20 אחוז, ובה בשעה נותר שיעור האבטלה בתחום הנסבל. יתרות מטבע החוץ היו שוב גבוהות, והגרעון בתקציב הממשלתי כמעט חוסל. הצמיחה הכלכלית התחדשה, והייצוא השיב לעצמו את כושר התחרות. נותרו אמנם בעיות לא פתורות רבות, אבל כלכלתה של ישראל בכללותה החלימה באורח מעורר התפעלות, והדיפלומאטיה הכלכלית האמריקאית תרמה לכך תרומה מכרעת.

הרבה מן הקרדיט מגיע לג'ורג' שולץ. מלכתחילה העריך את הדמוקראטיה הישראלית ואת מסירותם של אזרחיה למדינתם, ובמהלך כהונתו התגבשה אצלו ההכרה, שרק התייעצויות תכופות בין וואשינגטון וירושלים, כיאה לבעלי ברית, עשויות לקדם את האינטרסים האמריקאיים באזור. דבקותו העיקשת בדרך זו, שזכתה לתמיכתו המלאה של רייגן, אכן סייעה לשתי המדינות להחלץ מכמה וכמה מצבים מדיניים קשים. ב־1984 לכל המאוחר זכתה ידידותו האמיצה להכרה בישראל, ובהיותו כלכלן בעל שם הוא סיפק באורח לא פורמאלי את עצתו המקצועית שלו עצמו ואת זו של צוות יועציו הכלכליים לפרס, לשמיר ולשרי האוצר שלהם, כדי לחזק את ידיהם במאמץ לאכוף צעדי ייצוב נמרצים על הקבינט הישראלי הממאן.

היו גם נושאים אחרים שהציבו אתגרים קשים בפני וואשינגטון וירושלים במהלך שנותיו האחרונות של ממשל רייגן. בזכות הטיפול הזהיר בהם בשתי הבירות הם לא גרמו אלא נזק מועט. עם מנהיגים אחרים עלולה היתה להיות להם השפעה הרסנית. רצונו של הממשל למכור כלי נשק מתקדמים לירדן ולסעודיה עורר התנגדות בלתי נמנעת בישראל ובקונגרס; פרשת פולארד, מקרה עגום של ריגול ישראלי בארה"ב, עוררה סכנת עימות חריף; חלקה המרכזי של ישראל בנסיונו האומלל של רייגן לחלץ בני ערובה אמריקאים מידי טרוריסטים על־ידי מכירת נשק לאיראן בחשאי היתה קרובה לחבל ביחסים באורח חמור.

סגן הנשיא ג'ורג' בוש נרתם „בהזמנה אישית" לתווך בין ירושלים לקאהיר בעניין טאבה, כך מגלה לואיס

סיכומים והערכות

12 שנים סוערות קרבות לסיומן בסימן משבר מתמשך ומאיים סביב המשך השליטה הישראלית בשטחים הכבושים ומאמציו העיקשים של שולץ לתעל את ההתקוממות הפלשתינית לאפיקים מדיניים לקראת משא־ומתן ליישוב הסכסוך בדרכי שלום. האמצעים שנקטה ישראל לדיכוי ההתקוממות זעזעו רבים מתומכיה האמריקאים הנאמנים, במיוחד מקרב מגזרים מסויימים ביהדות האמריקאית. אבל תמיכת ממשל רייגן לא התערערה גם בחודשי המבוכה הללו בישראל, כשצה"ל נאבק להשיב לעצמו את השליטה

במצב ולכונן מחדש את מצב העניינים ששרר בהם ערב ההתקוממות, דבר שספק אם יתכן עוד. בה בעת מספקת מדיניות ארה"ב לישראל תמיכה נמרצת בפורומים בינלאומיים; רשת הסדרי שיתוף הפעולה האסטרטגי נפרשת והולכת בהדרגה; איזור סחר חפשי מתחיל להניב את פירותיו הראשונים לשתי המדינות כאחת; וישראל בטוחה מפני תוקפנות ערבית חיצונית יותר מאי פעם מאז קיבלה את עצמאותה ובמצב של שלום פורמאלי עם מצרים. להשלמת התמונה יש להוסיף את שיקום הכלכלה הישראלית, את פתיחת שערי בה"מ ליציאת יהודיה, את ההסרה ההדרגתית של הבידוד מעל הדיפלומאטיה הישראלית.

יש להניח, שהתבנית הנוכחית תוסיף להתקיים גם בתקופות הכהונה של הממשלים הבאים. ריכוך התנודות תלוי בראש ובראשונה בהחלטותיהם הבאות של הבוחרים בשתי המדינות. המחלוקות הישראליות־אמריקאיות ניתנות לשליטה כל עוד חותרים נשיאים וראשי ממשלה ושרי חוץ ובטחון משני הצדדים ליישבם כדרך שמיישבים מחלוקות בין ידידים בעלי כוונות טובות ולא כעימותים מכוונים בין יריבים. היסודות הבסיסיים התומכים בברית האמריקאית־ישראלית הבלתי כתובה יוסיפו להתקיים בעתיד הנראה לעין, אבל גם כך יהיה בכוחם של מנהיגים לא רגישים או דמגוגיים באחת הבירות או בשתיהן כאחת להפעיל שוב לחץ כבד ביותר על מערכת היחסים.

ובנקודה אחרונה, מהי מורשת קמפ דיוויד? יותר מכל דבר אחר זהו אותו הקונפליקט הערבי־ישראלי, שעבר שינוי של קבע מכמה בחינות מרכזיות. המחסום הפסיכולוגי שעמד בין ישראל לבין שאר מדינות האזור החל מתמוסס, ושוב לא יוכל להבנות מחדש בשלמותו. מרגע שמצרים החזקה הכירה במשתמע בקביעות קיומה של ישראל, הוקלה באורח משמעותי משימתם של יזמי השלום. התקדים נעשה, ועתה נותר להם להרחיב את היקפו. יתרה מזו, קמפ דיוויד מיקד מחדש את העימות הערבי־ישראלי על צירו המרכזי: המאבק על ארץ פלשתין.

באמצע 1987 כבר התחרו שמיר ופרס על תמיכתם של שולץ ורייגן, ושיגרו שליחים אישיים לוואשינגטון כדי לסכל איש מגמת רעהו. הממשל האמריקאי, נבוך ומבולבל מדיפלומטיה יוצאת דופן זאת, נקט פעולה זהירה מדי לטעמו של פרס ונמרצת מדי לטעמו של שמיר

[illegible]

בקמפ [illegible] גם הופגנה העובדה, שמעורבות פעילה ואוהדת של נשיא אמריקאי, בבואה לאחר שקודם לכן הוכשרה הקרקע המדינית, יכולה להטות את הכף ולאפשר למנהיג ישראלי לעשות את כברת הדרך הדרושה לשם חתימת הסכם שלום. תהיה זו טעות, עם זאת, להסיק מכך לגבי ההכרח, שהנשיא האמריקאי עצמו ידכו בידיו את ניהול המשא ומתן. נשיאים מעטים בלבד, אם בכלל, יהיו מוכנים להשקעה של מאמציהם האישיים והונם הפוליטי כפי שנהג קארטר.

כשלון קמפ דייויד לפתור את הבעיה הפלשתינית „על כל מרכיביה" בישר ראשיתו של עשור שעמד בסימן קפאון ותסכול. מלחמת לבנון והקרע העמוק שגרמה בין וואשינגטון לירושלים היתה אחת מתוצאותיו הישירות. מאידך גיסא נראה היה לפני 1988, שבקרב תושבי השטחים הכבושים גברה והלכה הנכונות להכיר בהכרח להסתפק בעתיד הנראה לעין בפחות מאשר השגת היעד האופטימאלי של עצמאות מלאה. מושג האוטונומיה של קמפ דייויד נדחה על־ידי הפלשתינים על הסף ב־1978, ולו גם במשטר מעבר, אבל וואריאנטים שלו מוסיפים לעמוד במרכזן של מרבית ההצעות הרווחות, עובדה שיש בה אולי כדי ללמד, שבסופו של דבר לא יהיה מנוס ממנו כשלב בכל מהלך לקראת יישוב הסכסוך. אלא שרוח ההתנגדות החדשה בקרב הפלשתינים, הנובעת מהצלחותיהם המוחשיות בהתקוממות בשטחים הכבושים מאז ה־9 בדצמבר 1987, עושה עתה את מימושו לבעייתי יותר ויותר.

אשר לישראל, קמפ דייויד חיזק את תלותה הפסיכולוגית והכלכלית בארה"ב. גם אם פתח את גבולה עם מצרים, הזים בסופו של דבר „השלום הקר" עם מצרים את תחזיותיהם הוורודות של ישראלים רבים באשר לטיבו הצפוי של שלום עם שכנה ערבית. האכזבה החלישה את מעמדם של היונים הישראלים, הקוראים להסכמה לוויתורים טריטוריאליים מרחיקי לכת כדי להשיג הסכם שלום דומה עם ירדן, מה גם שבהתבטאויותיו מוסיף אש"ף להיות אמביוולנטי באשר לכוונותיו הסופיות כלפי ישראל עצמה.

העשור המגיע בימים אלה לסיומו ביחסי ארה"ב־ישראל עמד כולו בסימן קמפ דייויד והשפעותיו ארוכות הטווח. אלה כבר מיצו עצמן כמעט לחלוטין, ולא מן הנמנע, שיסתבר בסופו של דבר בדיעבד, שההתקוממות הפלשתינית של 8־1987, היא שהיתה הקטליזטור שנדרש לפריצת המבוי הסתום, הן בפוליטיקה הישראלית הפנימית הן ביחסי ארה"ב־ישראל. מאידך גיסא יתכן שאינה אלא הסיבוב הראשון של עוד מלחמה ערבית־ישראלית עקובה מדם, שהשלכותיה ירחיקו הרחק עוד יותר אל העתיד כל סיכוי לכינון שלום בר קיימא. נראה שדרוש שינוי מנהיגות כלשהו, הן במחנה הפלשתיני הן בישראל, קודם שניתן יהיה לקוות להפשרת הקפאון הדיפלומאטי.

בבחירות הקרובות בישראל ובארה"ב יוכרע מי יהיו המנהיגים הלאומיים בירושלים ובוואשינגטון, שביחסיהם ההדדיים יקבעו את אופיים העתידי של קשרי ארה"ב־ישראל. מורשת קמפ דייויד הבלתי גמורה תציב אתגר של ממש בפני כישוריהם הדיפלומאטיים: בפתח העשור השני לאחר קמפ דייויד יהיו הם שיקבעו, באישיותיהם ובאמונותיהם, אם תהיה זו מערכת יחסים של שיתוף פעולה או של סערה ומחלוקת.

פסח מילין

קו ישר

רָצִיתִי לְצַיֵּר קַו יָשָׁר
וְלֹא יָכֹלְתִּי
אֵין דָּבָר
יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת
מַה שֶּׁהֵם רוֹצִים
אָמְרוּ לִי תְּשַׂרְטֵט
אָמַרְתִּי מַה הַחָכְמָה
זֶה לֹא אוֹתוֹ הַדָּבָר
אָמְנָם אֲנִי אוֹהֵב דְּבָרִים מְדֻיָּקִים
וּבִשְׁבִיל זֶה לְהֵעָזֵר בְּסַרְגֵּל וּמְחוּגָה
אֲבָל זֶה לֹא טִבְעִי
מַה יּוֹתֵר טִבְעִי מֵאֲשֶׁר לְצַיֵּר
קַו יָשָׁר
הַשְּׁאֵלָה הִיא רַק
מִבֵּין וּלְאָן

ועל מה שארצה

רָצִיתִי
וְרָצִיתִי
וְרָצִיתִי
תָּמִיד אֲנִי כּוֹתֵב בִּלְשׁוֹן עָבָר
וַאֲנִי שׁוֹאֵל אֶת עַצְמִי
וְעַכְשָׁו אֵינֶנִּי רוֹצֶה דָּבָר
כָּל מַה שֶּׁאֲנִי רוֹצֶה הוּא שֶׁעַכְשָׁו
יִתְגַּשֵּׁם כָּל מַה שֶּׁרָצִיתִי
וְעַל מַה שֶּׁאֶרְצֶה אֵינֶנִּי מְדַבֵּר עַתָּה

יאירה גנוסר

מוכר הבוטנים

אֲנִי מְדַבֶּרֶת מִילְדָּה לְאִשָּׁה
בְּאוֹתָהּ פִּנָּה בָּעִיר.
הַדִּירָה קַיֶּמֶת, הַשְּׂדֵרָה קַיֶּמֶת, שֵׁם הָרְחוֹב
לֹא שֻׁנָּה.
הַכֹּל שָׁמוּר
בְּטַעַם יַצִּיב שֶׁל פֵּרוֹת יְבֵשִׁים.
גַּם הַסֵּפֶר, שֶׁקָּרָאתִי, מָצוּי, וַדַּאי,
עַל אַחַד הַמַּדָּפִים בַּסִּפְרִיָּה הָעִירוֹנִית.

מוֹכֵר הַבָּטְנִים הָיָה דּוֹלֶה בְּכַף אַדִּירִים
מִשַּׂקֵּי הַדּוּכָן הַגְּדוֹלִים
מְפַשְׁפֵּשׁ בְּאֵיכוּת הַדְּבֵלִים
מַעֲלֶה מִשְׁמֵשׁ כָּתֹם כְּשֶׁמֶשׁ כְּרֻכּוֹת מִמִּדְבָּר רָחוֹק
לְיַד פְּרִי דְּקָלִים
קְרוֹבִים לְאֶצְבָּעוֹת זְקֵנוֹת, מְעֻוָּתוֹת, שֶׁהוֹלִידוּ
חֲלָדוֹת סִינִיּוֹת.

בְּקֶרֶן הָרְחוֹב הוּא מוֹכֵר הַבָּטְנִים
הָיָה שׁוֹקֵל לִי שַׂקִּית גַּרְעִינִים מְלוּחִים,
בּוֹחֵן אוֹתִי, בְּקַפְּדָה,
שׁוֹאֵל שְׁאֵלוֹת עֲמֻמּוֹת
בְּפֶה, שֶׁחָסְרוּ בּוֹ כַּמָּה גַּרְעִינִים.

הַדּוּכָן קַיָּם. שָׁם אִשָּׁה דַּקִּיקָה, בְּטֵלָה, שֵׂעָר כֵּהֶה
אָסוּף. הִיא מַעֲלָה בִּי גַּעְגּוּעִים

גְּבֶרֶת הַגַּעְגּוּעִים לֹא עוֹנָה לִשְׁאֵלוֹתַי, לְהֶסְבֵּרִים.
לְהָפֵךְ מַטְבְּעוֹת הַכֶּסֶף
בְּכַפִּי.
בְּאֶצְבְּעוֹתֶיהָ הִיא מְסַמֶּנֶת: – "שֶׁקֶט"
גְּבֶרֶת הַגַּעְגּוּעִים מַקְשִׁיבָה. בָּרַדְיוֹ קוֹלָהּ
קֶטַע בְּשֵׁשִׁים יָשָׁן, בּוֹלֵרוֹ שֶׁל רָוֵל,
לְעַצְמָהּ הִיא מְחַכָּה לָהּ.

כפות רגלים מחותלות

בַּיָּמִים בָּהֶם לֹא יָדַעְתִּי מַה שֵּׁם הַסּוֹפֵר
וּמַה בֵּין אֱמֶת לִבְדָיָה, עָלִים נָגְעוּ בָּאֲדָמָה
לֹא הִרְגַּשְׁתִּי דָּבָר, קָרָאתִי בְּהוֹדָיָה
אֶת הַדַּפִּים הַמַּצְהִיבִים
וּבָהֶם יַלְדָּה־אִשָּׁה
בַּת הַמִּזְרָח הָרָחוֹק
כַּפּוֹת רַגְלֶיהָ מְחֻתָּלוֹת בְּקַפְּדָה, שֶׁתֵּרָאֶה יַלְדָּה,
שֶׁתִּשָּׂא חֵן כְּיַלְדָּה, שֶׁלֹּא תִּתְבַּגֵּר.

כַּפּוֹת רַגְלַיִם מְחֻתָּלוֹת, שֶׁהִכְאִיבוּ,
מַשְׂאַת הַנֶּפֶשׁ הָאֲצִילִית
לָקוּם – לְתַקֵּן עוֹלָם, לָקוּם, בִּקְפִיצַת הַדֶּרֶךְ –
מִגַּב כַּפּוֹת לִפְרֹק הָעֹל

וְנִיחוֹחַ הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה שֶׁעָלָה אָז מֵהַסֵּפֶר
עִם נִיחוֹחַ סַלְסִלּוֹת הַכֶּסֶף שֶׁפָּשַׁט אָז בַּשְּׂדֵרָה
בָּהּ יָשַׁבְתִּי, רְתוּקָה לַסֵּפֶר
עַל הַסַּפְסָל בַּשְּׂדֵרָה
נַעֲלַי נוֹגְעוֹת / לֹא נוֹגְעוֹת בָּאֲדָמָה, עָלִים
נָגְעוּ בָהּ כְּבַעֲלֵי חַיִּים.

תיקונים

בשיר של צביה ברדבי כצנלסון "תמורות" ("משא" 16.9) נפל שיבוש, וצ"ל: "כל חומות נפשי פרוצות".

★

בכאמרה של רנה קליינב ("מעיינו של זרבבל", "משא" 16.9) נפלו שני שיבושים וצ"ל: 1) "ריש שהמשורר חוזר – לעתים באורח סיטוני – לחשוף את החוויה וכו'". 2) בפיסקה שלאחר מכן צ"ל: הרובד המקראי, ולא כפי שנדפס.

משא
לספרות, אמנות ועיון

סיפורת עברית תשמ"ח: המדור הראשון

אורפז, אפלפלד, שיץ

מאת אמנון נבות

בראש מידרג הערך של סיפורת עברית מקורית תשמ"ח יתייצבו שלוש יצירות, שכל אחת מהן היא ללא ספק אירוע. ובראש – "הכלה הנצחית" של יצחק אורובוך אורפז ("הספרייה", ע"י הקיבוץ המאוחד, עורכים: אלכסנדר סנד ועוזי שביט), לא רק מתמת שזה הספר, הרומאן, האנאטומיה הסיפורתית החשובה ביותר שראתה אור השנה, אלא משום שבמפתה התבליט של הסיפורת העברית הזו האירוע הספרותי הרם והנישא ביותר שהיה אפשר לו להתבלט בעקבות "היהודי האחרון" של יורם קניוק. ומכאן, אחד האירועים הסיפורתיים החשובים, אם לא החשוב ביותר, בחמש השנים האחרונות.

"הכלה הנצחית", אם כן, משום הסיבות הבאות: משום שזו האמירה הסיפורתית הטוטאלית והנחרצת ביותר שיכלה הסיפורת העברית להפיק מתוך עצמה בסולם הדו מאוזרי ובמשולש ההתייחסות שבין הסיפורת הישראלית, ההקשר ההיסטורי וההקשר האקזיסטנציאלי, בקו התפר שבין הישראליות והיהודיות כדילמה; משום ש"הכלה הנצחית" היא הנועז והמהפכני בספרים שנכתבו לאחר "היהודי האחרון", משום שסוף סוף, אותם סימני גדולה ספרותית שהיו טמונים ברצף הנובלות המושגיות של אורפז משנות ה־60 ("מות ליסאנדה", "נמלים", הנובלות הסוריאליסטיות המיקדמיות ל"בית לאדם אחר" שפורסמו בזמנו בכתב העת "עכשיו") תיגרו אל תוך החור השחור, אל הניסיון התודעתי הפראקטי של אורפז להתחבר אל מרכזי הכוח ולהתיישר על פי הז'אנרים המימטיים הרומינאנטיים במהלך שנות ה־70, אותם סימני גדולה חוזרים ביתר עוצמה משמתחבר אורפז מחדש אל הנוסחים הפאנטאסטיים הטבעיים לו.

סימני הגדולה הזאת ניכרים כבר בהיבטים הבסיסיים ביותר של הכתיבה, בקיקור בתרץ של כל הנוות היסוד השגורות הטוטאליסטיות שלפיהן כותבים היום סיפורת עבור מה שמכונה "האינטליגנציה קוראת הספרים" שהיא המולך, או הגולם שלפניו מבקשים "מתוחי הטעם" של הסיפורת העברית היום לכרוע ולהשתחוות ולהתבטל. ערעור כל המסמכים הז'אנריים השגורים, ויתור על כל מה שהוא בבחינת "על פני השטח", והזווית היוצנית התיקנית והנורמאטיבית שהרשה עד גמירא כמעט כל הישג פוטנציאלי שהיה יכול להיות גלום ברומאנים כ"מלכר" ו"התגנבות יחידים", לטובת פאראמטרים של עומק. אכן, רק לאחר שאורפז מקרקר את כל הנוות היסוד והשיגרות מתבהרת נקודת המוצא הפוזיטיבית של "הכלה הנצחית": ניסיון להתקיים בתוך המתח שבין הלגנדה המיתית־ארכיטיפית, לבין הוויית הסיפורת המודרנית, האנטי־מימטית, המפורקת, המפוררת והמושגית. או במילים פשוטות, למצוא את נקודת החיבור האפשרית בין נוסח ברדיצ'בסקי לנוסח גנסין.

מרכיב ה"עלילה" ב"הכלה הנצחית" פותח ומסיים במסע ברודים של הנוות קלושאריים השדיים בשלבים שונים של התפשטות הגשמיות וההיפרסונינפיקאציה בעת ובעונה אחת. את המסע הזה הם עוברים ב"נמליש" צחוח, שעבר הליך לא ברור של חורבן. בשלבים מתקדמים יותר של המסע מתבהרת המשמעות הכפולה שלו: מחד גיסא זה מסע בארץ ישראל "עתידית", אי שם בין זכרון־יעקב וחיפה, ומאידך גיסא זהו מסע חיפושים אחר מרכיבים שונים של תודעה שהתפוררה. מרכז הכובד של האנאטומיה הזאת נסב אודות דמות אם (סבתא לבנה) דמונית, היוצאת "למסע נקם ו"תיקון" כלפי העבר הקולקטיבי היהודי אל תוך מעמקיה של אירופה (מעין היפוך־מוטיבים אירוני מכוון היטב כלפי "האדרת הרוכל" לעגנון, ואמנם, הפרק "מסע הרפאים של סבתא לבנה" הוא ללא ספק האנטיתזה של "האדרת הרוכל"). אלא שמסע הנקמות ה"מתקן" הזה שעורכת סבתא לבנה בבציה ה"ארכאיים" של הנצרות הפאגאנית (הכומר, האגרון) הוא מופרך לחלוטין. הוא אפשרי רק

בתוך הספרות, ורק לאחר שכל הנוות היסוד הבסיסיות ביותר של האפשרי והבלתי־אפשרי בהקשר מימטי, הקביל, הלינארי־מתפתח, הציוני המצטבר עוברים הליך מובהק של ביטול. מתוך תיקון הבלתי ניתן לתיקון ("תיקון" העבר הגנטורהיסטורי של העם היהודי – כאן נקודת החיבור האמיצה שבין "היהודי האחרון" לבין "הכלה הנצחית") מתאחה הבלתי ניתן לאיחוי: שני הרצפים, רצף מסע הקלושארים שאיבדו את התודעה ומסע הנקמות של האם מתלכדים בחטיבה השלישית של הרומאן: האם המיתית שכבר נרצחה ונאנסה השלימה מסע נקמות בכל מאנסיה ומרצחיה, מאמצת את הקלושאר הראשי לבן ואת הקלושאר המשני לבעל. מסע הקלושארים הוא איפוא מסע (המצטיין בהישגר אירוני) אל תוך הרחם במובן הטוטאלי והסימבולי של המושג.

יצחק אורובוך אורפז

מבצירה השני של אותה סקאלה שבה עומדת "הכלה הנצחית" ובאותו גובה ממש, נציב באות ערך מסוג שונה לחלוטין: כוונתנו היא ל"רצפת אש" של אהרן אפלפלד (סדרת סיפורת של "כתר", עורך: יגאל שוורץ). מצירם השני של אותם מרומים ערכיים, משום ש"רצפת אש" הוא סוג שונה לחלוטין של סיפורת. הנורמות הבאראקטיביות שהוא מייצג הן אחרות לחלוטין. מבחינה זו, היחס בין "רצפת אש" ל"הכלה הנצחית" הוא כמו תשליל לצילום. ברם, אין לטעות בקשר התימאטי הקאטיגורי שבין שתי היצירות הסיפורתיות הנ"ל: הן נוגעות באותו איזור־שבר ממש, בהבדל אחד: היכן שמציב אורפז אגדה מאוחרת, היקף פוליפוני ושיעור מוחלט של שיגרות סיפורתיות, מציב אפלפלד סולם טונים מינורי שבמינורי, מגרים שתם כבחינת דה קאמרה, והיעדר "טוהו" של כל. מאבק בשיגרות־סיפורתיות. ה"איגוד של המאבק" האפלפלדי באמת"ו, כפואטיקה וה"פראקטיקה" הסיפורתיות מגהיך סוג שונה לחלוטין של כוונות והנשות. לכאורה, אפלפלד של "רצפת אש" הוא אותו אפלפלד של "מכוות האור", של "תור הפלאות", המוטיב הוא אותו מוטיב ממש: התיאור הזהיר, המושהה, של התפרקות כל מנגנוני הוויסות הפנימיים שאיפשרו לבסוף את ההיעלמות בתוך החור השחור שנפער במרכזה של אירופה במרכזה של המאה ה־20. אפלפלד ממחיש את התרופפות מנגנוני הוויסות בדרך שאין לטעות בה (טביעת המפגש של גיבורת הרומאן עם החייל, בסצינת הסיום). העובדה שגיבורת הרומאן "ניצלה" ועומדת להגיע לארץ ישראל, מעניקה משמעות חמורה, שאינה פותחת בבהאריה מאופציית הכבשן הנאצי אילו נותרה באירופה. ההגעה לארץ ישראל היא מקרית לחלוטין, גם המסע לארץ ישראל הוא תולדת התפרקות כל מנגנוני ההגנה וה"ברומטה" הברכו אירופיות שאת שרידיהן מנסים לקיים לכל אורך הנובלה.

המקרא ברומאן האפלפלדי הוא "לכאורה", "טקסי", לכאורה כל המערכות כבר ידועות ו"אוטומאטיות": מהלך ההתפתחות, שגור המאה לגבורי. אלא שהמקרא הרוטיני (ההסנעות שנשמעת "השכם הערב" כבר "המהלך הנמשך" הזה בסיפורת האפלפלדית) מתמיא כמעט לכל אורך קו האמירה העקרוני של אפלפלד. הקורא החזיר והקשוב יגלה תחת פני השטח המסוי תנועות מפתיעות (היפוך התפקידים המסורתי שבין האם והבן, דמות הבן המתגלגלת בדמות החייל, הציפייה הנצחות לקייסנים, אובססיית הקיום השגור בתוך עולם מיקוף והולך, מתעקש הולך) ההודרות אל תוך מערכת הסמלים השגורה, שבאמצעותה יוצר אפלפלד את תחושת התנק המיטאפורית, את תחושת האין מוצא, אף על פי שעל פני השטח אין כל סיבה לדאגה. כמעט שום סימן ושום ביטוי שעל פני השטח של הסיפור אינם חמורים באמת: השיטפון, ניתוק איזור הקיט, התרוקנות האויטת של המנוסה שבו מתרחשת העלילה, שהוא מין מיקרוקוסמוס מעניין מאוד בפני עצמו: הוא מתפקד כמיטאפורה על למערכת היחסים ה"ספרייה" שבין היהודי הנצחי לבין הנוצרי הנצחי, הבין קרות לכל מסגרות התרבות, הגימוס, הנעימות וה"אספרי" המתחייבות של איזור קיט שכל ייעודו להעניק לישבים את הפגרה.

הקורא הקשוב והזהיר יאבחן שנית, שהסיפור האפלפלדי הוא כמול קרקעית לכל אורכו ורוחבו. תחת פני השטח הסיפורתיים הדלים, האפרוריים, מתקיימות התרחשות שונה לחלוטין. היחס בין מסמן ומסומן בסיפורת האפלפלדית מתקיים על עקרון מובהק של סוד הברס: על פני השטח מתרחש מאום, או כמעט מאום, אך מתחתיו כל אירוע אפרורי כביל מסמן שבר עמוק בהוויה, התרופפות קריטית נוספת במנגנוני הוויסות של המערכת האנושית שנוהלה נבור. אלא שנקודת הכשל של

אהרן אפלפלד

ההתמודדות עם הסיפורת האפלפלדית שלה אנו עדים באחרונה, מקבלת ביטוי דווקא בהתפצת המסר, הזר כמכין, הטמון בתוך הרצף האפרורי, הדועך, של ה"עלילה" המינימאלית שבסיפורת: המסר מתבטא בהיעדר הדיפרנציאציה. האויל המנגנוני הוויסות הערכיים והעוצמות הוויטאליסטיות של האישיות האופיינית ליהודי המרכז אירופי שלפני השואה נגרעים הולכים, אין דיפרנציאציה מתחזית, טוען אפלפלד, בין "החור השחור" ההיטלראי לבין תופי ארץ ישראל. הרמיזות האלה נשסשות אל רכבות המוות או אל תופי ארץ ישראל נותמת מקריות מוטאליות העונגים שלהם ממילא ביתקו. יחסיהם עם ההוויה המוכרת להם הניתן לסבבי סתום, לא מוצגת שירות לב היבנית או מסוכת המאורעות ההיסטוריים והקאטאסטרופות, אלא־מוצגת מבכי־סתום־סרטי. [illegible]

ועוד שתי הערות עקרוניות המכוונות "למרכז "הדילמה האפלפלדית" בסיפורת העברית היום: אפלפלד הוא "מרי גבריס" ספרותי, מעין שליח הנבאר של הסיפורת האוטונומית־הבבלית. אלא שאויל הוא הרלה להתקיים ולהתפתח במובן הדיבוקולי, ההוזי של המושג, נותר אפלפלד בבדידות סגולה: המגול האפשרי היחיד עבור אפלפלד, הוא אפלפלד עצמו. לסיפורת העברית הוא מתנכר בשתי נקודות מגע קבועות, שהן לא פחות ולא יותר אותן נקודות החיבור של גרבר אל הסיפורת העברית: החיבור הראשון הוא בנקודת המגע הזיכרונות מכל מיסטיפיקאציות, מכל מהסכבות והשיבה ההעלמות מפני כל רעה או קביעה מקודשת. אפלפלד הוא סופר המטפל בנושא השואה, ושם מטכמה או דיפרנציאציה מאלה המקובלות עלינו אינן מחייבות אותו. נקודת חיבור נוספת: אפלפלד עוסק בדמותו של התלוש, הדמות האפלפלדית האופיינית היא גלגול התפתחות של דמות התלוש פיש לדייק – לא הארכיטיפ הברנרי של דמות התלוש, אלא הארכיטיפ הגנסיני. בחיבור של שתי נקודות המגע הזאת של אפלפלד עם הסיפורת העברית והוויית הקיום העכשווית מתמצה המסר הקפלני, הזר הגרוע כמכבות סבין, כלפי הוויית הקיום שלנו, שאחר מבקיי העומק היותר־מובנים מאליהם שלה היא השואה. המסר עצמו מתייחס לשני משממי יסוד: עקרון "הגרות ההיסטורי", ועקרון המתבטא במשפט "אין מקום אחר". אם נתרגם את אפלפלד באופן פשטני ובוטה, אין הכרה היסטורי פוזיטיבי כלל: "ההכרה ההיסטורית" היהודי הוא נגאטיבי בתכליתו: השואה. השואה היתה הברזות כמעט כמירת ההכרזות הקיימת במירותו של נגיף לגוף שמערכת החיסון שלו התנוונה. ואשר לאקסיומה הקובעת ש"אין מקום אחר", קובע אפלפלד שנקודת תנציתו של הגיש שבא משם, ש"אין מקום בכלל", או "אין הבדל בין מקום זה למקום אחר". פלסטינה, מזה הלומות של ריטה ב"רצפת אש" היא "אינמקום" מובהק, אי הוויה מוחלטת ("ארץ של תופים ארוכים ושמש נפלאה", כלומר, מעין שיעתוק "מוזכר" של עיירת נופש בגולה).

ועוד הערה מתבקשת: באחרונה מוחשת נטייה גוברת הולכת להיות את אפלפלד הצידה, לדחוף אותו לשולי הריון. העדר הסיפורתי שלו, בל נטשטש, היה תמיד זר ובלתי מובן לקורא הממצי: העיסוק האובססיבי שלו בהתרחשויות פעוטות ושוליות בשולי־שוליו של קו השבר המהותי ביותר בהוויה ההיסטורית והקיומית שלנו הכביל את הקשר שבין הקורא הממצי לבין המוסר לנסגב של מבוי סתום. אפלפלד עצמו מגיב על התופעה הזאת בהתכנסות נוספת. העיצוב הסיפורתי שלו מתעדן והולך, הטון נעשה בהיר, אנימטלי המינימאלי יותר ויותר. עקרון "התחתית הכפולה" המתקיים בסיפורתו הופך להיות דיפלומציה קטלנית: הרקע הסיפורתי שהוא מקיים משול

דוד שיץ

לסרט קולנוע שהולבן (עקב חשיפה יתר לאור, הוצרת טשטוש) ההאם יותר על המידה, ולפיכך יוצא הרצף מטושטש משהו, מעין צילום מלטי של התרחשויות. אך בל נטעה: אפלפלד מצלם את המוסרים הקשים ביותר שאפשר לו לנעלמה לצלם, הוא מעביר דרכם את המסרים הקשים ביותר שאפשר לו לסופר עברי היום להעביר, והוא עושה זאת באומן המסקני המגוחך ביותר שאפשר להעלות על הדעת. אפלפלד ממצה את היחס הקפלני ביותר שאפשר לו לסופר לייחס כלפי המניעים שביסוד קיומנו כאן ועכשיו. דווקא בעיצובו של נוסח הרחוקה לשוליים האפילו ה"הלגיטימציה" שמקיימים "מרכזי הכוח" בגלוייה האחרונים של הסיפורת האפלפלדית ראוי שיושמע־דיון מפורש, המתמודד ברגישות אתה, [illegible]

בין "הכלה הנצחית" של אורפז ל"רצפת אש" של אפלפלד, לבין [illegible] "הכלה הנצחית" לבין המיטוריות ההתאפיינות במיבנעה של יצירה זו שאמרה כבר "רצפת אש" לאפלפלד, אני מבקש להעמיד לדיון את "שרשן לבן, שרשן אדום", לדוד שיץ ("הספרייה", באמצעות סידרת סיפורת של "כתר", עורך: יגאל שוורץ), משום ששתי האופציות, אופציית ה"עומק", אופציית "התחתית הכפולה" האפלפלדית ואופציית האנטי־פופולאציה ההיפר־ריאליסטית של אורפז מתמודדות בשטוס של הרומאן הזה על הבכורה, התוצאה הוא מעין "משרה מתקיימואלית".

שיץ אינו מגיע לרמת ההישג של אורפז או לעומק

(המשך בעמוד הבא)

אורציון ברתנא

לך תזכיר לעצמך

לְךָ תַּזְכִּיר לְעַצְמְךָ שֶׁאַתָּה מְשׁוֹרֵר
הֲלֹא הַכּוֹכָבִים בַּלַּיְלָה מְצִיקִים לְתַלְתַּלִּים
שֶׁיֵּלְכוּ, שֶׁיַּלִּילוּ אֶת זֶה יוֹתֵר.
עֵצִים נִקְרָעִים אֲפִילוּ, הֵם לֹא יְכוֹלִים
עוֹד לִסְבֹּל אֶת הֶעָלִים,
כְּשֶׁהָרוּחַ בֶּהָרִים צוֹעֶקֶת "אַתָּה" "אַתָּה" בְּקוֹל אַחֵר.
עֵצִים נִקְרָעִים אֲפִילוּ,
מַלְאָכִים נִרְאִים בְּכָל מְכוֹנִית מִתְרַחֶקֶת.

לְךָ תַּזְכִּיר לְעַצְמְךָ שֶׁיֵּשׁ לְךָ מְשִׂימָה.
הֲלֹא הָאֲדָמָה מְרַטֶּטֶת מִתַּחַת רַגְלְךָ
בַּלַּיְלָה
וּבַיּוֹם נוֹהֶמֶת
לֹא בְּאֵימָה מִתְבַּנֶּנֶת אֲבָל מְאַיֶּמֶת
לִבְלֹעַ אוֹתוֹ, לְכָה, לְדַרְבֵּן,
שֶׁסּוֹף סוֹף תֹּאמַר:
"אִמָּא
אֲנִי עוֹלֶה
לְמַסָּע חוֹלֶה
אַל תַּחְלִיפִי לִי [illegible]
אֲנִי הוֹלֵךְ עֲנָנִים
אִמָּא,
נוֹלַדְתִּי,
וְיֵשׁ לִי פְּגִישָׁה עִם אֱלֹהִים."

החשבון של המלים

הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁל הַמִּלִּים לְאֹרֶךְ מִסְדְּרוֹנוֹת וּלְאֹרֶךְ עִתּוֹנוֹת
הַשְׁבָּעוֹת מְשֻׁמָּשׁוֹת
נוֹפְלוֹת
שׁוֹקְעוֹת
בְּקַרְקָעִית הֶחָכָם יוֹשֵׁב
וּמְחַשֵּׁב.
סוֹחֵט רִבִּית מִן הָאֲבָנִים,
מַיִם מִן הֶהָרִים
מַיִם מִן הָעֵינַיִם
וּמוֹתֵחַ בֵּינֵיהֶם מִלִּים.
מַשְׁקֵי בְּלוּעַ הַבְּאֵר עָשָׁן וְכוֹכָבִים.
מִשְׁכַּב נְדוּדָיו
שֶׁהוּא שַׁר בַּשָּׁמַיִם
שִׁירֵי־רִנָּה
וְגַם נֵר מְכַסֶּה הָר.
עוֹשֶׂה מִן הַחֶשְׁבּוֹן [illegible]
בְּלְהַסִּיר מֵאֲשֶׁר אֶת הַמַּיִם וְאֶת הָעֵץ
[illegible]
מוֹסִיף, וּמְחַסֵּר, וּמְחַלֵּק אֶת חֶשְׁבּוֹן הַמִּלִּים לִשְׁנַיִם.
[illegible]
[illegible]

אמנון שמוש

שירת הודי

מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי
וְלֹא עָשִׂיתִי בּוֹ

מַדּוּעַ קִוִּיתִי
לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים
וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים
לַעֲשׂוֹת נְטָעִים
וְהִנֵּה נִתָּשִׁים

מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי
וְלֹא עָשִׂיתִי בּוֹ

מַדּוּעַ קִוִּיתִי
לַעֲשׂוֹת יְרָקִים
וְהִנֵּה זְרוּקִים
לְהָקִים פֹּה בַּיִת
וְעָלָה שָׁמִיר וָשַׁיִת

מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי
וְלֹא עָשִׂיתִי בּוֹ
וְעַד מָתַי שָׁאוּל
יִפֹּל עַל חַרְבּוֹ

מַדּוּעַ קִוִּיתִי
לַעֲשׂוֹת חַיִל
וְהִנֵּה חִיל.
לְהַצְבִּיעַ יוֹם
וְהִנֵּה לַיִל

מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי
וְלֹא עָשִׂיתִי בּוֹ
עַד מָתַי יֻלַּד יִצְחָק
וּמַאֲכֶלֶת בְּלִבּוֹ

מַכַּת כָּל [illegible]
נוֹתְרָה
מוֹת
מֵאֶרֶץ חֶמְדַּת
דָּת
וּמֹשֶׁה יְהוָה
קִרְיַת אַהֲרֹן
וְרוֹן

שֶׁבְּנֵי נָטְרָה אֶת הַכְּרָמִים
כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטַרְתִּי
כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנַי
כַּרְמִי שֶׁלִּי לְבָנַי

מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי
וְלֹא עָשִׂיתִי
בּוֹ

האגדה המודרנית בשירת דור המדינה

מאת גבריאל מוקד

הדעה כי שירת דור המדינה שלנו, מיהודה עמיחי ואילך, נבנתה במידה רבה על תשתית הפניה אל מצבים אינדיווידואליים וללשון היומיום היא כבר בצדק מן המוסכמות. אך נקודת־מוצא אינדיווידואליסטית ופרוזאיסטית משותפת זו לא מנעה מהשירה של דור המדינה גיוון ועושר רב של עמדות תודעתיות כלפי הקיום החילוני, ואף לא קליטת מציאויות חברתיות ותרבותיות באלפי "כניסות קטנות" (במקום בשער האידיאי הגדול), אם לנקוט פאראפראזה של יהודה עמיחי. אדרבה, במהלך ההתפתחות השירית נתברר שדווקא ייחוד אישי ותחושת הקיומיות החילונית, ה"עכשיו" המוחשי שבדברים, הם גם כיום (כנוסח ו.ה. אודן, למשל) הערובה הטובה ביותר לקליטת מורכבותם של מצבים תרבותיים כלליים יותר. אמנם במשך הזמן, ובייחוד מלחמות יום־כיפור ולבנון, נתבעה השירה הצעירה למעורבות פוליטית; ופולמוס אחר תבע את נגיחת האגו הרומאנטי של הגיבור האקזיסטנציאלי לכיוון ניאו־קלאסיציסטי (הבדל מרכזי בין יונה וולך למאיה בז'רנו) או לכיוון אנאליטי־מיבני (כאן משתקף הבדל מרכזי בין הפואטיקה של אהרן שבתאי לבין הפואטיקה של נתן זך). מכל מקום, כבר עצם האיפיון "רומאנטי", כאשר מדובר באבני הדרך בוסיבות ניכרות של שירת שנות החמישים והשישים, נראה לכאורה מפתיע לנוכח התחושה האינטואיטיבית שהוא נכון. וכי מה לרומאנטיקה ברצף של פרוזאיות עכשווית? אין זאת אלא שהרומאנטיקה נתמקדה בעצם מעמדו של האגו השירי המודד המהותי בבבים קיומיים וצופה בהם, לרוב מתוך מתאה, מבלי להיות חלק מהם.

כישני יותר נראה לי הרעיון להבליט את הצד הדיקאדנטי בשירת עמיחי, זך, אבידן והדור (וגם בשירת פגיס, ברנשטיין ופגיס, סיוון, גילן, הברשאולי) – בעניין הזה תרמה תרומה רצינית לוויכוח המוסל בריוסף במאמריה ב"משא". אבל אין להגזים בהישענות על ריקארדוס דמוי FIN DE SIECLE בהבנת השירה של דור המדינה בראשיתה, אשר ככלות הכול איננה מתבוננת במטלוליה בין מאלארמה לואלרי.

לעומת זאת, נראה לי שהרומאנטיקה בשירה הזאת עשויה להיות מוסברת לא רק כקצה קרחון של מחאה קיומית הפרדה חדה בין הצופה לבין המצב (הפרדה שמדובר עליה, בהקשר האירוניה שבשיריו המוקדמים של אליוט, מפנגד בסופרו על המשורר האנגלי הגדול), אלא גם בכיסויי של מיתוס פרטי, או ביטוי של אגדה מודרנית, וגם כגורם המוביל למיתוס ולאגדה של הפרט. הכוונה שלי היא לאותו חיפוש הרומאנטי אחר המשמעות, המשולב בתהייה אינטלקטואלית חריפה, ולא בהפניית עורף אל האינטלקט, חיפוש שנוהל "חומרים" אגדיים או מיתולוגיים ומעביר אותם בכור האקזיסטנציאליזציה המודרנית, משווה להם משמעויות חדשות, מנקודת ראותו של היחיד המושלך על ריקנן של משמעויות חדשות או הבנות חדשות של מציאות. לעיתים אף יוצר המשורר (או המספר – כי התופעה הזאת היא מרכזית למדי גם בסיפורת המודרנית; אף יוצר "בירדיאנרי") מיבנים אגדיים ומיתולוגיים חדשים לחלוטין.

עקרונות של שירות מוטיבים של אגדות ומיתוס בסיפורת ובשירה המודרנית, תוך הפיכתם "INTO SOMETHING RICH AND STRANGE" לא פוסח מהאגדות המיתוסים העתיקים, בולטים, כמובן, בקרב אבות היצירה המודרניסטית הגדולה, החל ב"הגלגול" ו"הצייד גראכוס" של קאפקא, ו"יוליסס" של ג'ויס עד "המיתוס של סיזיפוס" של קאמי, ומהמחזות של ייטס ו"ארץ השממה" של אליוט עד מחזה "אדיפוס" של אודן. בכל היצירות הללו משולבת אגדה עתיקה, או תהודתה, באופן דינאמי במציאות חדשה, או מעוצבת אגדה חדשה לגמרי. לא פעם – ודווקא במקרי השיא – מדובר כאן במעין "תנועה תלת־שלבית", ברוח הסינתזה ההגליאנית. התזה המיתית או הלגנדארית העתיקה נשללת, האנטיתזה הפרוזאית שוללת בעליל (ראה, למשל, שירו של אודן על מגינו של אכילס, שנותר בבעט כולו, תחרף כל עוצמתו, בתחום האנטיתזה של ה"DEBUNTING" המודרני) ואז מתוך כור ההיתוך של האנטיתזה הפרוזאית עולה סינתזה חדשה: אגדה או מיתוס חדש עולים כעוף החול, בין שמדובר בסיפור קאפקאי או בנוסח פול קליי בציור, או באפשרויות מסיימות הנגלמות במוסיקה של סטראווינסקי.

הצד ה"אגדי" הזה – ולא הצד הדיקאדנטי הבטל־בכישים שב"הפחדת הבורגני" (או הסוציאל־דמוקראס התיקני של שנות החמישים והשישים) – הוא מוטיב חזק מאוד בשירת דור המדינה המרכזית או המוקדמת, החל מזך ואבידן, ולעיתים אף דוד וביין (ראה "מיתולוגיה יהודית" של הראשון ו"בקברי אקדחן קטנה" ו"ארץ עדן" של השני), דליה הרץ או אורי ברנשטיין, וכלה במשוררים שתחילת פעולתם בשנות השישים, כגון יונה וולך ומרדכי גלדמן (שהוא כיום בכלל המשורר הפעיל המרכזי שלנו). מוטיב זה של אגדה ומיתוס, שאינו חייב להיות כשלעצמו צבעוני ואסתטי ברוח שנות השישים, אלא יכול להיות גם חמור וזעקה מתוך שאיפה לאיזו גדולה ג'אוסטרית, איננו נופל בכוחו מהבימות הפרוזאיות.

כהקדמה לדיון נרחב ומפורט בסוגיה הזאת אתייחס לשני שירים של דוד אבידן ולכמה שירים של נתן זך משנות החמישים האחרונות ומשנות השישים המוקדמות. השיר הראשון של אבידן מתאר מצב אגדי שכמעט אינו מתכתב על נוסחים אגדיים מוכרים, והשני מתכתב באופן בולט על כוכביב אגדי מוכר ומעביר אותו בכור המודרניזאציה. הבדלים דומים ניכרים אף אצל זך. השיר הראשון של אבידן הוא בהקשר הזה "רגע לפני האחרון": "לאחר שהכול יוחזר / אל הצבע ההם, השחור / והעבק הלה יתפתה / לציית מתרש למטה, / והמים ירדו אל האור, כבו נחל פתאומי, לא סוער, / והנבר מביט יוצפ / בתוך סלע סדוק את האש – / אז תרד מרכבה מברוש, / לא־צבע לאיקור ולאחתם, / ותפרה את הידר הדר / בשלימות ארנוני לא־ינוכר..." רומאנטיקה "פוסט־סלאביית" מתחברת כאן אל ציור כות אליגורי וסימבולי בחותם של אורח, כשכל הכול פורש מעקה מדע־בידיוני, שהקיים ניבמת מבריסות נוסח "2001" בבירדיון וקובלניק, בביסכות שהיא אפוקאליפטית, אך מרמזת גם על התחלה חדשה, מבטייר נוף פאנטאסטי־בדיוני, אך המחובר גם לאסוציאציות של "ספר הג'ונגל" ו"מרוץ". עם זאת, השיר משתת על התגברות בין רצף אגדי של מרכבות האלים לבין מיקבב הכמיהה הקיומי דלמטה, כאשר התגברות זו מתבטאת בשורות שלא היו מביישות לא את ייטס ולא את אודן: "תגרה את הרעב הזר / במילמול ארגוני לארמוכי". המיקבב הקסמי הגדול מדה, כביכול, את המיקבב הקיומי הלארמוכי של האני היוצר המגורר מתוך אמפאתיה של רצון טוב: "תגרה", פוזה של אנפאתיה חוסר. בשיר מרגש, איפוא, גם מוטיב גנוסטי של פגישה עם דמיוגג בבור גינה עתידנית "מתוחר" לחלוטין.

ביקרה אחר של שימוש במוטיב האגדי המיתולוגי הוא הפואמה "שמשון הגיבור" של אבידן. כאן מוטיב של גיבור בתלל הפלאות הפיוטית עובר "אקזיסטנציאליזציה" מודרניקלסת. כך, למשל, היחס הקבאי או ה"יונגיאני" הפשוט של מיתוס האהבה הגבורה, העיוורון הנקמה, עבר תמורה שמבריכה, בין האשר, דיאלוג בין שמשון לבין העמודים. שמשון מבהיר כי אין בדבר בנקמה סמיכות, אלא כבורך מהושב של סמיה על איהודהכסת הבניכי. "הייתי סולח לה, אמר שמשון / אבל לא הייתי סולח לעצמי". נוסף לכך, שמשון של אבידן מגמה כבה פעמים להפנות את השיחה לפרטים עובדתיים לאירלוואבטיים. הוא מתעניין בלב מתודהסלה העליון במיבנה הפיזי של העמודים: "האם יבקו אתכם מבטון בזיין / או מחומר אמידי" מתוך עידוב מכוון של זמנים ושל זמנים. לא ייפלא, איפוא, שהעמודים, הסורי־המכלבת והשהורי המטולת העצבית הבייבוע ברגע העליון גם יחד, מופים ומבצרים בה: "הנה לפרכים, האיבו העמודים, המחילים כבר מוסמן מתוך למבבה. אתה נוסטך עי־הראוי להוסיף כאן, כי שמשון עצמו מתואר ממר אחר כאבן הלוחם, מוצא אף בדוד, בנוף ארכיסימי: "לביאות שכולות הדהרו בו אדיכות המבורות / כלילות־ידה המיס / הוא לא אהב רעמות אבל אוריה... מותרהעיד העקוד חיכה לו... בגרוזו ביסתם מראי האונם, / בו סוג להעריץ את שעיר השזיך / ושליד ארב לאריות הבבאים / בדגעי־התפראה הקלעים באמת". אולם, מצד שני, חלק בעלילות הגבורה המפלאות שלו מוסבר בעובדה שלא היו לו אפשרויות משוטות יותר, כלומר נתפש באורח אירוני מובהק. "מעת תהא זו לסנו, כי הוא היה / ורשאו / הכל בא לו בדרך הקסב / המורים לא הגישו לו את / האלוי הסניה... כל השערים היו סגורים בפניו – / לכן הוא עקר את שער העיר / תשא אותו הרוק אל מעבר / לכל התחות, שבבם לא יבואו".

אם אצל אבידן מקשרים לא פעם המיתוס והאגדה הזורשים (או הבוחרים) עם עלילות הדמיון המדעי העתידנית, הרי אצל זך, הקשר יותר אל עולם המודרניזם המוסחתי הראשון של רילקה וייטס, לובשת האגדה המודרנית מעטה קסום של כפאגה סירית המשל הקאפקאי, הגובל לעיתים גם בעיון סיפור כאוסאוסי מורכבה. וכל זה רחוק שנות אור מהקוק האוליס־תוהרד וה"אינתיפאדי" [illegible].

"סליתא קומי", שירו הידוע של זך, הוא דוגמא להתרומת־סבאקזיסטנציאליזציה אל גם זהו. הגיבור הסוריישר, הפונה לסליתא ולאל, נתון ברגע המגעיקה שבו הבבריעה היא בין אפס הישועה או־הכפעה הגב, הופעת הכוח העליון מתוך הזרה שלא יבוא לעולם, ודבקות בהשפעת כוח עליון יותר, אלוהי או טראנסצנדנטי כלשהו. זו היא רק סכימה כללית של ההוויה המודרנית על הסיפור הדתי, שכבתו של דבר איננה נופלת מהמתנן המקורי של הסיפור הגדול. מובן כי בתוך הסכימה הכללית הזאת מגויים פרטים ועיקרים והצ'קוש, כגון פניה אירונית כליבקה "סליתא קומי, אני מבקש, / את אדם איטסליגנטי", או השוואות או־היענות אלוהית לגטישה מהולכת כמו בעת צליבה.

מבין שפע השירים ב"שירים שונים" וב"כל החלב והדבש" (קבצת המוקדמים הגדולים של זך, שמגלמים הפלאות מבבים אגדיים ו"מיתוסים אישיים" במקום יש טאח, אפשר לציין כדוגמאות ראשיות את "למען פרידה", "לא הבנתי את העניין", וכמובן את "הבוזת בא אל סוס העץ מיכאל". מובן, כי שירים אלה מושפעים מאוד מיבשור אגדי והוא ב"ארץ השממה" ובמאמאות של אודן מסוג "הורשף". אבל איננו מכיר מישהו בדור המשוררים האנגלוסקסים שאחרי אודן, הגיע למישלם כזה של עושר אגדי, גבר שניתן לאומרו גם על השוואה כללית בין הזום של משורי אבידן, רוזי וסיון, ובין עמיתיהם בני גילם בעולם.

ב"למען פרידה" מודגש, אמנם, דור של דמות האמונה האגבית ערידות, וכן של שם הקסל הקלאסי הגדול כתמבית האומן הקלאסי בכלל. אבל בעצם מבב של האומן המסיר את מסיכתו בלילה ושירבורשים שלו עם הסידיו והגבתו אל סגב של באודות נתונים על רקע גמל המרקטה. הוא הרין במעמדו של המשורר ב"בודד" אגרי. בכיתאלי באור או זן שונים, ב"לא הבנתי את העניין", לחבות, בסבעו העדשאר" מורכב של נסש הצעיר הבעיר שנקרה הכבוד: "במקום שאתה רואה כתם היה עליך לקראם בה / מה שבראה לך כבתולה איננו אפילו קן, / מה שבראה לך כקרקע איננו אפילו זמן.// הרי אינך תמצא בלל את העניין. / זה נפשי, הן אינך רואה אף את קנה המבנה. / אתה חושב על נרהרים והיית צריך לחשוב על אמונה".

הודות זו מוטיב אגדי ידוע בולטת גם בפואמה, אולי מהודעות ביותר של זך, "סוס העץ מיכאל", אף שבפואמה זו נועות בעליל בעקבות איורים ימי ביניימים עתיקים, וראויות, ברוחם ל"עד מותו" של עמוס עוז, כתאמבה לסבינות עתיקות, שונות בפורטי ברקבן, מבלי לדבר כבד על אגדות ילדים בדבר סוס עץ המבקש חיים משלו. המגייה הדוניות, ה"אוליסית" מודרנית, כליבוך של הנוות לגיבור והאגדי של הילדות נתונה כאן על רקע תיאור פיסי של ארץ שממה, שאיננו שאוב מאגדות עתיקות אלא מבציאות חברתית ומאליזם והראלי – גם השכנת הישרע והמגנית של המשורה, שיוזרה עליה מקולת המלאכים "בכוזתה זדות מפורשה", היא הגיבור מודרני האינדיבידואלי: "בולכם יש תמונות מכלב יש פינה / ואורית יש בה זה בבגינה". אכן, ההקשר המודרני בליבן של אגדות עתיקות או יצירתן של אגדות "מודרניות מתוך העומה על מורכבות העושר המתמוחם הרבים של המצב הקיומי הם הסיבה מתבכרת, כאשר ב"יצירות זך ואבידן, וכן, בשינוי צורה, בשירותו של יונה וולך, ובוליפי מימוד־שטק זה היתה השירה הזאת רק בבסוסת על קרקע־הזאל הבוחתת של חיינו.

בשדה עיון

מאת דב בר-ניר

האופציה של דיין

משה דיין, „על תהליך השלום ועתידה של ישראל", ערך והקדים: נתן יאנאי, משרד הבטחון ההוצאה לאור, 1988; 299 עמ'.

בשנים 1977–1981 כינס משה דיין „בכה לבירורים מדיניים חברתיים", שבה פיתח, כחבר בממשלת בגין, כמתפטר ממנה וכ„רפ"י" ברשימה עצמאית לכנסת, את השקפותיו המדיניות לקראת ובעקבות הסכמי קמפ-דייוויד וחוזה השלום עם מצרים. ההיסטוריה אינה מעבדה שבה אפשר לחזור על אותו ניסוי יותר מפעם אחת, ואיש איננו יכול לשלול הנחה, כי סעיף מתן האוטונומיה לערביי יהודה, שומרון ועזה לתקופת-מעבר של חמש שנים עשוי היה להתממש אילו העניקו להם באותה ובתנאים, בתנופה ובהרצות, אוטונומיה מלאה, לפי כתבם ורוחם של הסכמי קמפ-דייוויד. עוד יתברר במהלך דיוננו, כי דיין היה בין מצדדי אוטונומיה קצרצרה ומקוטעת, ואין, לעניות דעתי, פליאה כי תוכנית צנומה זאת נדחתה על-ידי כל הגורמים הערביים, הזל במצרים, דרך ירדן ועד לפלשתינים. ואמנם כבר אז, כלומר ב-1978, נטה, אז התקדם דיין לקראת גירסה חדשה של האוטונומיה: אוטונומיה חד-צדדית, שעוד נעמוד על מרכיביה והסתגלותיה. עם זאת, מסתבר בימים אלה, כי דיין הרחיק ראות (גם אם זו הצלה פורתא) מחבריו לשעבר במפלגת העבודה ובמערך.

הנה קורא אני, ממש בגליון ראש השנה, במאמר ראשי של „ג'רוזלם פוסט", כי האוטונומיה החד-צדדית זכתה בעיני כותביו לאקטואליות מחודשת. מתוך הנחה-תהות, שאלו שוב יהיו הקולות שקולים בין המערך והליכוד על תומכיהם מימין ומשמאל ויהיה צורך להקים מחדש ממשלת אחדות לאומית, אך הפעם על יסוד הסכמה מדינית, בזו הלשון: „המכנה המשותף היחיד, שבו יוכלו שתי המפלגות להגיע לכלל הסכם הוא מה שמכונה עתה 'הסדרי-ביניים'. בלשון נקייה, ועל רקע תוכנית האוטונומיה שנשכחה מזמן, פירוש הדבר עשוי להיות, בנסיבות הריאליות של ימינו, היפרדות כמעט מחולטת, שלפיה כוחות הבטחון הישראליים ייסוגו מן האזורים בעלי אוכלוסיה ערבית צפופה בגדה המערבית וברצועת עזה – אזורים שיהיו אז כלולים במינהל עצמי פלשתינאי לתקופת-מעבר". היתה איפוא עדנה להצעתו „הנשכחת" של משה דיין ז"ל לפני עשור שנים. כאן ייאמר: אין אנו עוסקים, על רקע קובץ נאומיו של דיין בשעתו, בסוגיה היסטורית התובעת „ריווק" מחקרי, אלא בסוגיה אקטואלית מאין כמוה, והאינתיפאדה תבוא תוכיח. נביא איפוא את נימוקי דיין לעמדתו, וגם נתייחס אליהם כמיטב הבנתנו.

קודם-כל, מקבלים אנו את אזהרתו של דיין, כי הזמן דוחק ואין לסמוך על שום סטאטוס-קוו של כיבוש ואפס-מעשה מדיני. אפילו בכך אי אפשר לייחס לו עקיבות ללא דופי בקביעת דרכו. הנה אומר ד"ר נתן יאנאי בהקדמתו: „משה דיין היה המנהיג שהצליח לשכנע את הישראלים בנצר מלחמת ששת הימים, כי ניתן לקיים שלטון צבאי בשטחים לאורך ימים, אם יהיה צורך בכך, הוא היה גם המנהיג שניסה לשכנע אותם (במיוחד לאחר פרישתו ממשלת בגין) שאי-אפשר ולא צריך להמשיך ולקיים שלטון צבאי על האוכלוסיה האזרחית, וכי יש לשים קץ למצב הקיים גם באורח חד-צדדי". הקיצור: דבר והיפוכו. אך מעבר לכך יש גם מעין מגבלות-קבע בעמדתו של דיין. עומד על כך יאנאי באומרו, כי הצעת דיין לאוטונומיה חד-צדדית „ביטאה בצורה השלמה ביותר לא רק את האסטרטגיה המדינית שפיתח בפרק האחרון של מנהיגותו (1979–1981), אלא גם את גישתו לשאלת הערבים הפלשתינים בכללותה". ואמנם, עם גישה זאת או הערכתה קמה ונופלת כל השקפת-עולמו של דיין ביחסו לעם השכן.

אך נשוב לאזהרותיו. הנה אומר הוא, ממש כאילו השתתף עתה במערכת הבחירות: „[illegible] הטמון ביותר שכל מדינה, בודאי מדינה קטנה כשלנו, יכולה לעשות הוא להימנע מלנקוט יוזמה, באותה מידה שהיא פתוחה לפניה, ולהסתפק בתגובות, לעתים להיגרר בלבד". ועוד: „אסור להכות ולהעביר עוד שנה ועוד שנה עד אשר ביום בהיר אחד נמצא, כי מאוחר מדי או קשה מדי לעשות זאת". שכן אם לא נפתח יוזמת שלום (כאן בא רמז מוקדם לאינתיפאדה) „ולא נכלכל את מעשינו כהלכה, הם יפגינו, אנחנו נצטרך לירות בהם, וכל זה יצולם ויפורסם". דיין אף מגלה רגישות לדעת-הקהל העולמית, לאו"ם, למעמדה המוסרי והמדיני של ישראל, ובניגוד לאלה המלגלגים עתה ל„השליות" התהליך המדיני גורס הוא: „אני עצמי מעדיף את המשא ומתן לשלום, אפילו כערך בפני עצמו, גם אם לא ייצא ממנו דבר". עד כאן האקטיביזם המדיני שלו, ומכאן ואילך מישנה הנראית לנו והצד-ההבדלה שניה במחלוקת.

★

פרשת המים בין דיין לבין רבים מן החולקים עליו היא באמונתו – לפי תיאורו המדוקדק של יאנאי – ב„מסגרת המאפשרת חיים משותפים (של ישראלים ופלשתינים – ד.ב.) בגבולות ארץ ישראל, ולא כהסכם מדיני בלבד הנועד ליצור קיר מפריד ביניהם בתוכה". ברם, ההכרעה ההיסטורית של או"ם יצאה מהנחה הפוכה שהישראלים והפלשתינים יחיו בנפרד, על יסוד חלוקת הארץ. ההתפתחות מאז – הזל בחמש מלחמות ועד לאינתיפאדה – זועקת כולה הפרדה, ולא שילוב. אך מדוע נאחז דיין ממש בציפורניים בשלימות הארץ ובזכות התנחלות יהודית בה – על כך עומד יאנאי בהטעימו ש„יהודה ושומרון היו עבורו לבה של ארץ התנ"ך, שהיא מולדתו ההיסטורית של עם ישראל". לא רק בעבורו, ולא בכדי אומר עליו יאנאי שהיה זה „מרכיב קבוע בתפיסתו". ברם, מכאן ואילך נפתחת פרשת הדרכים בין אלה הגורסים, לפחות תיאורטית, הליכה מן ההפרדה אל השילוב והחזרת שליטת הארץ בדרך פדראטיבית, עם בוא השלום באיחוד ופיוס העמים בה, בעתיד קרוב או רחוק יותר, לבין דיין הנצמד בשילוב ויהירימה הוא נכון להעניק אוטונומיה מוסכמת, או חד-צדדית, לצד שכנגד, מתוך הנחה מעורפלת שמה שלא עשה השכל אולי יעשה הזמן.

יאנאי אמנם מטעים ש„דיין האמין, מתקופת נעורתו בנהלל, באפשרות ליצור, בסופו של דבר, מסגרת של חיים משותפים עם הערבים, כלומר, שלום על בסיס של שילוב ולא על בסיס של הפרדה בין שני העמים", אך נראה שלעולם לא הגיע, או הסכים, לריבונות ערבית בארץ ישראל המערבית. כיצד אומר דיין בדברו על הפלשתינים: „איננו מנהלים אתם משא ומתן על הקמתה של מדינה נפרדת. אין לנו שום נכונות, ולו גם הקלה שבקלות, לנהל משא ומתן בעניין זה... עלינו לנהל משא ומתן עם הפלשתינים... היושבים פה אנחנו ואנחנו צריכים לחיות אתם יחד". הוא אפילו מבחין סימנים אצל הפלשתינים „לחיות אתנו יחד", שכן, אומר הוא, „אני מלא התפעלות ממה שההיסטוריה הוכיחה במשך שתים-עשרה השנים שחלפו: הערבים אינם רוצים שבורש היום את הגבול בין רצועת עזה ובין ישראל, והם אינם רוצים בחלוקת ירושלים". מה היה אומר אילו האריך ימים עד לאינתיפאדה?

עם זאת, רוצה הוא מאוד להיות פראגמאטי, ומתוך רצון לגמישות מרבית מסכם הוא לעצמו: „אסור לקבוע עכשיו, ביוזמתנו, מה יהיה הסדר-הקבע בשטחים אחרי חמש שנים, ואסור גם לאפשר לערבים לעשות זאת. יתכן שאנחנו נתבע אז שכל השטח יהיה בריבונות ישראלית מלאה; יתכן שהערבים ידרשו להיות קשורים לירדן, או שירצו שתהיה להם זכות להגדרה עצמית, או שירצו במשהו אחר". לא עלה כנראה על דעתו שעמימות זאת אינה משרתת שום משא ומתן אמיתי וכי הפלשתינים לא יהיו נותנים יד לשום „הסדר-ביניים" של אוטונומיה, אם לא ייקבעו מיד שני תנאים, אצלם מחולטים: מה יהיה תוכנה הממשי של האוטונומיה המלאה, לפי הסכמי קמפ-דייוויד, ומה יהיה מעמדם הסופי, לאחר תקופת חמש שנים. ואמנם, על סרן זה התנפץ המו"מ הראשון (על תוכן האוטונומיה) עם מצרים, ועל אותו רקע שוב לא עלה ברעתם של ירדן ופלשתינים אפילו להעלות על הדעת כל מו"מ עם ישראל, לאחר שלא היה ברור כלל אם בתום חמש שנות אוטונומיה תהיה ישראל נכונה לפנות את הגדה המערבית, כולה או מחלקה הפרי. כאן טוען דיין שטענת הערבים לא היתה מעוגנת כלל בהסכמי קמפ-דייוויד. הבה נראה.

„מדובר על אוטונומיה, או מינהל עצמי לתושבים, ולא מינהל עצמי או שליטה על שטחים" – אומר דיין. אז מה פירוש אוטונומיה מלאה – לאחר שהסכמי קמפ-דייוויד קבעו מפורשות כי הממשל הצבאי יבוטל, צה"ל ייסוג לעמדות אסטראטגיות מחוץ לערים הפלשתיניות הגדולות, ייבחר מינהל עצמי של התושבים – האם כל המהומה הזאת תיתכן כדי להעניק לראשי הערים הערביות אוטונומיה מוניציפאלית בלבד, ללא כל שליטה על הקרקע, המים, ותוך „פלישה" מתמדת של מתנחלים יהודים לאותה אוטונומיה, ללא כל שליטה או זכות התערבות מקומית עליהם? כן מודיע דיין, כי השב"כ יישאר ממונה על הבטחון הפנימי בגדה וברצועה, וכי כל נסיון לחרוג מן „המסגרות" הרגילות של תושבי המקום יביא מיד לשיבת צה"ל והממשל הצבאי. כאמור, מניח דיין כי האוטונומיה תוענק חד-צדדית לתושבים, שכן היא לא תוסכם עליהם, ועל דעת נציגיהם. והרי מדובר לא בהצעת דיין שירדה למצולות. כבר ציטטנו את „ג'רוזלם פוסט" המתנבא לאפשרות החייאתה של אותה תוכנית דיינית. נניח איפוא לרגע שהיא תלבש עור וגידים, מה יקרה אז?

ברור לחלוטין כי הרסן יעבור לאש"ף. הוא ישלוט בגדה. הוא ימרוד יומיום במיגבלות האוסרות עליו שליטה על השטח. ואפילו לא ימרוד (בהנחה ספקולאטיבית) הוא יכונן בהנהגתו מדינה פלשתינית דה-פאקטו. בעברה, כל אוטונומיה מוליכה לעצמאות, או שתבוטל ותחזיר אותנו לנקודת המוצא. אוטונומיה זאת – או שתיחנק בעודה באבה, או שתביא תוך זמן קצוב למדינה פלשתינית דה-פאקטו, בדרך להכרתה דה-יורה, אם לא על-ידינו, הרי על-ידי העולם מחוצה לנו. שכן, מאז החלטת האו"ם ב-1947, כל הדרכים מוליכות לחלוקת הארץ, וכל נסיון לעכב את הקריאה איננו אלא נסיון-נפל מבחינה היסטורית ומדינית כאחד.

דיין טוען, כי הסכמי קמפ-דייוויד שללו כינון מדינה פלשתינית. אגב, למען הסר כל אי-בהירות, כותב טורים אלה הוא בעד קונפדראציה ירדנית-פלשתינית, ואחד מ„הישגיו" של יצחק שמיר הוא הסתלקות ירדן (לעת מצוא) מכל מעורבות בעניין הפלשתיני, והשארת השטח בידי אש"ף בלבד. אך לא מצאתי בהסכמי קמפ-דייוויד כל אסמכתא לטענת דיין, כי מדינה פלשתינית נפרדת הם מלהזכיר. כתוב, למשל, בהסכמים הללו, שתקום ועדה „המורכבת מנציגי ארבעת הצדדים (ישראל, ירדן, מצרים ונציגים נבחרים של תושבי יהודה, שומרון וחבל עזה – ד.ב.) אשר יתגדרישאו ויסכימו על המעמד הסופי של יהודה, שומרון וחבל עזה, ועל היחס ביניהם ובין שכניהם". מה פירוש היחס בין הפלשתינים לבין שכניהם, שהם שניים – ישראל מזה וירדן מזה? ומאחר שדיין טוען, כי הדבר היחיד המוכר הוא שלום בין ישראל לבין ירדן בלבד, נאמר שוב בהסכמי קמפ-דייוויד כי ועדה שנייה תקום, „המורכבת מנציגי ישראל ומנציגי ירדן כששאל האחרונים יצטרפו הנציגים הנבחרים של תושבי יהודה, שומרון וחבל עזה, כדי לשא-ולתת על חוזה שלום בין ישראל ובין ירדן, תוך התחשבות בהסכם שהושג בדבר המעמד הסופי של יהודה, שומרון וחבל עזה" – כל אלה כאשר „הפתרון שיבבע מן המשא ומתן חייב להכיר גם בזכויות החוקיות של ערביי ארץ ישראל ובצרכיהם הצודקים".

היכן נאמר כאן כי מדינה פלשתינית נפרדת היא מן הנמנע? הרי בלאו הכי מטעים דיין, כי „תוכנית האוטונומיה המינהלית שלנו משאירה את שאלת הריבונות פתוחה... לנו יש תביעות, ולצד השני יש תביעות. כבוא העת יעלה העניין לדיון [illegible] ... לא נראה לי פירושו של דיין [illegible] אומר הוא במקום אחר [illegible] האומר שכעבור חמש השנים תהיה לערבים הפלשתינים אוטונומיה ואילו המועמדת הזורה לריבונות על השטח, בצד הערבי, היא ממלכת ירדן... מוסכם על האמריקנים ועל המצרים שאין מדינה ערבית נוספת בתווך. יש בהסכם מעבר רק לשתי מדינות – ירדן וישראל". לא זו בלבד שהדבר איננו נובע כלל מן הכתוב בקמפ-דייוויד, אלא דיין אף מוסיף דבר הפוך, והוא: „ידוע שמצרים תובעת להעניק בשלב הבא הגדרה עצמית לתושבי השטחים, כלומר, להקים מדינה פלשתינית". ללמדך כי באותו ספר עשוי בעל הרצאות לטעון שתי טענות הופכות, שכן אמר תחילה ש„מוסכם" על מצרים שלא תתוסף מדינה „בתווך".

לא מיציתי את ניתוחי דיין, שאגב רק מבליטים את עוני קברניטי הליכוד שלא נראים כלל מסוגלים להגיש לנו אלטרנטיבה מדינית, בתוכן ובצורה. אך מצאתי אצל דיין גם כמה קוריוזים שבהם נחתם מאמר זה. הראשון נוגע למלחמת לבנון... שעוד לא פרצה בימי חייו של דיין, אך כבר פעלה בדיון האינטגראציה שלו. הנה אומר הוא: „אם בשלב זה קיים שקט בחזית עם אש"ף בלבנון איננני בעד זה שנעקש בפעולת-מנע אסטראטגית רק בגלל זה שאש"ף בעד השמדת מדינת ישראל". הקוריוז השני נוגע לאש"ף עצמו והוא מקרב את דיין... לנוסחת שם-טוב-ירי כ„ישראל תהיה מוכנה להשתתף בפורום בינלאומי להסדר בעיית הפליטים. אם אש"ף יוזמן לקחת חלק בפורום זה תתבע ישראל שיורשו לפעול באמצעי סידור ויכיר בהחלטה 242 כבסיס להסדרי שלום עם ישראל. אחרת לא תסכים ישראל לשבת עם נציגיו". הקוריוז השלישי נוגע לפשרה הטריטוריאלית שהליכוד, תחת שלטון יצחק שמיר, רואה בה מעין סטרא אחרא. הרי דבריו של דיין: „כאשר הצגתי את עמדת הממשלה בכנסת (והוא אז שר בממשלת בגין) אמרתי שלו הערבים היו מביאים הצעה של חלוקה בגדה המערבית היינו דנים בה בפתיחות ובכנות למרות שתפיסתנו שונה בעניין. לנו אין הצעה כזאת. אולם, אם יבוא חוסיין, כעברי, או כל נציג אחר של הערבים ויציע תוכנית של חלוקה... לא נאמר שאיננו רוצים לדון בה". עד כאן השאיר הוא את הכדור במגרש הערבי, אך הוא גם הוסיף: „אני מוכן להדגיש ולומר שמה שמותר לערבים להציע מותר גם לשמעון פרס ולמפלגתו. בבקשה, יעבדו הצעה איך לעשות שלום עם ירדן על בסיס של פשרה טריטוריאלית... הייתי בוחן הצעה כזאת בכובד ראש, ולא בשלילה מראש". כך מדבר אדם שפוי, גם אם גישתו הכללית איננה מקובלת עלי. קוריוז רביעי הוא גישתו לאופי היהודי והדמוקראטי של מדינת ישראל – שכן מול עמדת הליכוד ודי דברים סבירים ביותר נשמעים עתה כ„קוריוז" ממש: „אני שותף לגישה האומרת שאנחנו צריכים לשמור על האופי היהודי והדמוקראטי של מדינת ישראל. ומשמעות הצירוף של השניים היא שאיננו יכולים להביא לכך שיהיה פה מיעוט ערבי גדול מאוד ואיננו יכולים להשלים עם כך שיהיו פה יחד אתנו אזרחים ממדרגה שנייה. אם מקיימים משטר דמוקראטי, אז כל האזרחים צריכים להיות שווים, ובכדי שיהיה למדינת ישראל אופי יהודי לא יתכן שיהיה פה מיעוט ערבי גדול". לא בכדי מדבר נתן יאנאי על „גישתו הבלתי-מגובשת והבלתי שלמה" לגבי עתיד יהודה, שומרון וחבל עזה". שכן לא יתכן „לשלום" לאחוזות ידינית מבלי להיפרד מהם ממש.

וקוריוז אחרון חביב: מה היה עושה אולי דיין אילו נשאר בינינו, בשנת 1988. הרי דבריו בסוגיית הקפאון המדיני וחוסר המעש כלפי האוכלוסיה הפלשתינית, תחת ניצחונם של בגין, ד"ר בורג, הממונה אז על האוטונומיה, ועד ליצחק שמיר בימינו: „אם ממשלת הליכוד לא תעשה זאת, אז אנחנו צריכים לבאת למאבק נגד דרכה בכל האמצעים הפרלמנטאריים שיעמדו לרשותנו, מפני שזה יהיה מישגה ממדרגה ראשונה להמשיך במצב הקיים".

ספר מעניין, עם הקדמה טובה ומאירת-עיניים של ד"ר נתן יאנאי, שגם היה בשעתו חבר במפלגה העצמאית מיסודו של דיין. אעיר לבסוף הערה פחות „פרלמנטארית": איני אוהב אנשים המוצים את הקודים. גם אם דיין היה בין אדריכלי השלום עם מצרים, הוא גם בין אלה (עם ר"ש, עליה השלום) שנתנו לגיטימאציה לליכוד, להיותו, לרוויזיוניזם, והעשור שחלף לא סיפסס ולא החליש את התנגדותי לצעד המר זה.

אשר רייך

עבודה על נייר 16

בין מאה נשים ולקניות
חסרות הראש והרגש
פגשתי את פרומתאוס
חי לבד על הרה גלובלית
כמו על כדורי מרץ,
כאשר הגוף משתנה שלש פעמים
הגוף משתנה שלש פעמים
שלש פעמים תוך לילה אחד
מאה אלפי צפרים בונות רקיע
ובבקר הן ציפות וגלות בבעלים ישנים.
לוהלות. צפור מיהרת במינה,
מביאה מזון לילה לפני הרחוב וגם למכס
אשר בלב פריס ידו השכורה כותבת תמונות
תשיכות אש שספגתי ממכחולו הלוהט
במקום הזה כבר מוכן עבורנו
הכאוס של הסדר המשלם.

תחת שמים כימיקליים שהם
לא שמי ילדותי. אהבה שעלתה לי
בחלום. נערה משכילה ותוספת
היכן את עכשיו הייתי או בן י"ח
או י"ט כאשר תוכי המשיך להולד.
יליד תודעה שנפל אל חיים לא ידועים.
ועכשיו כהשמע הדם בעורקי ההולכים ונסתמים,
ששוב לדעת כל ההרים האחרים
שעברו אתי וזמנים אלה. והו כאב
המעמד וזכרונות. נערה משכילה ותוספת
היכן את מסתתרת מפני כל ימי חיי
הפנים הסודיות של חייך הסודיים,
האם תהיי אי פעם בהשגתי?
עכשיו צהרים. וזמן עצם את לבתו.
כל הפרחים ישנים עד שרשיהם.
כל פצעי מנמנמים רגעים בודדים
בלי כאב. רק הדם ערני בהמולת-עצמו.
אני מתעד תמונות ילדות. רושם שירים.
גשם בלי צבע יורד ויורד מכל מדרגות הרקיע.
חלומותי שכבו לישון ובכל זאת אני לא רגוע.
הערגה שבה אני נוגע לנערה משכילה ותוספת.
אני מאזין לזמן מתוך געגוע כמו לחזון.
ישופים כבר נושפים לאויר דמדומים מקדמים,
ומתוך הגופים הפנימיים של הערב
נפלט לו גם רטט קל על הכוס
שממנו שתיתי יום.

(מתוך „עבודות על נייר", ספר שירים העומד לראות אור בהוצאת זמורה-ביתן)

עבודה על נייר 30

מתוך הפה המפהק של הבקר
יוצאת פתאם שמש
עם שני חלב,
מאירה את ילדותי המתה,

מאת מנחם פרומן

החודש הזה – לנו

החיים – כמו שאומרים – הם עסק מסובך. בעצם, הם יותר מסובכים ממה שאומרים. בכל מקום שאתה מביט בו – שפע של קוים סותרים, מורכבות בלתי נפתרת. ואז אתה מרגיש בתוכך את תנועת-הנפש האינטלקטואלית: להבין, להעריך. כלומר לתפוס את העיקר, למצוא את הנקודה הארכימדית שממנה אפשר להרים את הכל, לעמוד על אבן השתיה שממנה הושתת העולם. זאת תאוות-החירות: לא להיכבע למבול העובדות, לא להישטף בזרם הפרטים אלא למצוא את התיבה הגואלת, את מלת-הקסם שעל-ידה תוכל לעצב את המציאות הרוחנית (כפי שהיו אומרים האקזיסטנציאליסטים של דור הסאתום), לתת לה משמעות.

אם תוקף אותי יצר זה בנוגע לשפע רב-הגוונים-הניגודים הנקרא „הזמן", אם אני מתעורר לנסיון היומרני למצוא מה העיקר, מהו ה„סוד". אני שם לב לעובדה, שחז"ל הצביעו על מה שהם קראו „סוד העיבור". זה סוד קביעת הזמן. סוד זה – אומרת המסורת – מסרו הקב"ה לאדם, ואדם לחנוך, וחנוך לנח. ונח לבנו שם, ושם העבירו לאברהם. אברהם הכניסו בסוד העיבור את יצחק, ויצחק את יעקב, ויעקב את יוסף, ששמו גם צפנת-פענח. בכמה לשונות אומרים חז"ל, שסוד העיבור הוא האספקט הפנימי והנסתר ביותר של חכמת-ישראל.

האם ניתן לנו לנסות ולפענח את הצפנותו? מהו סודו של הזמן? לעתים נדמה לי, שכמה וכמה מסורות שבידינו רומזות לאן מוליכים הדברים.

„החודש הזה לכם" (זה הפסוק שלפי חז"ל היתה התורה צריכה להתחיל בו) מתפרש במדרש: לכם הוא מסור (הירח, המשתנה מיום ליום, ששימש כמר-הזמן העתיק) ואין אתם מסורים בידו. ומיד באה ההמחשה הציורית: מעשה בר' חייא הגדול שעלה הירח ערב ראש השנה (והלוא בליל ראש-השנה – שהוא תחילת מחזור הלבנה, „יום הכסה" – צריך הירח להיות מכוסה), ראה אותו ר' חייא, נטל צרורות עפר והיה זורק בו. אמר: למחר אנו מבקשים לתרשך (אנו רוצים שתופיע – מודיע רק מחר) ועלית לך עכשיו?! מיד נבלע הירח במקומו. למה? שהוא (הירח) ברשותו (של ר' חייא).

ושוב על אותו פסוק מתארים חכמינו שיחה בין הקב"ה למלאכי-השרת. אמרו מלאכי-השרת לפני הקב"ה: אימתי אתה עושה את המועדות? אמר להם: אני ואתם נסכים על מה שישראל עושים, בין בזמנן בין שלא בזמנן אין לי מועדות אלא אלו (שקובעים ישראל, שכך אמרתי להם) לשעבר היו (המועדות) בידי, אבל מכאן ואילך הרי הם בידכם, ברשותכם. אם אמרתם הן – הן, אם אמרתם לאו – לאו. שליטה זאת של הנהגת-ישראל על המועדים, אפילו יטעו, הרי היא הנושא של המשנה המפורסמת המספרת, שרבן גמליאל נשיא ישראל קבע את יום-הכיפורים ביום שנראה לגדול-חכמי-דורו, ר' יהושע, מוטעה לחלוטין. אבל כשגזר עליו הנשיא לבוא במקלו ובמעותיו ביום-הכיפורים שחל על-פי חשבונו של הנשיא, ציית ר' יהושע מתוך שקיבל את מרות הריבונות, את זכותו של הנשיא לטעות. שכך נאמר לישראל: אתם קובעים את סדר הזמנים, „אתם אפילו שוגגים, אתם אפילו מזידין, אתם אפילו מוטעים".

מסורת זאת שבידינו רומזת שהיא מבטאת בדרך משלה את האווירה בעולם העתיק. עד כמה שאנו יכולים לשחזר את התודעה של תרבויות המזרח-התיכון הקדמון, נתפס כנראה אצלן הזמן כעניין עניני ולא חיצוני. בכמוסטמוגיה, שספקי ראש-השנה שם מזכירים כבה מסורות שלנו, היו ערים שנות חוגגות את ראש-השנה שלהן במועדים שונים. לכל תרבות – היתה שנה בפלה. ועל רקע זה אפשר להבין את דרשת-חז"ל: החודש הזה לכם. לכם – ולא מנה בו אדם הראשון, לכם – ולא לגויים (עם הופעת ישראל הופיע סדר זמנים חדשים, שנה כבה שהיה לפני כן, שונה משאר העמים). מובן, שתפיסה זאת שהזמן בידינו, מנוגדת להרגשה הפופולארית המודרנית, שבה הזמן נתפס כ„מדעי" וכ„אובייקטיבי", כסדר נתון שהאדם נמצא בתוכו. אבל האין היא מזכירה – אחרי המרחק העצום – דווקא את הפילוסופיה הפוסט-קאנטיאנית, ובמיוחד האקזיסטנציאליסטית, ששם המגמה היא להבין את הזמן כערך קיומי-פנימי? (דומני, שלציבור הרחב מגיעים רעיונות אלה בעיקר דרך היכצאות הזמן של ספרות המדע הבדיוני, תוך בריית – שיש לבדוק את כשרותה – עם תיאוריית יחסות הזמן של איינשטיין). ואמנם פילוסופיה אחרונה זאת אכן מגדירה את עצמה במפורש כמורד נגד התודעה הכללית, המדעית וה„מודרנית".

חז"ל מביאים את הלך-רוחם אל מסקנתו: יום-הדין שלנו, ראש-השנה, נקבע על ידינו. אומר התלמוד הירושלמי: כנוהג שבעולם השלטון אומר: „הדין היום", הליסטים שהשלטון דן אותו אומר: „למחר". לכי שומעין – לא לשלטון?! אבל הקב"ה אינו כן. אמרו בי"ד (של ישראל) היום ראש-השנה, הקב"ה אומר למלאכי-השרת: העמידו בימה (לשופט כל הארץ), יעמדו סניגורין, יעמדו קטיגורין, שאמרו בני היום ראש השנה. נמלכו בי"ד לעברה למחר (לדחות את ראש-השנה), הקב"ה אומר למלאכי השרת: העבירו בימה, יעברו סניגורין, יעברו קטיגורין שנמלכו בני לעברה למחר. אם לא תרצו אין זאת אלא סתם אגדה של חז"ל, אבל אם תרצו אפשר לסכם אותה בנוסח של הדרשים: הדין הוא הצגה (ואמנם אין רצינית ממנה, כי היא הדין) שישראל הם הבמאים אותה.

הנה זה הרעיון שחכמינו מביעים אותו בניסוחים שונים: האם הדן את עצמו, ובמיוחד התרבות הדנה את עצמה, הוא הדרך השלכה יותר לעשיית דין-צדק בעולם. „צדיקים יצר-הטוב שופטן, רשעים יצר-הרע שופטן, בינוניים זה וזה שופטן". „כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית". בוודאי, שהמחשבה העתיקה והזרמים הרדיקאליים של המחשבה החדשה עומדים בשתי הרוחות הנגדיות של ארץ-הרוח. אבל דומה שבעולם המסובך והמורכב שלנו מצאנו נקודה אחת מרכזית המשתפת את שתיהן. כל אחת קובעת על פי דרכה: אנו צריכים לקבוע את הדין על עצמנו. מעבר לתפיסה „אובייקטיבית" ומעבר לתפיסה „סובייקטיבית" (דיון ארוך צריך, כנראה, לקבוע כדי להזהיר מאד מן הרושם שהמודרנים או האקזיסטנציאליסטים בונים איזו בועה סובייקטיבית) – חותרים שני הזרמים לתאר דין ריאלי, לדון דין אמת לאמיתו.

מנוחה גלבוע

כמו אגדה ביתי

כמו אגדה ביתי לי
לא מבצר
קירותיו סדוקים
שממיות
שלהות גורל
אינן מביאות לי
מזל
עלים שנשרו
מרפרים מרפסותי
כף גם פרחי היסמין
החלומים
מדרך לבן מבשם
לכפות רגלי
היחפות
כמו בארמון

ימים רבים
כמו אגדה ביתי לי – –

בהירות כחולה

גמועה אני בהירות כחולה
גמועה לשכרה
מחייכת בקול
ואוהבת – –

פתאם אני יודעת
יודעת בברור
שהכחול הוא העדר
אולי אין
והבהירות חלולה וחותכת
ככאב
הו אז חולפת שכרותי
חיוכי ידום
ואיך אהב עוד?

סיפורת עברית

(המשך מהעמוד הקודם)

„האפלפלדי" – רומאן של פשרות נשאר רומאן של פשרות. האיר-על-פי-כן, נצבהו די סימנים כדי להבחין מראש, שכשהן גלומים פוטנציאלים, הבית המהותיים מאוד, האפשר שמספר זה יקבע, לצד רבים אחרים, ואולי אף יותר מאחרים, את פניה של הסיפורת העברית בעשור הבא. אמת, שיין הוא סופר של פשרות; ספק אם קיימים בו פוטנציאל ההעזה ההכרה לסיכון. עצמי הבוכים בביצוע יצירה כגון „הכלה הבצווית". ספק אם יש בו יכולת ההעגמה ההתעמקות האפלפלדית. או אולי בריק בביצוע: יכולות – יש, נכונות – ספק גדול. עומקים – יש. תימות מעניינות, יש ויש, אבחנה אינטואיטיבית לגבי הנושאים המהותיים שבהם צריכה הסיפורת העברית לטפל – יש ויש. ראיה אישית, מקורית מאוד של מוקדי השבר בתוך ההוויה הישראלית – יש. מודל סיפורתי מעניין, תימת יסוד – יש. הביצוע הוא פשרה בין היכולות האקספרסיביות לבין המימוש „התיקני", הלובש את בגד „הריאליזם המימטי". הנסיון הוא לתאר במגרש שבו שולטים שחקנים מיומנים כעמוס עוז, א.ב. יהושע ויהושע קנז. במגרש הזה, שיין הוא לכל היותר שחקן מודע שני, שחקן ספסל.

האיר-על-פי-כן, „שושן לבן, שושן אדום" הוא רומאן חשוב, ואף שהוא נופל מ„רצפת אש" ו„הכלה הבצווית", יש לקבוע שהוא השלישי במדרג החשיבות במכלול הסיפורת שראתה אור בשנת תשמ"ח. ומעבר להסתייגויות, ומעבר לתביעה הגלומה בהסתייגויות אלה (שיותר במגרש האמיתי שלו, מגרשה של הסיפורת הווידויית-אקספרסיוניסטית, הלא-מימטית, שיותר ברבי אמנים כקניוק, אורפז ואפלפלד, שיוותר על הברק החיצוני לטובת המעמקים), אין ספק ש„שושן לבן, שושן אדום" מבטא דילוג ערך בהשוואה לרצפים הסיפורתיים הקודמים שלו. אין ספק, ששיין נוגע במוקדיה של נקודת שבר ביוגראפית אישית וקולקטיבית.

לכאורה, מטפל „שושן לבן, שושן אדום" בתהליך התערותם (ובעצם, התפוררותם האישית) של קבוצת נערים מהגרים פליטי שואה בתוך ה„הוויה" הישראלית הקולטת אותם בשנות ה-40 וה-50. לכאורה, שלושה מסעים, שלוש דמויות בתוך מסת הסבל היסודים הקולקטיבית: קבוצה של מהגרים יהודים המבקשים להתערות „כמעט" היתום, יומי, בקיבוץ, בכפר, בעיר. אלא שההתערות הזאת היא הרסנית גם מבחינתם של הנקלטים וגם מבחינתם של הקולטים, שכן, הנורמות והתבניות התת-תודעתיות שהביאו המהגרים הצעירים האלה עמם הן נורמות מובהקות של בגידה. התבניות שהם נושאים בתוכם הן תבניות נוצריות מובהקות: מודל ההתנהגות המגיע שלום בע בין השילוש הקדוש (מודל) ובגידת יהודה איש קריות (מגיע). כמעט כל דמות ודמות מכלל אלה המופיעות על במת הפאסיון הנוצרי מתגלגלת הצגה מאחורי מסכת לילי קאמר, גולדין היפה, דמות המספר עצמו בדמויותיהם של ישו, יהודה איש קריות, מרים המגדלית, האם הקדושה, תולעת יוחנא, יוסף. כל אחד מחלקי הרומאן הוא מימוש מחודש, חלקי ומעוות, של מיתוס הצליבה, כאשר תימה החוזרת ומופיעה בכל חלק וחלק היא תימת הבגידה (לילי קאמר בוגדת בדמות המספר, עזרא גולדין בוגד ובבגד, פליכס בוגד בסימון היינר, אביו המאמץ וכן הלאה וכן הלאה). מוטיב הבגידה הוא המהותי ביותר במערכת הסיפורתית הזאת, שכן הוא יוצר את המתח המקורה שבין הדמויות. האינצסט המשמי המרומז המאפיין את מערכות היחסים שבין לילי קאמר ודמות המספר מחד גיסא, ופליכס, סימון היינר ויהודית, מאידך גיסא, יכול להתפתח רק מתוך משא ומתן מפרה עם המאבק הברית-יסודי ועם החטא (הקשר התשתיתי, העמוק, שקושר שיין לנוסחה מבוט שרה נותשף בנקודה זו ממש).

קבוצת המהגרים המלוכדת בפתיחת הרומאן, המייצגת „אני" קולקטיבי מהגרי טוטאלי (דמות המספר העלומה מייצגת את ה„איד"; דמותו של עזרא גולדין את ה„סופר אגו" החזק, ודמותו של פליכס את ה„אגו" הנע בין דחפי ה„איד" ומעצורי ה„סופר אגו") מתלכדת מחדש בנקודת הסיום של הרומאן. הליך ההרס הכרוך בכל נקודות המגע שלהם עם הממשות, לכאורה תם. בסיום סגור-פתוח זה (סגור מבחינת ה„עלילה" הבנויה היטב, ה„רמזי מציאותית", פתוח מבחינה תימאטית) מקבלת הסתירה שבין המהלך הבארוקטי שכפה שיין על עצמו לבין התכנים הפנימיים את מלוא ביטויה הטורח.

האיר-על-פי-כן, יש ב„שושן לבן, שושן אדום" סימנים להתלכדות של הסופר עם הנוסח הנכון לו. שלושת חלקי הרומאן נכתבו בשיטת „הוידוי החיצוני", כלומר, מנקודת תצפיתן של הדמויות החוצה. כאשר יושלם מהלך נוסף, ה„וידוי החיצוני" יהפוך להיות „וידוי פנימי" (כלומר, אותו סוג של חשיפת עומק הגלומה בווידוי פנימי, המתרחש בין הדמות לבין עצמה) כאשר יופגשו ה„אגו", ה„סופר אגו" וה„איד" למהות וידויית לכידה, או אז יתרחש הזיווג המושלם שבין שיין לבין הנוסח הקוהרנטי המתאים לו. רק משישלם המהלך הזה יוכל שיין לחשוף את מלוא הפוטנציאלים האמתיים, התכנים והמהויות הקיימות בו. רק התמודדות מודעת עם המודלים והתבניות המקננות בו (במצב הדברים הנוכחי, שיין מתמודד התמודדות זהירה, מלאת מעצורים „נורמאטיביים" כפויים מבחוץ, עם הליך הכתיבה עצמו, אך אינו מתמודד עם התבניות והמודלים הפנימיים התמודדות מודעת ומוארת). רק משישלמו כל המהלכים והמהפכים הקונצפטואליים הנחוצים, יתאפשר לשיין להפיק מתוכו את היצירה שתקבע את מעמדו המרכזי בסיפורת העברית בעשורים הבאים.

(מאמר ראשון בסידרה)

לישון

מאת עדנה אפק

לאט, לאט נמסו רגעי הערות האחרונים שהיו בה. שביל צרין במשקע הקפה הבוצי שנותר בכוסה.

פעם לקחה כדור-שינה כדי לא לראות את החדר הריק, אך אחר-כך כבר למד גופה לייצר את המינון הנכון לשינה הבלתי-פוסקת.

היתה מתעוררת ומריחה את ריח הזיעה בין השמיכות הבלתי-מכובסות ואת לחות הכרית החשופה, מריחה ונרדמת שוב.

פעם כשרגעי הערות הבודדים עוד היו גבישיים, היתה נכנסת לחדרו ומלקטת את שרידי ריחו חזכרות שבחר שלא לגור שמה עוד. זכרות. כלכך הרבה שנים גידלו אותו לבית. זכרה, זכרה, „לישון", אמרה, „לישון".

ד"ר נבון, הפסיכולוג, אמר: „זו המציאות ואת צריכה להתמודד אתה. הכל תלוי באופן שבו אנחנו מקבלים דברים. את צריכה ללמוד לחיות לבד. ממילא היה עוזב את הבית כשהיה מגיע לגיל שמונה-עשרה".

מצץ את המקטרת שלו.

רצתה לרדת הביתה ולישון כדי שתוכל לתת לו אגרוף, בבטן השמנה שלו ובשביעות המוגת שגלשה מפניו.

לא סידרה את המצעים. לא היה לה מתי.
לזמן לא היה עוד זמן. בוטל. בישלה אותו.
הגבינות שבמקרר העלו ריח מציפיה.
„צריך לזרוק אותן" אמרה.

אבל לפני שהושיטה את ידה, לקטה השינה את רצונותיה.

פעם, היא לא זכרה איפה ומתי, עוד היו צלצולי הטלפון מעירים אותה. אך לאט, לאט, פסקו הצלצולים או שאוזנה חדלה לשמוע.

פעם, היא לא ידעה איפה ומתי, עוד ציפתה למכתבים שיגיעו אליה. עכשיו לא היה סוק הערות מספיק גדול כדי שתוכל לגשת לתיבת הדואר.

לעיתים היתה מתעוררת מרצפי השינה ומתאמצת לפקוח את עיניה. הרגישה אותן מרוצצות, כאותן העבר. לבסוף היתה מפטמת את ריצועו, והכאב היה כה עז, עד כי רק השינה יכלה לרפאו.

יותר לא היה לה גו לבד מעיניים כואבות. חשבה שאולי היה הכאב תולדת אי זרימת עיניה שאצרו בעיגוליהן את קול בכיין.

יותר לא היה לה גוף על אף שטרפה את שרידי קופסאות המזון שאצרה בארונות ודמעותיה.

לא היה לה גוף, ולא היה לה זמן, ולא היתה לה ערות. היתה לה שינה. הרבה. שינה.

„מה אעשה עכשיו?" שאלה כשנבע הסדק בין עפעפיה.

„אישן", אמרה.

צילום פלוס ששה

מאת טליה רפפורט

„זכריה שדה, מוטיק, תערוכת צילום בגלריית הקיבוץ. רחוב דב הוז 25, ת"א.

זכריה שדה, צלם שמנסה בשנים האחרונות לשלב צילום עם ציור, המזמין עוד חמישה צלמים שמציגים יחד אתו בגלריית הקיבוץ. חלקם (יעקב שפר, יהושע גלוטמן) עוסקים, בדרך כלל, בצילום „נטו" והאחרים מוכרים כאמנים שיש להם נגיעות וקשרים מסוגים שונים עם האמנות.

זכריה שדה עצמו מציג 6 עבודות, שלוש העליונות בהן הן צילומים (ילדים, פרפלים, מקהלה בשדה, המטארים, אפשר לומר, הווי ישראלי חלוצי ואידיאליסטי. בשורה התחתונה מתחת לאידיאלים, מופיעות הבעיות האישיות של זכריה שדה עם המציאות הישראלית והוא מבטא אותן באמצעות צילומי דיוקן עצמי שלו, שבהם הוא מחזיק את ראשו בין ידיו בפוזה המבטאת כאב ויאוש. הצילומים האלו נצבעו באדום עז, צויירו עליהם מגיני-דוד ונכתב טקסט כמו „אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח".

בשל שלושת האמצעים (אדום, מגן דוד, מלות תפילה מסורתיות) נזכרתי לרגע במשה גרשוני המבטא, כידוע, בציוריו יסודות אישיים ולאומיים במלוא העוצמה. למרות מקור ההשראה המצויין ואף כי אני משוכנעת בכנות רגשותיו של זכריה שדה לא פחות מאשר באלו של גרשוני, מבחינה אמנותית התוצאה כאן איננה עמוקה ומרגשת כמו אצל גרשוני, אלא יוצרת אפקט קצת פשטני ומלודרמטי מדי. הדבר רק מוכיח עד כמה קשה להפיק מאמצעים קיצוניים כמו צבע אדום, סמלים לאומיים ותפילות מסורתיות תוצאה אמנותית אמינה, מורכבת ומסתפת גם יחד.

שורת הצילומים של יעקב שופר מתעדת את חיי הבדואים ומראה נשים וטף בתוך האוהלים או מתוצה לכם על הרקע המדברי. הצילומים מטושים יפה את הייחוד התמורי הבדואי, אך קשה לי להתייחס אליהם כאל יצירת אמנות, אלא רק כאל צילום תיעודי עשוי היטב.

אברהם אילת מצלם אתרי בנייה: בתים בשלבי בנייה, ערימות עפר ואבנים, שלטים של קבלני בניין וכו'. הוא הגדיר את קבוצת הצילומים הזו „עבודה צילומית המתייחסת לשינוי פני הנוף", שהנו ראי לפני הגבורה, אך גם כאן התקשיתי לראות בפרויקט הזה איזשהו ערך מוסף אמנותי שמעבר לתיעוד תהליכים סביבתיים יומיומיים.

יהושע גלוטמן אינו מתעד דברים באופן ישיר ופשוט ובצילומיו יש אקט מסויים של התערבות במראות שקולטת עדשת מצלמתו. הוא „מבודד" בטכניקה מיוחדת צורה גראפית מסוגננת של איקס על גבי או בתוך הנושאים השונים: רחוב האיש עם מריצה, אופניים ליד קיר, אב ובנו, ארנבת במכלאה, מספר יונים מתות קשורות בחבל ועוד. אחדים מהצילומים מבטאים, כשלעצמם, רגישות חריפה ויש שתוספות האיקסים מוסיפות להם מימד אסתטי נוסף, אך במקרים אחרים הם נראים שרירותיים מדי.

שני הצילומים של יגאל ברנון עשויים בטכניקה רב-שלבית של צילום מספר תמונות על אותו „פריים" כך שמתקבל מיזוג של דימויים, גוונים, מרקמים, השתקפויות אור וכו'. התוצאה מקרינה אווירה מיוחדת במינה.

באחת העבודות משלב יגאל ברנון צילום פיתוחים מסולסלים של שער ברזל עם גברשת מהודרת בנוסח של פעם ומשטח אספלט כהה ומחוספס שצולם מקרוב ועליו סומן איקס בצבע אדום. בתוך האוויר הוותר החלומיים, השייכים כאילו לזמן ולאטמוספרה אחרת מזו של המציאות הישראלית, פועל האיקס האדום הזה כמו הצלפה חדה השייכת לכאן ועכשיו. גם בעבודה השניה שבה צף ראש פסל מצרי מתוכב בתוך השתקפויות אור מוזרות מופיע האיקס האדום ומתפקד באופן דומה כמפגש של מציאויות ואסתטיקות מנוגדות.

יגאל ברנון (גלריית הקיבוץ, ת"א)

יוסי אשר משלב באחת מעבודותיו צילום עם רישום בעפרון. הוא מציג שורת צילומים שבכולם מופיעה צלחת אוכל מעוטרת פרחים ומאחוריה ניצב עציץ קטן עם קקטוס גמדי (שונה בצורתו בכל אחד מן המקרים). על כל אחת מהצלחות צייר יוסי אשר ברישום עדין ולא לגמרי ריאליסטי את ה„מנה" המוגשת: אגס, בננה, פלפל, נקניקיה וכו'. רצף הצילומים הזה לא רק מרתק מבחינה חזותית אלא יש בו גם משהו לירי, רגיש וחריף.

חלון ראווה על רמה

תערוכה קבוצתית, גלריה „דביר", רחוב גורדון 31, ת"א.

גלריה „דביר" פותחת את העונה בתערוכה איכותית ומגוונת של 6 אמנים מן הבולטים היום בשטח.

מאיר פיצ'חדזה ממשיך להפתיע ומציג עבודה בעלת פורמאט יוצא דופן שמזכיר אובייקט דמוי כלי נגינה. גוף העץ המוארך שלו מעוטר בדוגמים דקורטיביים כמקובל במנדולינות ובכלים עממיים אחרים, אך אליו מתחברים מספר מרכיבים בעלי אופי שונה לגמרי, שכל אחד מהם נקשר לתקופה ואסתטיקה אחרת. בקצה אחד של ה„כלי" בתוך חלל קטן שנפער בו מונח על קפיצים ציור אובאלי זעיר של נוף רומנטי מתקתק בטעם של פעם. בקצה השני מופיעים במקום תיבת התהודה של כלי הנגינה מעגלי אופ-ארט בשחור-לבן ובתוכם ציור המעתיק פורטרט של רמברנדט. המפגשים הכפולים האלה של זמנים וסגנונות כה רחוקים זה מזה יוצרים שעטנז פוסט-מודרניסטי ברוח, שיש בו הרבה הומור, תנועה, דמיון ומקוריות.

גם העבודה של דורית חוטיני היא מעין תבליט קיר בלתי שגרתי ושונה בגישתו מן הפסלים שהציגה בעבר. יש בו גם אותיות שנוטה בתוך הדיקט המחורר כולו מעורר עניין.

יצחק גולומבק מציג רישומי עפרון גדושי כלים כתובות („תכשיטים", „אקוריום" וכו') וגופים דמויי מכונות ומכשירים שמזכירים את פסליו. אלו הן בעצם סקיצות שממחישות בשטח את שלב הבישול של עבודותיו, אך הן לא יכולות להשתוות, כמובן, לחוויה שמקנים הפסלים עצמם.

ארנון בן דוד מציג עבודה עשויה דיקט, המחולקת ל-4 מרובעים שב-3 מהם כתובים על רקע תכלת המושגים „שנה", „כולל" ו„זהו". המרובע הרביעי ריק והמכלול מתפקד כעין חידה מושגית, שמעוררת מחשבה יותר מאשר חוויה אסתטית.

אמנון בן עמי מציג שני ציורים, שהקטן שבהם נראה לי מבמשי ורל בדי. בשני מצויירים ראשי חתולים בשונים שמפוזרים על רקע בהיר-קרמי והוא מוצלח יותר.

הציור החדש של אברהם נובזי הרבה יותר יפה בעיני מעבודות קודמות שלו שראיתי לא מכבר בגלריה „ראפ". הוא ויתר על סמלים פסטיביים כדי כמו צלב או כנסיה, הצורות ההרכטיות הזורות ועזות הצבע הולכות להתמזג ולציורן מופיעים גם דגמי קישוט ערבסקיים ובתבניות ציוריות מופשטות, מתקבל צירוף אסתטי וייחודי.

התערוכה הזו היא מעין חלון ראווה המבשר על תערוכות היחיד שהגלריה תציג השנה.

هكذا من الأصل

עבודה עכשיו

דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:

תל־אביב, טל' 03-298877
בן־יהודה 12, א'–ה' 08.00 – 14.00

למחלקה המשרדית

מזכיר/ה מנוסה עברית/אנגלית — מזוברות, רקע בהדפסה (רצוי בעיבוד תמלילים) לתקופה ממושכת מאד, בתייא.
נסיון בהדפסה והקלדה, משרה מלאה, 6 ימים בשבוע. לתקופה ממושכת מאד, בת״א.
מעבדי/ות תמלילים מנוסים/ות
מזכיר/ה עברית/אנגלית — עבודה לתקופות קצרות וממושכות, בשעות גמישות, תנאים טובים.
עבודה בשעות אחה״צ (14-19), שליטה באנגלית

למחלקה הטכנית

מחשבאי/ת — מלגז/ית עבודה במשמרות בתייא, לתקופה ממושכת.
טכנאי/ת ידע באנגלית טכנית, נסיון במחשב ממוחשב, במפעל אלקטרוניקה, עבודה בתייא, לתקופה ממושכת.
מלחימים/ות למשמרת ראשונה, שניה ושלישית לתקופה ממושכת, בתייא.
הנדסאי/ת אלקטרוניקה — ידע ונסיון בבדיקות סופיות ידיעת אנגלית טכנית — חובה. עבודה בתייא, לתקופה ממושכת.
נהג/ת משאית לעבודת חלוקה בתייא, לתקופה ממושכת להתקשר מיום ג', – 03-298877.

לסניף הרצליה, טל' 052-576060
בית אלבה, רח' בן־גוריון 33, א'–ה' 08.00 – 16.00

מסגרים/ות בעלי/ות נסיון בקריאת תוכניות, לעבודה ממושכת, באזור התעשיה נתניה.

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
עמל
רשתות להכשרה טכנולוגית ולהשכלה מקצועית

למכללת "עמל" קרית חיים
מגמת הדפוס
דרושים מורים למקצועות הבאים:
- טכנולוגיה של הדפוס
- דפסות אופסט
- מונטז'
- צילום
- מטוה

בדבר פרטים נא לפנות למנהל המכללה
הכתובת: רח' בן צבי 10 קרית חיים
טל. 04-721003, 04-740068
בין השעות 08:00 — 15:00
(בבית): 04-441394, 04-722836

אדם לשרות אדם
ארגון הגג לטיפול סיעודי
דרושות
★ **עובדות סוציאליות**
לתפקיד יועץ ללקוחות והשמת טיפולים.
המועמדת המתאימה תהיה בעלת כושר ארגון, ניהול ושליטה בצוות עובדים.
רקע ונסיון בתחומי גריאטריה ושיקום – יתרון.
לסניף בת"א – משרה מלאה
לפנות למיכל או לגדעון 03-5461727-8
לסניפנו החדש בנתניה – חצי משרה
(אפשרות הרחבה למשרה מלאה בהמשך)
לפנות למשה 06-322699, 06-324444
★ **אחיות מוסמכות**
למשרות מלאות וחלקיות במוסדות בריאות ומרפאות קהילתיות, תנאים טובים למתאימות.
לפנות ת"א 03-5464815, 03-5464395
ירושלים 02-249959, חיפה 04-335828
חדרה 06-322699, העמקים 06-752523

קיבוץ נווה־אור
מחפש
אחות מוסמכת
בתנאי שכירות (אפשרות קליטה)
כניסה מיידית לעבודה
להתקשר בשבת בין השעות 10.30–12.00
או מ־17.00–19.00 לטלפון 06-582424
ימי חול בין השעות 17.00–19.00 לטלפון 06-582423

למעליות ישראליפט
דרושים
אנשי מכירות
בעלי הופעה יצוגית ואמינה.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 350 מיקוד 51102 בני ברק.

אופנועים קטנועים

חלפים משומשים מפרוק לכל דגמי טויוטה, W/ TS 50X אגב חיים אופנועים 03-384940 03-372476 (19957)

הגדול מבולם עומד למכירה קוואסקי 1300 6 צילנדר מיוחד במינו אופנועים משומשים כל דגמי סוזוקי באספקה מיידית אפשרות עד 60 תשלומים חיים אופנועים 03-381940, 03-372476 הכניסה מרחוב המסגר 19. (19703)

אופניים

בת"ס לנהיגה

חלפי רכב משומשים

באר שבע והדרום

שומרים מעולים
לעבודת צוות קבועה במשרה מלאה
דרושים: גילאי 30 עד 50, תושבי ת"א, הרצליה, פתח־תקוה, כפר־סבא, רעננה, רמת־השרון, נתניה. למתאימים מובטח שכר גבוה, ארוחות והסעות.
03-370452

למשרד מהנדסים
דרוש
מהנדס בנין
לעבודת תיאום ופיקוח באיזור ירושלים. נא לפנות טלפונית: 02-351252 החל מ־9 בבוקר.

פיזו

פיאט

רנו

(סוף לוח מעמוד 11)

אתה קורא "דבר"?

בעד
פלנו
שבועון צעיר

עכשיו גדול יותר וצבעוני יותר
עם הגרלת פרסים בכל גליון.
השבועון היחיד לגילאי 8-12 שכבר העשיר
את עולמם של מאות אלפי ילדים בישראל.

להשיג בדוכני העיתונים

צד

חב' נצרת לממתקים בע"מ מקבוצת מפעלי עלית

דרוש

קנין חומרי אריזה

- עובד בעל יוזמה, נסיון בקניות, התמחות בחומרי אריזה רצוי בתעשיית המזון.
- נדרשת יכולת ניהול מו"מ עם ספקים, ידע והבנה בתחום.

בעלי נסיון מוכח מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 612 נצרת עילית 17000 לאגף כח אדם ולצרף קורות חיים והמלצות ממקומות עבודה קודמים.

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

טוב לי עם עלית

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה

דרושים

מראיינות ומראיינים

לביצוע סקר כח־אדם

בישובים:

באזור תל־אביב, חולון, בת־ים, רמת גן, גבעתיים וראשון לציון.

☆ העבודה כוללת ריאיון אוכלוסייה מגוונת ביותר. את האנשים מראיינים בדירותיהם בעזרת שאלונים בנושאים חשובים למשק ולחברה בישראל.

☆ העבודה מתבצעת בשעות היום השונות (שעות הבוקר ובעיקר אחה"צ והערב) בהתאם לנוחיות המשפחות המשתתפות בסקר.

☆ העבודה מתאימה בעיקר לעקרות בית.

☆ התעסוקה היא על פי חוזה של כתצי משרה – לפי צרכי העבודה.

☆ השכר ישולם לפי שעות העבודה, ישולמו גם ההוצאות עבור שימוש ברכב פרטי לצרכי העבודה.

דרישות מיוחדות

☆ הכרחית ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת שפות נוספות.

☆ השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.

מועמדים מתאימים הגרים בישובים המצויינים דלעיל מתבקשים לפנות בכתב אל הכתובת שלהלן: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר – 7010, תל־אביב מיקוד 61070.

במכתב יש לציין: שם מלא, כתובת, מס' טלפון, שנת לידה, מצב משפחתי, השכלה, ידיעת שפות, עיסוק נוכחי וניסיון קודם בעבודה.

דרוש

אשף במכירות

אם אתה כזה, פרויקטים מיוחדים בפרסום מחכים לך

שכר? בוא נדבר!

לפנות לשלומי אחה"צ מ־16.00

טל. 03-9-4-339778

ציקלון

מוצרי תעופה בע"מ

הצטרף אלינו

מפעלנו עוסק בייצור, שיפוץ ואחזקת מטוסים ומסוקים

אנחנו קולטים עובדים בעלי ידיים טובות לעבודות באגף הייצור

- רצוי רקע ונסיון במסגרות מכנית או מכונאות עדינה.
- יוצאי צבא בתחום הטכני.
- בוגרי בתי ספר מקצועיים בתחומי מסגרות ומכונאות עדינה.

אצלנו תקבל הכשרה למקצוע מבנאות מטוסים, תחום תעופתי המשלב ידע וציוד טכנולוגי מתקדם המבטיח ענין, קידום מקצועי ועתיד בטוח.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית לאסתי גורמן 04-962211

מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד

Maquette GPM

מזכירה מנוסה

- 5 שנות נסיון ועצמאית • ידיעה טובה באנגלית (כולל הדפסה)

משרה מלאה

לפרטים: 04-919321

סודיות מובטחת

לעבודה בחו"ל דרוש

מומחה למטעים נשירים

להקמת וניהול מטע אפרסקים ותפוחים

משורים דרושים:

- נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בנושא הנ"ל
- עדיפות לבעלי תואר אקדמאי במטעים
- שליטה בדיבור ערבית

יציאה לשליחות בהקדם

נא לפנות בכתב מיד עם פירוט קורות־חיים (כולל נסיון מקצועי), פרטים אישיים, כתובת וטלפון

רק מועמדים מתאימים יענו

"אגרידב", ת.ד. 213 רחובות 76101

דרושים:

סטודנטים/יות צעירים/ות

בגילאי 20 לעבודת שטח

שכר שעה – 5 ש"ח נטו

לפרטים לפנות:

תוצאות – 03-235316, 232737

לאולפנת בית־בלומה

דרושה

מדריכה

לעבודה עם אתגר חינוכי רב

מגורים במקום חובה

בפרטים נא לפנות לטלפון 914689, 03-9340023

WEST ELECTRONICS LTD.

דרוש

קבלן שמירה וניקיון

באיזור המרכז

בעל נסיון. הפניות בכתב

בדבר פרטים ת.ד. 4836 ת"א מיקוד 61048 (עבור קבלן)

תכנת RMX 5086

הכרחי: נסיון בבצוע אינטגרציות

להתחלה מיידית

דרוש: סיווג בטחוני

ג'י.בי הנדסת מחשבים

ת.ד. 6956 חולון

היה הודעתנו שיש במעסקה, תשמ"א 1981

[illegible]

למלון שערי ירושלים

דרוש/ה

מנהל/ת משק

תכונות נדרשות:

כושר ניהול, ידע מקצועי, ידיעת השפה האנגלית.

נסיון מוכח חובה.

בדבר פרטים נא לפנות למחלקת כוח־אדם במלון, רח' ירמיהו 43 י־ם (מעל סנטר 1)

טל' 02-383101

אורמת טורביות בע"מ

לצוות אורמת דרושים

לפפי מנועים

לעבודה מעניינת בייצור מנועים חדשים.

דרישות התפקיד:

- עצמאים בעבודתם
- בעלי נסיון של שנתיים

למתאימים תנאי עבודה טובים הכוללים בין היתר: 5 ימי עבודה, ארוחות, הסעות מאזור השפלה וגוש דן.

נא לפנות לטל: 08-439911, ליהודית

דרוש

מפעיל תחנת בטון

לעבודה במרכז הארץ טלפון: 03-5794014

CICS COBOL + ASSM

3+ years exp.

הנדסאי או אקדמאי

to Work in U.S.A

C.P.N.S.LTD.

03-5461342, 5461586

לפרויקט בענף הספרים

דרוש/ה

משווק/ת

לבעלי נסיון בלבד

רכב חובה

"אבי"

03-255482

לחברת תעופה דרוש

מנהל מכירות

נסיון קודם בחברת תעופה וידיעת השפה האנגלית על בוריה, הכרחיים.

בקשות בכתב־יד לת.ד. 3460 ת"א

סודיות מובטחת

לחברה במרכז הארץ דרושים

חשב/ת, מנהל/ת חשבונות בכיר/ה, כלכלן/ית, מנהל/ת כספים

השכלה רלוונטית:

- נסיון מוכח בתחום
- שליטה במערכות ממוחשבות – יתרון
- השתלבות בעבודת צוות.

תנאי שכר טובים למתאימים.

המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 22361 ת"א מיקוד 61223

סודיות מובטחת. רק פונים מתאימים ייענו

לסדר צילום

דרושים

סדרים/יות

לינוטרון 202

קלדנים/ות עברית אנגלית

03-613915

דרוש

קבלן משנה

לבנין שלד

יוצא צבא בלבד

03-990486

בי פי BIP

יעוץ פסיכולוגים INSTITUTE OF PSYCHOLOGY

לב.י.פ דרוש/ה

פסיכולוג

מנוסה

באבחון ומיון מנהלים

*

עבור לקוחותינו

חברה מסחרית גדולה באזור רמת־גן

דרוש/ה

קצין בטחון

למשרה מלאה.

עדיפות לבעל רקע משטרתי או צבאי בעבודת שטח.

נא לפנות בכתב יד לב.י.פ. ת.ד. 26004 ת"א 63902

סודיות מובטחת

עובדי נקיון

במרכז תל אביב

לשעות הבוקר ואחה"צ

מיידי לפנות

לטל' 03-5449292, 03-226207

ד"ר עזנה פישר ושות'

עבור אחת מלקוחותיה

רשת מקומות המנוהלת ע"י צוות צעיר ודינמי

דרושים

מקדמי מכירות

לעבודה במשרה מלאה ובשעות לא שיגרתיות

דרישות התפקיד:

- השכלה תיכונית מלאה • אחרי שירות צבאי • עד גיל 40 • הופעה נאה • מגורים באזור גוש דן

המועמדים יתקבלו לעבודה רק לאחר השתתפותם בקורס מכון, בו תיבחן התאמתם לתפקיד.

נא לשלוח קורות חיים בכתב יד

ד"ר עזנה פישר רח' הרצל 31 הרצליה פיתוח מיקוד 46741

למטעיות יעוראליפא

דרושים

אנשי מכירות

בעלי הופעה יצוגית ואמינה.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 350 מיקוד 51102 בני ברק.

דרושה

פקידה

אחרי צבא

הדפסות בעברית

(מעבד תמלילים רצוי)

ידע באנגלית.

יום ו' + 8.00–16.00

03-282192-3

מהנדס אלקטרוניקה

מהנדס אלקטרוניקה לתכנון ספרתי.

בעל נסיון מקצועי של 3-6 שנים,

רצוי ב-VME BUS, ותכנון לוגיקה מהירה.

ציון של 85 ומעלה בתואר הראשון - יתרון.

אם כישוריך הולמים את הדרישות שפורטו לעיל והנך בעל נסיון מתאים אנא כתוב אלינו: אינדיגו, ת.ד. 150. פרק המדע, רחובות 76101

סודיות מוחלטת מובטחת.

Indigo

אדם לשרות אדם

ארגון הגג לטיפול סיעודי

דרושות

★ **עובדות סוציאליות**

לתפקיד יועץ ללקוחות והשמת מטפלים.

המועמדת המתאימה תהיה בעלת כושר ארגון, ניהול ושליטה בצוות עובדים.

רקע ונסיון בתחומי גריאטריה ושיקום – יתרון.

לסניף בת"א – משרה מלאה

לפנות למיכל או לגדעון 8-03-5461727

לסניפנו החדש בנתניה – חצי משרה

(אפשרות הרחבה למשרה מלאה בהמשך)

לפנות למשה 06-322699, 06-324444

★ **אחיות מוסמכות**

למשרות מלאות וחלקיות במוסדות בריאות ובהשגחות קהילתיות, תנאים טובים למתאימות.

לפנות ת"א 03-5464815, 03-5464395

ירושלים 02-249959, חיפה 04-335828

חדרה 06-322699, העמקים 06-752523

עבודה עכשיו

דרושים/ות עובדים/ות מנוסים/ות למקצועות הבאים:

תל־אביב, טל' 03-298877

בן־יהודה 12, א'–ה' 08.00–14.00

למחלקה המשרדית

- מזכיר/ה מנוסה עברית/אנגלית נסיון בהדפסה והקלדה, משרה מלאה, 6 ימים בשבוע, לתקופה ממושכת מאוד, בת"א.
- מזכיר/ה עברית/אנגלית עבודה בשעות אחה"צ (14-19), שליטה באנגלית
- מזכירות, רקע בהדפסה (רצוי בעיבוד תמלילים) לתקופה ממושכת מאוד, בת"א.
- מעבדי/ות תמלילים
- מנוסים/ות עבודה לתקופות קצרות וממושכות, בשעות משתנות, תנאים טובים.

למחלקה הטכנית

- מתכנאי/ת טכני/ת ידע באנגלית טכנית, נסיון במחסן ממוחשב, במפעל אלקטרוניקה, עבודה בת"א, לתקופה ממושכת.
- הנדסאי/ת אלקטרוניקה ידע ונסיון בבדיקות סופיות וידיעת אנגלית טכנית — חובה. עבודה בת"א, לתקופה ממושכת.
- מלגז/ית עבודה במשמרות בת"א, לתקופה ממושכת.
- מלחימים/ות למשמרת ראשונה, שניה ושלישית לתקופה ממושכת, בת"א.
- נהג/ת משאית לעבודת חלקה בת"א, לתקופה ממושכת להתקשר מיום ג', — 03-298877.

לסניף הרצליה, טל' 052-576060

בית אלונה, רח' קרמניק 33, א'–ה' 08.00–16.00

- מסגרים/ות בעלי/ות נסיון בקריאת תוכניות, לעבודה ממושכת, באזור התעשיה נתניה.

מנפאואר MANPOWER

יותר טוב מנפאואר

קיבוץ נווה־אור

מחפש

אחות מוסמכת

בתנאי שכירות (אפשרות קליטה)

כניסה מידית לעבודה

להתקשר בשבת בין השעות 10.30–12.00

א'־ה' 17.00–19.00 לטלפון 06-582424

ימי חול בין השעות 17.00–19.00 לטלפון 06-582423

יש לך בונוס בקוד קוד

קוד קוד

שרותי כח אדם

מקבוצת קודקוד

דרושים/ות

- מהנדס מכונות לניהול משרד טכני, 5 שנות נסיון בניהול בתעשיה - למפעל באזור ראשל"צ.
- הנדסאי מכונות נסיון 5 שנים בניהול צוות ייצור למפעל בראשל"צ.
- מחסנאי טכני למחסן רכיבים אלקטרוניים ממוחשב לחברות אלקטרוניקה בת"א, הרצליה, יבנה וראשל"צ.
- איש אחזקה/ מכונאי בכיר נסיון וידע בפנאומטיקה והדראוליקה למפעלים באזור ראשל"צ.
- מלחימות/מהוטוות מנוסות למפעלים עתירי ידע באזור ת"א.
- מבקר/ת איכות אלקטרוני ויזואלי נסיון בביקורת רכיבים ומכלולים לחברות מחשבים בת"א.

- משרות קבועות
- 5 ימי עבודה
- תנאים טובים למתאימים

ת"א: רח' דיזנגוף 34, 03-286111

ראשל"צ: רח' רוטשילד 37, 03-9659957

כ"ס: רח' רוטשילד 46, 052-953272

בית הספר החקלאי מקוה ישראל

למחזור הדתי דרושים

★ **רב בית ספר**

★ **מורה לספרות ולשון**

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב להנהלת מקוה ישראל 58910 ויוזמנו לשיחה. טלפונית 03-843697

למוסד חינוכי גדול בחיפה

דרוש

מנהל תחזוקה

- ★ נסיון בהפעלת צוות עובדים
- ★ טיפול בציוד טכני
- ★ אחראי על קשר עם גורמי פנים וחוץ
- ★ אפשרי מגורים במקום.

נא לפנות בכתב לת.ד. 4920 חיפה 31048

למשרד מהנדסים

דרוש

מהנדס בנין

לעבודות תיאום ופיקוח באיזור ירושלים. נא לפנות טלפונית: 02-351252 החל מ־4/ באוקטובר.

למפעל בקרית־אריה, פ"ת

- ★ **אומן** למכונות זולצר
- ★ **מנהל יצור** בוגר בי"ס מקצועי

בעלי נסיון לפחות 5 שנים

טלפון: 03-9222594/6

לחברה למו"לות והפקות פרסומיות

מנהל מחלקת הפקות

- ★ הכרת נושא המו"לות ונושא הפרסום
- ★ יצירתיות ויכולת הפקה של ספרים ומוצרים לקידום מכירות
- ★ מו"מ עם ספקים, גרפיקאים, מתרגמים וכו'

לפנות בכתב לת.ד. 51648 תל־אביב

עבור "מחלקת הפקות" – סודיות מובטחת –

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י

עמל

המערכת להכשרה טכנולוגית ולהשכלה מבוגרים

למכללת "עמל" קרית חיים

מגמת הדפוס

דרושים מורים למקצועות הבאים:

- טכנולוגיה של הדפוס
- דפוס אופסט
- מונוס'
- צילום
- מטוה

בדבר פרטים נא לפנות למנהל המכללה

הכתובת: רח' בן צבי 10 קרית חיים

טל. 04-740068, 04-721003

בין השעות 08:00 — 15:00

(בבית): 04-441394, 04-722836

מרכז גריאטרי ציבורי אזורי

גיל עד

לרגל הרחבת המוסד

דרושים

- ★ אחיות מוסמכות.
- ★ אחיות מעשיות.
- ★ עובדת סוציאלית.

לקביעת ראיון טל' 03-349855

מלונות

למלון דן תל־אביב

דרוש/ה

קונדיטור/ית מבחים/ות פקיד/ה

לחצי משרה (בין השעות 10:00–14:00)

המעוניינים/ות המתאימים/ות יפנו למלון דן תל־אביב הירקון 99 ת"א לפח' כ"א

למלון ימית בת"א

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות ראשי

נסיון בענף המלונאות

לטלפן 03-651111

לאלו מביניכם שעברו את גיל ה־18

ועדיין לא הגיעו ל־29 ומחפשים

עבודת שטח מגוונת ומעניינת עם אפשרויות קידום מהירות,

5 ימי עבודה

משכורת בסיס גבוהה ובונוסים יפים

טלפון לשאלות 03-7513395 החל מיום ג'

למוסד בנקאי בתל־אביב

דרוש

רואה־חשבון

צעיר ונמרץ לתהנ"ח ראשית

רצוי בעל נסיון קודם

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 1292 ת"א מיקוד 61012 בציון המשרה המבוקשת.

למשרד יחסי הציבור

ונגר – גרינשטיין

דרושה

אשת יחסי ציבור

הכרחי: נסיון קודם (5 שנים לפחות)

נסיון בכתיבה עיתונאית.

רצוי רקע אקדמאי.

נא לפנות ליונה – 03-5463580, 03-5463807

בין השעות 14.00–16.00 בלבד.

ל"דיזנגוף סנטר"

דרוש

מסגר רתך

עם נסיון של 5 שנים

עד גיל 35

נא לפנות ליהודית

טל' 03-294864

מהלך חדש בהסתדרות

שם דבר בעתונות

هكذا من الاصل

לחברה גדולה בענף המזון
דרושים/ות
אנשי מכירות
* בעלי רקע ונסיון בהפצת מוצרי צריכה וקידום מכירות.
* בעלי כושר ניהול מו"מ עם לקוחות מוסדיים וקניינים גדולים.
* צעירים ודינמיים ובעלי נכונות לעבודה רבה.
* בעלי רשיון נהיגה.

מגורים
באיזור חיפה והצפון – למשרה אחת
באיזור ירושלים והסביבה – למשרה אחת

העבודה בשתי המשרות מלאה – 6 ימים בשבוע

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 2438 ת"א 61023 ולציין ע"ג המעטפה איזור המשרה המבוקשת.

דרושים
בחורים/בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין
בנמל התעופה בן-גוריון

העבודה מוצעת למשרה מלאה, במשמרות מגוונות, לחודש מינימלי של שנה. לאחר שנת עבודה, אפשרות העסקה גם במשרה חלקית (לסטודנטים בשנת הלימודים תש"ן)

תנאי קבלה
* לאחר שרות צבאי.
* 12 שנות לימוד לפחות.
* דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך בשפה האנגלית).
* מצב בריאותי תקין.
* מגורים באזור גוש דן – חובה לתקופת החונה.

במסגרת העבודה תתאפשר יציאה לחו"ל מעת לעת עפ"י הצורך.
למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר (אותיים והטבות נוספות.
למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במנהלת נמל התעופה ברנוריון, בבניין משרד הבריאות (סמוך לאולם הנכנס), ביום ד' 5.10.87
הרשמת מועמדים תתקיים משעה 06:00 ועד שעה 08:00 בבוקר.
מספר המועמדים הינו מוגבל ומי שנה בהתלפות.
על המועמדים להצטייד בתעודות זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל, ושתי תמונות.

Budget
rent a car
לאגף מכירות רכב
דרושים
נציג/ת מכירות לרכב משומש
* בעל רשיון נהיגה
* השכלה תיכונית
* גיל: 30–22
* כושר ניהול משא ומתן
* נכונות לעבודה קשה.

עדיפות לבעלי נסיון

תנאים טובים למועמד/ת המתאים.
לפרטים נא לפנות לטל: 03-323111 לעוזי.

באדג'ט
השכרת רכב

לקבוצת פיוכונגר תעשיות
דרושים/ות
מנהל/ת חשבונות
סוג 3
* אחראי לניהול מערכת החשבונות של החברה.
* נסיון מוכח של 3 שנים הכרחי.
מנהל/ת חשבונות
סוג 2
* לעבודה במחלקת הנהלת-חשבונות.

לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם ת.ד. 4857 ת"א, 61048.

לחברת מחשבים בעלת רשת תקשורת ענפה במרכז הארץ
דרושים
מפעילים
לעבודה על מחשב I.B.M גדולים
מערכת הפעלה DOS/VSE
* בעלי נסיון של שנתיים לפחות
טכנאי שרות מחשבים
לעבודה בשטח
* בעלי נסיון במחשבי P.C וציוד היקפי, רצוי נסיון בתקשורת מחשבים.

רק העונים לדרישות הנ"ל, מתבקשים לפנות בכתב-יד, לת.ד. 4100 רמת-השרון 47287.
– סודיות מובטחת –

חיכון "תלמה ילין" גבעתיים
(טל. 03-735847, 03-737171)
דרושים/ות במשרות חלקיות:
* פסנתרן/ית
לליווי שיעורי מחול (להתקשר גם טל. 03-5464678)
* אחות (מחודש דצמבר)
* לבורנטית
* קלדנית

בי"ס ויצו לגננות ולטכנאות גוף מ"ת
* מדריך/ה חברתי
עם נסיון * מגורים במקום – חובה.

נא לפנות למזכירות בי"ס: רחוב אחד העם 50, פתח תקוה, טלפון: 03-9325931, 03-9320940 בין השעות 8.00–12.00

לתעשיה הצבאית חיפה
דרושים / דרושות:
* מהנדסים/הנדסאי מכונות:
– לתכנון והליכים, מתקנים, תכנות במכונות C.N.C במחלקת עיבוד שבבי לחלקים תעופתיים. נסיון של לפחות שנה. ידיעת השפה האנגלית.
* מהנדס/ת מכונות:
– לריכוז נושאי טכנולוגיות, פיתוח ותהליכים קשורים בזה במפעל שמייצר ומרכיב ציוד אוירי.
– בעל נסיון של לפחות שנה בתחומים: עיבוד פחים, ריתוך, הרכבות.
– ידיעה טובה של השפה האנגלית.
– נסיון בטיפול בחומים אמריקאים – רצוי.
* מהנדס/ת מכונות/מטלורג:
– לתפקיד מהנדס ריתוך במפעל המייצר ציוד תעופתי.
– נסיון של לפחות שנה ברתוך ידני ואוטומטי של אלומיניום.
– ידיעת השפה האנגלית.
* מהנדסים/הנדסאי, טכנאי/ת מכונות:
– לתפקיד ריכוז נושאי טכנולוגי ופיתוח במחלקה שמייצרת ומרכיבה ציוד תעופתי.
– נסיון של לפחות שנה בתחום. – ידיעת השפה האנגלית.

המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ותעודות המעידות על השכלה, כולל מס' של ת.ז, לצין מס' הת.ד. לת.ד. 487, חיפה מיקוד: 31003.
– סודיות מובטחת –

לחברה עתירת ידע באזור גוש דן
דרוש/ה
טכנאי/ת דיגיטלי לפיתוח
משרה מס' 500
* הכרה של משפחות לוגיות מהירות.
* הכרה של מחשבי INTEL במשפחת 86
* נסיון קודם של 2–3 שנים בלוגיקה צרובה (EPLD, PAL).

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים למכון "אדם" רח' תבואות הארץ 3 תל-אביב, ולציין ע"ג המעטפה ע"ש המעטפה.
– סודיות מובטחת –

לחברה צבורית לעיבוד נתונים
דרוש/ה
חשב/ת שכר
* עם נסיון בהכנת שכר
* בוגר/ת קורס חשבי שכר במוסד מוכר
* השכלה תיכונית ומעלה
* יתרון לבעלי היכולה בתחום עיבוד נתונים ולבעלי נסיון בהדרכה
* מקום העבודה בת"א

המועמדים ישלחו פירוט קורות חיים בכתב יד לת.ד. 20265 ת"א מיקוד 61202 עבור מח' כ"א.

לחברת דוד צ'פניק ובניו
דרוש
מכונאי לטרקטורים ומלגזות
* בעל נסיון, רצוי מאזור ת"א
טל' 03-216204/5/6

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורות, אלא אם מהות התפקיד מונעת זאת. המודעות מנוסחות בלשון זכר או נקבה מטעמי נוחות, והן פונות לשני המינים.

אנחנו אוטומים ומצפים
בטונים בחומרים
ובטכנולוגיות חדישות
ורוצים אותך אתנו
צעירים בוגרי צבא
עם או בלי נסיון עבודה
קבועה
5 ימים בשבוע
טלפון: 03-7515090 לסיגל

ידיעות אחרונות
העתון של המדינה

למשרד נסיעות באזור חדרה
דרוש/ה
פקיד/ה מכירות
מורשה עם נסיון מוכח למשרה מלאה.
06-377133, 06-377071

לתפקיד ממלכתי בחו"ל
הכרוך בניהול צוות עובדים גדול
דרושים
קצינים (במיל.)
בדרגות סרן עד סא"ל
* דוברי אנגלית (או צרפתית או גרמנית) ברמה סבירה
* בעלי רקע פיקודי ביחידות השדה של צה"ל. נסיון בתפקיד ניהולי – יתרון.
* מצב בריאותי טוב.

מועמדים אשר יסיימו בהצלחה תקופת הכשרה ייצאו בקיץ 1989 עם משפחותיהם לשליחות בת שנתיים-שלוש בחו"ל.

תחילת ההכשרה ינואר 1989.

המעוניינים, בגילאים 43–27, העונים לדרישות, יפנו בכתב לת.ד. 17557 תל-אביב מיקוד: 61170 עבור יריב. נא לציין קורות חיים, פרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז.) ומספר טלפון להתקשרות. פונים מתאימים ייענו.
סודיות מובטחת

למוסד ממלכתי
דרושים
קציני מילואים
ליחידה מיוחדת העוסקת
במשימות בלתי שגרתיות

אנו מציעים:
* תפקיד דינמי ומעניין
* אפשרות לקידום ולמיצוי היכולת האישית
* קביעות בעבודה
* שכר גבוה, כולל הטבות מיוחדות
* תנאי שירות טובים
* אפשרויות מגוונות לתנאי הכשרה
לעניין: לימודים... או לימודים אקדמאים לאחר מספר שנות עבודה.
* אוירת עבודה נעימה, בצוות צעיר ומגובש.
העבודה המוצעת מתאימה גם לקצינים העומדים להשתחרר מצה"ל בחודשים הקרובים.
אם גילך עד 28 שנים ובריאותך תקינה, אנא פנה בכתב לת.ד. 33351 ת"א (מיקוד 61392) עבור ח', וציין קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת"ז וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

אורבוטק מערכות בע"מ
חברתנו מפתחת, מייצרת ומייצאת מערכות עתירות ידע, המשלבות אינטליגנציה מלאכותית וראיה ממוחשבת, לבדיקות איכות של מוצרים אלקטרוניים.

דרושים לנו אנשי תוכנה מעולים
למשרות הבאות:
1. **בוגרי מדעי המחשב/הנדסת מחשבים** משרה 414/פ
להשתלבות בפיתוח מערכות ממוחשבות בפרויקטים של ראיה ממוחשבת.
2. **מהנדס תוכנה** משרה 244/פ
לפיתוח דורות חדשים של מכונות ראיה ממוחשבות. דרוש נסיון של 2 – 1 שנים בנושאי זמן-אמת.
3. **מהנדס תוכנה/מתכנת** משרה 322/פ
לתפקיד מפתח בפרויקט.
דרישות התפקיד:
* נסיון של 4 – 3 שנים.
* יכולת עבודה עצמאית.
4. **ראש צוות** משרה 232/פ
דרישות התפקיד:
* נסיון במערכות משובצות מחשב – הכרחי.
* נסיון במערכות "אינטל" יחווה יתרון.
* יכולת ניהולית מוכחת.

לקביעת ראיון נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 215 יבנה 70651.
בפנייתך נא לציין את מספר המשרה.
– המשרה מיועדת לנשים וגברים כאחד –

לבית "גלי" בראשל"צ
דרושים/ות
1. **דיילות מכירה –** עדיפות לבעלות נסיון.
2. **מחסנאי**
3. **איש בטחון**

מועמדים/ות יפנו ליוסי דסא טל. 03-9631054 או 03-9631061

לחברת מחשבים
דרוש
מפעיל מחשב
יבמ 38
* שנתיים נסיון
* העבודה במשמרות
* מגורים בגוש-דן
טל: 03-430715 לשרגא

משאויר
מטוסה אווירית בע"מ
שרותי כח אדם
דרושים
עובדים כלליים
לעבודה משמרות בנתב"ג
תנאים מצויינים למועמדים
03-9711696

דרוש
מנהל חשבונות
סוג 3 לפחות עם נסיון של 4 שנים
לעבודה בנתב"ג
08-230955
08-245330

דרושה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
בעל/ת נסיון וידיעת השפה האנגלית, לעבודה במשרד קטן דו-לשוני בנתבעי בצפון ת"א
דרושות המלצות
להתקשר לאיתי
טל' 5467147
סודיות מובטחת

לחברות מדפרו בע"מ
יבואנים ומפיצים של ציוד לרפואה ביתית
מנהל מכירות ארצי
כישורים:
* נסיון מוכח בניהול מכירות
* יתרון לבעלי רקע פרה רפואי
* ידיעת אנגלית חובה
* רשיון נהיגה
תנאים טובים למתאימים.
לקביעת ראיון לפנות בטל' 03-5466466 להנרי

לשרותי קייטרינג
דרוש/ה
מקדם/ת מכירות
* רכב חובה
* נסיון קודם הכרחי
נא לפנות לטלפון: 03-9664625

ליחידת מחשב גדולה ומתפתחת
דרושים אנשי ענ"א מנוסים:
תוכניתנים,
מנתחי מערכות,
מנהל/ת פרוייקטים.
שבוע עבודה של 40 שעות.

קביעות בתום תקופת נסיון של שנה.
סודיות מובטחת

נא לפנות לת.ד. 2400 ת"א 61022 תוך פירוט נרחב של נסיון קודם וציון שכר ותנאים.
רק פונים מתאימים ייענו.

לאלו"ט – אגודה לאומית לילדים אוטיסטים
דרוש/ה
מזכיר/ה כללי/ת
לאגודה
הכישורים הנדרשים:
* ניהול מו"מ עם גורמים ממשלתיים וציבוריים.
* נסיון ארגוני
* ידיעת השפה האנגלית
תינתן עדיפות לבעלי רקע בתחום העבודה הסוציאלית או החינוך המיוחד, או בעלי נסיון בתפקיד ניהולי.
התפקיד דורש נסיעות ומפגשים מחוץ לשעות העבודה.
נא לפנות בכתב יד בלבד בצירוף קורות חיים והמלצות לאלו"ט, ברודצקי 29 ת"א מיקוד 64258

ביטחה – סוכנות לביטוח
רוצה להיות מצליחן?
אם אתה בטוח בעצמך ומסוגל לעבור את המיון הקפדני שלנו יש לך הזדמנות להצטרף לקורס ביטוח של "ביטחה" – מחצית הדרך להצלחה. השאר תלוי בך (גיל מעל 25 + רכב).
קורס מקצועי לביטוח חיים – הכנה למבחן הרישוי חיים ואלמנטרי של משרד האוצר סיוע צמוד שיאפשר לך להשיג את המטרה
טלפון 03-664928-9
נא להתקשר החל מיום א' 2.10.88
דבר אחד בטוח.

גרפולוגיה תעסוקתית
נפתלי
מיון, הכוונה והתאמה עובדים
ייעוץ אישי
גרפולוגיה משפטית ורפואית
20 שנות נסיון ומוניטין
מכון נפתלי מחפש עבור לקוח
מזכירה בכירה
* ידיעת השפה האנגלית חובה, רצוי גם שפות נוספות
* נסיון בתכתובת בינלאומית וטלקס
* יכולת קשר עם לקוחות
נסיון קודם נדרש.
המשרה מלאה, כולל יום שישי
נא לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים, תוך ציון יד כותבת, למכון נפתלי, ברודצקי 52 רמת-אביב, ת"א 69051
03-6427... טל. 69051

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורות, אלא אם מהות התפקיד מונעת זאת. המודעות מנוסחות בלשון זכר או נקבה מטעמי נוחות, והן פונות לשני המינים.

לחברה לייעוץ בתחומי תעשיה וניהול
דרושים
* **מהנדס/ת**
התמחות בנושאי תוכניות עבודה וניהול פרוייקטים
נסיון נדרש: 5 שנים.
* **מהנדס/ת**
עם נסיון מוכח בנושאי אר"ש, תקני כח אדם וביצוע מחקרי עבודה.
ניסיון נדרש: 3–2 שנים לפחות
* **מהנדס/ת**
עם נסיון מוכח בניתוח תהליכי עבודה, שיפור שיטות והכנת נוהלים
נסיון נדרש: 2–1 שנים לפחות
* **טכנאי תעשיה וניהול**
לעבודה באיזור חיפה
...ין בעריכת מחקרי עבודה – רצוי.
– רק מועמדים מתאימים ייענו –
נא לפנות בכתב לת.ד. 20175 תל-אביב 67212

לחברה מסחרית גדולה
הפועלת בחו"ל
דרוש
מנהל חברה להשקיה
בדרום אמריקה
הכישורים הדרושים:
* נסיון מוכח של 10 שנים לפחות בהשקייה
* נסיון בניהול מערכות כלכליות
* ידיעת השפות ספרדית ואנגלית
* נסיון קודם בחו"ל בכלל ובדרום אמריקה בפרט יתרון
* נכונות לשרת בחו"ל 3 שנים לפחות.

המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 6450 תל-אביב. יוענו רק מתאימים לא יענו.
– סודיות מובטחת –

לחברת שפור הנדסה אורחית וימית בע"מ
דרושים לעבודה באזור חיפה
מסגרים
לפרטים טלפון 03-9229467

מלונות מוריה MORIAH HOTELS
למלון מוריה ירושלים
דרוש/ה
סגן/ית מנהל/ת
מח' חדרי אוכל
* בעל/ת רקע מלונאי (בית מלון 5 כוכבים)
* רצוי בוגר קורס מינהל מלונאי
* ידיעת השפות עברית ואנגלית
* יכולת לעבוד גם בשעות לא רגילות
* נסיון בניהול צוות עובדים.

המעוניינים יפנו בכתב-יד בצירוף קורות חיים למח' כח אדם
רח' קינג ג'ורג' 39 ירושלים 02-232232

ת"א דחוף מרכז · ת"א דחוף דיזנגוף · ת"א דחוף בן יהודה · ת"א דחוף אלנבי · דחוף · חיפה דחוף · ירושלים דחוף · דחוף שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001 · ובעוד 50 סניפי דחוף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחוף

מעוז
חברה לביטוח בע"מ

אם ברצונך להצליח עשה החלטה בטוחה

חברת מעוז, חברת ביטוח בתנופה, מקבוצת הביטוח של מגדל מחפשת מועמדים רציניים מגיל 24 ומעלה בעלי השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
אנו נכשיר אותך בקורס משולב לביטוח חיים, כולל תכנון פיננסי, פנסיוני וביטוח כללי.
נסייע לך לעמוד במבחני רשוי מתמחה של משרד האוצר ובהבטחת הכנסה בשלבים הראשונים של עבודתך כסוכן החברה. נעזור לך להגשים קריירה עצמאית.
טלפון לקשר: 03-647394 מ-4.10.88

ביטוח חיים עושים ב־ מעוז

לתושבי ת"א והמרכז

המוכשרים להצליח

אם את ה בוטח ת בעצמך ויכול ה לקוביח שאת ה מסוגל ת להצליח ולעבור את המיון הקפדני,
יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל
ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי
לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ת ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.
טלפון ללבנה: 03-622245-9

מגדל חברה לביטוח בע"מ — דבר אחד בטוח.

אורט ישראל

דרושים/ות

תל־אביב
למכללה הטכנולוגית אורט ע"ש סינגלובסקי
דרך הטייסים 28
טלפון 03-396171
★ **מהנדסים להוראה (בשעות הערב) בתחומי: מכונות – חשמל – אלקטרוניקה – מחשבים** (אסמבלר)

הרצליה
לבי"ס תיכון מקיף אורט "יד גיורא"
שד' שבעת הכוכבים 121
טל' 052-551614
★ **מורה למזכירות־כתבנות** (משרה חלקית)

לוד
לבי"ס תיכון טכני אורט ע"ש זייל, טל' 08-224461
★ **מורה לספרות** (חצי משרה)

בת־ים
לבי"ס תיכון מקיף אורט "הבונים"
רח' אורט – טל' 03-5512904
03-5510431
★ **מורה לאנגלית**

רמת־גן
לבי"ס טכנולוגי אורט ע"ש אבין
רח' שלם 1
טל' 03-774030,
בערב – טל' 03-725987
★ **לבורנט/ית** (לחצי משרה – מילוי מקום)

למפעל תעשייתי בעפולה
המייצר מוצרי־צריכה
דרושים/ות

מנהל משק ולוגיסטיקה

★ לניהול מערך איחסון חומרים ושינוע מוצרים מוגמרים בין אתרי החברה.
★ להפעלת גורמי חוץ, נותני שירותים במפעל.
הכישורים הדרושים:
כושר ארגון וניהול ברמה גבוהה ביותר; נסיון קודם הכרחי בהפעלת מערכות ממוחשבות; יחסי אנוש מעולים ויכולת הפעלת צוותות.

מהנדס/הנדסאי ייצור

לתיכנון, פיקוח ותאום תהליכי־ייצור, זימון חומרים והפעלת מערכות בקרה ודיווח ממוחשבות.
הכישורים הדרושים:
נסיון קודם רלוונטי במפעל תעשייתי; כושר תיכנון וארגון ברמה גבוהה; נסיון משמעותי בעבודה בעזרת מחשב.
מועמדים יפנו בכתב־יד תוך פירוט קורות־חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 1103, עפולה עבור "מנהל המפעל".
– סודיות מובטחת –

לסניף "תנובה"
בנתניה
דרושים:
מפיצים
לחלב ותוצרת חלב
הכישורים הדרושים:
★ רשיון נהיגה למשאית
★ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
★ כושר גופני תקין
★ ידיעה טובה בחשבון
תינתן עדיפות למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת מוצרי מזון.
התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.
הסעה לעבודה בלילה מובטחת.

מועמדים מתאימים תושבי נתניה, חדרה והסביבה הקרובה מתבקשים לפנות למנהל השיווק מר בני שולץ, לצורך תיאום פגישה וקביעת ראיון בטלפון 053-344266.
– סודיות מובטחת –

משאבי אנוש
ניום והערכת מנהלים בע"מ

למוסד כספי
דרוש
מנהל בכיר בתחום האשראי
הכישורים:
● נסיון עשיר בבקאות עם התמחות באשראי במישור הארצי.
● התפקיד נועד לגילאי 55 ומעלה. (אפשרות משרה חלקית).
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים מודפסים למשאבי אנוש, ת.ד. 189 רמת גן 52101
סודיות מובטחת!
המשרה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

לבית הספר החקלאי
התיכון עיינות
דרושים
★ **מדריך/ה חברתי/ת**
נסיון בעבודה עם נוער מגורים במקום תרבה
★ **גרש / יועץ/ת**
רצוי נסיון בעבודה בפנימיה
למשרות הנ"ל – היקף משרה מלא
★ **מורה לספרות ברזילאית**
בשפה הפורטוגזית
★ **מדריך/ה ללימודי מוזיקה**
נא להתקשר לטל' 08-474655,
08-475682, 08-474635
בשעות 7.00-15.00.

מועצה אזורית עמק יזרעאל מכרז 7/88
דרוש **רופא וטרינרי**
למפעל מעדני מזרע
לצורך פיקוח וטרינרי במפעל
גודל המשרה: 75%
דרישות:
★ ניסיון בענף המזון – חובה
★ התחייבות שלא לעסוק בעבודה נוספת
★ מקום מגורים באזור
★ ידע באנגלית הכרחי (צרפתית וגרמנית – יתרון)
את ההצעות יש להגיש בכתב לא יאוחר מיום שישי 21/10/88 שעה 12.00 למזכיר המועצה האזורית עמק יזרעאל
צבה שופטי
מזכיר המועצה

Systematics — סיסטמטיקס בטרנון מוגבל
PRIME Computer
לחברת מחשבים צעירה, דינמית עם התרחבות פעילותה דרושים
טכנאי מחשבים (FE)
• נסיון באחזקה והרכבת ציוד מחשבים • ציוד היקפי מגוון • יכולת אבחון ותיקון עד רמת CHIP LEVEL
פקידת קבלה
• עבודת משרד מגוונת • ידע באנגלית • הקלדה עברית אנגלית
חמישה ימי עבודה בשבוע. תנאים מעולים
רח' ביאליק 155 רמת־גן
03-7510351.70

גזות, תעשיות פטרוכימיה בע"מ

למפעל דינמי ומתפתח
דרושים
מכונאי תעשיה
בעל נסיון במשאבות, מדחסים וציוד סובב.
רתך צנרת
מנוסה בתעשיה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית 04-468911 למנהל כוח אדם.

לחברה מסחרית גדולה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
בוגר/ת ראיית חשבון.
נא לפנות לת.ד. 952 בני־ברק, מיקוד 51108, בצרוף קורות חיים והנאים מבוקשים, עבור "מסחרית".
– סודיות מובטחת –

מועצה אזורית – מרום הגליל
מכרז למשרת עובד סוציאלי כוללני
מתבקשות הצעות מועמדים מתאימים לעבודה סוציאלית במגוון המיקומים (דרושים לדרקסים) בהיקף חצי משרה.
דרישות המשרה:
בוגר B.A. (לפחות) בעבודה סוציאלית
דובר עברית ועברית
רצוי נסיון קודם בעבודה עם אוכלוסיות דומות.
הערות:
השכר לפי הנהגה במסלול העובדים הסוציאליים.
קיימת אפשרות לסייע בבחירת ההוקה רכב.
משמעות: למנהל המחלקה לשירותי רווחה במועצה.
מועמדים המתאימים לדרישות יפנו בכתב יד, תוך שבועיים מפרסום המכרז, למזכירות המועצה האזורית מרום הגליל – מרכז אזורי מירון – 13910 דואר נע מרום הגליל.
לפניותם יצרפו תולדות חיים (בכתב יד), תעודות על הכשרה מקצועית והמלצות ממקומות עבודה קודמים (אם יש).
בכבוד רב,
גמר תחיפה סובה
עליזה קריני
מ"מ מזכיר המועצה

דלתא DELTA
דלתא גליל תעשיות בע"מ

להנהלת החברה
דרוש/ה
פקיד/ה למזכירות
רצוי נסיון בעבודה עם בנקים
נא לפנות בכתב לדלתא, רח' קויפמן 2 ת"א, 68012, "עבור מזכירות"

לחברה מסחרית ארצית
דרוש:
איש מכירות מנוסה
לאיזור הצפון
★ דינמי ומרץ
★ בעל יכולת משא ומתן וקשר עם לקוחות.
★ רשיון נהיגה הכרחי (עבודה ברכב החברה)
★ מקום מגורים – חיפה והקריות.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א עבור "איש מכירות צפון"
– סודיות מובטחת –

עתיר
פיתוח תוכנה להנדסה בע"מ
דרוש
מתכנת FORTRAN
לפיתוח אפליקציות גרפיות והנדסיות בתחום הנדסת בנין, על מחשבי PC
דרישות:
★ בוגר מדעי המחשב או מתמטיקה בציונים גבוהים
★ יכולת גבוהה ללימוד ועבודה עצמאית
★ נסיון של שנה אחת לפחות בשפת פורטרן
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 21084 ת"א 61210

ליום הבחירות
דרושים בעלי השכלה תיכונית לצורך מבצע ארצי מיוחד באזורים הבאים:
★ גוש דן ומושבות הדרום
★ חיפה והקריות
★ הגליל: כפר תבור, מגאר, כפר מנדא, כפר יסיף, נצרת, כסוטת, מועאוית, ירכא.
★ התישבות עובדת: גבעת ברנר, ירוחם, פורת.
לפנות: חיפה והצפון, מודיעין אזרחי, אלנבי 22 חיפה טל' 04-527710, 04-523404.
גוש דן ומושבות הדרום: מודיעין אזרחי שד' שאול המלך 35 ת"א טל' 03-269165.

לבית חולים גהה
דרוש/ה
לבית הנוער
מדריך/ה חברתי/ת
לשעות אחה"צ.
בעל/ת תעודת מדריך מוסמך ונסיון בהפעלת בני נוער
טל: 03-9258202 03-9258261

לאינטרמרקטינג בע"מ
דרושים
מראיינים/ות
לעבודה מאוקטובר עד יוני, בכל חלקי הארץ (גם בערי שדה)
נדרשת השכלה תיכונית לפחות. טלפון בבית הכרחי.
לפרטים: טל' 03-252969, 03-268820
כל יום מ-08.00 עד 13.00

DISBURSING CLERK REQUIRED

International organization in Tel Aviv seeks Applicants for entry-level position who have typing and basic computer skills, ability with figures, and cooperative, adaptable personality. Native-level English and fluent Hebrew required.
Telephone: Sylviane at 03-665511 Ext 11

גלגלים – המדריך הארצי לענף הרכב
דרושים
רוכשי מודעות בכל הארץ
* אפשרות לעבודה זמנית * עדיפות לבעלי נסיון ורכב
תנאים מצויינים למתאימים
03-322231-2, 322225-78

ל־G.R.O. מטבחים
דרושים: **מנהלי חנויות**
בעלי ידע ונסיון מוכח בתכנון מטבחים לסניפינו בחולון ירושלים וחיפה
טל' 03-5560486

הזדמנות ל-5 רוכשי מודעות מעולים

* גם רכב צמוד
* גם משכורת בסיסית
* וגם אחוזים גבוהים
הדרישות:
* נסיון בתחום רכישת מודעות.
* אזור מגורים גוש דן.
* פנויים מיידית לתחילת עבודה.
כל מי שעונה על הדרישות, יש לפנות מיידית בכתב תוך פירוט קורות חיים ל-ת.ד. 4835 ת"א. מיקוד 61047. עבור מעולים נא לציין טלפון להשיבה, סודיות מובטחת.

למשרד עורכי־דין בתל־אביב
דרוש/ה בהקדם
עו"ד
ליום עבודה מלא עם נסיון שנתיים לפחות בתחום אזרחי־מסחרי, כולל הופעות בבתי־משפט.
לפנות בכתב לת.ד. 21082 ת"א
– סודיות מובטחת –

לבצעוני קולומבו
המשביר 5, אזור התעשיה חולון
דרושים
מקדמי מכירות
בענף הצעצועים
רצוי + רשיון לקטנוע
טל' 03-5560637

לליפוף
יבוא ושיווק מתנות
דרושים:
אנשי מכירות
לאזורים צפון ומרכז
★ השכלה תיכונית
★ מגיל 25
★ נסיון קודם
★ משכורת+אחוזים
★ רכב לעבודה יותן ע"י החברה.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
לליפוף הרצל 185 רחובות ☎ 08-466440

לחברת יבוא באיזור התעשיה הרצליה
מזכירה כתבנית אנגלית/עברית
★ שליטה מלאה באנגלית.
★ נסיון בכתבנות.
★ משרה מלאה 6 ימים.
פניות בכתב לת.ד. 2013 א.ת. הרצליה מיקוד 46120
טל: 052-558229

שאש
שרותי אבטחה ושמירה בע"מ
לסניף תל־אביב
למיתקן באזור נתב"ג
דרושים
מאבטחים
★ עד גיל 28.
★ יוצאי יחידות קרביות.
★ בוגרי קורס פיקודי.
★ בעלי עבר ללא דופי.
★ אפשרות למישרה חלקית.
נא לפנות לטל. 03-242877/235465

אנו מוכנים לאפשר לך להרויח **3,435** ש"ח
(כיום לחודש־לפחות!!)
בעל/ת הופעה מלבבת והן אישיי אם את/ה מעוניין/ת לעבוד בעבודת מכירות בה מקפידים על סדר, בסביבת חיים אבין תפוזה בחברה. אם אינך מחד/ת בעבודת שכר מאבטת – אנו מוכנים להתמקד במסקורת של כ־3,435 ש"ח ברוטו לחודש (כמינימום)
הבאומים הרים בכינת הארץ ובירושלים, מתבקשים להתקשר בידיה לתאום פגישה:
ת"א-טל: 5103848/9/50
י-ם- טל: 02-233852

פילת
אגף השמה

ללקוח שלנו,
חברה תעשייתית גדולה
דרוש/ה
נציג/ת מכירות
המועמד המתאים יהיה איש מכירות בעל השכלה טכנית בענף הדפוס (אופסט)
עיקר העבודה במרכז הארץ,
נא להפנות קורות חיים מפורטים ל"פילת", דרך פתח־תקווה 114, תל־אביב, 67012 ולציין על המעטפה: עבור משרה 5500.
המעטפות תועברנה ישירות לחברה

ל"שלף יועצים לשיווק"
דרושים/ות
עבור חברת אלקטרוניקה גדולה
אנשי/נשות מכירות
לאיזורי המרכז, ירושלים, חיפה, באר־שבע ואשדוד.
לניהול מו"מ עם לקוחות למכירת ציוד אלקטרוני מתקדם ופיתוח מודעות למוצרים חדשים.
כישורים מועדפים:
* קצינ/ות קשר בצה"ל ו/או בעלי רקע טכני באלקטרוניקה.
* ידע בסיסי בשפה האנגלית.
* יכולת מכירה וכושר שכנוע.
* הופעה יצוגית ואמינה.
* בעלי רכב פרטי.
מועמדים/ות יפנו בכתב יד בציון קורות חיים ל"שלף יועצים לשיווק" ת.ד. 33465 תל־אביב 61333
– סודיות מובטחת –

ערוצים
פרסום ושיווק בע"מ
מרחיבים ערוצים ומחפשים:
★ **תקציבאי/ת** – אנו מחפשים "בשרון". בוגר/ת תואר ראשון לפחות. לעבודה במשרה מלאה. אין צורך בנסיון קודם.
★ **ביצועיסט/ית** – לעבודה במשמרת שניה. נסיון מוכח בעבודה גרפית ושיבוץ תמלילים במחשב מקינטוש.
★ **גרפיקאי/ת** – לעבודה במשרה מלאה ביחידת הדפוס.
★ **שליח** – חרוץ ואחראי לעבודה במשרה מלאה. בעל רשיון לאופנוע.
03-311211, 318593 לפנות למשה

שיגור אקספרס
אנו מחפשים לסניפנו ברחובות
מנהל
דרישה: אזור מגורים בגוש דן
חריצות, יחסי אנוש טובים בשעות לא שגרתיות, נכונות לעבודה במכירות וניהול צוות עובדים, נסיון מוכח
לקביעת ראיון: 5126669/70 לכרמית.

מהנדסי אוויר
אהליאב
דרושים
1. **מהנדס מפעל: מהנדס מכונות** בעל רקע באויר דחוס זרימה ותרמודינמיקה.
2. **אנשי שרות** בעלי רקע טכני רצוי תעודת חשמלאי מוסמך.
3. **אנשי מכירות** בעלי רקע במכירות לתעשיה
4. **שרטט מכונות טכני.**
מועמדים מתאימים מוזמנים למלא טופס פרטים אישיים במשרדי המפעל שד' שנקר פינת המנופים אזור התעשיה הרצליה (ליד מוסך סובארו) או בפניה בכתב לת.ד. 5010 הרצליה 46101.
המתאימים יוזמנו לראיונות אישיים.

טל – יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרוש
מנהל אחזקה
דרישות התפקיד:
★ ידע בתחזוקת מבנים הכולל: חשמל, מיזוג־אויר, מערכות מים, לחץ אויר, בנין ומסגרות.
★ רשיון חשמלאי מוסמך או ראשי.
★ נסיון מוכח בתחום האחזקה 5 שנים לפחות.
★ יכולת ניהול צוות אחזקה קטן.
★ ביצוע עצמי של תיקונים והתקנות.
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית 03-9247001, 03-9248001 מיום א' לשרה.

למוסד בנקאי בת"א דרושים:
1. **עובדים/ות אקדמאיים**
השולטים באנגלית
לעבודה רצופה במחלקות עסקיות.
5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות טלפונית 631361, 03-631420
2. **פקיד/ת סלד**
בעל/ת תעודת בגרות
לעבודה בפיצול.
6 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות טלפונית 03-242381

רשות שרות התעסוקה בישראל

לעבודה במחנות במלי התעופה אילת וירושלים
דרושים
יוצאי יחידות קרביות
בנתונים הבאים:
★ לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה, לאחר שרות צבאי מלא.
★ עד גיל 27.
★ תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר יפתח בחודש אוקטובר 88
ועדת קבלה תתקיים בנמל התעופה בן־גוריון, בנין הטרמינל קומה ג', חדר 312 ביום ד' 5.10.88 בין השעות 10.00–13.00.
נא להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ושתי תמונות.

לפרוייקט פרסומי
בעלי רקע ונסיון בפרסום
(במשרד פרסום)
תנאים מעולים למתאימים
לפנות למירה טל' 03-622960/9

לחברה מסחרית בגוש־דן
דרוש
מנהל מכירות
עם נסיון מוכח של 3 שנים בניהול מוכרנים למגזר הקמעונאי
תנאים טובים למתאימים
סודיות מובטחת
נא לפנות לת.ד. 21088, ת"א, 62-210
עבור מנהל מכירות

לחברה ארצית לשילוח בינלאומי ועמילות מכס
דרוש(ה) **מנהל(ת)**
למחלקת שילוח בינלאומי
★ בעל נסיון
נא לפנות בכתב בציון פרטים לת.ד. 729 ת"א 61107 עבור שילוח

דרוש:
אינסטלטור גז עצמאי
לביצוע עבודות התקנה מגוונות.
מועמדים יפנו בכתב לת.ד. 1468 ת"א. עבור "אינסטלטור גז".

לחברה מסחרית/תעשייתית
מנהח"ש
סוג 3
נסיון ביבוא ושיווק
ת.ד. 33485 תל־אביב

דרוש
מייסטר
לנעלי זולצר בת"א
תנאים טובים ביותר
טל: 03-824734,
03-829982

דרוש
מודד
עם 5 שנות נסיון בעבודות כבישים ופיתוח באזור חולון
טלפון 03-843096 בית 03-5032076

למפעל באזור
דרוש פרעל
אכבש–קאבגש, קאבוס.
רק מקצועי בא בחשבון.
עבודה קבועה
03-7515880

مكان من الاجل

[illegible] من الاصل

אמנה / אבירמה גולן

עם ישראל, יש לך מתאגרף

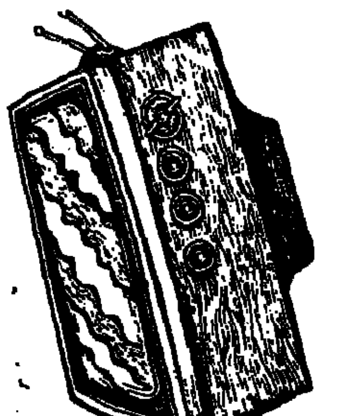

בישורי הדלים אינם מתאימים לסיקור רציני של שידורי הספורט בטלוויזיה, מה גם שלאחר חצות אני כדרך־כלל נוטה להרדם ונוטשת את השדרנים הנלהבים על משמרתם הנאמנה בסיאול. פה ושם בכל־זאת הסתננו למוחי כמה קריאות רמות וכמה ביטויים מצחיקים. יש להודות שלשונם של כתבי הספורט היא עניין מרתק במיוחד, בעל כללים ומוזרויות והתחכמויות משלו. אלמלא היתה הלשון הזאת משקפת את התרבות שלנו ואת סדרי העדיפויות החביבים עלינו, ואלמלא היתה פולשת בגניבה לתוך הרגלי הדיבור והכתיבה העיתונאיים בכלל, ניתן היה להתייחס לבלהבלהבלה הזה בחיוך סלחני או מסתייג, לפי הטעם. אלא שצעקות ה„ישר" והתיאורים הפרימיטיביים, הפומפוזיים עד לאיבוד כל קנה־מידה של ארועים כמו גול או כמו משהו שאמר מאמן על שחקן ושחקן על משחק חדרו כבר מזמן לכתבות טלוויזיה ולסגנון של עיתונאי הכבאוו המשחקים במלים כאילו היו כדורגל.

במסגרת זו הביטוי הכי מפואר היה „עם ישראל יש לך מתאגרף" שצעק יורם ארבל בתום אחת התחרויות. יכול להיות שזאת קריאה לקביעת מצווה חדשה או יום צום או תפילה חגיגית בציבור. מצד שני יכול להיות שיש כאן איזה רמז לביאתו המתממשת ובאה של המשיח. הביטוי הזה הוא, ללא ספק, הרבה יותר חזק מ„רבותי, הוא עשה זאת" או מ„זהו אבן רגע מאוד מרגש לכולם, הקהל קם על רגליו, הצופים יקרים, חבל שאינכם רואים זאת —" בשעה שאנחנו רואים, כמובן, הכל.

המתאגרף עצמו, יעקב שמואל, בחור מוכשר ונחמד וגם, נדמה לי, צנוע, ביקש בפירוש מעמישראל, בפרוש החגים, שלא יתלה בו כל־כך הרבה ציפיות. אחרי הכל, מה הוא אשם שבו, ורק בו, היה תלוי הסיכוי האחרון שלנו למדליה?

אבל הנושא הכי חשוב באולימפיאדה הזאת היה, ללא ספק עניין הסמים. מלבד השערוריה הפרטית של ג'ונסון או מרימי המשקולות הבולגרים, נשאר כאן איזה טעם חריף, סינטטי, של התפכחות מאשליה צבעונית, הרואית ויפה. כל הקשקוש הזה על ההשתתפות כעיקר ועל רוח הספורט איבדו כבר מזמן את ערכם הטוהר הראשוני. אין [illegible] חברים. קודם היתה שם „רוענות [illegible] בתוך שם המשיכו את [illegible] כולם ועכשיו מתברר שלמען הרישגים מעט כולם מוכנים להפוך את עצמם ליצורים מנופחים, מזויקי־תרופות, מלאכותיים ורבי עוצמה. איפה, איפה הרץ ההוא מאולימפיה, שהתמוטט עם הלפיד בידו ומת?

ולמה לא עשו לו בדיקת שתן?

עם ישראל, אתה טיפש. בין שידורי הספורט המוגברים שצרכנו השבוע בכל מיני שעות משונות, ראינו פה ושם גם קצת חדשות ו„מבט שני" וסרטים. דבר אחד התברר באופן חד־משמעי מה„פילדים" האלה: נבחרי הציבור לא רק מניחים שאנחנו מטומטמים, הם כבר ממש בטוחים בזה. עניין מסירת טאבה למצרים היווה הוכחה עלובה ומגוחכת לכך. הליכוד האשים את המערך, והמערך האשים את הליכוד, כאילו הפסדנו באיזה משחק כדורגל במגרש לא ביתי ובאשמת המאמן, והעסקנים מתנצחים ביניהם לעינינו שעה ארוכה. ותוך הבאת טיעונים אבסורדיים כמו אתם מכרתם, אתם התחלתם, אתם שיקרתם וכו'. בתכנית „ערב חדש" התווכחו השר שחל והשר קצב. בתחילת הויכוח היו שניהם נעימים ומעונבים ומטופחים, ובסופו כמעט הגיעו להגרת־ידיים, ואגלי זיעה כיסו את מצחיהם. למה הם עושים לנו את זה. האם הם באמת חושבים שאנחנו לא רואים שהם מנהלים ריב בחירות מן הסוג הנדוש? הרי הם כבר לא מסוגלים היום לדבר על שום נושא שבעולם מבלי להתנצח באופן הרדוד, השבלוני והפלאקאטי ביותר. אז יקומו כבר הנערים וישחקו לפנינו, בבקשה, ויתחילו כבר להראות את תשדירי הבחירות ודי. לפעמים זה יכול גם להצחיק.

אלוהים מרחם על ילדי הגן. פחות מזה, כידוע, על ילדי בית־הספר, וגו'. בעניין הגדולים כבר אמרנו. אז נאלצנו, השבוע, להתחפש לקטנים שלא מבינים כלום ונצמדנו בשקיקה למרקע (שמישהו ינסה להגיד את שתי המלים האלה. איזו שפה זאת בכלל) לראות את עליסה בארץ הפלאות (יום ד' בחמש וחצי אחה"צ) עם המלכה הרשעית והמלך הסכל, כולם שחקנים נהדרים. ההומור והתיחכום של קארול עברו כמו בהמחזה מעולה של שייקספיר, עליסה הקטנה קראה שירי נונסנס כאילו היתה שחקנית בוגרת ומשכילה, הדיוקן שיצא מתוך הראי הפחיד נורא. וכל זה רק הזכיר לי ביותר צמרמורות את הגירסה היפנית המצויירת והמטופשת, והעלה באוב את כל הגירסאות היפניות המשחיתות־ספרות, כמו פינוקיו וניילס הולגרסון וארץ עוץ, עם הדיבוב העברי המזעזע שלהן, קלות ובשישות וחריקות ולשון גבוהה עד זרא עם ציוצים מתיילדים, שוודאי עוד ישובו אלינו בחופשות הבאות. אני חוזרת בזאת על הצעתי מן החודש שעבר, להזמין את האנגלים שיחזרו לכאן. ראיתם איך הצוות הישראלי הסתדר איתם יפה בסוף? וראיתם איזו הפקה יפהפיה, מרתקת ויהודה במינה הם עשו שם יהוו רוצים עוד־פעם.

עם ישראל, אין לך מגיפה. כמו שלא היתה לך אינתיפאדה, וכמו שבלבנון התקדמו רק ארבעים קילומטר, וכמו שהתקשורת תמיד רק עושה עניין מלא־כלום ומגזימה עד שמסתבר שבאמת היה כאן איזה עניין. אפילו אם זה נכון שאין מגיפה — ואני בהחלט מאמינה שזה נכון (מה לא?) — למה מקפידים כל־כך להודיע לנו, השכם והערב, שאין מגיפה ואין מגיפה, וכיבתיים מחסנים חיילים ואולי מילואים, שזה פחות או יותר כל עמישראל הנ"ל, והרופאים מפליצים בר' ואורות, ומדי ערב מראים לנו ילדים ומבוגרים שפותחים פה גדול ועושים אה והאחות הנאמנה מטפטפת להם משהו על הלשון. טוב אז אין מגיפה, בסדר, מי בכלל אמר שיש.

ביכטמן אחרי

מוסנו · קצב · שחל · ארבל · שאווה

כהנא הולך לאיבוד באמצע הלילה. אחת התמונות המובחרות שהעניקה לנו הטלוויזיה במהדורות „מבט" השבוע, יום ו', מלבד ענייני סטרואידים ופוליו, היתה תמונת השיירה של „כהנא" שהתגוללה לה סחור־סחור בכפר סילואן ולא ידעה איך לצאת. חלמאי קטן, בתור מזל, אבל שווה בכל־זאת. החבורה העליזה, שסולקה מחברון ונאלצה לחזור הביתה בחרפה, לא מצאה את היציאה מן הכפר במשך שעתיים. נחש העקלתון של המכוניות הגדולות, המנפנפות דגלים צהובים ושוקעות אט־אט במבוכה ועצבנות בתוך האפלה העוטפת את הכפר, דמתה לקטע מתוך סרט איטלקי המשחזר תהלוכה של אוהדי הרומה ברחובות הצרים של עיירה רדומה. הכפר באמת היה רדום, אחר־כך מבוהל, ולבסוף התפתחה, כמובן, איזו תגרה. סוף טוב הכל טוב: שוטרים בעלי יוזמה (ככה בדיוק אמר הכתב, בעלי יוזמה. שעתיים אחרי שהתחילו הרונדלים) הראו לשיירה את הדרך הנכונה, והם שבו בשלום לירושלים.

מאיזו סיבה לא ברורה הראו לנו השבוע גם את האיש הקטן בעולם. קטן־קטן, באמת, כמו תינוק בן שנה, אולי, ולעומת־זאת גם מבוגר ובעל סבר פנים וזקן מגולח. באמת לא מובן למה בחרו להראות אותו דווקא השבוע. אולי האיש הזה הוא הדוגמא לבוחר האידיאלי, מנקודת המבט של מטות ההסברה? יש לו ראש מאוד קטן, הוא יושב בבית רוב הזמן, לא קורא ולא מתעניין כמעט בשום דבר, ונראה מאוד מרוצה מהחיים. אם יקחו אותו במונית לקלפי, הוא בוודאי ישמח, וגם יבחר מה שיגידו לו.

ערבי גאה. הביטוי של השבוע שייך לנשיא הרצוג, שאמר, בדבריו על ראש העיריה המנוח של עזה, ראשד א־שאווה, כי הוא הצטיין בכישוריו כמנהיג וכערבי גאה. איזה כישורים בדיוק יש לערבי גאה קשה לדעת בלי הסברים נוספים מלשכת הנשיאות. רצוי אולי שהלשכה תוציא חוברת הדרכה עם הוראות מדוייקות לערבים שרוצים להיות גאים ולא מעיזים לשאול.

נקודת האור של מוסאנו. מלת נחמה אחת בכל־זאת יש לי. ג'ילברטו מוסאנו ב„מסך אישי", בחצי שעה קורנת ושופעת חמימות, תרבות אמיתית, הומור ואהבת־חיים: האיש הזה הוא נכס לתיאטרון הישראלי ותוספת מענגת לחברה הישראלית, שבחר בה בכוונה מלאה. השיחה בינו לבין אהוד מנור (עליו בכלל קשה לי לדבר, אני גרופי שלו) זרמה בנינוחות נעימה, והקטעים שנבחרו, מתוך סרטים ומחזות בעיקר, היו מאוד לא־שגרתיים ולא חבוטים. כבר אמר מי שאמר שקשה להדהים במקוריות בתכנית מן הסוג הזה. יש, כנראה, יוצאים מן הכלל, היוצאים מן הכלל הם אנשים שיש להם הרבה מאוד מקוריות משלהם. [illegible]

יום הולדת לג'ק המרטש / דליה שרון

סיור בעקבות הגופות

לפני מאה שנה בדיוק זעזעה לונדון מחמישה מקרי רצח ברוטאליים. עד עצם היום הזה לא נפתרה התעלומה וג'ק המרטש נותר רוצח מסתורי. בינתיים הופכים לו פסטיבל

מדי יום ביומו עוברים סיורים מאורגנים בסימטאות ה„איסט אנד" של לונדון, בעקבות הרוצח הידוע „ג'ק דה ריפר", הוא־הוא ג'ק המרטש אשר הטריד את לונדון ואת זונותיה לפני מאה שנה בדיוק. המטיילים, רובם תיירים, מיעוטם מקומיים, מתרגשים לשמע סיפורי הזוועה על מעשיו של הרוצח המסתורי ולמראה המקומות בהם ביצע את רציחותיו. במסגרת „פסטיבל ג'ק המרטש" ניתן לקנות גופיות טריקו עם דיוקנה המצוייר של הדמות המסתורית ביותר בהיסטוריית הפשע הבריטי הבלתי פתור, והפאב המקומי מוכר משקה ארום מסתורי בשם „ריפר סיפל". ג'ק המרטש רצח 5 זונות באזור וייטצ'אפל, מה־31 באוגוסט ועד ה־9 בנובמבר, שנת 1888 — התקופה המכונה בפי הריפרולוגים „סתיו הטרור". כולן, חוץ מאחת, נרצחו בעת שחיכו ללקוחות ברחובות. בכל המקרים שסע הרוצח את הגרון, והגוף נותח בצורה שהעידה כי הרוצח היה בקי באנטומיה של גוף האדם. באחד המקרים שלח הרוצח כליה אחת לחוקר במשטרת וייטצ'אפל, בצרוף פתק שבו נאמר כך: „את הכליה טיגנתי ואכלתי, היה טעים מאוד. יתכן שאשלח לך את סכין הדמים שהוציא את הכליה עם תוספת מספיק זמן. ג'ק". לאחר המקרה הזה קיבלו הרשויות פתקים נוספים שחתימתו של המרטש התנוססה בתחתיתם.

המשטרה השקיעה מאמצים עליונים, לעתים מגוחכים, כדי לגהות את הרוצח וכדי להטמין לו מלכודת, וללא הצלחה, כמובן. באחד המקרים הגדילו החוקרים צילום של רשתית העין של אחת הנרצחות בתקווה למצוא עליה את דמות הרוצח. הציבור מחה בפני שר הפנים על כשלון המשטרה ומפקד משטרת לונדון נאלץ להתפטר.

תושבי איזור הנרתחויות, ה„איסט אנד" של לונדון, היו בזמנו של ג'ק בעיקר מהגרים יהודים ואירים. בינתיים השתנתה האוכלוסיה והיא אסיאתית ברובה. חלק גדול מנוף הסימטאות לא השתנה, עם זאת, ויש להניח שגם ריח הפירות הרקובים משוק „ספיטלפילדס" העומד באזור לא השתנה. המטיילים בסביבה מריחים עתה את ריח הקארי במקום את ה„געפילטע פיש" שבוודאי שלט באויר באותם ימים. גם עתה אין זו שכונה תיירותית. למרות שמנסי הבאו והולכו בפנסי החשמל, עדיין רבים האנשים, בעיקר הנשים, המפחדים להסתובב שם לבדם בלילה. הסיורים המודרכים „בעקבות ג'ק המרטש" מתחילים מתחנת הרכבת החשמלית „וייטצ'אפל" או מתחנת „אולדגייט".

התחנה הראשונה בסיור היא בית החולים של לונדון, שבו נבדקו גופות הקרבנות. כאן נבדקה הכליה שנשלחה אל מפקד המשטרה לאסט. בתחילה חשבו החוקרים כי זוהי מתיחה של סטודנט לרפואה, אך בבדיקה פתולוגית התברר כי היא שייכת לקתרין אדוס, הקרבן הרביעי של ג'ק. אחר־כך פונה הסיור ימינה, מהיציאה של תחנת „וייטצ'אפל" דרך שער המוביל לסמטה צרה ומפחידה בשם „דורס בילדינגס" שנראה כי לא השתנתה מימי ג'ק. אחר־כך ממשיכים לאורך רחוב וייטצ'אפל לקודש סטרים, חוצים גשר מתכת אל דורוארד סטריט. בצד שמאל, ליד בניין ויקטוריאני שקירותיו מכוסים עתה בכתובות קיר, ואשר שימש בתקופה ההיא כבית־ספר, רואים שער עץ שבור.

כאן, מספר המדריך בקול מסתורי, לפני שער זה, רצח ג'ק את מארי אן ניקולס, שכונתה פולי, זונה בת 42, ב־31 לאוגוסט 1888. גופתה המרוטשת נמצאה בקרבת מקום, בשעה 3.45 אחה"צ, על־ידי אדם שהיה בדרכו לעבודה. מארי חיכתה שם ללקוחות. היא היתה הקרבן הראשון של ג'ק המרטש. הקרבן השני היה אני צ'פמן, בת 47, שב־8 בספטמבר הלכה עם ג'ק המרטש לחצר אחורית ברחוב הנבורי, ושם הוא שיסף את גרונה. כיום עומדת במקום מבשלת בירה. ב־10 בספטמבר נפתחה החקירה בקשר לרצח אני צ'פמן, בבית המצוד לתחנת וייטצ'אפל. בליל ה־30 בספטמבר רצח ג'ק שתי נשים: אליזבט סטרייד, אשה שוודית בת 45, נרצחה ברחוב ברנר, מאחורי קומרשיאל רוד. המקום השתנה מאז בליל ואף שם הרחוב הוחלף להנריקס סטריט. כעבור פחות משעה מצא שוטר מקוף את שאריות גופתה של קתרין אדוס בכיכר שנקראה אז מיטר סקוור והיתה מוקפת

אחת ההשערות היא שהרוצח היה הרופא המלכותי, שפעל בפקודת ראש הממשלה דאז. לפי השערה אחרת הרוצח היה משוגע מקומי, יהודי שנטפל לנשים זונות

בתים גבוהים, וכיום היא מתוחמת ומוקפת בבנינים נמוכים. השוטר שעבר במקום כרבע שעה לפני כן לא ראה דבר. הגופה היתה מוקפת במעט דם. פרט מרשים אם נזכור כי הרוצח הספיק, כרבע שעה, לשלוף את כליותיה מגופה. שריד מרצח זה — פיסת בד מגואלת בדם מסינרה של הנרצחת, וסכין — הותיר הרוצח בהתרחקותו מן המקום, ברחוב גלוסטון, ליד תחנת „אולדגייט איסט".

הרצח האחרון והנורא ביותר היה המקרה של מארי קלי, זונה אירית בת 24. בליל ה־9 בנובמבר הלכה מארי עם ג'ק לביתה במילר קורט, שכיום מהווה חלק משוק ספיטלפילדס. נראה שמכיוון שהרצח התרחש בבית, היה לג'ק זמן מספיק לרטש את הנערה. מומחי המשטרה היו זקוקים ל־6 שעות כדי לחבר מחדש את חלקי הגופה. מול מקום הרצח נמצא הפאב המקומי „תן בלס" (עשרה פעמונים), שם נהגה מארי קלי ללגום ג'ין, ושם היא לגמה שעות ספורות לפני שפגשה את ג'ק. שם אפשר היום ללגום „ריפר סיפל" (משקה המרטש), תמורת 1.70 לישט.

מי היה הרוצח המסתורי? החיפוש אחרי הרוצח נמשך עד עצם היום הזה, והוא מלהיב קרימינולוגים, שוטרים, ואחרים. לאחרונה יצא ספר שטען כי ג'ק המרטש היה משוגע יהודי־פולני בשם אהרן קוסמינסקי, שגר באיסט־אנד בסביבת מקום הרציחות (כל הרציחות התרחשו בטווח של 500 מטרים). התיאוריה מסתמכת על מסמכים של הקצין החוקר, דונלד סוונסון, שמת בשנת 1924 ושלא פורסמו מעולם את ממצאיו. בכתב־יד של ספר משנת 1910 שנכתב על ידי רוברט אנדרסון, סגן המפקח הכללי של המשטרה דאז, ואשר היה בידי סוונסון ונמצא לאחרונה על־ידי נכדו, הוא כותב כי הרוצח היה יהודי ממוצא פולני, אך פירסום שמו לא יועיל לציבור. הוא הסתמך על דברי האדם היהודי אשר ראה את הרוצח, וזיהה אותו בוודאות, אך סרב להעיד נגדו, כנראה משום שהיה יהודי. סוונסון כתב בשולי הספר כי אחרי הזיהוי פסקו בלונדון הרציחות מן הסוג הזה, וכי היו לקוסמינסקי נטיות חזקות לרצח ושנאה עזה כלפי נשים, בעיקר זונות. קוסמינסקי חי עם אחיו בוויטצ'אפל, אושפז בבית חולים לחולי־רוח בשנת 1889, נאסר ב־1891 ומת ב־1919. למרות שהחוקרים ידעו את שמו ואת החשדות כלפיו, לא התייחסו אל החשדות כלפיו ברצינות, אולי משום שמשוגע יהודי מקומי לא נראה להם דמות מרתקת דיה כדי להיות ג'ק המרטש.

הדעה היותר פופולרית הועלתה לראשונה על ידי ריפרולוג בשנת 1973, ובה מחזיק גם מדריך הסיור. לפי הדעה הזאת ג'ק המרטש היה הרופא המלכותי, סיר וויליאם גל, אשר פעל בפקודת ראש הממשלה דאז, לורד סאליסבורי. הזונות, אומרים החוקרים, סחטו את הארמון בקשר לפרשיית האהבה החשאית והילד הבלתי חוקי שנולד כתוצאה ממנה, בין נכדה של המלכה ויקטוריה, הדוכס מקלרנס, לבין אן אליזבט קרוק, שהיתה מוכרת בחנות. חברה של אן, מארי קלי, שהיתה גם המיילדת של הילד, הפכה אחר־כך לזונה, סיפרה לחברותיה הזונות על אודות הנסיך. ההשערה שהרוצח היה רופא מסבירה את הטיפול ה„מקצועי" שקיבלו הגופות, אך רבים מתנגדים לה וטוענים כי זוהי מטבחת מוזי. תיאוריות אחרות מזכירות קצין משטרה שהשתגע, או את מונטגיו דרויט, משפטן בוגר אוקספורד וחבר ה„אינר טמפל" שלא הצליח כעורך־דין וסבל מפיצול אישיות. הוא התאבד בקפיצה לנהר התמזה זמן קצר אחרי רצח מארי קלי, הקרבן האחרון של ג'ק המרטש.

חטף־פתח / יהודית זימרמן

תולה תמונות בעצמו

במוזיאון לאמנות ישראלית ברמת־גן עובדים רק שלושה אנשים. המוזיאונים הפריפריאליים הם החשובים, אומר אהרונסון, מנהל המוזיאון. כך זה בכל העולם

„בוהלה", כך מגדיר מאיר אהרונסון את השנה הראשונה לפעילות המוזיאון שהוא מנהל. בעזרת הסטטיסטיקה הוא מפרט: במוזיאון לאמנות ישראלית ברמת־גן התקיימו בשנה החולפת 12 תערוכות, פורסמו 12 קטלוגים, ביקרו 98,000 איש ובעניין המוזיאון נכתבו 400 קטעי עיתונות. „יודעים עלינו ומתייחסים אלינו", הוא אומר. „אנחנו בשלישיית המוזיאונים המובילה בישראל". וזאת, יש לציין, בשנת פעילות אחת בלבד.

אהרונסון מייחס את ההצלחה הזאת לשתי סיבות. האחת היא צורת הניהול של המוזיאון הרמת־גני, ועל כך הוא אומר משהו המציין את דרכו: „לא לבשתי עדיין חליפה ואני תולה תמונות בעצמי. כל המנגנון שלנו כולל שלושה אנשים. אין סגל. אין אוצרים. זאת הקונספציה שעובדת היום בעולם. המוזיאונים הפריפריאליים הם החשובים. המוזיאונים הקטנים בודקים היום את האמנות על פי מונח שאני טבעתי: ארכיאולוגיה עכשווית. חיפוש וחיטוט בעכשווי. זהו המושג שמנחה אותי". הסיבה השנייה היא, לדבריו, „הוכחת תיזה מוקדמת שלי שיש מקום ויש צורך באמנות ישראלית". הוד והלק. הערכה שאיננה מסתתרת מאחורי צניעות מזוייפת. כל הקלפים פתוחים על השולחן. כמעט. כחלק מן הקונספציה, הוא אומר, „אני יודע בדיוק מתי אני עוזב. יש הסכם חתום. אבל אני לא אגלה זאת, כי יש יותר מדי הרבה אנשים שישמחו. העניין הוא הרי האמנות הישראלית, והיא קיבלה חשיבות רק בשנה וחצי האחרונות". למי שלא מבין: היא קיבלה משנה־חשיבות עם פתיחתו של המוזיאון לאמנות ישראלית ברמת־גן.

פתיחת השנה השנייה מבטאת את הדוקו של אהרונסון. במוצאי שבת תהיה „השקה" של שלוש תערוכות. „אנחנו פותחים בעוצמה אדירה. במקום לירות בבודדת, יורים בצרורות". שתי תערוכות יחיד, של רפי לביא ושל יהודה פרזבורסקי ותערוכה קבוצתית אחת. החוט המקשר ביניהן הוא האדם בנושא. „אדם במובן אבסטרקטי". תערוכה קבוצתית שהיא „חתך על פני סגנונות, צורות, גילאים". בציור, פיסול וצילום. נמצא שם את שטייכמן עם „צילה מנגנת בפסנתר" („עם הפסנתר אבל בלי צילה"), את „מלך הדגים" של רנציגר, את גוטשטיין עם זכוכית מפויחת ושלט „בא לא לגעת". („הודעה שאפשר למסור רק לאדם"), את סטימצקי עם „מחווה לחיים שלי", עבודה אבסטרקטית („שעובר בה קו שנראה כמו סרט מדידה של חייו. אבל החיים שלו אנונימיים לחלוטין"), את ציונה שמשי עם האוטובוגרין שלה, את רפי לביא עם מעיל ריק וכיתוב: „פיטר פריי לראשות הממשלה בעפולה" (המעיל הוא של אדם והאמירה הזאת מתקשרת עם ביטויים כמו הכינו את החליפות") ואת מיכל נאמן עם מעיל ריק, אבל בלי כתובת ועם שועל („השועל מן המשלים") ואת יוסל ברגנר עם תרנגולת במעיל.

„אין לי שום ספק", אומר אהרונסון, „שאפשר היה להביא עוד 80־90 עבודות לתערוכה אבל אין כל יומרה לעשות חתך, אם כי זה יהיה נחמד אם תהיה תערוכת המשך". התערוכה הזאת מבקשת למקד את הנושא הנצחי הזה, ועל כריכת הקטלוג מופיעות שתי הדמויות המסוגננות משלטי השירותים. „שוב דימוי, כדי לנטרל את הספציפיות". סיבה נוספת למספר המצומצם הזה של עבודות היא באמונתו של אהרונסון כי יכולת הקליטה של הצופה מוגבלת. „הכושר של האדם לבחון תמונות הוא מוגבל. אני מעריך שזהו משך הזמן המתאים לאדם בתערוכה".

איך נעשות ההחלטות, איך קובעים מה נכנס ומה נשאר בחוץ? „לתערוכה הזאת בחרתי כפי שבחרתי לכל תערוכה. קני המידה הם שניים — הרלוונטיות לנושא ואיכות העבודה. במקרה הזה נוסף קריטריון אחר, והוא הנסיון למשוך את הקשת בלי הקפדות לאורך התקופות". שמונה חודשים של עבודת איסוף. „אבל תערוכה היא חשיפה של רמת ידע ואינפורמציה שנצברה במשך שנים".

אהרונסון מקפיד לחלק מחמאות לראש העיר שלו, המאפשר את העשייה. „אורי עמית עשה מעשה שקשה להאמין בעוצמה שלו. המוזיאון הוא ספינת הדגל של רמת־גן. אני מאחל לכל מנהל מוזיאון ראש עיר כמו שלי. הוא קשור למוזיאון, רוצה דיווח, רוצה לדעת מה קורה אבל לא מתערב. הוא לא קובע מי יוצג. הוא אוהב את העניין בלי השואו של צ'יק".

בשנה השנייה יציג המוזיאון הרמת־גני גם את יחיאל שמי („בפעם הראשונה ב־24 שנים"), את סטימצקי ואת פנינה ריימבון. שם בלתי־מוכר. „אנחנו הולכים גם על הלא־בטוחות. אנחנו מנסים. ואני לא מפחד לטעות. אני לא הכוהנת של האורקל, ואני מעדיף לערוך ניסויים".

מאיר אהרונסון. לא מפחד לטעות